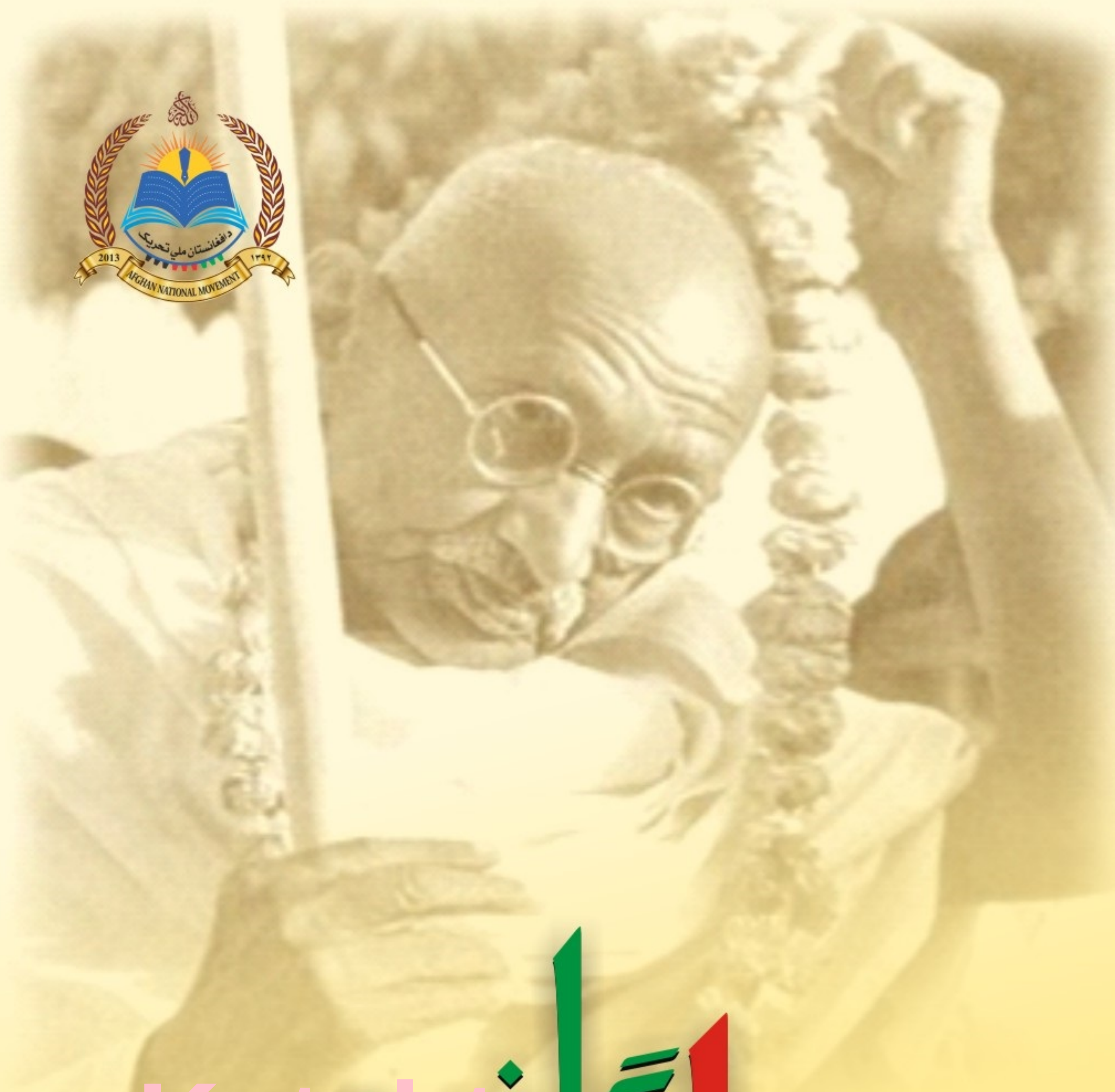

مهاتما ګاندي

ژوند فکر او مبارزه

لیکوال: پروفیسور عبدالخالق رشید

Ketabton.com

د افغانستان ملي تحریک
AFGHAN NATIONAL MOVEMENT
2013 ۱۳۹۲

ketabton.com - The Digital Library

مــهاتــما ګــانــدي

ژوند، فکر او مبارزه

لیکوال:

پروفیسور عبدالخالق رشید

۱۳۹۴ ال کال

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: مهاتما گاندي- ژوند، فکر او مبارزه

لیکوال: پروفیسور عبدالخالق رشید

خپروندی: د افغانستان ملي تحریك، فرهنگي څانگه

وېبپاڼه: www.melitahrik.com

ډیزاینگر: ضیاء ساپی

پښتۍ ډیزاین: فیاض حمید

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپکال: ۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحریك د خپرونو لړ: (۱۱۸)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

ketabton.com - The Digital Library

اهدا :

شاغلي کرزي ته!

چې که د باندنيو ښکېلاکي او کورنيو فسادي ځواکونو

ناروا وې يې په ځنګ کې نه وي،

ښه ګاندين ملګرى دى.

رشيد

ketabton.com - The Digital Library

فهرست

سرلیک **مخ**

سریزه ---------------------------------------1

لومړی څپرکی

ګاندي : ژوند او مبارزه-----------------------------------7

دویم څپرکی

ګاندي او عدم تشدد-----------------------------------48

درېیم څپرکی

ګاندي او سرحدي ګاندي-----------------------------69

څلورم څپرکی

ګاندی دیوشمیراوسنیوهندیانو او نړیوالوپه نظر: -----------------90

پنځم څپرکی

دګاندي مرغلرې------------------------------------210

ماخذونه : ---------------------------------------213

ketabton.com - The Digital Library

د تحريك يادښت

د افغانستان ملي تحريك د (۱۳۹۳ ل) کال په پيل کې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهير کې به (شل عنوانونه) بېلا بېل ديني، علمي، ادبي او ټولنيز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحريک دا ژمنه د ياد کال د کب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د يوې پرتمينې غونډې په ترڅ کې يې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحريك په ياده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ ل) کال په بهير کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبيعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زيات زيار او زحمت ته اړتيا لري، خو ملي تحريک ټينګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملي کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحريک هيله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحريک له ټولو هغو ليکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندويانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهير کې يې يو بل سره مرسته او ملګرتيا کړې او دا فرهنګي بهير يې بريالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور وداني ورته وايي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هيله

د افغانستان ملي تحريک فرهنګي څانګه

ketabton.com - The Digital Library

« که کوم شی تاسو تنکوي ، تا سوپه قهرکیدای شئ ،
خو ځان به نه ګناهګاروئ » (دمقدس کتاب زبور آیت)

سریزه:

فکرکوم نن سبا به په نړۍ کې داسې ملت او داسې ژبه نه وي چې هغوی به دداسې یوه سترانسان اویوه نومیالی (مهاتما ګاندي) له نامه ، مفکورې او مبارزې څخه نه وي خبر ، په دې چې دغه لوی انسان په خپل عصرکې په دې وتوانیده چې دانساني تقوا او ویښ فکري تمایل په مرسته په هغه پلو کې ودریږي ، هلته چې دانساني ذلت ،غلامۍ او بدمرغۍ په وړاندې په خپله پراخ انسانیت دمقابلې یوه پراخه او ناپایه جبهه جوړه اورامنځ ته کړې وه. هلته چې دتورتم په وړاندې درڼا ، دغلامۍ په وړاندې د آزادۍ اودخوارۍ پرضد دپرمختګ پوښتنه په جدي توګه نه یوازې هندیانو بلکه ټول محکوم انسانیت دخپل برخلیک ټاکلو اوخوندې ساتنې یوازنې لاره وبلله . اودغو ټولو نومونو او اصلونو پرهمدغه تاوده مهال کې دمهاتما (لویی اروا) ګاندي له تلپاتې نامه سره ځان ونښلاوه.

ګاندې اوس په نړې کې یوازې دیوه خوار اوډنګرهندي مبارز نوم نه دی بلکه دغه نوم اوس دنړې دعدم تشدد دمبارزې دتاریخ یولوی اوژوندی څپرکې دی ، هغه څپرکی چې انسان اوس په دغه اتومي ناتارکې تربل هروخت هغه ته اړدی اودهغه په لوریې تربل هروخت زیاته ورمخه کړې ده ، ځکه نو دابایډ ووایو چې عدم تشدد دشلمې پیړې یوداسې مفکوروې بهیردی چې په ګرد بشریت پورې اړه لري او دیوه ګډبشري تلپاتې میراث په نامه سره یې یادولای شو..

زه چې په دغوحالاتوکې دګاندي اودهغه داندوژوندپه اړه خبرې کولواویوخه لیکلو ته اړشوی یم ، دهغو یوڅرګند لامل دادی چې نورنو زموږ په شاوخواکې تشدد او زورزیاتی دومره زیات شوی چې دهرانسان تر زړه اوپښولاندې مځکه لړزوي او سړی داویلای شي چې که دغه اوسني حالات همداسې خپله لړۍ اوږده کړې ، نو لرې نه

ketabton.com - The Digital Library

ده چې دغه نړۍ به ډېره زر په یوه غمیزه ونه واړې ، له لویدیزه ترختیــزه ، بشــریت هره ګړۍ اوهره شیبه یوناڅرګند تورتم او دیوه بل مخروطي ناتار بربادۍ ته ســترګې په لاره دی ،امریکایي وچه له شماله ترجنوبه په یــوه غــچ اخیســتونکي بهیربانــدې اوښتې او اوسنی سیاسي تګلاره یې ددې لامل شوې چې نورنو ټولــه نــړې لــه دغــه پرمختللی هیوادڅخه دمخ اړولو په تکل کې شي . افریقا لاهم دلوږې اوخــوارۍ لــه منګولو نه ده وتلی ، لاهم پرمختللې نړې ته سترګې په لاره ده چې مرســته ورســره وکړي اودانسانی خواخوږۍ یوه انساني تګلاره بایدله دغې الماس تولیــدونکې وچــې سره وڅارل شي . ایشیاهم داسې درواخله ، دلته ددغې وچــې پــه زړه کــې عــراق ، فلسطین او افغانستان همدااوس په اورکې سوځي ، عراقي ملت دهیڅ په خاطر لولپه شو، دپاکستان په دننه کې هم یوبم مخ په چاودیدو دی داچې کله اوښتګه ؟ دې تــه به یوڅه نورهم سترګې په لاره شو، هندوستان هم که دګاندي تګلاره ونه څاري لــه یوه سخت ګواښ سره مخامخ کیدونکی دی، لوږه او دوګړو زیاتوالی ، اتومي لیوالتیا او پرهغې ویاړکول ددغه ګواښ لاملونه دي ، ایران هم دامریکایي غیرمستقیم ګواښ په وړاندې دځپل تقدیرټاکلو په لورخپلې شپې ورځې شمیري .

داټولې خبرې دي چې په نړۍ کې یې دنشه یې مافیا او اتومې وړتیا پراختیاتــه لاره پرانیستې ده اوبشریت یې دې ته ناچارکړې چې باید دځان دخوندي ساتنې لپاره لــه هغو ټولو هلوځلوڅخه کارواخلي هغه چې ددغه پراخ ناتاراودغې بدمرغې غمیزې پــه مخنیوي کې له بشریت سره مرسته کولای شي.

موږ هم ناچاریو چې دیادوشویوناورینو دپای ته رسیدو لپــاره بایــد دبــودا ،عیســی ، ګاندی اوپاچاخان په لورسترګې وغړوواوددغه پراخ مکتب تګلارو او اصولو ته ورمخه کړو . بشریت اوس په دې پوهیدلې چې داوسني اتومي ناتارترچترلاندې دخونــدي ساتلو یوه لاره همدا نه زورزیاتی دی چې باید دهغــې پــه مرســته بشــریت وروزو ، بشریت خبرکړو اودا حقیقت یې باید په مخکې کیږدو چې که تشددته دهرچامخــه کیږي اویانړیوال زورځواکي ځواکونه یې دځان لومړنی او وروستنی حق بولې هغوی باید په دې هم پوه شي چې د دوی ددغه کار پایله له عامې بربادۍ پرته بل څه نه ده. بشریت ته دم ګړۍ یوازې همدغه دعدم تشددمعنویت ورپاتې دی چې په هغه کې

ketabton.com - The Digital Library

دهر قام ، دهر ملت او هرې انساني عقيدې انساني وړتیا او مرام خوندي دي او دازموږ په عصرکې یوازنی رښتنی معنویت دی چې انسانیت ته تسل ورکوي او په ډاګه هغه دمولانا دفکری معنویت دکانې کرښه خبره یې پرسترګو دالهي ډالۍ په توګه راکاږي چې :

از دیو ودد ملولم انسانم آرزوست .

معنویت په رښتیا او رښتیاینی سره دڅ وند دستړي کاروان لارښونه کوي او په بـري سره یې دسرمنزل پولې ته رسوي ، دیوه هندي لیکوال خبره ده چې : « درښـتیا او رښتیاینې مخ په سرو زرو پوښل شوی ، څوک چې غواړي دغه حقیقت ته په رښـتیا ینې سره ځان ورنژدې کړی ، نوکله چې له هغوسره تماس نیسي هغه خپله په سـرو زرو اوړي...»

(Prof. S.P. Kanal , *Quest for trust* , New Delhi , 1976 P 738)

دپورتنی نامي خبرې دلیکوال په نظرله دغې خبرې سره داتکی هم مل دی چې پـه سرو باندې اوښتل په خپل وار دومره ساده خبره هم نه ده لکه چې دلته یې سړی په ساده توګه لولي ، مانا داچې دغې رښـتیاینې تـه رسـیدل پـه خپلـه دسـړي پـه کړواواعمالوپورې تړلې اصل دی چې عملي کیدل یې یوه تیاري اوپوره قربـانی تـه اړتیالري ، قرباني په دغه ترخ کې یوازنی شرط دی ، داسې چې بایـد پـه هراړخیـزه اوڅوبعدي توګه په پام کې ونیول شي .په دغه برخه کې زیاتره پوهان په دې بـاوردي او دګاندي په اړه هم داخبره کوي چې دګاندي لویه ځانګړنه داوه چې هغه بـې ادعـا سړی و ،چې په خپل ټول ژوند کې یې دادعا لپاره یوځل هم غږ پورته نه کړ، پـه دې چې ده نه غوښتل ځان له عامې هندي ټولنې لوړوبولې ،ددې لپاره چې هغه دخپلـې ټولنې په رښتیاوو باندې ځان پوه کړی وي ، تل یې هڅه کوله چـې لـه خلکـو سـره دهغوی په شان وي ، دهغو په شان ژوند وکړي ،له هغو سره په هغه شان لکه څنګـه چې دوی دي په اړیکوکې وي اوپه هماغه شان لکه دی باید خپلو همنوعانوته ځـان وښیي .

دګاندي په نظر یوازې هغوی چې عمل اونظریې سـره یوشـي وي کـولای شـي پـه رښتیاینه باندې پوه اوبرلاسی شي .

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي به تل له مورِ سره تلپاتې وي ، په دې چې ده دانسان لپـاره دهغـه دانسـانيت دپايښت په خاطر په خپل زمان اوخپل چاپيريال کې ژورعاطفي فکروکـړ، همـداده چې دده په اړه ويل شوي دي :

« هغه زمورِ مورالي ايديالونه اوارزښتونه له يوې خوا رانوي کړل اولـه بلـې خـوايې راتازه کړل ،ايي . ايم . فوسترپه دې باوردی اووايي چې هغه بايد زمورِ دعصر ترټولـو لوړاواوچت انسان وبولو...

همداسې جي . اچ . هولمس بيا ګاندي دهند دستروياړ بودا او دستراستازي عيسى په شان لوړبولي ...

ددغو ټولوخبرو موخه داده چې ګاندي خپل تيرمهال له خپل اوس مهال سـره پـه داسې يوه پياوړی ديالکتيک کې طرحه کړ چې دهغه بنسټ يې پر معنويت بانـدې کيښود ، هغه په معنويت باوري انسان و اوپرهغه يې دخپلې پياوړې عقيدې په توګـه په ژوند کې کلک ټينګاروکړ، ان چې معنويت يې دشخصيت اوکرکتر دپياوړتيا رمـز وباله دزغم وړتيايي پرې ورزياته کړه اودزغم درس يې ترهرڅه دمخه په خپل ځـان باندې په خپل ژوند کې عملي هم کړ .

مـا ډيرکالـه پـه هندوسـتان کـې تيرکـړل دګانـدي پـه اړه مـې وليکـل او پـه ډيروکنفرانسونوکې مې برخه واخيسته او اوس مې دادي يوځه ګډې وډې دکتاب په بڼه هم پرې وليکلې ، په ډيروعلمي ناستو کی ډيرو پوه اوشعوري هندوانو له ماڅخـه داپوښتنې وکړې : نورې خبرې نه وې چې پرګاندي اودهغه په مفکوره باندې دې پـه داسې وخت کې چې نورنوډيرې هندوانو هم خپل باورپرې له لاسه ورکـړی ورمخـه کړه ؟

دهمدغې پوښتنې په تړاو غواړم خپل لوستونکي ته داخبره وکړم چې ما په رښتياهم دغې ليکنې ته په داسې ناچاره شيبه کې ورمخه کړه لکه چې ګاندي جي پـه خپـل وخت کې له ناچارۍ عدم تشدد دخپلې سـتونزې دحـل يـوازنی رمـز او راز وبالـه اوپرهغه يې ورمخه کړه . ګاندي به ويل چې انګريزان داسې څوک اوداسې ځواک نـه دی چې هغه به دتورې په زورله ملکه وباسو، دده په نظر دايو ناشونی کار و، ځکه يې په پای کې داخبره غوره وبلله چې له شعوري دښمن سره بايد په شعوري توګه مبارزه

ketabton.com - The Digital Library

وشي ، په دې مانا چې هرڅوک که ټوپک ته لاس کړې نوبیاهم مرګ دهغه لمنه نیسې ، دهغه ملت تباه کیږي اودښمن یې نورهم دڅان لپاره پرهیواد باندې دواکمن کیدو لاملونه موندلای او ترلاسه کولای شي . ګاندي په دې پوهیده چې انګریز مقدوني سکندر او چنګیز نه دی او نه هم داسې څواک دی چې په پښتوسترګویې پرهندوستان باندې خیټه اچولې ده. انګریز یوشعوري څواک دی ، شعوري عمل کوي څکه نو دهغه په وړاندې مبارزه هم باید شعوري وي نه جذباتي ...

زمالپاره هم دغه ټکی زموږ دعصراو زموږ دستونزې دحل په برخه کې دپاملرنې وړ شو . هغه چې باید ددغه عصر دلیونیو اویرغلګروڅواکونوپاملرنه هغه ته راواړول شي ، دوی او موږ دواړه باید څان په دې باوري کړو چې :هغه څه چې سوله کولای اورامنځ ته کولای شي هغه جګړه نه کولای شي او نه رامنځ ته کولای او هغه څه چې نه زورزیاتی یې کولای شي هغه زورزیاتی اوتشدد نه شي کولای ، عدم تشدد یوه انساني تجربه ده چې سرې پرې دزړه له کومې باورکولای شي ، څکه نو زموږ لپاره هم په دغه ترخ کې ترټولو ښه او دپاملرنه وړخبره داده چې باید پردغې کانې کرښې باندې دڅان اوخلکو باور داسې پیاوړی کړو لکه چې ګاندي اودهغه ملګرو په خپل عصرکې دانساني غمیزې دحل په خاطردغه بشپړه او رغنده تګلاره دستونزو دپای ته رسیدو په خاطر په عملي توګه رامنځ ته کړه اوعملا پرې مخ په وړاندې ولاړل .

په دغه رساله کې تاسې ګاندي پیژنۍ اودهغه تګلاره ، تاسې عدم تشدد اودهغه ښیګړې اودننۍ نړۍ په ستونزمن چا پیریال کې ددغې معنوي پدیدې اړتیا درک کوۍ ، تاسې په دې پوهیږۍ چې په دغه نړۍ کې هټلر، استالین ، چرچل ، روزولت ، موسولینې اوترهغو راوروسته تارچر، ریګن ، بوش او په سلګونو داسې نور زوریاتي چې په جسمي اوظاهري لحاظ دهرڅه خاوندان وو له یوه خوارڅواکي سابه خوړونکي هندي مشرسره په یوه وخت اویالړ وړاندې وروسته عصرکې راوپړکیدل ، خو کوم څه چې هغوی وکړل او څه چې ده ترسره کړل ، هغه ګرده په همدغه عصرکې وو ، چا نازیزم وپاله ، چا دکمونیزم په نامه او چاهم دشونیزم او راوروستو مختورو خو د دموکراسۍ په نامه هم خپل اوهم دنورو سرونه مات کړل ،خو هغوی چې له نوموړو ایدیو سره په یوه وخت کې له دوی سره ولاړ نه شول اود دوی برعکس یې خپله

ketabton.com - The Digital Library

سوله ییزه تګلاره رامنځ ته او پرمخ بوتله ، هغوی نن دانسانیت پرآسمان باندې دهغو ستورو ځای غوره کړ چې دځمکې دکرې پرمخ په هره خوا اوهرځای کې هرچا اوهرې خوا ته روښانه ځلیږي او دهرچا مینه پرې راځي . ګاندي اوهغه مفکوره لــه همــدغو ستوروڅخه یوداسې ستوري دي چې په خپــل عصــرکې یــې لــه خپلــو یارانوســره دژوندسوله ییزه بیړۍ د استعمار پرظالم زړه وروخیژوله او ځان یــې ترهغــه ځایــه پورې په بري سره ورساوه ،چې هلته یې دهرچاله خولې داواوریدل چې :

هغه زړه به له توپانه په امان وي چې کښتۍ غوندې دخلکو باربردارشي

ګاندي اودهغه شعوري تګلاره نن په ټوله نړۍ کې دهغوی لپاره چې دسرې وژونکــې اتم بم دغرور پر وزرونو نه دي ناست یوهوسا اوخوندي دمه ځای دی ، باید چې ددغه دمه ځای (ساتیاګرۍ) تر چترلاندې دآزادۍ او تلپاتې هوسایۍ په لور دهغــوی پــه وړاندې چې په جګړه نازیږي ،انسان وژني ، دنورو پرهیوادو وربلوسي ،تمدن له منځه وړي اوانساني شتمۍ لوټي له ګاندي اودهغه له نومیالي دوست پاچاخان سره یوځای یوځل بیا دآزادۍ پرکاروان پسې روان شو. ځکه چې دا دبشریت او بیا زمــوږ لپــاره داوسني امریکایۍ یرغل چې لمنه یې نوره هم دختیز پرلور راخوریدونکې ده دنجات اوژغورنې یوازنې لارده . او ګاندي دغه هدف ته درسیدو په خاطر موږ ته په (ځوان هند - ۱۹۲۹ کال دجنوري ۵) کې مشوره راکوي چې :

« موږ باید دغلطیو ، درغلیو او نورو نیمګړتیاوو پرمخ یوازې دخوړو (خیټې) له امله پرده وانه چوو ، په دې هم باید پوه وو چې که زموږ ورور هم زموږ معنویت اودهغه ودې ته په زیان رسولو باندې لاس پورې کوي باید چې ځان پرې ناګار او ناخبره ونه نیسو»

پای

ketabton.com - The Digital Library

یو ورور باید په قصدي توګه دبل ژوندي موجود ژوند ترې وانخلي ...

«بودا»

لومړی څپرکی

ګاندي: ژوند او مبارزه

مهنداس کرم چند ګاندهي دهنداوختیز دشلمې پیړۍ له نومیالیو لارښوونکو ، آزادی غوښتونکواوسمونوالوڅخه و ، دده په اړه نن سبا دنړۍ په هره برخه کې لیکنې کیږي ، درناوی یی کیږي اوله افکارویی ځانونه خبروي ، ځکه نو زه دلته دده دانــدو ژوند په بیلابیلو برخوباندې تته رڼا اچوم داسې چې دهغې په ترڅ کې به دده د ژوند

ketabton.com - The Digital Library

جزیات په وار وار سره ځان ګرانو لوستونکو ته ددغه اثر دبیلابیلو څپرکو په ترځ کــې دده له نړۍ لید او فلسفې سره یوځای راڅرګند کړي .

ګاندي جي ته یې ټولنې دپلار په سترګه وکتل اود(بپو)په نامه یې یادکړ ،داځکه چې ده په خپل وخت کې دشلمې پیړۍ دنړیوال زورورځواک په وړانــدې دمبــارزې یــوه ځانګړې لاره چې هغه دنه زور زیاتي یاعدم تشدد لاره وه غوره کړه اودایــې دخپــل قوم اوخلکو داوږدومبارزو ترټولو غوره ، بریمنه اوژغورندویه پایله اومبارزه وبللــه ، دی که په خپل هیواد کې و اوکه په جنوبې افریقاکې ، په دواړو هیوادو کې یې دتیري اوتجاوز په وړاندې خپلو هلوځلو ته کله بشپړ او کله هم نیمګړی دوام ورکړ،همــداوه چې نړۍ ډیرزر دده دمبارزې په حقانیت باوراوایمان پیداکړ اوملت یې دی دانګریزې ښکیلاک په وړاندې دیوه سرسپارلي او پیاوړي لارښود په توګه دآزادۍ په خاطر پــه خورا ایمانداری اورښتیایني سره بدرګه کړ.

ده دنه زورزیاتې مبارزه دانګریزي ښکیلاک په وړاندې پیل اوپرمخ بوتلــه ، اوخپلــه دغه تلپاتې تګلاره یې ددغه ښکیلاک په وړاندې په خپله ګجراتي ژبه د (ستیاګرۍ) په نامه یاده کړه ،ګاندي دغه ویی له خپلې مورنۍ ژبې ګجراتي ژبې څخه راغوره کــړ چې (سات) یې د(رښتیا اومینې) او(اګره) یې د(صبر، زغم ، نرمښــت، هــوډ) پــه ماناده . ساتیاګره په عمومي لحاظ هغه غورځنګ شو چې په هغه کې دګاندي تګلاره هغه چې په رښتیاینه ، نه زورزیاتي ، نه جنګیدوبانــدې ولاړه وه اودهــرډول تــوپیر(مذهبي ، ژبنۍ ، ملي ، رنګ اونورو) ضد د انساني حقونوترلاسه کولو لپاره پــه ګوتــه شوې وه راپیل شوه ، یاپه بله وینا دغه تګلاره دخپل ماهیت له مخې هغه تګلاره هم ده چې دګاندي فلسفه ورته ویلای شو،په دې چې ګاندي خپله ددغې تګلارې په اړه داخبره کوي چې ده داشان مبارزه په جنوبې افریقې کې پر هغــه مهــال چــې هلتــه داپارتاید واکمني وه دهندیانود حقوقو ترلاسه کولو په خاطرپه عملي توګه راپیل کړه . دده په اند دایوازنۍ لاره وه چې دهغې په مرسته ګاندي او نورو هندیانو کولای شول دمقاومت فلسفه دزورزیاتې په وړاندې له یوې خوا راوهڅوي او له بلې خوایې پیاوړې کړې .

په ساتياګره کې ولسې سرغړونه اودولسونو پوره يــوالى اودزورزيــاتې پــه وړانــدې مقاومت ددغې تګلارې زړى جوړوي. ددغې فلسفې يواصل داهم دى چــې کــه ټــول ولس په آرامه توګه دخپلو حقوقو لپاره لاس يوکړي اوسره يوموټى شي ، په دې کــې شک نشته چې زورزياتى ځواک به ددغه يوالې اوپيوستون په ترڅ کې دې ته غــاړه ږدي چې ددوى خبره اوددوى حق به مني اوله ناچارۍ به هغه لړى پاى ته رسوي هغه چې په تشددسره ددوى اونوروانساني حقوق پايمالوي او ښکيلاکي زورزياتى زيږوي.
سره له دې چې په هند اونړۍ کې يومهال يوزيات شمير نظروالو(په تيره مارکسستانو او انقلابى هنديانو) دغه تګلاره ډيره زياته ګټوره اوبريالۍ ونه شميرله ، خــو زمــانې زموږ ترعصره داد ه راورسوله اوداېې راوښوده چې دغه تګلاره دداسې يوه ملت لپاره چې تش لاس و ، او په سووکلونه انګريزانو په مادي اومعنوي لحاظ ځپلى و ، دمبارزې ترټولو غوره او بريمنه تګلاره شوه . ددغې تګلارې کره کوونکو به په دغه اړه داخبره کوله او ويل به يې چې که ملت سره يوموټى شي ،کولاى شي دخپل برخليــک ټــاکلو لپاره تورې ته هم لاس واچوي . لکه چې اوس په خپله په هند کې هم يوشــميرټولنې په همدغه نظردي .

خوګاندې بيا په دې باوري نه و، هغه به ويل چې ساتياګره يوه داسې تګلاره ده چــې هغه پوره قربانۍ ته اړتيا لري، ساتياګره له زغــم اوتحمــل ســره ملګــرې مبــارزه ده اوترټولو لويه ځانګړتيايې داهم ده چې په دغه ســوله ييــزه مبــارزه کــې لــه وينــو تويېدوڅخه ډډه کيږي ، اومخه يې په شعوري توګه ددغې تګلارې داصولو لــه مخــې نيول کيږي .

ګاندي جي په دې باور وچې په زورزياتې سره رامنځ ته شــوې خوښــي او هوســايى دڅوورځوخوشالي اوهوسايي وي ، خوکه نه زورزياتې له ژوند سره پتليزپه پــام کــې ونيول شي اوپه دغه ترڅ کې پرمخ بوتلل شي ،زغم يې زيات دى ، سره لــه دې چــې خوارۍ اوزيارته اړتيالري خو ميوه اوپايله يې خوږه اوتلپاتې ده.

ketabton.com - The Digital Library

دګاندي دغه میراث په نړیواله کچه دنه زور زیاتي دپلویانو له خوا منل شوی او ستایل شوې دی ځکه چې دهمدغې تګلارې اوفلسفې برکت و چې دی دهغــې پــه مرســته دخپلې ټولنی دپلارګلوی پړاوته راپورته شو اوپه خپل همدغه نــه زورزیــاتي دریــځ سره دهرچا له خوا په ټوله نړی کي ومنل شو، ځکه دامریکاخارجــه ســکرتر ســي . مارشال (۱۹۴۸) ګاندي په خپل دغه سترانســانې ویــاړ بانــدې دانســانې ټــولنې اوتفکرلوی اوبریالی ویاند وباله .

******

ketabton.com - The Digital Library

پیژندنه:

مهنداس کرم چند ګاندي د ۱۸۶۹ کال داکتوبر په (۲) دپور بندر پــه ښــارګوټي کــې وزیږید، پوربندر دلویدیز هند دګجرات ایالت اړوند ښاردی چې عربي سمندرګي تــه ورخیرمه پروت دی ، دپلار نوم یي کرم چند اودمورنوم یې پوتلوبــایي (دکــرم چنــد څلورمه میرمن ، چې نورې یې مړې شوې وي، هندومذهب کله هم له یوې میرمنــې دزیاتو سپارښتنه نه کوي.) مهنداس یا موهن دخپل پلار پــه ماشــومانوکې ترټولــو کوچنی و، په ۱۸۷۶ کال کې یې پلار چې دولتي مامورو له پوربندره راجکوټ ته بدل شو، مهنداس (موهن) هم له ده سره همدغه ښار ته ولاړ، په عمومی لحاظ پــر هغــه مهال دغه سیمه داسې وه چې دلته دانګریزانو برلاسی لکه دنــورو ســیمو پــه شــان ډیرخرګند اودپاملرنې وړ نه و.

انګریزي ښکیلاک پرهمدغه مهال دخپل ماهیــت لــه مخــې یــوازې یــوه اوســاده ښکیلاکي بڼه نه درلوده ، د دوی ترسیورې لاندې عیسوي مبلغینو هم خپل بازار ښه

ketabton.com - The Digital Library

تود کړی و، په هره توګه چې کیدونې وه ، دوی په هنـدې ټولنـه کـې دخپـل دیـن دخورولو کارپه خورا پیاوړتیااوزړورتیا سره ترسـره کـاوه. پـه زیـاتو برخـوکې یـې دمذهب، اوژبې لپاره له خپلو ټولو مادي شونتیاوواوامکاناتو څخه په سخاوت سره کار اخیست ، هندې ټولنه چې پر دغه مهال یوه وروسته پـاتې ټولنـه وه ، زیـاتو خلکـو اوزیاتو قشرونویې هڅه کوله چې له یوې لارې نه یوې لارې باید له دغه نوې برلاسـې اوښکیلاکې نظام او کلتور سره له یوې خوا ځان وتړي اوله بلې خوا دهغـه مـنځ تـه ځان ورننباسې ، دګاندې پلار هم چې په راجکوټ کې خورا نـامتو اودلـوېې څـوکۍ خاوند و داهیله درلوده چې زامن یې باید خپل ژوند په انګریزې سبک او ستایل سره جوړکړي ، انګریزي ښوونه او روزنه باید ولري او انګریزي ژبه یې باید دخپلې روښانه راتلونکې په خاطر زده وي .

دهندوستان ټولنه له پاټکو اوطبقوڅخه جوړه ټولنه ده ، هره طبقه آن تراوسه پـورې په دغه هیواد کـې خپـل ځـای اووړتیـالري ، بـرهمن پـه سـرکې دي ، کشـتریه اوسوداګرورپسې دي اووروستۍ پاټکې بې دټولنې وروسـتۍ ډلـه شـودر دي چـې دهرڅه بوج ددوی په غاړه دی ، دګاندې کورنۍ په لوړه طبقه کې راتله، چې د (وایسیا) په نامه یادیږي. دوی زیاتره ددولتې کارونو اوسوداګرې کړووړ مسوول وو.

مهنداس په خپل کورنې چاپیریال کې دپلار په اندول دخپلـې مـور تراغیـز لانـدې رالوی شو،هغه خورا مذهبې میرمن وه ، همداوه چې موهن هم پـه دغـه برخـه کـې دموردټینګار له مخې له خپل هندو مذهب اومعنویت سره له ځانګرې احتیاط څخـه کاراخیست یاپه بله مانا دهغې دارادت له مخې یې له خپلې عقیدې سره مینه درلوده اوپه سمه توګه یې په دغه ډګرکې دخپلې مور په پله اومرسته ګام ایښوداځکه چې دهغې په باره کې داخبره شوې وه چې :

(دا به ترخپل عبادت مخکې دخپلې ډوډوی په فکرکې هم نه وه .)

ګاندې په خپلو یادښتونو کې هم دخپلې مور دغه دریغ خورا زیات یادکړی ، پـه دې چې هغه په خپله عقیده باندې خورا کلکه وه، دده په وینا دده مور بـه د (چتومـاس) اوږده روژه چې څلورمیاشتې وه نیوله . همداځانګړتیاوه چې دده زیـات تمایـل هـم

ketabton.com - The Digital Library

ترخپل پلار دخپلې مورپر خوا شوی و.اوموريې (پوتلوبايې) دده لپاره پرمعنويت باندې د باور يوه په زړه پورې اومنلې بيلگه شوې وه.
په هرډول ،گاندي چې په کوم ښوونځي کې زده کړه کوله، هغه په انگريزې سستم جوړشوی ښوونځی و، ترکومه ځايه چې اسناد ښي اويادی په خپله په خپلوآثاروکې اشاره ورته کوي ،گاندې خورا چوپه خوله زده کوونکی و، ده په خپلو يادښتونو کې دغه ټکی بيان کړې چې گواکی دومره غلی زده کوونکی وچې له خپلو همزولو اوهم ټولگيوالو سره يې هم خبرې نه کولې ، کله به چې له درسه خلاص شو ، نوبيا به يوازی خپل کورته راروان و، دی يوځای ليکی چې کله به يې ښوونځی رخصت شو، له خپلوکتابوسره به اخته و اوله هغو به يې سرنه پورته کيده اوتل به دهغو په لوستلو بوخت و، په دوولس کلنی يې لومړنی دوره زده کړې پای ته ورسولې اومنځنۍ دوره يې په راجکوټ کې پيل کړه، همداسې يې خپلې زده کړې په الفريد ښوونځی کې وکړی ، د منځنيوزده کړو پرمهال پر دې وتوانيده چې لږ بايدله شرمناکی څخه راووزې اوله نوروهمزولو سره بايد ناسته پاسته پيداکړي. شيخ مهتاب دده دماشومتوب له خوږو ملگرو څخه و، چې له هغه سره يې خورا زياته ناسته پاسته درلوده، همده ورته ويلې وو ، چې دمسلمانو اوانگريزانو پياوړتيا په دې کې ده چې دوی غوښې خوړونکي دي ، اوهندوان چې دومره کمزوري دي ، دهغو لامل همدغه سابه ساک خوړل دي. داخبره پر ده باندې ترېوه حده منطقي لگيدلې وه، ځکه به يې کله کله په زړه کې ورتيريده چې دی هم بايدپه دغه کار باندې لاس پورې کړې ، خودموراوپلار ويره يې ددې لامل شوې وه چې بايد له دغه کاره لاس په سر پاتې شي . مانا داچې ده کله هم ځان ته په غوښو خوړلوسره پياوړتيا ورنه کړه .
په ۱۸۸۳ کال کې يې په خاصوهندې مراسمو له کستوربانومې ښايسته نجلی سره چې دواړه ديارلس کلن وو واده وکړ. وايې چې دواده تر وخته هم له کستوربا سره

ketabton.com - The Digital Library

دواده کولوپه خبره نه پوهیده ،خوکله یې چې کورته درزي ورغی اودواده لپـاره یـې ددوی کچه اخیسته پوه شو چې ګواکې رښتیاهم دده واده دی او اوس به ضــرور څـه چل کیږي .

ددوی واده وشو، لکه چې دختیزو اوهندي ټولنو دود دی ،د دوی ژوندلکـه دښــارې اولویدیزو هیوادو دکورنیواوځوانانو په شان نه و، چې له واده وروسته دې زیاتو خرڅو اوپیسوته اړتیا ولري ، په دې چې دوی له واده وروسته له خپـل پلاراوکــورنۍ سـره یوځای اوسیدل اوهرڅه یې دهغوې پر غاړه وو. ده خپلــه میــرمن (بیــه) بللــه چــې وروسته یې په خپلو لیکنوکې هم په همدغه نامه سره یاده کړې اولیکلې ده. ان داچې په خپلو یادښتوکې داخبره هم ددې په باره کې ولیکله :

ketabton.com - The Digital Library

(ده دنه همکارئ دمقاومت دنظریې اساسات لـه دې څخـه زده کـړل) . کسـتوربا دګاندي په ژوند باندې نیغه اغیزه درلوده اوله ده سره یې یوځای دګډ ژونددرندوپېټو ته اوږه ورکړه ، ګاندي دهغې په اړه داهم وویل : (چې دازمانمایې برخه ده) .

په ۱۹۸۵ کال کې دګاندي پلار مړشو، له دې پیښې سـره سـم پرهمدغـه مهـال د کستوربا زوی پیداشو، چې لنډه موده ژوندی و.

ګاندي چې کله ښوونځی پای ته ورساوه، یوشمیرملګرو اودوستانو مشوره ورکړه چې باید دلوړوزده کړو په تیره دحقوقو د زده کړې لپاره لندن ته ولاړشي ،دوی فکرکـاوه چې داکار به ددې سبب شی څوموهن دخپل پلار په قدموبانـدې ګـام کیـږدي. دده

ketabton.com - The Digital Library

لپاره پر دغه مهال داچانس و چې باید انګلستان ته ولاړ شي اوهلته خپلې زده کړې و کړي ، ځکه يې دغه کار ته ملا وتړله که څه هم مور يې له دغه هوډ سره رضـایت نـه درلود، ځکه هغې داخبره ورته کوله چې : ((چې انګلستان ته مه ځه ،هغه له فساده ډک هیواد دی ، چیرې چې خلکوهلته ایمان اواخلاق له لاسه ورکړی دي)).

دې داهم ورته ویلي وو چې ګاندي باید هلته ځان لـه غوښــې خوړلواوشرابوڅښــلو وساتي. هو، موريې داخبره ورته کړي وه ،هغې داهم اوریدلي يې وو چې څوک هلتـه ولاړ شي داډیره نادره ده چې دهغوی په خوی دې نه شي ، ځکه يې دده له تګ ســره خپل رضایت نه و ښودلی .

مهنداس ګاندي په ۱۸۸۸ کال له هنده دانګلستان په لور په داسې حال کې چې خپل دویم بچې (چې په همدغه کال زیږدلي و اوهرې لال نومیده) اوکستوربايي پـه هنــد کې پریښودل روان شو، له دې امله چې میرمن اوزوی یـې تـرې پـاتې شــول خــورا خواشیني و.

انګلستان ته لاړ، اوهلته يې په زده کړو پیل وکړ، سره لـه دې چــې ده پـه هنــدکې انګریزي ژبه لوستې وه ،خو په پیل کې له سختو ستونزو سره مخامخ شواوهلته يــې زيــاتې ســـتونزې درلـــودې ، همـــداوه چـــې ددرســـونو پـــه څنـــګ کـــې يـــې دیوشمیرنامتوورځپاڼو لکه ډیلي تلګراف اوپال مال ګزیت اونور و په لوستلو باندې هم لاس پورې کړ.

دانګلستان چاپیریال دده لپاره په هراړخیزه توګه نوی اوله ستونزو ډک چاپیریـال و، دده خپله یادونه ده چې کله هلته ورسید،په خپله ډوډوی خوراک حیـران و څــويې چې یوداسې هوټل وموند چې هلته له سبوپرته دغوښوپټه نه وه ، وربلد شو، اوخپلــه مړی به يې هلته خوړه . ورو ورو يې خپله هندیوالـه بیرتــه لــه ســره راونیــوه اولــه یوشمیرهندوانواودلندن دسبوخوړونکو له ټولنې سره يې ناســته پاســته پیداشــوه. ګاندي له دغو ستونزو سره سره خپلوزده کړو ته ملاوتړلـه اوپـه پرلـه پســې توګـه دیوشمیرنامتولیکوالو لکه انګریزي شاعر (پرسي بایسشي شیلي) امریکـايي شــاعر (هنري دیوید توریو اوروسي لیکوال تولستوی له آثارو اودهغو له اغیزوسره مخــامخ شو. دغو لیکوالو پر ګاندي باندې زیاته اغیزه وکړه او ان چې دې يې دې تــه وهڅــاوه

ketabton.com - The Digital Library

چې دمعنویت اومذهب په لور ورمخه کړي اوپه دغه ترڅ کې دې نوي ګامونــه اوچــت کړي ، جالبه خو داوه چې کله دی لندن ته ورسید ، هلته دی له داسې خلکو اوکسانو سره مخامخ شو، چې هغو دهنــدي مــذهبې لارښــونو اوآثــارو پــه اړه ژورمعلومــات اوڅیړنې درلودې ،داسې او دومره چې دده لپاره دحیرانۍ وړوې ، په کومو مسایلو بــه چې هغوی دهندي مذهب په باره کې خبرې اوڅیړنې کولې په هغو باندې ګانــدي نــه پوهیده ،لکه چې خپله هم وایي چې خپل مذهبې کتا ب بهګوت ګیتــا یــې تردغــه مهاله نه ولوستی ، ده دلومړی ځل لپاره دخپل مذهب دغه کتا ب ولوست ، دلومړي ځل و چې په یوشمیر مذهبي اساطیرو،څیرو اوخدایانو لکه وشــنو، کرشــنا، ارجــن اوهمداسې د کایناتو اوجهان په باب دخپلو آثارو اوکتابوپه اهمیت باندې پوه شو. کله یې چې هندې سپیڅلي کتابونه ولوستل ، له مذهبي مسایلو سره یې نوره هــم مینــه پیداشوه ، اودخپلو دغو معنوي ارزښتونو په اهمیت لکه دنــورو ختیزوالــو پــه شــان پرهمدغه مهال اودغه لویدیز هیواد کې پوه شو او له لویدیزوالوېې دهغو اهمیــت او اغیز په پاملرنې اوغور سره واورید. ګاندې هلته پوه شو چې دی څوک دی ، اودکــوم معنوي ،کلتوري اوفرهنګي چاپیریال او ارزښتونو لرونکی دی. ، دی په همدغه مهال په شعوري توګه دبهګوت ګیتا زړه ته ورننوت اوپه هغه کې یــې دیــوه او واحــد ذات ننداره وکړه اوددغه تلپاتی کتاب په پاڼوکې یې باور پرې وشو.

ګاندي په ۱۸۹۱ کال خپلې ازموینې ترسره کړې ، ددغو دریو کالو په ترڅ کې یې زیات شیان زده کړل ، دده لپاره په دغه موده کې یوشمیرڅیزونه اوټکې ددې وړوو چې ده ته دنوي درسونه ورکړي اودده په نویو بریاوو باندې د اغیزوښندي. ، دی په دې پــوه شو، چې دڅه شان کلتور ،معنویت اومیراث خاوند دی ، په دې پوه شو، چــې څنګــه کولای شې آزاد واوسي ، اوداپته هم ورته ولګیده چې په څه شان له څه ډول خلکــو په تیره بیا له انګریزانو سره څنګه چال چلند وکړي. .

دابايد ووایوچې کله ده ځان اوښکیلاک دواړه وپیژندل ، بیا په دغه اړه لــه تېولــو زده کړیو تجربو اوبریاوو سره دخپل هیواد په لور راستون شو.

ګاندي هند ته راغی خوله بدمرغه چې موریې له نړۍ سترګې پټې کړې وې ، هغې چې ټول عمر بې دده په باره کې فکرکاوه اوویل به یې چې باید لندن ته ولاړ نه شي ځکــه

ketabton.com - The Digital Library

چې هلته خلکو خپل ایمان اواخلا ق له لاسه ورکړي دي، خو ګاندي برعکس له هغــه ځایه له ډیروښو اوو ړتجربو او پوره ایمانداری سره یوځای را ستون شو، اوهغــه څــه چې بې مور دده په باره کې فکرکاوه پرهغه لاره یې ګام کینښود ، پرګانــدې بانــدې دموردمړینې خبرخورا سخت تمام شو، داسې چې هغه یې دځان لپاره (یــودردونکی شوک) وباله .

ګاندي له دې ټولو بریواوماتو سره سره بیرته راجکوټ ته راورسید ، ډیره موده لانه وه تیره شوې چې په راجکوټ کې یې هم ټیکه ونه شوه ،هغه ښاریې دیوې بلــې دورې زده کړې په موخه پریښود او د بمبي دښار په لور دهنددحقوقې ستم دزده کړې پــه مقصد وخوځید، په دغه ښار کې یې په پرله پســې توګــه خپلوکتنواوڅیړنوتــه دوام ورکړ، دلته یې هم زیات شمیر تجربې ترلاسه کړي ، اوپرهغه څــه چــې تراوســه نــه پوهیده پر هغو یې هم ځان دچا خبره ملاکړ، داســې چــې پــه همدغــه وخــت کــې دیوشمیرجالبوکړنواو فعالیتوله مخې دیوشمیرکسانو دپاملرنې وړ هم شــو. ګانــدي دخپلو لیکنو له مخې هوډکړی و چې له دې وروسته به له خپلي میرمنې ســره خپــل ژوند اودندې ته دوام ورکوي ، ده غوښتل چې په دغه موده کې دده میرمن هم بایــد یوڅه زده کړي اوپه دغه برخه کې دی باید مرسته ورسره وکړي.داdده وروستۍ ژمنه اوپریکړه وه. خوداچې تقدیر دانه وه ورته ټاکلې ، په خپل دغه مقصد باندې بریالې نه شو،

ketabton.com - The Digital Library

يوشميرهندي مسلمانو سوداګرو ، چې دجنوبې افريقې په (ناتل) کې چې انګريـزې مستعمره وه اوسيدل ده ته بلنه ورکړه چې له دوې سره هلته دنده ترسره کړي ، لـه هغو ی سره يې ومنله اوخپله مخه يې پر هغه خواکړه. په پيل کې يې کورنی اوميرمن يوځل بيا لکه دلندن دتګ پرمهال دلته يوازې پاتې شـول اوپـه خپلـه د۱۸۹۱ کـال داپريل په مياشت کې جنوبې افريقې ته روان شوچې دمی په مياشت کې دهغه هيواد دداربن ښارته ورسيد.

په جنوبي افريقې کې پر دغه مهال يوزيات شمير هندوستانيان اوسـيدل ، پـه دوی کې يوشمير داسې کسان هم ول چې هغوی په دغه هيوادکې خپله سوداګري اوخپل کاروبارو اوتجارت درلود، ګاندي پر دغه مهال په خپله ورتيا سره دا وپتيله چې ددوی له ګټواوحقوقو څخه ننګه اوساتنه وکړي اوځان بايد ددوی دمرستې کارته وګمـاري ، په جنوبي افريقا کې هندي ميشتو خلکو له ښکيلاکي رژيم سره په بيلابيلو برخوکې زياتې ستونزې درلودې ، په يوشمير ښارو کې دوی ان دشپې ګرزيدو حق نه درلـود، په زياترو ځايونو کې لکه دمريانو په شان چال چلنـد ورسـره کيـده ، ان چـې پـه

ketabton.com - The Digital Library

اورګاډي کې به ترخوسپینو ته خوندي اوددوی په زړه ځای نه و، ترهغــو دوی هلتــه دکیناستو اوسپریدو حق نه درلود، هغوی چې په سوداګرۍ اونور کسبونو باندې اخته وو او شتمن هم وو له هغوی څخه درنه مالیه اخستل کیده، داشان نورې ستونزې هم وې چې ګاندي هلته دښکیلاکي قانون په وړاندې ددغو خلکو په ملاتړملا وتړله اولــه دوی سره یې ددوی دحقونو اوحیثیت داعادې په لټه کې خان له دوی سره یوکړ، اوله هغه ځرګند توپیرسره چې ده له ښکیلاک سره درلود دکلکې مبارزې اومجادلې لپاره خپله پوهه او مهارت وکارول . دده هڅې دنژدې یوه کال په تــرخ کــې تــردې حــده ورسیدې چې هندیانو داحق ترلاسه کړ چې په اورګاډي کې دې پــه لــومړۍ درجــه برخه کې دسفرکولوحق ولري .

ګاندي په ډیره لنډه موده کې په جنوبي افریقې کې دیوه ښه وکیل ، یوه ښه منځګړې او یوه پوه مشر په توګه ځان راوځلاوه اودیوه ښه استازي او لاربښــود پــه ځــانګړنو باندې نامتو اووپیژندل شو.

په ۱۸۹۴ کال کې د ناتال یوشمیرمشرانو له ده څخه هیله وکړه چې دوی ته په دغــه سیمه کې درایو ورکولو حق هم ترلاسه اوپه دغه لاره کې له دوی سره مرسته وکړي. ګاندي ددوی داخبره ومنله اوزرېې یوجریان چې د ناتال دهندیانودکانګرس په نامــه یادشو راوباله. ددغه غورځنګ یوشمیرهندو شتمنوګډون والو هڅه وکړه چــې دغــه جریان یوازې ددوی پر ګټو را وڅرخېږي ، خو ګاندي له دوی سره ددوی داطرحه ونه منله اودایې ورته په ګوته کړه چې په دغه جریان کې بایــد ټــول هنــدیان ، شــتمن اوغریب ، هندو، مسلمان او عسیویان برخه واخلي . داکار سره له دې چې دیوشــمیر شتمنوپه خوښه نه ودګاندي په غوښتنه او پخــه لاربښــونه ترســره شــو، کــانګریس جوړشو ، اوکانګرس ګاندي دخپل سکرتر په توګه وټاکه. پردغه مهال هم ګانــدې پــه خورا مهارت ســره خپلــو هڅــو تــه دوام ورکــړ اوددغــه غورځنــګ لــه اهــدافو او غوښتنوڅخه یې په خورا هوښیارۍ سره ننګــه کولــه ، ان تــردې چــې اپارتایــدې حکومت ته یې هم داخبره وکړه چې ددوی کانګرس په خپله دهنــدیانو اواروپایــانو ترمنځ دهم غاړۍ اوتفاهم په ترخ کې ګامونه پورته کوي.

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي دخپلې دغې دندې په ترڅ کې پرهندیانو باندې داغږ هم وکړ چې دوی بایــد دخپل کلتور اوخپل زاړه فرهنګ سره په بې پروایې چال چلند ونه کړي ، دوی باید له هغه څخه بې برخې پاتې
نه شي اونه هم نوروته داوښيي چې ګواکې دوی له خپل فرهنګه پرته د نورو دکړو او دودونو زغمونکي نه دي . ګاندي په دغه ترڅ کې دمنځګړې لارې پلوې و. ده دامنله چې هم باید له نورو زده کړې اوهم باید خپل ارزښتونه هیرنه کړي. ان پرهغــه مهال چې ګاندي له هندوستانه دباندې و، ده دغه ستونزه په لویدیزکې لیده، دغه چې ان اوس هم په ټوله لویدیزه نړۍ کې دختیزو اوسیدونکو لپاره په یوې خواشــینونکې ستونزې باندې اوښتې ده ، اوس په امریکا ، کاناډا اواروپایی هیوادو کــې افریقــایی او آسیایی اوسیدونکي په خواشینونکې توګه له خپلې ژبې او خپلوکلتورونو څخه پردې کیږي ،داسې چې په دغو متمدنو اوپرمختللو ټولنــو کــې لــه دوی ســره هــیڅ ډول خواخوږي ددوی دفرهنګونواوهویتونو دساتلو په برخه کې نه شته او نه ښودل کیږي
.
ګاندي جي ان یوه پیړۍ دمخه دهندیانو اونوروولسونو دغې ستونزې ته ځیرو ځکــه یې پرخپلوهندوستانیانو باندې غږوکړ چې دخپل تاریخ او خپلومعنوي ارزښتونو دغه مهم اهمیت ته ددغومتمدنو او پرمختللو ټولنو په زړه کې ځیروي اوهغه باید له یــاده ونه باسي ..
ګاندې په جنوبي افریقا کې دهندیانو له حقو اوګټوڅخه په خورا زړه ورتیاسره ننګــه وکړه ، ان تردې چې دخپل مسلک له مخې یــې پرســپینوباندې داســې قضــې هــم راوستې چې دهغوله مخې یې دوی قانون ته وسپارل اودخپلوبې عدالتیوله مخې یــې ترزندانه پورې ورسول، دغه کار اودغه مسلکي مهارت دګاندې په لاپیژندنه اووړتیــا باندې مثبته اغیزه وکړه اوپه ټوله جنوبې افریقاکې یې دی دیوه رښتنې اتل په بڼه را څرګندکړ. په دغه اړه ډوخبرې دیادونې وړدي ، لومړې داچــې ګانــدي پــه جنــوبې افریقې کې دهندیانو له څرګند ملاتړ څخه برخمن و، دویم دا چې ګانــدي پــر دغــه مهال په دغه هیواد کې چې د بیلابیلو اروپایې توکمو ټاټوبې و اواوس دلته پــه یــوه سیالۍ کې سره اوسیدل په موخو، توپیرونو اونیتونو باندې دزړه له کــومې پوهیــده ،

ketabton.com - The Digital Library

اوپه دې باوري و چې که دوې له یوه اوبل سره ښښلي باید په دغه ښښته کې داسې نــه شي چې هندیان په پتپوسترگو برخه واخلي اوپه راتلونکې کې دغه هیواد ورته ســور تنور شي . کله چې وایو گاندي ښه لارښود و، ددغه ټکي مانا دانه ده چې گواکي دی ښه توریالی و، نه ، دده لویي په دې کې وه چې له پوهې او تــدبیره یــې دڅونــد پــه حساسو شیبوکې کار اخیست . په جنوبي افریقا کې هم دده طرح ســمه وختــه. پــر ۱۸۹۸ کال په دغه هیواد کي دجرمن آرو استوگنو او انگریزانو ترمنځ ددغــه هیــواد دنیولو اوپر دغه هیواد باندې دپوره برلاسي په خاطر جگړه ونښته،دغه جگــړه چــې ددغه هیواد په تاریخ کې د (بویر وار) په نامه یادیږي . جرمن آرو اوســیدونکوچې دلته ترانگریزانو دمخه میشته شوي وو نه غوښتل چې انگریزان په دغه هیواد باندې برلاسي شې ، همدغه سیالي وه چې پرله پسې جگړه پــه خپلــه د اروپــایي ســپینو ترمنځ ونښته، په دغه جگړه کې ددغه هیواد د اســتوگنو قومونــو دریځونــه پــه دوو خواوو وو ، په دې مانا چې یوشمیر له انگریزانو اویوشمیر نور دهغو له مخــالفو ســره ودریدل ، گاندې پر دغه مهال دادرک کړه چې انگریزان په دغه جگړه کې وړونکــې دي ، اوپه راتلونکې کې دوی پردغه سیمه باندې برلاسي کیږي، ده خپل دریځ پر دغه مهال دانگریزانو په گټه غوره کړ اوله دوې ســره یــې دهنــدي توکمــو پیوســتون او خواخوږي په ډاگه کړه ، جگړې نژدې دری کاله دوام وکړ ، په پای کې پــه رښــتیاهم انگریزان بریالي شول اوخپل جرمن سیالان یې ددري کلنې جگړې په پای کــې لــه ماتې سره مخامخ کړل. ما نا داچې له انگریزانو سره دهندیانو ملاتــړ پــه خپلــه ددې سبب شو، چې کله په پوره توگه برلاسي شول ، نو بیاپې هندیانو ته پاملرنه له یــاده ونه وته ،هماغه وه چې دگاندي یې هم دده د پوره پیوستون له املــه ســتاینه وکــړه اوددغې جگړې په مهمو مدالواوبهادریو یې سرلوړی کړ.له دغې بري وروسته هندیان په گرد هیواد کې ددې جوگه شول، چې په ټولو برخــوکې دې د خپلــو حقونــو پــوره خاوندان وي. ددغه لوی بري په پایله کې گاندې داپریکړه وکړه چې نور نو دغه هیواد باید پریږدي اودهند په لور دمخه کړي .

ketabton.com - The Digital Library

وکیل ګاندي هند ته راګرزي:

وکیل ګاندي د ۱۹۰۱ کال په اکتوبرکې دهند په لور راوخوځيد . یوه خبره چې باید لــه پامه ونه غورځوو هغه دا چې ګاندي ته پر همدغه مهال له هند څخه دملي کــانګرس دګوند دمشرانو بلنه هم ور رسیدلې وه ، هغوی ترې غوښــتي وو چــې دی بایــد نــور هیواد ته راستون شي ، مانا داچې پر دغه مهال دګاندي هغه مهم رسالت چې دخپلو خلکو لپاره یې په افریقا کې درلود، هغه ترسره شو ی و اوپه دې هیله و چې نور بایــد په هیواد کې دننه دخپلو خلکو په تیره دمحروموپــاټکودحقونواودهیواد دآزادۍ غــم هم وخوري.

ګاندي چې پر کوم مهال هندته راورسید په دغه وخت کې دهند کانګرس ګونــد پــه یوه پوره انګریزي ضد مخالف غورځنګ باندې اوښتی و ، هغه ددغه جریان کار اوکړه له نژدې ولیدل اوپه دې فکرکې شو چې ددغه جریان په سمه رغونه باندې بایــد پــه فکري اوعملي توګه لاس په کارشي . په دې مانا چې له دغه جریانه باید هغه توکونه چې نه شي کولای ددغې ټولنې انسانې وړتیاوې په پوره توګه تمثیل اوځواب کړي له منځه یوسې ، ګاندي په دې پوهیده چې په دغه جریان کې بیلابیل افکار اوتمــایلات روان دي، هغه نه غوښتل چې دغه تمایلات باید تردې وروسته په دغه غورځنګ کې وده وکړي، په دغو تمایلاتوکې داسې څه هم وو ، چې هغو دهندې ټولنې له دودیز او تاریخې شته والي او ارزښتونو سره مخالفت درلود، هندیواله اومسلمانواله اوهمداشان انګریز واله داګرد توکونه وو چې باید هره یوه ته ځواب ورکړ شوی و ، ګاندې همدغــه حالت وځوراوه ، ځکه یې وغوښتل هماغه تګلاره اوهماغه پالسي چې پــه افریقــایې کانګرس کې یې څارله دلته هم پلې کړي ،ده غوښتل چې کانګرسیان بایــد پــه دې باورمن کړي چې هند وستان دبیلابیلو خلکو، مذهبو ، ژبو، تاریخي اومــذهبې ویــاړو هیواد دې چې ددغه هیواد په بیلابیلو قومونو اومذهبو پورې اړه لري . ګاندي کــه پــه زړه کې هرډول و، دده له ښواولویوځانګړنو څخه یوه داوه چې ده لکه دیوشمیر مذهب پالو هندوانو غوندې چال چلند دنورو مذهبود پلویانو په تیره بیا دمسلمانو په وړاندې نه شو زغملای اونه یې ترسره کاوه ، په دې چې دی په دې پوهیده چې مســلمان پــه

ketabton.com - The Digital Library

هرډول دهند په ټولنه ، سیاست اوتاریخ کې داسې ځای لري چې له هغو څخه دیـوه عینې ، تاریخي اوربښتینې واقعیت په توګه سترګې نه شي پټیدای .
همداده چې سړی دده په اړه ویلای شي چې ګاندې بی شکه چې یوسیاسي سـړی و، خوله دې سره سره دده دایوه ښه ځانګړنــه چــې دهــرې عقیــدې پلــوی یــې دده دشخصیت په اړه له پامه نه شې غورځولای هغه داده چې دی پرمعنویت باوري اوهغه ته یې په هره بڼه چې و درناوی درلود . دغه لامل و چې ده د هند په ټولنه کې ددغې ټولنې ټولو مذهبي اومعنوي ارزښتونو ته په خورا درنښت سره کتل دابه بې ځایه نــه وي چې ووایودده دغه ځانګړنه اودغه لوی معنوي ارزښت اومعنــوي درنــاوی ده تــه دمرګ په بیه هم تمام شو.
ګاندې سره له دې چې په جنوبې افریقې کې دانګریزانو پوره باور دځان کړ، خو کلــه چې هند ته راستون شو،ده هغه تګلاره په هیڅ ډول دلته نه شوای عملي کولای ، پــه دې چې دلته انګریزي ضــد مبــارزه پــه ډیرشــدت او پــه اوچتــو ملــې او مــذهبې احساساتواوژمنو سره روانه وه، همداوجه وه چې دده دنده او ونډه یــوازې دســازش اونه زور زیاتې په پوله ونه دریده ، داځکه چې له یوې خواآسیایي تمایلات او له بلې خواپه بیلابیلو سیمو اوهیوادو کې انګریزې خلاف مبارزې اوجګړې خلکو ته دا چانس ډیرلږ ورکاوه چې دګاندي په تګلاره اوفلسفه دې هغه چې په جنوبي افریقا کې یــې روانه کړې وه ګام کیږدي ، په چین کې د تریاکو جګړې ، دکوریا نښتو، په افغانســتان کې دانګریزانو پرله پسې ماتو په خپله یوډول آسیایي ملې پاله روحیــه راپــارولې وه چې دزیاتو ملتو لپاره یې دخپلو برخلیکونو په ټاکلوکې مهمه دنده اوونډه در لــوده.
سره له دې چې ګاندې د نه زورزیاتې پلوې و، خوله دې سره سره یې دهیواد په هــره برخه کې زورزیاتي کیدل اودښکیلاک په وړاندې دخلکو توده مبارزه روانــه وه چــې انګریزانو په ډیرمهارت اودتوطیوپه زور سره دهغو دپټه خوله کولــو اومــاتولو لپــاره ګامونه اوچتول اوپرضد یې نه سترې کیدونکې هلې ځلې کولې . ګاندې ناچارشو چې ددغه تاوده بهیر په ترڅ کې خپل ملت دخپل برخلیک ټاکلو یوشمیر مهمو اړخونو ته متوجه کړي ، هغه هند ته له راتګ سره سم په دې باورمن شو ، چې دهند دآزادۍ په لاره کې ترټولو ګټوره اومهمه تګلاره داده چې په دغه هیوادکې هرځواک بایدپرځان

ketabton.com - The Digital Library

باندې دباور روحيه رامنځ ته کړي . دا دده له درسونو څخه و چې باید خپل غریبان له خوارۍ وژغوري ،پوهې ته يې راوبولي ، په خپله ډوډۍ ماړه شي ، خپل واغوندي اوځان له هغو ناولتياووڅخه چې په ښکيلاکي ګټوپورې اړوندې وې وژغوري .

پرهمدغه مهال په زياترو ختيزو هيوادو کې دازادۍ غوښتنې مبارزې په خورا اوچت غږ سره رواني وي، په هندکې هم په کوم تدبير چې ګاندي دهند ټولنه دآزادۍ په لورلاربښونه کوله هغه په خپله هغه تګلاره وه چې ډيرزرېې له خارجې ګټوسره ټکر رامنځ ته شو . اوهغوی يې دې ته ناچارکړل چې ددغه هيواد په اړه په نويوتګلارو ، پاليسيواو توطيو باندې لاس پورې کړي.

ګاندي په خپله مبارزه کې دايوه خبره دهندي طبقاتي ټولنې ټولو قشرونو اوپاټکو ته ورورسوله چې ددغه هيواد دغه ډيرکې غريبه ، خواره اوککړه طبقه دهندي ټولنې لويه برخه ده،چې په هيڅ ډول له هغو څخه سترګې نه شي پټيدای ،ددې پرځای چې هغه ځان خوار او توهين شوی وانګيري ښه داده چې هغه بايد ځان ددغې ټولنې ديوه مسلم اومهم ځواک په توګه ددغه هيواد په برخليک کې په هراړخيزه توګه ګډ او دخيل وګڼي . ګاندي په خپل دغه دريځ باندې بې له شکه دهند ي ټولنې داکثريت دزړونو دترجمان دريځ ونيواوپه دغه برخه کې يې هغه تګلاره دځان کړه هغه چې دهندپه پراخه ورشو کې تردغه دمه يوازې مسلمانانو دخپلو اسلامي اصولو اوانسان ته ددرناوي اوبرابرۍ په نامه په دغه هيوادکې داسلام له پيله ترننه په پوره بې توپيرۍ سره عملي کوله ،ځکه نودهند ټيټه او له نظره لويدلې طبقه اودهغې پراخې پرګنې په پوره پيوستون ليکه پرليکه پرګاندي پسې ودريدې.

خوداچې انګريزانو خپل جالونه غوړولي وو، زياتو هندي لوړو کورنيو ته يې دهيواد په هره برخه کې دولتي څوکۍ، جاګيرونه اومنصبونه ورکړي وو ، په آرامه او سوکاله توګه دښه ژوند خاوندان شوي وو، هغوی په عمومي لحاظ اوس داسي حالت درلود چې ترانګريزانو دوی ډيرهند او ددغه هيواد دخلکو په وړاندې ليوان ګرزيدلي وو، دوی دخپلو هيوادوالو په وړاندې په دومره شدت او زور زياتي سره عمل کاوه چې انګريزانو هم نه کاوه. ګاندي دغه ټکي يوڅه انديښمن کړ اوپه دې لټه کې شوچې ددغه درانه درد لپاره چې اوس دده په هيواد کې په يوه درانه ناسور باندې اوښتی با

ketabton.com - The Digital Library

يد ددرملنې يوه سالمه لاره چاره وومومي . هغه غوښتل په دغه كارسره له يوې خوا دانګريزانو توطيې دده دملت اوخلكو په وړاندې تس نس كړې او له بلې خوايې داپه پام كې درلوده چې كه دغه روحيه كمزورې شي ، دغه كاربه ددغه هيواد له ملي هڅون ، پاڅون او يووالي سره په زړه پورې مرسته وكړي .
ګاندي سره له دې چې پردغه مهال دكانګرس اوهند يانو په دې شان يوشمير كړو باندې خواشنی و ، لايې يوكال په هند كې نه وپوره شوی چې دجنوبې افريقې دهنديانو كانګرس بيابلنه وركړه چې په خپله كړې ژمنه چې ويلی وو چې زربه بيرته راځي وفاوكړي او بيرته بايد راشي ، ګاندې يوځل بيا په هغه لوري ورمخه كړه اوله خپلې كورنۍ سره هلته روان شو. دده له رسيدو سره سم په جنوبې افريقې كې داځل دده لپاره دكاركولولاره چاره اواره وه ګاندي اوس كولای شول چې دبوير دپلويتوب په نامه په يوشمير نورو ستونزو چې لا هم دهنديانو په وړاندې وې لاسبري شي، خوداچې ګاندې ته دده په وينا كوراوكورنۍ وردغاړې وو ناچار وچې دځان لپاره يې يوكار اويوه بوختيا موندلې وای ، ځكه نو دځان لپاره دكار په لټه كې شو. او داځل يې دځان لپاره ديوه كار موندلو په خاطرپه جهانزبورګ كې ژوند كول پيل كړل . اوپه عين حال كې يې (اندين اوفينين) انګريزي ژبې اوونيزه هم خپره كړه. ددغې اوونيزې چلوونكی (منسوک لال نظر) دګاندي له هغو پيروانو و چې پرته له معاشه يې په دغه برخه كې له ګاندي سره مرسته كوله ، خوله دې سره سره يې بياهم هرڅه په خپله په ګاندي پورې اړوندول اودهغه په هڅوچليده .
ددغې خپرونی مطالب ترزياتې اندازې په قانونی اوحقوقو مسايلو پورې راڅرخيدل اوله زيات شمير خلكو سره يې په نوموړې برخه كې مرسته كوله ،ددغې خپرونې دخپريدو
په ترڅ كې له ده سره دده يوزيات شميراروپايې دوستان هم مله او دده په لاره يې ګامونه اوچت كړل .
ګاندی په دغه دوره كې هم په جنوبې افريقې كې دانګريزانو دواكمنۍد ليوالو وملاترو په ډله كې و. ګاندي په خپله دغه خپرونه كې پردغه مهال په يوشمير نورو مسايلو لكه نه زور زياتې هم يوشمير نړيوالې تجربې خپرې كړي . چې په پای كې يې

ketabton.com - The Digital Library

پر هغو تجربو باندې خپل نظرياتي سستم ودراوه اوپه جنوبي افريقي کې يې سره له دې چې دنه زورزياتي موضوع رامنځ ته کړه خوددغې نظريی دپياوړلپاره يې هغه تجربې چې په امريکا يې وچه ، هند ، چين او روسيه کې رامنځ ته شوې وې هم له پامه ونه غورځولې . ددې خبرې مانا داهم ده چې دده په نه زورزياتي فلسفه باندې ددغو هيوادو ديوشميرليکوالو او مخکښانو اغيزهم واوپه دغه برخه کې يې دهغوله تجربواوافکاروڅخه هم په زړه پورې ګټه واخيسته .

په جنوبي افريقي کې دګاندي د نه زور زياتي پرتګلارې باندې ان په هغه حالت کې چې ده په دغه هيواد کې دانګريزي واکمنی ملاتړ کاوه ، يوې خورا دردونکې جګړې چې هغه د ښکيلاکګرو انګريزانو او زولو قبيلې ترمنځ وه خپله پوره اغيزه په نښه کړه .

دا د زلو قبيلې جنګيالي دي چې په ۱۹۰۶ کال کې يوې غونډې ته راټول شو، دوی دانګريزانو له خو اپه وحشيانه توګه وځپل شول، چې دګاندی لپاره هم دردونکی چلند و.

ketabton.com - The Digital Library

داجګره د ځایې تورپوستو اوانګریزانو ترمنځ وه چې په خورا وحشیانه توګه یې دزولو قبیلې عام وژنه ددغې جګړې په ترڅ کې ترسره اودزولودغه پاڅون یې د تــورې پــه زور په خورا وحشیانه ډول غلی کړ، د زولوقبیلې وحشیانه وژنــه اوځپنــه د جنــوبې افریقې له هغوخواشینوونکو پیښوڅخه یوه ده چې ددغه هیواد په تاریخ کې د اتلوالو مبارزو یوروښانه ملې انځور دنړۍ د مقاومت تاریخ ته سپارلی شي . پرګاندي بانــدې ددغې جګړې په ترڅ کې د نیول شویو بندیانو بې سوال اوځوابه وژنې اوتراژیدۍ هــم خپله درنه اغیزه درلوده ، هم داوه چې ده د زولو له عام وژنــې وروســته د انګریــزې ښکیلاک مانا اومفهوم نورهم په سمه توګه درک کړل او هڅه یې وکړه چې لــه دغــې تاریخې او انساني غمیزې څخه باید دخپلې تګلارې او مبــارزې پــه تــرڅ کــې نــوې درسونه او تجربې ترلاسه کړي .همداوه چې بیا یې په خپله دا یاده کړه چې دا هسې یوه ساده جګړه نه وه بلکه دایو(وحشیانه انساني ښکار) و چې انګریزې پوځیانو پــه بربري توګه په تش لاسو بې ګناه زولو خلکو باندې عملې کړ. زولو ګانــدي تــه نــوی درس ورکړ او ده ته یې د نه زور زیاتې او زغم په ترڅ کې لومړی دیــوه انســان او پــه راوروسته کې د یوه لاربښود په توګه نوې روحیه ور وبښله او دده د نه زورزیــاتې پــه ژمنه او تګلاره باندې یې ژوره اغیزه وکړه.

ځرګنده ده چې دنه زورزیاتي فلسفه له ډیرپخــوا څخــه دختیزمعنویــت لــه خــورا مهموفکري ډالیوڅخه وه ، چې دلته یې دپیړیوپه اوږدوکې په خورا وړتیــا ســره وده کړې وه، دایوه انساني طرحه وه چې دانسان اودهغه دابدیت په لوریې انسانی کړه وړه په ټولنیزه اواخلاقي وړتیاسره دبشري میــراث پــه توګــه رالیږدولــی وو، ان داچــې دبیلابیلو مذهبواومعنویتونو موضوع هم شوې وه ، زردشت ، بودا اوله هغه راوروسته مسیح او محمد (ص) دوی ټولوپه خپلوکرکترونو اوتعلیمــاتو کــې دغــه آرتــه پــوره اهمیت ورکړ اوپه هغه کې یې دبشریت تلپاتی والی لیده ، ګاندي هم په خپل عصرکې دنوموړیو لویو لاربښونکو دغه تعلیمات په معنوي بڼه وڅارل اودهغو په رڼاکې یې خپل خلک دزورزیاتي په وړاندې چې پرهغه مهال پر هندوستان اودنړۍ په پراخــه برخــه باندې دانګریزانو له خوا عملاّ روان و نه زورزیاتي ته راوبلل اودغه لاره یــې دانســان اوانساني میراث دژغورنې یوازنې لاره وبلله .

ketabton.com - The Digital Library

دگاندۍ په نه زور زياتې فلسفه او مبارزه کې دا لاندې ټکې خورا مهم او دپاملرنې وړ وو:

۱ - د مخالف اودښمن په وړاندې کلک زغم اوصبر.

۲ - ساتياگري يا پياوړی وگړيز او خلقې مقاومت ، خونه د قهراو زور له لارې .

۳ - دنورو اوان دښمن نه توهين او همداسې دنورو د توهين په وړانـدې سـوله ايـزه پاريدنه ،

۴- له خپلو شتو او گټوڅخه دعامه گټواو شتو په وړاندې تيريدل.

۵- د زورزياتې په وړاندې په رښتياينې سره پاريـدنې او تروروسـتې پـولې پـورې مقاومت .

گاندې په افريقې کې د خپلې ساتياگري تگلارې لومړنۍ مزه هغه مهال وڅکلـه چـې کله يې د (بلک اکټ) په وړاندې خپله سرکښې په ډاگه کړه ، همداوه چې هنديانوپه دغه هيواد کې دغه قانون ته غاړه نه ايښوده او دهغو حقونو هيله يې کوله لکـه چـې نورو اروپايانو درلودل ، گاندې دهمدغه حق اخستنې په ترخ کې لارښود شـو اوپـه مظاهرو يې لاس پورې کړ، مظاهرې کوڅو ته راووتې پوليسو د هغو په وړاندې له زوره کار اخيست خو مظاهره کوونکو دغه زورزياتې ته په پټه خولـه ځـواب وايـه ، دغـو مظاهرو اوږده موده دوام وکړ، او په غيرمستقيه توگه ورو وورپه کوڅـو اوبـازاروکې هنديانو له يوشميرقوانينو اواصولو څخه د سـرغړونې تگـلاره خپلـه کـړه ، گانـدې دهمدغې عامه سوله ييزې پاريدنې په ترخ کې زندانې شو، خو هنديانو دده دزنـدانې کيدو دغړ په اوريدو سره بياهم خپلې خاموشې سرکښې ته دوام ورکړاو پـه همـدې شان يوشميرنورهندي مشران اوعادي خلک هم د بلک اکټ په تـرخ کـې پرگانـدي پسې زندان ته واچول شول.

دهنديانو پټه خوله سرکښې همداسې روانه وه ترهغو چې دجنوبې افريقې انگريزي مقاماتو دهندي چارو مسوول جنرال (کريستين سومتس) په خپله زندان ته ورغی ، هلته يې له گاندي سره وکتل او له هغه سره يې داژمنه وکړه چې دوې به په دغه اړه نوې کتنه وکړي .

ketabton.com - The Digital Library

اوپايله داشوه چې ګاندي اونور زندانیان له زندانه راخوشې شول اوهغه سرغړونه چې تراوسه دهندیانو له خوا روانه وه هغه هم پای ته ورسیده خولکه چې دانګریزانو عادت و ، ددغه کار پايله هم داشوه چې انګریزانو په خپله ژمنه وفاونه کړه او نه یې ددوی غوښتنې ته عملي پاملرنه ورته وکړه، ګاندي پردغه مهال په خپله په خپل سازش اوجوړجاړي کې چې له انګریزانو سره یې منلی ودخلکو ترګوابښ اوګوتنیوي لاندې راغی، په دغه ترخ کې به غوره وي چې یوه بیلګه یې دلته دیوې یادونې په توګه ولیکو :

پردغه مهال دهندیانو دحقونو دغوښتنې په اړه په افریقا کې یوه لویه غونډه جوړه شوه چې دری زرو هندیانو په کې ګډون وکړ، په دغه غونډه کې یوه خبره داوه چې له انګریزانوسره باید دهرډول سازش اوجوړجاړي په نامه یوه خوله نه شواونه یې هرڅه باید په پټوسترګو ومنو، خو ګاندي له انګریزانو سره د راجسترشن خبره ومنله :((د ګاندي خبرو اووینو ټول خلک آرام کړي وواوددغه سازش خبره تولو ومنله خو یوازنې څوک چې په دغه ټکي راوپارید هغه هماغه ۶ فوټه دنګ پټان میرعلم و چې له خپل ځایه راپورته شو اوپه ګاندي یې د (۱۵۰۰۰) پونډو بډې خبره چې ګواکي ده اخیستي دي رامنځ ته کړه ، او ویې ویل چې ، خدای شاهد اوواحد دی چې زه به هغه سړی ووژنم چې هغه داومني چې موږ باید ځانونه راجستر کړو .

خو ګاندي یې خبره په نرمۍ سره واخیسته او ورته ویې ویل چې :« زه به لومړنی څوک یم چې ځان به راجسترکړم »(۱)

ګاندي خپل کار کاوه او په پرله پسې توګه یې په دغه ترخ کې دخپل غورځنګ په پیاوړتیا کې له بیلابیلو لارو چارو کار واخیست ان تردې چې ددغه جریان پرله پسې مظاهروته دهندي ټولنې ښځو هم رامخه کړه او دحکومت پرضد یې دخپلو ملکي حقوقو داعادې لپاره خپل غږ پورته کړ.

په ۱۹۱۳ کال کې دګاندي میرمن کستوربا په خپله ددغه غورځنګ له یو شمېر نورو ښځو سره په مظاهروکې برخه واخیسته اودایې وښوده چې په دغه غورځنګ کې یوازې نارینه نه ، بلکي ښځې اودهغوی برخه اخیستنه هم دیادونې اوپاملرنې وړ ده . دګاندي په غورځنګ کې بې له شکه د ښځو ونډه او برخه اخیسته یو مهم اصل و، ده

ketabton.com - The Digital Library

په دې باور درلود چې ښځې دده دمبارزې په ډګرکې دده ارمان او ایدیال په ښه توګه او سړې سینې سره عملي کولی شي ، دی په دې هم باوري و چې ښځه په ډیرو برخوکې د ملي خدمت اوملي مبارزې خورا ښه نښه کیدای شي . همداده چې باید دپوره حقوقو په ډګر کې دهغې کړو وړو ته په درنه سترګه وکتل شي او دژوند په ټولو برخوکې باید له نارینه وو سره مساوي ونډه او برخه ولري .

ګاندي د ۱۹۱۳ کال په نوامبرکې یوځل بیا په افریقې کې دپیاوړو مظاهرو له امله زنداني شو، په دې چې مظاهرواوپاریدنو خونړۍ بڼه غوره کړه زیات کسان ټپیان او یوشمیرووژل شول. ددغووژنو انعکاس په شاوخوا هیوادو اوسیمو کې دیوه وحشیانه عمل په توګه خپورشواوانګریزان یې په نړیواله کچه له یوې پراخې غندنې سره مخامخ کړل ، انګریزانو هم ګاندې زیات په زندان کې ونه شو ساتلی په دې چې دوی ته دهندیانو خبره یوازنی په افریقا کې سرخوږی نه و، بلکه پر دغه مهال چې دوی پرهند باندې واکمنې کوله ، دهغه ځای دپاریدنو او ستونزو سوال هم ورسره و ځکه یې ګاندې له زندانه را ویوست.

په عین حال کې ګاندې په دې بریالی شوځودجنوبي افریقې واکمنان دې ته ناچارکړي چې په بلک اکت کې بدلون رامنځ ته کړي .

ګاندې په خپله پر دغه مهال دهغو پوښتنولپاره ځواب وموند چې یوشمیرخلکو به هلته اودلته دده دتګلاري د ماتې په اړه کولې ، ده څرګنده کړه چې ساتیاګري ، دزغم، او صبر تګلاره ده چې یوه ورځ نه یوه ورځ به په یوه څرګند بري باندې پای ته رسیږي . ګاندې وروسته په دغه ټکې باندې رڼا واچوله اوټولو ته یې دا په ډاګه کړه چې په جنوبې افریقې کې دده ددغوهڅوهدف د نه زورزیاتي دتګلاري دودول وو هغه تګلاره چې دانسانانو لپاره ددوی دستونزو او غمونودحل په ترڅ کې یوازنۍ خوندې تګلاره ده ، ده داهم په ډاګه کړه چې کیدای شي انسانان دیووالی او تحمل او همداشان دزغم له لاري خپلو فردي اوټولنیزو ستونزو ته له دغه لارې هم دحل لاره پیداکړي او هم دپای ټکې ورته کیږدي.

ګاندې د ۱۹۱۴ کال ددسامبر په میاشت کې له جنوبې افریقې څخه بیرته هند ته راغی ،

ketabton.com - The Digital Library

--------- ---------------------------------------

(1) Calvin Kytle Gandhi Soldier Of Nonviolence 1982. P 93 U.S.A

situation.

انګرېزي واکمن په دغوشپوورځوکې له افریقې څخه هندته دده په راتګ باندې خورا خوشاله وو ، ان داچې کله دی له دغه هیواده راووت انګریزې جنرال داخبره ورپسې وکړه چې : « هو، دغه سنټ زموږ له سواحلو ولاړ .هیله من یم چې دغه تګ به یې د تل لپاره وي ...»

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي بیادکور په لور:

ګاندي له جنوبې افریقې څخه لکه چې نوردتل لپاره خپل هیواد ته راغــی انګریزانــو فکرکاوه چې ګواکې نوریې دوی له غمه بې غمه شول اوهغه څه چــې ده پــه جنــوبې افریقاکې ترسره کول دهغو لړۍ به هم نوره په دغه هیوادکې له ده وروسته پــای تــه ورسیږي .خو داسې نه شوه ، په پیل کې ده غوښتل چې په هندکې هم خپلې مبارزې ته لکه دجنوبې افریقې په شان دوام ورکړي ، خو په دغه کارکې دده نژدې دوســتانو لکه ګوپال کریشنا ګوکهیل ده ته مشوره ورکړه چې دده له پاره تــروار دواره تــودې مبارزې داښه ده چې دهندي ټولنې ټولې هسکې ټیټې وګوري ، لــه هغوســره ځــان اشناکړې ، بیابه له هغه وروسته سره ګورو. هغه داهم ورته وویل چې تریوه کاله بایــد دی ځان دټول هند په سفرباندې بوخت کړي اودغه هیواد باید پــه هراړخیــزه توګــه دزړه له کومې داسې لکه څنګه چې ددغه هیواد مادی او معنوي جوړښت دی وګوري ،ګاندي داکاروکړ اوله راتګ سره سم دټول هند په سفر باندې ووت ، او ترکلي کلــې پورې یې دخلکو له بیلابیلو قشرونو اوپاټکوسره لیدنې کتنې وشوې ، ده ته داروښانه شوه چې دهند ترقي او پرمختګ ترزیاتې اندازې ددغه هیواد په بزګرانــو پــورې اړه لري ، اوپه دې باورشو اودایې وویل چې له دغې لارې کیدای شي موږ دخپل هیــواد دپرمختګ په باره کې فکروکړو، ده داهم وویل چې زموږ ټولنــه نــه شــې کــولای د اوسنیو اسانتیاوو او ټولنیز شعور په پام کې نیولو سره په هغه لورپه چټکۍ سره ګــام اوچت کړي لکه چې انګریزان پرې اوچت شوي دي، دده ټینګار په دې و چې دهیواد دخلکو دژوند دسطحې په پام کې نیولو سره باید دپرمختګ یوپلان تــرلاس لانــدې ونیول شې . دادګاندي اند وایدیاوه چې زیاتو ملګرو ان نهرو هم نه ورسره منله او نــه په دغه برخه کې ورسره یوه خوله وو. په دې چې هغوی فکرکاوه چــې هنددوســتان اوس ددې توان لري چې په تخنیکی او صنعتی برخه کې پــه هغــه شــان لکــه چــې پرمختللې نړۍ روانه ده په اسانۍ سره چټک ګامونه پرته له دې چې دخپلــې ټــولنې ټولنیزو ستونزو اووروسته پاتې والي ته وګوري پورته کړي .

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي دهندپيژندنې ددغه اوږده سفر (ياترې) په ترڅ کې دهندي ټولنې او ارزښتونو په پام کې نيولو سره دخپل ژوند دډول هم دهغو په شان برابرکړ، په احمدآباد کې په سابرمتې اشرم[*] کې استوګن شو، ده نور دلويديزکالي اولباس وانه غوستل ،دهغوی کړه وړه يې ګرد سره پر يوه خوا پريښودل اود ساده ژوند په لور يې ورمخه کړه. په کليوبانډوکې يې خپل مرام په سراسرې توګه ترخلکو پورې ورساوه او هم يې له هغوې څخه دهغوی دردونه او رازونه واوريدل. په سامبرمتي اشرم کې يې لکه هندو سادو غوندې ساده ژوند او هم هغه کالي دځان له پاره غوره کړل چې دژوند ترپايه يې هغه په وياړسره اغوستل، ګاندي دځان لپاره هغه جامې غوره کړې لکه چې يوهندو روحاني يې اغوندي همدغه لامل و چې دخلکوپه منځ کې په مهاتما باندې نامتو شو.

دګاندې لپاره ددغه شان ژوند پيل کول او په دغه شان اوسيدل په دې مانانه وو چې ګواکي ده دژوند له اساسي مسايلو چې په سرکې يې دهنددخلکو برخليک و، په يوه خوا شو، نه ،دده لوې کمال په دې کې و چې خپلې ټولنې ته ددوی په شان اوددوی دخپل ژوند او دوديزجوړښت له لارې ورننوت ، داکارپه دغوشپوورځوکې چې نړۍ نوې د پرمختګ په لور سترګې خلاصې کړې وې ډيراسانه کار نه و، خګاندي وچې په دغه کار سره يې هم دخپلې ټولنې دبيلابيلو قشرونو تل ته لاره وموندده او هم يې هغوی چې په لوړو منصبوباندې وو او په وياړ يې انګريزي قانون چلاوه په خپل دغه حيرانوونکی عمل سره ګوته په غاښ کړل . په دې مانا چې ګاندي که په عين حال کې له

(*) سابرمتی اشرم دهنددګجرات ولايت داحمدآباد دښارچې ددغه ولايت بلازمينه هم دی په زړه کې دسابرمتی سيند پرغاړه پروت دی ،دغه ځای اوس هم په شنو ونو پټ دی او دګاندي دژوند دډول اړين څيزونه او شيان لکه دهغه کالی ، څرخه ، سترګې اونورهلته خوندې دي . هره ورځ په لسګونو سيلانيان او زړه خوړي مينه وال دسابرمتي دغاړې دغه اشرم ته ورځی اودهندددغه نوميالی مشرمهاتماګاندې روح اوياد ته خپل درناوي څرګندوي .

ketabton.com - The Digital Library

دګجرات په احمدآباد کې دسامبرمتي اشرم چې دګاندي ځاني شیان ، سترګی ، قلم او لیکنې ، اوهمداسې دده نــامتو څرخه په کې ساتل کیږي .

یوې خوا لوړې اوحاکمې طبقې ته یوګوابښ شو، خو له بلې خــوایې دټـولنې دډیرکــې دملاتړ او پیوستون په ترڅ کې دمها تما (ستره اروا) لقب هم دځان کړ.

ketabton.com - The Digital Library

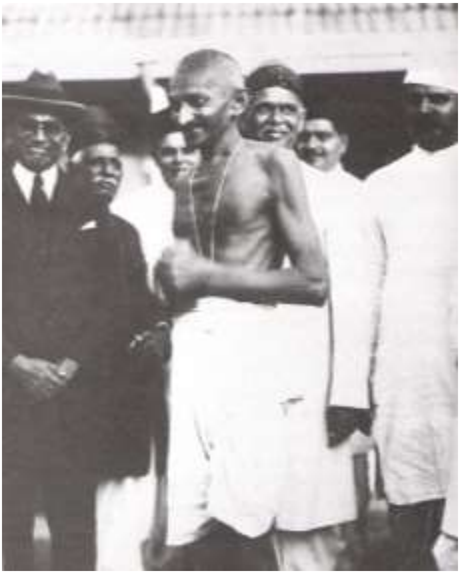

يوه ټکې ته موباید پام راواړم اوهغه داچې دغه لقب ده ته له پیله چا نه وورکړی بلکه ګاندي په دغه ویاړ هغه مهال سرلوړی شوچې کله ده ځان په پوره توګه دیوه ساده هندي سادوپه شان ټولنې ته راویوست دمهاتما لقب هم په پیل کې دده له پاره دیوه مذهبي تبرک له مخې ورکړ شوچې وروسته یې ملي بڼه غوره کړه ، په هند کې داشان لورینه همدا اوس هم برهمن پاټکې پرهغوی چې له اصله په برهمنه طبقه پورې اړه ونه لري نه کوي ،زما دسترګو لیدلې خبره ده دهند جمهور ریس نارایانن (د نویمې لسیزې په پای کې) ته د(بې جي پې) یوشمیر مشرانولکه اډواني اونورو چې دده دولس مشرۍ په وخت کي یې حکومت جوړکړ اودوزیرانو په توګه یې کار ورسره کاوه په ډیرو وختوکې لاس نه ورکاوه په دې چې هغه له کوزنۍ طبقې څخه و. خو دګاندي له پاره داویاړ په خپله دخپل هیواد له پاره ددغه هیواد دراټلونکی په لور یوه نوې بریا او دټولنیزبري په لورنوې هیله شوه .

په لویدیز کې کې دګاندې خیړونکې په دې باره کې هم فکرکوی او وایی ، کومه ملي اوسیاسې طرحه اوتګلاره چې ګاندې دهند له پاره ترلاس لاندې ونیوه ، ایا دداسې

ketabton.com - The Digital Library

يوه مهم کار له پاره يوه پوره اقتصادي پروګرام ته هم اړتياوه که نــه ؟ پــه دغــه اړه ترټولو دمخه داځواب دويلووړ دې چې ګاندي په لنډه موده کې دخپل هيواد د ډيرکي (اکثريت) ملاتړ ددې جوګه کړ، چې اقتصادي ملاتړ دهم په هندکې ترلاسه کړي ، په دغه اړه يوشميرملي اقتصادي سرچينې ددې له پاره تيارې شوې چې ګاندي دې پــه هراړخيزه توګه ملاترکړي، (بريلا) ډله په دغه برخه کې لومړنی مرستندوې ځــواک و چې له ګاندي سره يې خپل پيوستون وښود اودده له اقتصــادي تګــلارې يــې خپــل اقتصادي ملاتړاوتياری دزړه له کومې څرګند کړ.

خوله دې سره سره هنديانو ترهرڅه دمخه ګاندي ديوه ستانه او روحاني مشرپه توګه ومانه اوداسې درناوی يې ورته وکړ چې تراوسه پورې د يوشمير خلکو اودهندو مذهب پلويانو په منځ کې ده ته په خپل وخت کې داوتار په سترګوکتل کيږي .

بله مهمه خبره چې دده په اړه يې بايد په پام کــې ونيســو هغــه داده چــې دهنــدد نامتوشاعراوليکوال رابيندرانات ټاګور چې نوې يې په ۱۹۱۳ کې د نوبل جايزه ترلاسه کړې وه کمپاين دده له پاره بې اغيزې نه و، هغه ګاندي د Great Soul in peasant's) grab) په نامه سره يادکړ. مانا داچې دعامه اومذهبي اړخونو ترڅنګ ټاګور هــم دده په اوچتيااو لوړتياکې خپله پوره ونډه درلوده.

ketabton.com - The Digital Library

مهاتما ګاندي او رابندراناتهه ټاګور:

له ۱۹۲۹ کال څخه را په دې خوا په هند کې دکانګرس هلې ځلې په خورا پیاوړتیا سر دپرمختیا په لوري شوې ، ګاندې هم په دغه ترخ کې ترډېره حده ځان فعال وښود ، له همدغې مودې را په دې خوايي ددوموخوله پاره دسرته رسولو سريزه پيل کړه ، يو داچې دمالګې خبره يې را پورته کړه اود ايې په هنديانو باندې ومنلـه چـې دوی بايد دانګريزې فابريکو جوړه کړې مالګه وانه خلي ځکه ده ويل چې دا دهرهندي حق دی چې دهند په دومره زياته مالګه کې دوی بايد په مالګه پيسې ورنه کړي. دويمـه خبره چې ګاندي کلکه ونيوه هغه د ۱۹۳۰ کال دجنـوري ۲۱ نيټـه وه چـې ده دهنـد دآزادۍ دورځې په نامه اعلان کړه ، ده ددغه کار په ترڅ کې پرټولو هنديانو غږ وکـړ چې په نوموړې نيټه بايد ددغې ورځې په درناوي سره په يوموټې والي سره خپل غـږ پورته کړي.

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي په دغو کالونو کې ددغه شان غوښتنو دعملی کولو په ترڅ کې په خورا جدیت سره عمل کاوه، چې لاملونه یې دوه وو ، یوداچې انګریزانو پر هغه وعده باندې چې دلومړی نړیوالې جګړي په ترڅ کې یې کانګرس ته دهند دخپلواکی په اړه ورکړې وه وفا ونه کړه ،ګاندي هم داژمنه منلې وه، اوهمدغې شیبې ته سترګې پــه لاره و، خــو کله چې له جګړې وروسته خبره برعکس شوه، په دغــه حــال کــې دې دکــانګرس دمشرانو او یوشمیر خلکو ترانتقاد لاندې راغی ځکه چې ده په کا نګرس زور اچولی و، چې باید دجګړې ترپایه انتظار وباسي ،ده داکاراوخپل پیوستون د دویمــې نړیــوالی جګړې په ترڅ کې هم له انګریزانو څخه څرګندکړ. په داسې حال کې چې دده داکــار دکانګرس ډیرکي مشرانویوه ناکامه هڅه وبلله. دویمه داچې انګریزان په دغــه کــار سره ترجګړې وروسته نورهم پرځان غره شول ، دخپلو ژمنو پروایــې ونــه ســاتله ، دهند په بیلابیلو سیموکې یې سوله ایز پاڅونونه په خونړیوپاڅونو واړول او دهندیانو پاریدنوته یې دتورې اوټوپک په زور ځواب

ګاندي اودکانګریس ملګري یې پرهغه مهال چی دی ددغه ګوند مشر اولاړښود دی.

ketabton.com - The Digital Library

ورکړ . په جليانواله* پيښه کي يې په سلګونو بې ګناه خلک ووژل چې ددغـه سـتر ناوړين پړه هم دهند زياترو مشرانو پرګاندي اودهغه پـه تګـلاره بانـدې وراچولـه . همداوه چې ګاندي دهمدغولاملونو اونيوکوله امله خورا جدي شو، دهند ويسرای تـه يې له ګواښه ډکه ليکونه ور واستول او په هغوکې يې دهند دآزادی او دهنـد پرځـان ډاډه کيدلو خبرې دهغه اونوروانګريزی واکمنانانو ترغوږ و رسولی . همدغه هلې ځلې وې چې انګريزان يې ددې له پاره تيارکړل چې بايد په لندن کـې دهنـد پرموضـوع باندې دښه نيت خبرې پيل کړي .

په ۱۹۳۱ کال کې ګاندي دلندن په لور حرکت وکړ. ګاندي لندن ته ولاړ اوهلته يې لـه انګريزانو سره خبرې پيل شوې ، ګاندي له انګريزانو څخه هيله وکړه چې بې لـه دې چې دی اوخلک يې نور هرتالونو او پاريدنوته زورورکړي ښه به داوي چې هندته پـه خپله خوښه آزادي ورکړي، انګريزې پارلمان هم دهند په راتلونکې باندې خبرې پيل کړي، يوه انګريز مشر ساموېل ګاندي ته وويل :

" one must hate sin but ... lover the sinner"

Gandhi said : " I think it is justi as badfor their [English] character to be ruled. I want to save my british friends from the sine of colonialism and exploitation."

(*)جليانواله باغ دهند دپنجاب ولايت دامرتسرپه ښارکې دی چې په دغه سيمه کې انګريزانو په بې ګناه پاريدونکوباندې په ۱۹۱۹ کال وحشيانه ډزې وکړې اودهغې په ترڅ کې يې تر پنځوسوو زيات بـې ګنـاه لاريون کوونکي ووژل . دهمدغې پيښې لامل وچې دهنددبنګالي ژبې نوميـالی شـاعرټاګور دانګريـزي مقاماتو له خوا د (سر) لقب ونه مانه اودهغه د ردولو په ترڅ کې دويسرای په نامه وليکل :

"The time has come when badges of honor make our shame glaring in their incongruous contest of humiliation, and I ,for my part whish to stand, shorn of all special distinction, by the side of my countrymen , who for their so-called insignificance, are liable to suffer a degradation not for human beings"

وګورئ بنګلا ادب په اردو ژبه ۷۵۲ مخ) (

ketabton.com - The Digital Library

گاندي دا عکس په لندن کې په ۱۹۳۱ کال کې اخیستی ، پرهغه مهال چې هڅه کوله انګریزان په دې قانع کړي چې دوی باید هندوستان ته خپلواکي ورکړي .

ګاندي چې له لندنه را غبرګ شو، انګریزانو هم دپخوانی ویسرای پرځای نوی ویسرای (لارډ ویلینګ ډون) هندته را واستاوه ، ددغه ویسرای له مهمو او عملې دندو څخه

ketabton.com - The Digital Library

يوه داوه چې دهندیانوپه ستوني کې باید دآزادی غړ غلی کړي. اودايې هم دنده وه ،هغوی ته چې دازادی نارې اوسورې وهي بایدسزا ورکړي ، ده ترهرڅه دمخه دهندیانو دآزادی عوښتې پلان ته په سپکه سترګه وکتل ، ټول هغه فعالیتونه چې دآزادی په لاره کې ترسره کیدل دهغوی دمخنویې په لټه کې شو، په لومړي ګام کې يې دهند دګانګرس فعالیت ته دپای ټکی کیښود، هغه يې غیرقانوني اعلام کړ اودهغه زیاتره مشران ان دګاندي په ګډون يې زندانو ته واچول .

ګاندي اودهغه څرخه چې دښکیلاکي تولیداتو دنه اخیستلو په ترڅ کې يې خلکوته سپارښتنه کړه .

د ګاندي اونورو مبارزینوزندان ته تګ وچې دهیواد په یوه اوبله خواکې دپاریدنو لړی وارپه واررا توریده ،دزندان پرهمدغه مهال دانګریزانو له سیاسته ، ګاندي ته هم داخرګنده شوه چې دوی هند ته آزادی ورکولوخیال نه لري ، بلکه غواړي چې په دغه هیواد کې ددووډلو هندوانو اومسلمانو دبیلتانه خبره را پورته او په همدغه شان دغه بیلتون ورو ورو نور هم دپیاوړتیاپه لور لارښونه کړي .

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي چې تر ۱۹۳۴ کال پورې په زندان کې و، په همدغه کال له زندانه راووت ،له راوتو سره سم يې له سياسته هم ځان په يوه خوا کړ، په دې مانا چې دکوم سياسي مقام لرونکې نه واونه يې غوښتل چې دمقام له مخې يې بايدخلک درناوی وکړي . له همدغه مهاله راپه دې خوا يې دسياست له پاره خپل بل نږدې ځوان ملګرې چې پر دغه مهال يې دسياست له پاره هم ځواک اوهم وړتيا درلوده را مخې ته کړ چې هغه پنډت جواهرلال نهرو و.

ګاندي سره له دې چې پردغه مهال په سياسي لحاظ هڅه وکړه چې ځان له سياسته پريوه خوا کړي خوله دې سره سره يې هم هلې ځلې په خپله پياوړتيا سره پرمخ تلې ، ده په عقيدتي اوارداتې لحاظ هم په داسې حالت کې ځان واچاوه چې دټولو عقايدو دپيروانو هم باورپرې کيده اوهم يې د شک په سترګه ورکتل ځکه چې ده تل دخپلې عقيدې په اړه دا خبره کوله :

((زه يوعسوي يم، يويهود يم، يومسلمان يم او هم يوهندو يم .))

زه فکرکوم چې دګاندي دنه زورزياتي دمفکورې خبره هم ترډيره حده له همدغه ټکي سره تړاو لري ، په دې مانا چې دګاندي له امله دنه زورزياتې نظريه په نږدې يوه پيړۍ کې په يوه نړيواله مفکوره باندې واوښته، دنړی په بيلا بيلو برخو او وچو کې يې ديوشمير خورا مهمو او نوميالیو کسانو، پوهانو ، مورخينو او آن روان پوهانو پاملرنه ځانته وروااړوله ،دغه مفکوره اونظريه سره له دې چې نړی يې بيلګې له پخوا څخه په خپل تاريخ کې درلودې ، خو داچې دغه مفکوره او نظريه په خپل عصروزمان کې څوک په څه شان دخپلې ښيګړې له پاره کارولی شي ، دمسالې اهميت په همدغه ټکي کې دی ، په يوه نظردنه زورزياتې فلسفه په دغه عصرکې چې ګاندي را پورته شو نږدې دخلکو له ياده وتلې او له پامه لويدلې خبره ښکاريده ، خو ګاندي په دغه ځانګړې زمانې شيبه کې چې بشريت دوې نړيوالې جګړې په هراړخيزه توګه زغملې وې په دې وتوانيده چې له دغه سترانسانې ميراث څخه ديوه زورزياتې قام په وړاندې په ميړانې سره کارواخلې ، ده دآسيايی اند اوژوند له دغې معنوې تجربې څخه ښه کار واخيست . په دغه اړه داهم ده چې ،ګاندي اودهغه زمانې سره له دې چې دغې مفکورې ته د نه زورزياتې نوم ورکړ ، دخارجي ځواک په وړاندې يې د يوې حربې په

ketabton.com - The Digital Library

توګه وکاروله خو په هیوادکې دننه یې ونه شو کولای چې دغه مفکوره او ایده په هغه شان لکه چې دباندنې ښکیلاک په وړاندې یې په عمل کې پلې کړه عملي کړای شي . ترکومه ځایه چې زه ګاندي او دده قام اوآن دده طبعیت پیژنم ، ده ونــه شــوکولای چې خپل ولس دنه زورزیاتې په فلسفه باندې باورمن کړي ، نهرو، او دهند دخپلواکۍ دغورځنګ زیاتره مشران له ده سره دده په فکر روان نه شول، همداده چــې ســړی ویلی شي چې ده په کورنۍ کچه هغه هم دهنــددنیمې وچــې دویــش پرمهــال ونــه شوکولای عدم تشدد په ریښتیاهم په عملې توګه دیوې داسې وسیلې په توګه چې په ریښتیایې هم دخلکو له پاره نیغ په نیغه دسوکالۍ زیرې له ځان سره میراث کړي وي رامنځ ته کړي ،دده یوشمیرکره کتونکي په دې اړه داهم وایی چې هند دده دنظریاتو پراساس نه جوړشوی او نه خپلواک شوي ځکه ، هند چې کوم زورزیاتي دګاندی پــه عصر کې وګالل دهغوبیلګه دهندپه تاریخ کې خورا لږ لیدل کیږي، دخپلواکۍ پرمهال چې په هرځای کې خلکو دنه زورزیاتي په مفکوره عمل کــړی هلتــه دیــوې مثبتــې پایلې زیری ، خلکو نه لیدلې او نه یې محسوس کړی،دوی وایي چې هند دګانــدی او دده د عدم تشدد ترسترګو لاندې وویشل شو، په لکونو انسانان دتشدد قربانی شول اوپه دغه خرګند تیرې او تجاوزکې یې هرڅه له لاسه ورکړل چې اغیز یــې تراوســه پورې په زیاترو هندې سیمواو کورنیوکې پاتې دی، په کلکتــه ، امرتســر، پښــتونخوا اودهند په نورو سیموکې چې کومې پاریدنې وشوې اوپه خونړۍ توګه وځیل شــوې ، هغه ټولې دهمدغه عدم تشددترسیورې لاندې دهندپه نیمه وچه باندې وتپل شوې .
دګاندي کره کتونکي په دغه اړه یودلیل داهم وایی چې ګاندي دخپلې مبــارزې پــه ډیرووختوکې له انګریزانوسره په سازش اوجوړجاړي کې پاتې شوی ، په دې مانا چې په جنوبې افریقې کې هم ده دهغه هیواد د روا مقــابلې او مقاومــت ملاتــړ ونــه کــړ، برعکس دزولو دپاخون پر محال یې دانګریزانو په ګټه ودریداوخوله یې پټــه ونیــوه ، همداسې دهند دویش پرمهال هم ګاندې داسې نه ښکاري چــې ګــواکی دی دعــدم تشدد ترسیورې لاندې هرڅه ته ګوري ، بلکه داسې ښکاري چې دی یــوازې دخپــل ځان اوخپلومحدودوګټو په خاطرددغې سترې انساني داعیې (عدم تشدد اوآزادۍ) پراخه دایره په لوی لاس دیوه قام او یا یوه مذهب ترکچې پرې راتنګــه کــړې ، پــه

ketabton.com - The Digital Library

داسې حال کې چې بودا داسې نه و، پاچا خان چې له ده سره یوځای په دغه ډګر کــې را پورته اولوی شو ، پرګاندي باندې دانتقاد په ډګرکې ودرید،
دهغه انتقاد پرګاندي اوخپلو هندي ملګرو باندې له همدې امله و، چې ګانــدي دغــه لوی انسانی ارزښت ته په خورا وړه دایره کې وکتل ، همــداوه چــې پاچاخــان دهنــد دآزادۍ له دغه ډول خپلواکۍ سره لکه چې ګاندي اونورو دهند دنیمې وچې دویشل په بیه ترلاسه کړه مخالف و، په دې چې هغه پوهیده چې داډول آزادي نه دهندو ، نه دمسلمان او نه هم دانسان په ګټه ده اونه هم له هغو بنسټونو سره برابره ده لکه چــې نه زورزیاتي یې سپارښتنه کوله . .
دګاندي او نهرو په اړه دا یوه خبره دپاملرنې وړ ده او هغه داچې ددغودواړو مشرانو د سیاسي اواقتصادي دریځونو ترمنځ یولړ توپیرونو وو ، په دې مانا چې ګاندې ســره له دې چې په یوه پرمختللې ټولنه کې زده کړه وکړه او دعصر دپرمختګ هرڅه یــې په خپلو سترګو ولیدل ، په جنوبې افریقې کې یې د توکمیز توپیررنــګ او خونــد پــه عملي توګه محسوس اوولید ، هغه تجربه ورسره وه ، خو له دې سره سره یې هم ونــه شوای کولای چې دیوه داسې چا په بڼه دې دټولنۍ مخ ته راووځي چې دزړو اړیکو او روابطو سره دي په تمامه مانا اویاتریوه حده خدای پامانې وکړي او د نوي هند له پاره ددیوه پرمختللې سستم د رامنځ ته کولو غږ په اوچته توګه پورته کړي ، ددې خبرې مانا داهم ده چې ده ونه شوای کولای ځان د هندي ټولنی له زاړه چوکاټه یوپه یو پــه یوه نوې لور ورمخه کړي، همداوه چې نه یې له ښکیلاک سره په نره غړه ورکړه ،او نه یې دهند دمذهبي نظام نیمګړتیاووته په په هغه انتقادې سترګه وکتــل لکــه چــې د شلمو کالو په ترڅ کې په خپلو لیکنو کې ورته کتلي وو ، اونه یې هم په عین حال کې نوي تمدن ته دیوې حتمې او اړینې پدیدې په توګه دخپلې څرخې په انډول زړه ښه کاوه . همداوه چې ترننه پورې ګاندي ته دنوې هند ، دپرمختللي او عصري هند بنسټ وال نه شې ویل کیدای ، په دې چې دهند د غه بې ساری او په چټکتیاسره پرمختګ دده له افکارو او اندیښنو سره په تضاد کې و،بله خبره داهم وه چې ده نه غوښتل هند دی په داسې یو ناڅاپې تخنیکی بري باندې ورمخ شې دنــوي هنــد تخنیکــی وده او

ketabton.com - The Digital Library

پرمختیا ترډیرې اندازې پورې دنهرواوسرسیداحمدخان ، ابولکلام آزاد،سوبهاش بابو اونوروسیاسي اوعلمي مخکښانوله نظریاتو سره تړاو لري .
اودګاندي دځرخې برعکس دپرمختګ دغه حرکت دهند ددغه وخت شرایطو اوزمانې دپېندت نهرو غاړې ته وروا‌چاوه ، هغه څوک چې پــه هرڅــه کــې یــې عصــري فکــر اونظریات دګاندي له نظریاتو سره په مخالفت کې را وپړکیدل، نهرو نه غوښــتل چــې دګاندي نظریات دې دنوې هند دپرمختګ او پیاوړتیا په بهیرکې ګردســره لــه پامــه وغورځوی خوله دې سره سره یې خپله تګلاره درلوده اودژونــد ترپایــه پــورې یــې دهغې د عملي کولو په ترخ کې ګامونه پورته کړل ، نهرو له ګاندي سره یولړتوپیرونــه درلودل ، نهرو مذهبې مشر نه و، اونه یې په دغه ټکي باندې ټینګار کــاوه ، کلــه کــه سړی دده نظریات لولي نودا پوښتنه ورحل کیږي چې ده پــه رښــتیي توګــه دنــوي اوخپلواک هند په زړه کې دنوې تمدن اوپرمختګ داسې بنسټونه کیښودل چې دهغو پرستنه ترنن پورې حرکت کوي ، اوپرهماغه لاره کې نن سبا دآسیا په جنــوب کــې دیوه لوی او پیاوړې صنعتي او ان اتمي ځواک په توګه ځان په خــورا پیاوړتیــا ســره ځلوي.
مقصد دادی چې ګاندي به ویل چې دهند دترقی پلان باید لــه کلیــو را پیــل شــې ، خونهرو په دغه تګلار باندې باور نه درلود ، اودایې یوه نیمګړې او دترقی له اساســاتو سره مغایره مفکوره ګڼله . ځکه خو یې په هیواد ترهرڅه دمخه د هند دترقۍ په لاره کې د دغه هیواد تخنیکي او ساینسي بنسټونو ته خپله اود خپل حکومت او حکومتي پالیسۍ پاملرنه راواړوله . چې له ده وروسته دهند نوي
نسل دپیاوړي تعلمیی پالیسۍ په مرسته دهغه دنومیالۍ لور اندراګاندي پــه مشــرۍ دپیاوړي هندلپاره عملي کړه .

ketabton.com - The Digital Library

اندارا ګاندي په ځوانۍ کې

ketabton.com - The Digital Library

دویم ځپرکی

ګاندي او دعدم تشددفلسفه

ستا له ستمونو د وره چا وته فریاد کړم
وله مې په غشو ما همت درته نیـــــولی
(اشرف خان هجري)

دنه زورزیاتی ، یاعدم تشدد په اړه تراوسه پورې په هنداونوره نړۍ کې ددغې پــوهې اومفکورې پوهانوخورازیاتی لیکنې کړې دي ، نه زورزیاتی داسې څه او داسې تګلاره نه ده چې هغه به په رښتیاهم ګاندي رامنځ ته کړې وي ، همداده چې

ketabton.com - The Digital Library

This photo, taken on January 27, 1948, is believed to be the last photo of Gandhi alive. He was assassinated four days later.

موږ دغې تګلارې ته دهغه ايجاد نه شو ويلای ، ګاندي په خپله هم په دغه اړه په دې نظردی چې عدم تشدد دومره لرغونی او پخوانی دی لکه چې زموږ پــه شــاوخواکې دغه غرونه دي ، مانادا چې دغه تګلاره له انساني نيچرسره مــل رامــنځ تــه شــوې اودهغه له پرمختيايی بهيرسره يې يوځای په انساني چاپيريال کــې ديــوې تلپــاتې پديدې په توګه وده کړې ده .په دغه اړه عمومي باورداد‌ی چې کيدای شي دمعنويــت دغه روښانه اوښيرازه کرونده اوږدمدتي چاراوعمل تــه اړتيــاولري ،اوکيــدای شـــي ترڅوپښتونواو نسلونو پورې ځان وغزوي ځکه نوداپه خپل حساب ســره کومــه بــې

ketabton.com - The Digital Library

ارزښته پدیده نه ده .دا یوه اوږده لار، یواوږد ســفردی ،چــې دخپــل لاروي دعملــي تجربواوکړنو په ترځ کې ځان دبډایی ترپولې پورې رسوي .
دبشرټولې معنوي هځې ددغې تګلارې ستايوالې اوځرګندويې دي ، داســې معنــوي اثراوآسماني کتاب به نه وي چې هغه دی پردغه ایدیااومفکوره باندې ستایل شوی نه وي ، ځکه نو دادهرانسان ویاړ دی چې ووایی نه زورزیاتی یوه انساني هڅــه ده چــې انسان ته له ډیرپخواڅخه دانسان دیوه ستراوویاړن معنوي اوانساني میراث په توګــه ورډالی شوې چې ترننه پورې یې دپالنې حق او ویاړ په یوه وړه انفرادي دایــره کــې دخیړنې او وینې وړ نه دی .
نه زورزیاتی یاعدم تشدد دهرمذهب پیاوړې اودپاملرنې وړلومړنی اوپیلنی ســرلیک دی . که دنړې له هرمعنویت اومذهب څخه دغه آر لرې کړې ، هلته نورداسې څه چې هغه باید معنویت اوروحانیت وبلل شي نه پاتې کیږي، په دغه اړه زه پــه دې بــاوریم چې نه زورزیاتی ترهرڅه دمخه دغه لاندې ټکي په خپله غیږ کې رانیسي :
نه زورزیاتی مینه ده،
نه زورزیاتی ځوانمردي ده ...
نه زورزیاتی د ټولو معنوی کتابو پیلامه ده ...
نه زورزیاتی دهرټولنیزچلند له پاره هوډدی ...
نه زورزیاتی دانسان اوانسانیت ترټولو پیاوړې وسله او توره ده...
نه زورزیاتی دانسانی ارزښتونو ساتندویه او پاسوالو مفکوره ده...
زموږ په عامه ژبه او ورځنې ژوند کې دعاموخلکو یوه خبره چې خورا عامه ده اوکولای شو هغه دنه زورزیاتي جوهراوزړی وبولو لکه چې وایی : (ګذشت اوبخښنــل دمیړنــو ځانګړنه ده) .
داټولې هغه اشارې دي چې سری یې په یوه سرسري نظر دهــرې تــولنې او تــولنیز بهیرپه ترځ کې لیدای شي، خوکه چیرې موږ لړنورهم دانساني آثارو او میراثونو تل ته ورننوزو ، هلته تردې هم زیاتې خبرې په دغه اړه لیدای او لوستلای شو، په دې چــې دغه تګلاره له یوې داسې هستی څخه راپیل کیــږي چــې هغــه لایزالــې ده ،ځکــه نوداویلای شو هغه خدایی اوتلپاتې هستې ده چې په خپلوټولو آســماني کتــابوکې

ketabton.com - The Digital Library

يې سپارښتنه کړې ده ، داسې سپارښتنه چې يوازې دانسانی پوهې پــه يــوه ټــاکلې مرحله کې انسان دهغې په عملي کيدو او غوره کيــدو بانــدې لاســبری شــوی دی ، همداده چې نن هم دبشريت په وړاندې دغه تګــلاره دژونــد پــه يــوه لــوړ پړاوکــې دپاملرنې اويادونې وړده.

نه زورزياتی دخپل ماهيت له پلوه دبديواوناوړتياوو پرضد يوه هڅه ده چې دهغې پــه مرسته انسان کولای شي ديوشميرســتونزو لکــه ډار، عقــدې ، قهراوتيــري پرضــد دانساني پوهې اوپوره شعوري تياري په درشل کې شي . که ډار دتــل لپــاره پرژونــد باندې برلاسی وي ، دهغه ترسيوري لاندې هرډول انساني هڅه مري ، کله چې انسان له هڅې ولويد دهغه لپاره مرګ ترهر څه دمخه دورکې سنګرنيولی او پــه هغــه يــې سپاري .

که انسان عقده اوسرټمبګې له خپل کرکتر سره مله کړي ، نو نه يوازې به ځان تباه او برباد کړي چې ان بشريت به هم دخپلو عقدو په ماتم اوښکيل کې داسې رااېسارکړي لکه حيوان ...

قهر هم داسې درواخله چې زياتې بدمرغۍ رامنځ ته کولای شي او ځومره ســتونزې چې فکرکوی له دغې بدمرغې پديدې سره ملګرې دي چې پای يــې پــه تيــري او تجاوز باندې اوړي ...

په علمي توګه دنه زورزياتي دفلسفې يوه ځانګړنه داهم ده چې دغه تګلاره انسان ته دپوهې او منطق په لور لوړتيا وربښي ، دغه فلسفه په همدغه ټکي باندې ټينګارکوي او وايي چې داانساني موخو ته د رسيدو يوازنۍ معقوله لاره ده چې دهغې په مرســته پرته له جګړې ، ډار، اوځورونوسړی هدف تــه رســيدای شــي . پــه يوشــميرفرهنګو اوکلتورونو کې دالاره زياترو پوهانو درياضت په نامه هم يــاده کــړې ، ګانــدي هــم دهمدغې لارې په اړه په دغه ټکي باوري و.

اودغه عملی رياضت يې دځان ځانګړنه کړې ده ،دی په دغه اړه وايــی چــې ددغــې برياد ترلاسه کولو په مخه دی يوازې تريوه حده پردغه لاره تللی دی ځکه نوليکي :

((څه شی چې ماغوښتل هغه ترلاسه کړم ،اوڅه چې ما په دغه ديرشوکالوکې په هغه لورګام اوچت کړ، هغه زما فنافی ذات وه ، چې ماغوښتل خپله له خدای سره مخــامخ

ketabton.com - The Digital Library

شم او ترموکشا پورې ورسیږم ، زه وهڅیدم او ددغې موخې پــه لوروړانــدې ولاړم اوهغه مې وڅارله ، په هغه څه کې چې زه یې په ویلو او لیکلوکې ویلای شم اوڅه چې زما سیاسي افکاراوکړنې دي ، هغه ټول
پرهمدغه ټکي باندې درېږي)).[1]

ګاندي په دغه مفکوره باندې سرې ته داوربښیي چې روحانیت ددې لامل کیږي چــې انسان په انسانیت ورګډکړي ،اوکیدای شي انسان دهغه په رڼاکې دژوند اصلي مقصد هم دځان لپاره په عملي توګه غوره اومعلوم کړای شي اوهــم دنــورو لپــاره، داســې ښکارې چې نه زورزیاتی په دې نه زده کیږي چې سړی باید په کــوراوانزواکې ورتــه کینی ،بلکه دازده کړه ترهرڅه دمخه دې ته اړتیالري چې دهغې په ترڅ کې یوڅوک باید دخپل ځان خوند او رنګ درک کړي ، ځان باید وپیژني اولــه هغــه څخــه بایــد دغیرضروري خطراو مرګ په وړاندې ددفاع اولامل په لټه کې شي اودهغه په زړه کې باید د سختیوله هرډول سره ځان بلد کړي .

ددغې ایدې له مخې کله چې دوه کسه سره جنګیږي او یوبل سره وهــي ، یــوزورور اوبل کمزوری دی ،دوی دواړه جګړه ماردي ، دلته دنه زورزیاتي سوال نه رامنځ تــه کیږي ، په دغه ترڅ کې نه زورزیاتی هغه دی چې یوکس له دغو دووتنوڅخه دمقابلی پرځای دځان ددفاع په لټه کې هلې ځلې وکړي ،په دغه ترڅ کې په څرګنــده ســړی ویلای شي چې زورورهغه څوک چې زورزیاتی کوي نه دې ، بلکې زړوراوزورور هغــه دی چې ځان له
ظلم او زورزیاتي څخه پرته له کټ مټ عمل څخه ژغولاشي .

دنه زورزیاتی مفکوره لکه څنګه چې یادونه یې وشوه ، له ډیرپخوا ترننــه دانســانی تفکر په تاریخ کې دانسانانو لپاره دپاملرنې وړ موضوع وه ، په دغه اړه دهندي ګروهی سپیڅلی کتاب (بګوت ګیتا) ترټولو پخوانی کتاب دی چې ددغې مفکورې اړونــدې نښې نښانې له خان سره لري ، ګیتا په دغه اړه یولړیادونې لري چې دهغو لــه مخــې

[1] Ghandhi .M.K An Autobiography introduction P. 11

ketabton.com - The Digital Library

سړی کولای شي ووايي چې دا به لومړنی اثروي چې دعدم تشدد په اړه يې يادونې ته په خپلودرسونوکې ځای ورکړی دی ، په ګيتا کې راغلي دي :

« اجازه ورکړئ ، اوسختې خبرې يې په سره سينه واورئ ، اجازه ورکړئ ، اوهيڅوک مه توهينوئ ، يوه قهرجن سړي ته دااجازه ورکړئ چې دزړه خبره ووايی اوپرمخ يې قهرمه ورغبرګوئ ، هغه پريږدئ چې په قهرکې ځان وغوړوي او هرڅه وويلی شي »...

له دغوتلپاتې خبروراپه ديخوا په (۵۰۰م) پيړۍ کې ساکايي شهزاده بودا دخپل معنويت په هڅه کې چې په بشپړه توګه دنه زوروزياتې پربنسټ وه يوځل بيا په دغه لړکې ځا ن راوپړکاوه او په ځانګړې توګه يې په دغه اړه وويل :

« يوورور بايد په قصدي توګه دبل ژوندي موجود ژوند ترې وانخلی ، دځان دژوندي پاتې کيدو په خاطر بايد بل ژوند ي موجود ونه وژنو... »

دنه زورزياتې په اړه ترهرڅه مهمه خبره داده چې دهند په نيمه وچه کې ددغې مفکورې خرګند اخځ بياهم بودايي درسونه دي ، چې دزياترو مذهبوله خوا په خپل وخت کې ځارل شوي اووده ورکړه شوې ده .

"When people will forget the Gautama Buddha, there will come another Buddha who will be called Maitreya. That is the Buddha of compassion and peace."

جن بل پخوانی مذهب دی چې په اصولوکې يې په نه زورزياتې باندې خورا زيات ټينګارشوی دی ، زياتره پوهان په دې باورهم دي چې پرګاندي باندې هم ددغه مذهب داغيزې له لارې دنه زورزياتی اغيزو چې دی يې په دغه مفکوره باندې دژوند ترپايه استوار او پابندوساته ، جن مذهب تربوديزم هم په دغه ترڅ کې جدي دی لکه چې په دغه اړه وايي :

ټول ژوندي له دردونو اوځورونوځوريږي ،
همداده چې څوک بايد هغو ی ونه وژنی ...
دادعقل اوپوهې ترټولوښه او په زړه پورې خبره ده چې :
هيڅ شی بايد ونه وژل شي ،

ياداچې :

دوسلې زور هغه څه نه شي کولای ، هغه چې سوله يې کولای شي ...

ketabton.com - The Digital Library

کله چې ته کولای شې خپل هدف په خوږه ترلاسه کړې ، نو بیادزهرواچولو ته اړتیـا نشته .

(وګور ئ : نیتیرا کایام نتیا ، دجن مذهب لارښونکی کتاب ، ۲۰۳ مخ)

جن مذهب په خپلو تعلیماتو کې په نه زورزیاتي باندې زیات ټینګار کوي او اساسـی اصول یې په همدغه تګلاره باندې ولاړ دي ، دغـه مـذهب اودهغـه اصـول هـم نـه زورزیاتی هسې دیوې سرسري پدیدې په توګه نه مني او نه یې تبلیغوي ، پـه دغـه مذهب کې هرپیرو بایدنه زورزیاتی یا عدم تشدد په عمـل اونظرکـې دخپـل ژونـد معنوي رمز وګڼی ، په دغه برخه کې دوی خومره چې په سابه خوړلو بانـدې ځانونـه پابندي ګڼی په همدغه اندازه دخپل معنوي ژوند دلارښوني لپاره هم په نه زورزیاتی باندې ځانونه پابندبولي .

په هندي ژبه کې د (اهنسا) دویی مانا هم نه ټیې کول او نه وژنه ده ، خوپـه پراخـه مانا دغه ویی د نه ځورونې په مانا هم کارول کیږي .خویوځه چې باید په دغه ترخ کې په پام کې ونیول شي ، هغه دادی چې په لاسی او قصدي توګه به نه وي .

نه زورزیاتی دګاندي له نظره هم په دوه لحاظ تعبیراوتفسیرشوی دی ، یوددغه اصل مثبته ځانګړنه ده او بله یې منفي ، منفي یې کیـدای شـي ، داوي چـې دهرژونـدي موجود لپاره دغه اصل کارول شوی دی ، مانا داچې هر ژوندي موجود ته باید په مادي اوجسمي اوهمداراز په فکري اومعنوي لحاظ زیان ونه رسول شي ، په دغه ترخ کې د زیان رسونکي اونه زیان رسونکي موجودخبره نه مطرحه کیږي .

خوترکومه خایه چې ښکاري دګاندي مراد په دغه ترخ کې یوازې په مثبته خـوا کـې دی ، هغه په دې باوري دی اووایي : « زه به کله هـم هغـه ځـوک چـې بـدکوي او ناوړتیاوې یې پرفکر باندې برلاسې وي ونه شم زغملای »

ګاندي په دې باوري دی چې په هندی ژبوکې داهنسا مانا هم پراخـه مینـه ، پراخـه اولویه ځان تیریدنه اودټولو لپاره خیرغوښتنه ده ، اوپه دې یې هم باور دی چې :

« که زه په رښتیاهم د اهنسا پیرواو پلوی یم ،نو زه باید له خپل دښمن سـره دومـره اوداسې مینه ولرم لکه چې له خپل پلار او زوی سره یې لر م ...)).

ketabton.com - The Digital Library

ماناداچې نه زورزیاتی داسې مفکوره نه ده چې هغه باید یوڅوک اویوه ټولنه دخپلــې کمزورۍ نښه وبولي ، نه، نه زورزیاتی دخپلې فلسفې له مخې یوه پیاوړې رښتیاده او یوپیاوړې زړورتوب ، دګاندي په وړاندې هم دغه آر په همداسې بڼه مطرح دی ، ځکه یې له رښتیاینې اوحقیقت سره یوشان اویوډول بولي ، دهغه په نظر نــه زورزیــاتی هدف دی ، وسیله نه ده ، ګاندي په دې نه دې راضي چې دغه لوړمفهوم دوسیلې پړاو اودرجې ته راټيټ کړي ، بلکه هغه غواړي چې دغه مفهوم دمینې اودرنښت په پولــه کې دهدف په کچه کې وساتي ، خکه یوازنی څه چې ګاندي پرهغه باندې ډاډمن دي هغه دادی چې دی مینې ته دیوه اوچت حقیقت او واقعیت په سترګوګوري ، دده پــه نظر هیڅوک نه شي کولای چې دمینې او نه زورزیاتي ترمنځ توپیررامنځ ته کړای شي ، همداده چې ګاندي په دغه اړه ډیرپخوا ویلي وو :

"In this age of the rule of brute force, it is almost impossible for anyone to believe that anyone else could possibly reject the law of final supremacy of brute force. And so I receive anonymous letters advising me that I must not interfere with the progress of non–co–operation even though popular violence may break out. Others come to me and assuming that secretly I must be plotting violence, inquire when the happy moment for declaring open violence to arrive. They assure me that English never yield to anything but violence secret or open. Yet others I am informed, believe that I am the most rascally person living in India because I never give out my real intention and that they have not a shadow of a doubt that I believe in violence just as much as most people do. Such being the hold that the doctrine of the sword has on the majority of mankind, and as success of non–co–operation depends principally on absence of violence during its pendency and as my views in this matter affect the conduct of large number of people. I am anxious to state them as clearly as possible......"

(Source: Young India, Ahmedabad, Wednesday, 11th August, 1920)

مانا داچې هرڅوک باید دنه زورزیاتي دمفکورې له مخې په دې وتوانیږي چــې دیــوه مطلق هویت خاوند شي اودخپلې پیاوړتیا په خاطر باید دنه زورزیاتي پــرلاره بانــدې ګام کیږدي ، یوه خبره چې په دغه اړه باید وشي هغه داده چې ګاندي په خپل وخــت کې دغه لرغوني مفکوره دنوي عصر له غوښتنوسره سمه راپورته اودعمل ډګرته لکه چې مارتین لوترکینګ هم ویلي وو راوایسته ، ګاندي په خپله هم په خپلولیکنوکې په دغه اړه څوځلې یادونه هم کړې ده ، ماناداچې ګاندي دیومعنویت پلوي انسان پــه

ketabton.com - The Digital Library

توګه په هغو ټولو معنوي ورتیاووباندي پوهیږي ، هغه چي بشریت ته دلاربښــوني پــه خاطروړمیراث شوي دي ، ګاندي په خپله وایی چي ده ټول آسماني کتابونــه لوســتي اوپرهغــو بانــدي بــاوري دی ، همــداده چــي دده مفکــوره هــم دهمــاغو مقدســو کتابوپرارشاداتو باندي ولاړه ده ، ګاندي په دغه ټکي باندي هم باوري دی لکه چي په قران کریم کي رانازل شوي :

يا يهاالذين امنو استعينو بالصبروالصلوه ، ان الله مع الصابرين

ژباړه : ای ایمان والو ، دآخرت دثواب ترلاسه کولو پــه خاطرپــه صــبراولمانځه ســره دمرستي غوښتنه وکړئ ، بې شکه چي خدای له صبرکونکوسره دی ، (ســيقول ، ۱۵۲ او۱۵۳ ایاتونه)

په نه زورزیاتي کي دپوهانوپه نظر دوه ټکي په ځانګړي توګه دپاملرني وړ دي ، دغــه ټکي لومړی ځاني دسپلین (Self Discipline)او دویــم یــې نفســی مجادلــه (Self Renunciation)

دی ، په دغه اړه اوس په خورا آسانی سره سړی ویلای شي چي په الهي کلام کي دغه دواړه اصله دیوه داسي انسان په وړاندي چي هغه ددوو ټکو (صبراو عبادت) په مانــا پوهیږي دیوي خورا مهمي سپارښتني مثال لري ، ګاندي په دغه رمز باندي پــوهیږي ځکه نو هغه عدم تشدد ته دداسي یوه مفهوم په نظر ګوري چي هغه دهرچــا اوهــري عقیدي دپیروانو لپاره دمنلواو عملي کولو وړدی ، که چیري انسانان په رښتیاهم پــه دغه اړه په رښتیني توګه ددغي ډالی دلاس ته راوړلو هڅه وکړي ، هغه کولای شي په ډیروهغو ستونزو چي بشریي په خپل ژوندکي لري او یاورته ناحله بریښي بریالی شي

.

دنه زورزیاتي عمل اوتګلاره دهغوی له خوا چي نه غــواړي دتابعیــت اوتســلیمئ پــه بڼکیل کي رابښکیل شي عملي کیږي ،هغوی ،چي په خبله مبارزه کي دخپل کــړکیچ دحل لپاره نه زورزیاتی (عدم تشدد) یوازنی ګټوره لاره بولي .

نه زورزیاتي عملا هغه هڅه نه ده چي دهغي په ترسره کولوسره به څوک لــه کــړکیچ څخه ځان پر یوه خواکړي ، بلکي داهغه یوازني مثبت ځواب دی چي دهغه په مرسته سړی کولای شي له خپل ځواکه په ګټوره اوموثره توګه کارواخلی اویایی پــه عمــل

ketabton.com - The Digital Library

کې پلی کړي . دګاندي ساتیاګره هم پر دغه اصل راڅرخي اوپه دې ټینګارکوی چــې رښتیا بایددمیني او سم عمل له لارې دټولنې اووګړي دکرکتراوخصلت ځانګړتیا شي ، ددغې تګلارې غوښتنه داده چې دتشدد په وړاندې په انفرادي اوټولنیزه توګه پــه خپل ټولنیز ، اقتصادي اوسیاسي چاپیریال کې ګام واخیستل شي .. لکه چې په دغه ترڅ کې دګاندي دمالګې ساتیاګره ترټولو ښه او روښانه بیلګه یادولای شو.

عیسویانو هم په خپلواصولوکې داخبره منلې ده چې (خدای یعنی مینه)

Christians generally accept the proposition that 'God is love'. This leads to the logical corollary that the main enemy is hatred itself. Relying particularly on New Testament texts, such as the sayings of Jesus that "Whoever shall say [to his brother] , Thou fool, shall be in danger of hell-fire" (Matthew 5:22) and "anyone who hates his brother is a murderer" (1 John 3:15), Christians have interpreted the terms 'brother' and 'neighbour' (following the parable of the Good Samaritan) at their widest. And this means loving opponents and even enemies:

Care as much about each other as about yourselves...
Never pay back evil for evil...
If your enemy hunger, feed him; if he thirst, give him drink...
Do not let evil conquer you, but use good to defeat evil.
(Romans 12:16-21)

(وګورئ دپورتني مطلب په اړه په انګریزي ژبه دنه زورزیاتی ویبپاڼه)

په ختیزوټولنوکې چې یوشمیر ته یې دنه زورزیاتي زانګووې ورته ویلای شــو، دغــې فلسفې ددغوخلکودمعنویاتو پر شنه اوروښانه آسمان باندې تل خپله وړتیا او اغیزپه ژوره توګه ساتلی دی ، مانا داچې عدم تشدد ختیزانســان تــه دهغــه پــه معنــوي ژونداوبرخلیک کې دیوې حیاتی اومهمې پدیدې ځای په نښه کړی دی ، همداده چې دلته دغې مفکورې ځان دپیاوړې معنوي ارزښت پړاو ته رسولی دی ، ان دومره چــې که له معنویاتو څخه دغه پدیده په یوه خوا کړو، هلته معنویت ته نورڅــه نــه پــاتې

ketabton.com - The Digital Library

کیږي . دایوازې ګاندي نه دی چې په دغه برخه کې یــې افکــار بایــد مخــکښ وي ، دفارسی اوپښتوژبوادبیات پرهغو وړتیاوو ډک دي لکه چې سانسکریت او پــالي ژبــې یې دهندي ګروهې په اړه انسان ته ورډالۍ کولای شــي ، ســنایی ، مولانــا ، عطــار ، دهرات دپیر اوهمداسې د پښتو ژبې عرفانی خیرې او میراثونه لکه روښان ، ارزانــي ، میزاخان انصاري ، دولت ، رحمان بابا او دخوشــال خــان دکــورنې یوشــمیرنومیالي لیکوال او عارف شاعران په دغه برخه کې هغــه څــوک دي چــې ددوي افکــار دنــه زورزیاتي او عدم تشدد ډیرښه استازي بلل کیدای شي . ماناداچې عرفان اوتصــوف دشعراوادب په ترڅ کې له مذهبی لارښوونکو وروسته دآسیایی ادبیــاتو دپــاملرنې وړموضوع ده . همدغه ادبیات دي چې دغه سترانساني میراث ته یې پــه ډیــره ښــه اوهنري بڼه انعکاس ورکړی دی .

دعرفان اوسلوک مساله په ټولو سرچینو کې دپوهې غوندې اوهــم لــه هغــې ســره انډوله طرحه موضوع ده ، عارفا ن او پوهان په دغه برخه کې له یوه اوبل سره هــیڅ ډول توپیرنه لري او نه هم ددغه انسانی ارزښت په وړاندې توپیرته اهمیت ورکــوي ، دهرشاعراو روحانی پرافکاروباندې نه زورزیاتی دومره برلاسی دی چې له هغه پرتــه یې فکراو ایجادبل څه نه وینې او نه یې انځورولی شي . دپښتو ژبې نومیــالی شــاعر اشرف خان هجري له هغو شاعرانو څخه دی چې دده په اشعاروکې دنــه زورزیــاتی یوه بیله او ژوندی نړۍ زموږ په واک راکړل شــوې ده ، زه پــه دغــه اړه لــه تاســې درنولوستونکو سره یوازې دعرفانی ادب پرپوله باندې نه تم کیږم ، موږ دغه تلپــاتې ارزښت دهغو شاعرانو دایجادپرفضاباندې هم لیدای او احساس کولای شو چې هغوی له ژوند سره یوازې په مادي لحاظ ډیراوپه معنوي لحاظ لږ چلند کــوي ان چــې دوی هم په دغه ترڅ کې خپل هغه ایجادیات چې زموږ لپاره یوازې دهغو دایجادي تجربــې په توګه اهمیت لري بیاهم د تفاهم اونه زورزیاتي دمبلغ په توګه زموږ پــه واک کــې راکــوي ، کلــه چــې مــوږ د خوشــال خــان ختــک دنومیــالي زوی هجــري غــږ دبیجاپوراورنتمبور له دنګو کلاګانوڅخه اورو ، په هغو کې هغه ترنم او هغه څوښ چې دخوشال په افکاروکې ژوند کوي نه لیدل کیږي ، هلته دغه شاعر لکه څنګــه چــې

ketabton.com - The Digital Library

دهغه ارادتی کلام ده ته د صبر قومانده ورکوي ، هغه څه موږ ته په داسې ژبه وايي چې هغه دصبراوتحمل ترټولو ښه او تلپاتې درسونه بلل شو:

ستا له ستمونو د وره چا وته فرياد کړم ولې مې په غشو ما همت درته نيولی

ګاندي دهمدغواودې ته ورته آسيايي افکارو پرېخوزينو باندې دعدم تشدد دلوړتيا آسمان ته راپورته شو، دده داندوژوند دغه پياوړي فلسفه يوازې ديوه مذهب ، يوه عرفان او يوه سلوک په زړه کې رامنځ ته شوې فلسفه نه ده ، هسې چې دی په خپله نه شي کولای په دغه ترڅ کې ځان يوې تاکلې عقيدې ته وسپاري ، دهغې لامل هم دغه دی ،چې ده په خپله پوهه اوخپله ځيرکې سره ځان تردغې پولې راورساوه چې خپل سپيڅلې هدف ته درسيدو لپاره يې يوه سپيڅلې وسيله يا تګلاره هم غوره کړه ، مانا داچې کله موږ دګاندي فلسفه يو ه ټولنيزه او سوله ييزه پاريدنه بولو ، دهغې لوی لامل هم دادی چې هم يې هدف سپيڅلی دی او هم يې هغه ته درسيدو وسيلې ، که چيرې له دغو دواړو (هدف اووسايلو) په يوه کې هم خلل واى ، نو په دغه حال کې به دده ساتياګره په خپله يوه جعلي اودرواغجنه هڅه واى .

بله خبره چې دګاندي دعدم تشدد په اړه يې بايد وکړو هغه داده چې دده تعبيرله دغې مفکورې څخه دادی لکه چې پاچاخان دده له خولې ليکي :

«... سبا له بمبی ته لاړم ، ګاندي جی دبرلا په کورکې و، زه هم ورغلم هلته ولاړم اوهغه سره اوسيدم ، يوه ورځ يې دعدم تشدد بحث شروع کړو ، نو ما ورته ووی چې ګاندي جی تاخو دېيرې مودې نه په هندوستان کې دعدم تشدد سبق ورکړی دی اوزما خو ډيرلږ موده وشوه چې پښتنو ته مې داسبق شروع کړی دی ، ما سره هغومره ذريعی اوکارکنان نشته څومره چې تاسره دي ، ته وګوره چې د ۱۹۴۲ کال په جنګ کې هندوستان کې څومره تشدد وشو، ليکن په صوبه سرحد کې باوجود دانګريزانو دېيرظلم اواشتعال نه پښتنو تشدد ونه کړو حالانکه هندوستان سره تشدد دهغومره سامان هم نشته څومره چې پښتنوسره دی ، ددې په ځواب کې ګاندي جی ووې چې عدم تشدد دبزدل سړي کارنه دی ، داديوه بهادرسړي کاردی او

ketabton.com - The Digital Library

پښتانه دهندوستانیانو نه زیات بهادران دي ، دغه وجه ده چي هغوی تشدد ونه کړ...»
(جدوجهد ۶۸۵ مخ)

ګا ندي په پښتونخوا کې

ګاندي په ۱۹۱۸ کال کې دخپلوساتیاګرانو لپاره یوشمیرلارښوني په ګوته کړې په دغو لارښونوکې موږ کولای شو ، دعدم تشدد او رښتیاینې هغه مرامې څــه چــې ددغــې تګلارې لپاره دده له خوا لارښود وو په لاندې ډول سره ولولو:

ساتیاګرانو ته لارښوني

ساتیاګره کمپ ، نادیاد ، د۱۹۱۸ کال داپریل ۱۷

۱- رضاکارانو ته وړده چي ، دا د نه زورزیاتي کمپ دې ، دوی باید په هــرډول حــالاتو کې د رښتیا اورښتیاني امرومني اودهغو پیروي باید وکړي .
۲- په ساتیاګره کې د لوړتیا اوځان لوړبللو لپاره ځــای نشــته ، پــه دې مانــا چــې د ساتیاګری داصولو له مخې باید پرچا باندې فشار نه وي .

ketabton.com - The Digital Library

۳- سرتمبه ګې اورخه په ساتیاګره کې ځای نه لري، ان دهغـوی پـه وړانـدې چـې پوهیږو زموږ مخالف دي باید ددوستۍ له مخې چال چلند وکړو، کلیوال هم بایـد پـه همدغه روحیه باندې وروزل شي . رخه اوکینه کولای شي زمـوږ مبـارزه لـه خپلـې وړتیاځخه راوغورځوي .

۴- رضاکاران باید داپه یاد ولري چې دایوجهاد دی ،موږ په دې ځکه ټینګارکوو چـې موږ له دې پرته نورخه نه لرو،اوکه داهم په سمه توګه ترسره نه کړو مانا داچـې مـوږ دخپل مذهب په وړاندې په څه کولو کې ناکام یو. ټول هغه څه چې دژوند اومـذهبي لاربښونو په ترځ کې اړین اومهم دي ، هغه باید دلته په پام کې ونیول شي .

۵- موږ د واک اوځواک له برلاسي اوغرور سره مخـالف یو،اوهمداسـې دقـانون پـه وړاندې ږانده ،ځکه چې په دغه برخه کې بیواکه یو،خودابه ددې مانا هم نه لري چـې ګواکي موږ څه نه وینو، زموږ دنده داده چې موږ له مامورینوسره ددوی دنورو کارو په برخه کې مرسته وکړو.

۶- موږ دلته هم دهغواصولو لپاره وړاندیزکړی ،هغه چـې مـوږیې پـه خپـل کـورني چاپیریال کې په پام کې نیسو، موږ باید دحکومت اوخلکو ترځنګ دیوه داسې ځواک په توګه چې دیوې لویې کورنۍ جوړونکی اوعملي کوونکي وي فکروکړو.

۷- موږ باید له هغوی څخه چې له موږسره هم نظري نه دي ځان پـه یـوه خـوا نـه کړو،دابه زموږ دنده وي چې له دوی سره تړاو ولـرو او دوی دخپـل نظراوفکرپرخـوا راوکاږو.

۸ــ موږ باید ددې لپاره هڅه ونه کړو چې ځان دچالاکی په دریځ کې واچوو،موږ باید هڅه وکړو چې رښتینې اوپررښتیا باندې باورمن واوسو.

۹- کله چې رضاکاران په کلیوکې تمیږي ، باید دکلیوالو دکړو وړو اواړتیاوو په پام کې نیولو سره دهغو لپاره دچوپړ تابیاهم وکړي ، هغوځـایونو تـه چـې کـولای شـی پـه پښوسفروکړي ددې اړتیانشته چې له ګاډوڅخه کارواخلي،په عین حال کې باید ځان له ساده ډوډۍ خوړلو سره هم آشناکړي .

۱۰ - هرمهال چې رضاکاران پرکلیوورځي ، دوی باید دکلیوالو اقتصـادي حالـت تـه جدي پاملرنه له یاده ونه باسي ، له هغوی سره باید د زده کړې په برخه کـې مرسـته

ketabton.com - The Digital Library

وکړي اوهغوی ته باید دخپلې بیکارۍ په وخت کې خوښي اوخوشالي ورپه برخه کړي .

۱۱- که دوی وخت لري باید دکلیوالوله ماشومانو سره دزده کړې په کارکې مرسته وکړي .

۱۲- که چیرې دوی (رضاکاران) په کلیوکې داسې څه چې هغه ددوی روغتیا ته زیانمن وي وینې هغه باید کلیوالو ته هم وروښیي اودهغو پام باید ورته راواړوي .

۱۳- په هرځای کې که رضاکاران داسې څوک وینې چې له یوه اوبل سره په خپل منځي شخړوکې ډوب دي، لومړۍ باید هغودې ته راوبولې چې په خپله له یوه اوبل سره جوړشي اوکه داشونې نه وي ، بیادې دهغوی ترمنځ منځګړیتوب وکړي .

۱۴- دوی باید دخلکوپه وړاندې دلوستلو دنده هم پرمخ بوزي ،کله چې دوی ساه اخلي اودمه کوي پرهغه مهال باید داسې څه چې دساتیاګرۍ دپیاوړتیا سبب کیږي له هغوی سره ولولي .

۱۵- په هرډول شرایطوکې دوی باید دهرډول وسلې کارونې ته اجازه ورنه کړي ،اوهم باید داله یاده ونه باسي چې دعدم تشدد دمبارزې اصلي موخه اوهدف دنه زورزیاتي پاسوالي اوساتنه ده .دعدم تشدد مانا داده چې په زغم سره خپله عادلانه جګړه پرمخ بوځو، دلته داپوښتنه نشته چې یوپربل باندې یوڅه وزغمو. عدم تشدد همیشنی بریالیتوب دی ، داسې چې کله هم ماته نه مني . راځئ چې هررضاکارترهرڅه دمخه په همدغه رمزپوه کړو څوهغه بیاوکولای شي نورپرهغه باندې پوه کړي .

مهنداس کرم چند ګاندي

دعدم تشدد اوسني هندي کره کتونکي

دګاندي اودهغه دنه زورزیاتی په اړه یوه نظریه چې زه یې دهغه عام ذهنیت له مخې چې په هندکې په دغه اړه شته او کله کله یې خبره ان علمي ناستوته هم راغزیږي

ketabton.com - The Digital Library

دخپلې خيړنې اوکتنى په ترڅ کې دلته راليکم ، هغه دا ده چې وايى ګاندي په خپـل ژوند کې په دې ونه توانيده چې دخپلې فلسفې پـه رڼـاکى دې يـوامن اوآرام هنـد وستان ووينې ،دده کره کتونکى داهم وايى چې ده دهند دآزادۍ پرمهال په يوشمير عينې واقعيتونو باندې داسې سترګې پټې کړې چې هغه دده لپاره دژوند ترپايه پورې دروح عذاب شول ، هند آزادي واخيسته خو دغه آزادې پـه کومـه بيـه اوکـوم نـه زورزياتې ورته تمامه شوه ؟ په دې اړه ، ده دکانګرس دزياترو غړو پـه وړانـدې دزړه نازړه چال چلند تګلاره غوره کړه، په دې چې ده فکرکاوه دى په دغه برخه کې برحق دى ، په دغه اړه بايد پر يوه ټکي باندې هرڅوک پوه شې چې ګاندي دنـه زورزيـاتي پلار نه و، هندي پوهان او دګاندي کره کتونکي په دغه ټکي باوري دي چې ګاندي نه زورزياتى ،دهغه مفکوره ،اودهغه اصول لکه څنګه چې پيل شوي وو دعمل پرمهـال يانې دآزادۍ پرمهال عملى نه شواى کړل ، د نه زورزياتي دفلسفې اوتګلارې ترټولـو ګران او سخت اړخ دتاريخ په اوږدو کې داو چې ددغې مفکورې زياترو پلويانو هغه په عمل کې سمه نه ده تطبيق کړې ،داسې فکرکيږي چې دګاندي ستونزه هم په دغه پايله باندې پاى ته ورسيده چې هند يې په دوو برخو وويشه ، دهندو اومسلمان خبره ، دهند اوپاکستان خبره خو دده ترسترګولاندې دهمدغې مفکورې په درشـل کـې دعدم تشدد ترسيورې لاندې په درانه تشدد سره عملى شـوه ،همـداده چـې اوس دهند اوسنى نسل په دغه برخه کې په دې نه دى باورې چې دغه تګلاره بايد دخپل ټولنيز او سياسي ژوند لپاره د مرامي تګلارې په توګه ومنى . دوى داهم نه منې چې له دغې لارې به هند دنيکمرغۍ په لور ګامونه اوچت کړي ، اوس نو ، په دغه اړه سړى په څه شان کولاى شي حکم وکړي چې هند په عدم تشدد سره آزادشو، که همـدا اوس په هند کې له هغو زړو کسانو څخه پوښتنه وکړې چې دوى ولې د پارتيشن پر وخت له اوسنى پاکستانه په شړلو محکوم شول ، دوى همدا خبره کوي چـې کـه داعـدم تشدد وچې مليونونه يې تراوسه پورې دردونه زغمي ، نو تشدد به څه شى وي. مانـا داچې داشان خبرې دګاندي او دهغه د نه زورزياتې دمفکورې په اړه نن سـبا دهنـد دځوان نسل له خوادپوښتنې وړ خبرې دي . کله چې مورږ ګانـدي او دده دفلسـفي فکر په اړه خبرې کوو ، نودا راته څرګند يږي چې دده عمل او وينګ په عمومى لحاظ

دهند دویش پرمهال دده دتګلارې له اصولو سره برابر تیا نه کوله ، په دې مانــا چــې دی په عملي توګه مخکې تردې چې دانسانې ټولنی او انسانیت په تــرخ کــې خپلــه تګلاره پلې کړي ،دویش پرمهال ددې پرځای چې یواوچت انساني شعار چې هند باید نه وای تجزیه شوی رامنځ ته کړي حوادثو په داسې یوعمل ورمخه کړ چې دهغــه پــه ترخ کې دی ترهرڅه دمخه عملآ دیو خورا پیاوړی هندوپالي چا پرکرښه لکــه چــې محمدعلی جناح دمسلمانانو په مخ کې راوپړکیده ودریده ، سره لــه دې چــې ده پــه دغه برخه هیڅ هم نه دي ویلی خوعملآ دهغوپه ځنګ کې پاتې شو چې هندوســتان یې دهندوانو لپاره غوښت اوهغوی یې له ځانه بیل وبلل چې دپاکستان په نامه دلــوی هند له پیکرې څخه بیل شول . ان دده دلارې نومیالی پیرو پاچا خان هــم پــه خپــل اثرکې دغه ټکي ته (دکانګریس بې وفایی) نوم ورکړ او په هغه کې یې خپله ګیلــه ترهرڅه د مخه له ګاندي جې څخه وکړه ځکه دهمدغې تګلارې له امله وه چې دوی خو دهند دنیمې وچې دآزادۍ ژمنه سره کړې وه نه دهغې دویش .

ketabton.com - The Digital Library

دهند له وروستی ویسرای اوهغه له میرمنې سره د ګاندي له دغې کتنې وروسته
یوځو ورځې وروسته هند تجزیه شو .

دهند تجزیه دآزآدی په نامه ده او نورو کانګرس مشرانو له انګریزانو سره ومنله ، کله چې پاچا خان ددغې آزادی په وړاندې دمخالفت او نه منلو غږ پورته کړ، دی لـومړنی سړی و چې دهغه په خوله یې لاسونه ونیول او ورته ویې ویل چــې اوس کــار ترکــار تیردي باید دادزهرو غړپ ترستونې تیرکړو، پاچاخان بیاهم ورته وویـل چــې زمـوږ اوتاسې پیوستون خو دهندد آزادی لپاره په دغه شان لکه چې تاسې اونهرو یې عملي

ketabton.com - The Digital Library

کوئ نه و. دوی هغه ته یوازې پورتنی ځواب ورکړاو په دغه حساس وخت کې پرهغه دریځ کې چې هغه دانګریزانو هیله اوموخه وه آرام پاتې شول ، کله چې ولسونه سره تباه شول ، کله چې له یوه اوبل لوریه خلک په تښتیدو او وتوشول ، ګاندې پرهغه مهال حیران شو، او په ډاګه یې خپله دغه تیروتینه ومنله او دایې لاورزیاته کړه چې په دغه کار سره دده د ژوند دوې لسیزې رالنډې شوې .، مانا داچې دغه کار دده په وینا دده ژوند را لنډ کړ.

مامخکې وویل چې ګاندي په یوزیات شمیر هیوادو او ټولنو کې د یوه نامتو اتل په توګه ومنل شو، اوهغه په دغه ټکي چې ګاندي یوسیاسی لارښود و، دګاندي په اړه دبهرنیانو خبرې له هغه عام ذهنیت سره توپیرلري هغه چې په هندکې دده له مړینې وروسته اوان نن هم برلاسی دی ، باندنیوکسانو اوڅېړونکو دی په هند کې دننه نه دی څېړلی او نه یې مطالعه کړې دي، ددوی ستاینه زیاتره داسې بڼه لري چې سړی نه پوهیږي دوی ګاندي ستایې اوکه هغه لرغونې فلسفه چې هغه نه زور زیاتې دی ،دګاندي کره کتونکي دامني چې دګاندي دژوند اصول پرعدم تشدد باندې ولاړوو ، خو داچې وایی ددغو اساساتو په زور په یوه بریالۍ پایله باندې واوښت داخبره بیادهغوی لپاره دپوښتنې وړده . باندنی پوهان هم دده په اړه په دوو برخو ویشل شوی دي ، یوه هغه ډله اوبرخه ده چې هغوی عدم تشدد ته درناوي کوي اودهغه له مخې دګاندي نوم هم په دغه ډګرکې په درناوي سره یادوي . بله ډله هغوی دي چې د هند دخپلواکۍ غورځنګ څېړی چې په دغه برخه کې یې دڅېړنو ژبه اوتګلاره په تمامه مانا بدله ده . مارتین لوترکینګ هم دګاندي دغورځنګ عملي تګلاره ستایې لکه چې په ډاګه داوایي چې :

((عیسی موږ ته د نه زور زیاتې ستراتژې راکړه ، خو ګاندي په دغه ترخ کې موږ ته تاکتیک را په ګوته کړ)) .

سړي په دې پوهیږي چې مارتین لوترکینګ په دغه اړه ترهرڅه دمخه دتاکتیک خبرې ته اهمیت ورکوی اوپه دغه ترخ کې دده هدف ګاندي دهغه په سیاسی لیدرشیف کې دی .

ketabton.com - The Digital Library

هغه پر دغې يادونې پسې داهم وليکل چې نړۍ اوانسان ته دګاندي ميراث داو چې په زغرده يې نړۍ ته داوښوده چې انسانان کولای شي خپلو هدفو ته پرته لــه دې چــې زورته لاس اوږدکړي ورسيږي ،دده حرکت ديووالي او يوموټي توب استازی و، دغــه حرکت وکولای شول چې خلک سره راغونډ اوپه خپل يووالی سره يې دبــري پرلــور لاربښونه کړي .

ما مخکې ياده کړه چې علمآ دنه زورزياتي په برخه کې دعملی کولــو موضــوع خــورا ګرانه اوپيچلې ده ، تاسې ټول په دې ښه پوهيږئ چې په دغه لاره کې ترګاندي دمخه دبودا اوترهغه راپه ديخوا حضرت عيسی اوپه زرګونــو اســلامی عارفــان مخکښــان وو.چې زياتره يې په خپل وخت کې په يوه ناکام برخليک کې نيمه خواشول.

په اوسنې هند کې هم د نه زور زياتې دتګلاري په باب څيړونکي ، ليکوال او پوهان او آن عام خلک په دې نظر دي ، چې که ګاندي په دې پوهيدای چې هند بــه يــوه ورځ داسې پياوړې څواک کيږي ده به کله هم دالاره نه وای غوره کړې ، ده ان پــه خپــل وخت کې ونه شوای کولای چې دهند خلکو ته په رښــتيا ســره دقناعــت وړ ځــواب ورکړي ، په عامو خلکو کې داهم ډيرعامه خبره ده چې که دی د نه زورزيــاتې پلــوی اوپاسوال وای ، نو دده انځوربه په هغه څه باندې چې دتشدد مور بلله کيــږي اوهغــه پيسې دي، نه چاپيده. ددې خبرې مانا په خپله دهغوی لپاره چې دی يې دخپل ملــي مشرپه توګه منلی تراوسه نه ده روښانه څکه نو دهغو ی يوه ډلــه (لکــه دســوبهاش پلويان) په دې نظرهم ده چې وايی : ګاندي چې دکومې ايدې لپاره ټول عمر خواري وکړه په عملی اوسياسی توګه (نه په معنوي لحاظ) يوه ماته تګلاره وه څکه يــې دی خپله هم قرباني شو .په داسې حال کې چې ګاندي خپله دغه قرباني يوه ځان تيريدنه بلله اوهغه په دغه ډګرکې پرځان باندې عملي کړه .

ketabton.com - The Digital Library

Nehru addressing a huge throng at the Ramlila grounds in New Delhi Feb. 1, 1948, the day following Mahatma Gandhi's funeral

ketabton.com - The Digital Library

درېیم څپرکی

ګاندي اوسرحدي ګاندي

... حقیقت دادی چې عدم تشدد دهغوی پالیسی وه او زموږ عقیده وه اوده .

پاچا خان

دپاچاخان پورتنې خبره هغه مهال دده له خولې راووته چــې هندوســتان دده هغــو ملګروچې له ده سره یې ژمنه کړې وه چې دوی به دهندوستان دخپلواکۍ لپــاره پــه یووالی او پیوستون سره تربري پورې جنګیږي په دووبرخو وویشه ،کله چې انګریزانو وغوښتل دهند نیمه وچه تجزیه کړي دوی هم ورسره شول او پاچاخان یې دلیوانــو (پاکستانې واکمنانانو) او پرانګانو(انګریزانو) په منځ کې یوازې پرېښود...

ketabton.com - The Digital Library

دهنددنيمې وچې په تاريخ کې چې د نه زورزياتي خبره رامنځ ته کيږي ، هلتــه دوه نومونه کله هم له يوه اوبل څخه څوک نه شي بيلولای چې هغه مهنداس کــرم چنــد ګاندي او عبدالغفارخا ن دي، يودګاندي په نامه مشهورشو او بل دســرحدي ګانــدي ، يوه دعدم تشدد په تيوري کاروکړ ، خو دويم په عمل کې دهغې لپاره لاس په کارشــو اوهغه يې دآسياپه يوه داسې برخه اوداسې قام سره دعمل ډګرته راويسته چې هغوی کله هم خپله ساده خبره په ټيټ آواز سره نه وه کړې ، يوه ځان درام ترنامه لاندې په يوه معنويت پورې وتاړه اوبل د رحيم ترسيوري لاندې دبشريت لپاره دعدم تشــدد دمينې تخم په خپله پراخه لمنه کې واچاوه او دانساني کروندې په الکــه بانــدې يــې دهغه په کرلولاس پورې کړ.

دواړه پريوه خوله شوي وواوپه دې يې باورو چې دغه تګــلاره زمــوږ پــه زمانــه کــې دانساني ژوند اوتمدن ، معنويت او مينې يوازنۍ ژغورندويه تګلاره ده چې لــه هغــې پرته انسان نه شي کولای دخپل ژوند بدمرغيوته دپای ټکی کيږدي .دهمدغه مرام او موخې پربنسټ دوی يوې داسې فلسفې ته کاروکړ چې دهغه په زور يې له يوې خــوا ځان دزمان له داسې ښکيلا ک سره چې لمريې د نيواکې واکمنۍ پرسيمو باندې نــه پريوت مخامخ کړ اوله بلې خوا يې دخپلوملتونو دبيا ژونديتوب اوروزنې په برخه کــې په هغه وياړ باندې لاس پورې کړ چې دهغو له مخې خلکو دپلار ، فخر اوپاچاپروياړنو باندې سرلوړي کړل ، ګاندي د بپو(پلار) او غفارخان د پاچا خان اوفخرافغان په نامه ياد شو ل .

دغه پاچا خان دخپلې زما نې په يوه واکمنه اوبډايه کورنې کې چې له نژدې يوې پيړۍ يې په دغه سيمه کې دپلرونو او نيکونو نومونه په خانانواو واکمنانانو کــې يادېــدل د ۱۸۹۰ کال په شاوخواکې په چارصده کې زيږيدلی دی ، دی دمحمدزيو واکمنانانو چې دهنددنيمې وچې او افغانستان دتاريخ دنولسمې پيړې په شپوورځوکې په سياســی ، اقتصادی او کلتوري لحاظ دپاملرنې وړ کورنې وه ، رالوی شو ، دپلار(بهرام خان) دويم زوی و ، دښوونې او روزنې په برخه کې يې دخپل وخت علوم پــه عصــری او دوديــزو ښوونځيواو پوهنځيو کې ولوستل ، ان چې په نامتو پوهنتون عليګړ کې يې هــم يــوه موده په لوستلو باندې تيره کړې ا وددغه پوهنتون په نو مياليو کې دده نو م هم ثبت

ketabton.com - The Digital Library

دی ، داچې زه نه غواړم دده دژوند په ډیرو جزیاتو باندې خبرې وکړم ، داوړبولم چې زما ددغې لیکنې لوستونکي زموږ ددغه نومیالي لاربنود او مشر ژوند لیک په خپله دده (زما ژوند اوجدوجهد) کې په هراړخیزه توګه ولولی ، زه به دلته یوازې په دغولاندې ټکو باندې په لنډه توګه دخپلې موضوع سره په تړاوکې رڼااچوم .

۱- پاچا خان او نه زور زیاتی ،

دلته اوهلته ډیرخلک په دې باوردي ، وایی او لیکي چې پاچا خان دعدم تشدد خبره له ګاندي څخه راکاپي کړه او دهغې پربنسټ یې دخپلې مبارزې تګلاره پرانیسته ، په داسې حال کې چې داخبره نه ګاندي کړی او نه هم پاچا خان په دغه اړه په ډاګه دغې موضوع ته اشاره کړې ده ، داځکه چې ګاندي جي په خپله لکه چې دمخه یې یادونه وشوه نه زورزیاتی ته دخپلې ایجادي تګلارې په سترګو نه ګوري ، بلکې په خپلو ټولولیکنو کې په دغه ټکي باندې ټینګارکوي چې په انسانی ژوند او تاریخ کې دغه تګلاره یوه لرغونې تګلاره اولاره ده چې دوی هم په دغه لاره باندې په خپل وخت کې ګام پورته کړی دی .

کله چې دپاچاخان په لیکنو او کړنو کې په دغه اړه څه لټوواو یایې لیکو ،هلته هم په ډاګه له دغه ټکی سره مخامخ کیږو چې :

"There is nothing surprising in a Muslim or pathan like me subscribing to the creed of nonviolence .it is not a new creed . it was followed fourteen hundreds ago by the prophet all the time he was in macca"

badsha khan

« په دې کې هیڅ دحیرانې ځای نشته چې یومسلمان او یایوپښتون لکه ماغوندې دنه زورزیاتی لاره ځاري ، داکومه نوې خبره او مفکوره نه ده ،بلکه داتګلاره له هغه مهاله چې پیغامبر څوارلس سوه کاله دمخه لاپه مکې کې و پیل شوې ده »

ماناداچې داخبره اوس یوڅه ګرانه ده چې سړی یې ووایی اویایې ومنې چې پاچاخان به له ګاندي دامفکوره اخیستې وي ، ځکه چې زه ددوی دواړو په اړه یوازې یوڅه چې نوې یې دلته وړاندې کوم ، دادی چې نه پاچاخان اونه هم ګاندي دعدم تشدد

ketabton.com - The Digital Library

ایجادگروو ، بلکه دوی دواړه په دغه لاره کې ددوو بیلو عقیدو دپلویانواو پیروانو په توګه ددغې انساني لرغوني فلسفې لپاره په عملي توګه په خپل عصرکې درسالت لرونکو اوسترګورو انسانانو په توګه راوړاندې شول ،سره یو شول او دغه له پامه لویدلې او یاهم دکتابو پرپاڼوکې خوندې پلرنی فلسفه دوی دواړو په یوه شان عملآدژوند او ټولنې په مخکې د خپل عصر له غمیزو څخه دوتلو په اړخ کې رامنځ ته اوهغه یې په جدیت او مسوولیت سره دخپل ژوند اومبارزې سره پتلیز او پرمخ بوتله . که ووایو چې دابه ددغو دوو لارښوونکو له خوا دخپلوعقیدو ترسیوري لاندې رامنځ ته شوې وي ، داهم سمه نه ده ، په دې چې په نه زورزیاتي کې ترهرڅه دمخه یوازې مذهبي آر نه ، بلکې دیوه پراخ انساني مفهوم په توګه دپاملرنې وړدی داسې چې پرمذهبو باندې سیوری غوړوي او دهغو په رڼاکې په خپلوټولنوکې خپل اغیزمنتوب ساتي .

زما په فکر دپاچا خان په اړه دوه څیزه په ځانګړې توګه دیادونې وړ دي یودعدم تشدد اسلامي او افغاني کول اوبل دغې پدیدې ته لکه دګاندي اوددغې فلسفي دنورو لارښوونکو غوندې دیوه لرغوني انسانی اصل په توګه وده اواهمیت ورکول دي . برسیره پردې یوشمیرنورې مسالې هم شته چې پاچاخان دهغو دسمون لپاره بنستیز فکرکوي چې په هغوکې ددې لاندې ځانګړنو یادونه کیدای شي :

___ دپاچا خان لپاره نه زورزیاتی په خپله دبدیوپرضد یوه داسې ننی جګړه ده چې دهغې په مرسته انسان په یوګړی اوډله ییزه توګه کولای شي د ډار، قهر، کینې اوتیري پرضد عملي جګړه وکړي ، دده په نظر دده ټولنه په آسیاکې داسې یوه ټولنه اوقوم دی چې دوی کله هم ځان له پورتنیوټکواوځانګړنو څخه پر یوه خوا نه دی ساتلی ، ماناداچې له دوی سره ډار، قهر، کینه اوتیري دیوه فن اومهارت په توګه روزل شوي اوپه رواني اوفزیکي توګه یې ددوی ټولنیزاو فرهنګی جوړښت له اوږدې مودې راپه دیخوا ترخپلې اغیزې لاندې راوستی دی ،همدغه ټکي دي چې دوی یې په ټولنیزو اونورو نیمګړتیاوو باندې ور اړولي دی .

ketabton.com - The Digital Library

پاچاخان په دې باورلري چې دغه منفي ځانګړنې حیـوانی جـرړې لـري چـې بایـد دهغودلرې کولو په لټه کې شو ، دی په دی هم پوهیږي اودامنې چـې مـوږ حیـوانې طبعیت لرو،هغه زموږ په جوړښت کې اخل شوی ، خوله دې سره سره موږ انسانان هم یو اوځان په انساني ارزښتونو باندې ترحیواني هغوښه سمبالولای شو.

دهمدغه تحلیل له مخې پاچاخان غواړي ددغو ستونزو په وړانـدې سـخت مقاومـت وکړي اودغه بدمرغۍ چې په خرافاتی توګه یې دپښتنې ټولنې ژوند ترخپل کنتـرول لاندې راوستی له دغوپه بدمرغیوکې ډوبو خلکو پریوه خواکړي څکه نو ددغې سمونې لپاره دده په نظر یوازنۍ لاره عدم تشدد او امن دی چې کله پرتـولنیز نظـم بانـدې برلاسی کیږي ، دهغه له برکته انساني ژوند له شکه پرته په یوه نوی بدلون او تحـول باندی پای ته رسیدای شي .

پاچاخان دخپلوښوونو په ترڅ کې غواړي چې خپله ټولنه دپـوهې اومنطـق پـه ارزښتونوباندې وپسولي ،

څه فکربايد وکړو چې دپاچا خان ولې دغه مهم اصل ته ورفکرشو، پـه دغـه اړه دده لپاره ترټولومهمه خبره داوه چې باید دده ټولنه زده کړه وکړي ، زده کـړه دده لپـاره هغه لومړنۍطرحه ده چې دی یې د ډار، وحشت ، کرکـې ، ځـان غوښـتنې اونـورو بدمرغیو لپاره دعلاج یوازنې لاره بولي ، مدرسې اوښوونځې جوړول اوهلته دهلکـانو اونجونو روزل هغه تګلاره وه چې انسان په عملی توګه پرپورتنیوځانګړتیـاوو بانـدې دبرې پولې ته رسوي ، دپوهې اومنطق پربنسټ دیوې ټولنې جوړول هغه تګـلاره ده چې انسان د انسانیت لوړو پوړیو ته رسوي ، پاچا خان په دې باوری دی چې دده پـه تیرنسل کې څه ډول کسان ، پوهان او دمعنویت دلارې لارښونکې رامنځ ته شوي وو آیا دده په زمانه کې دغه چانس دده دخلکوپه برخه کیدای شي ؟ دی په دې باورې دی چې دا کارپه هغه حال کې شونی دی چې دده ټولنه یوځل بیا هغه وړتیـا دځـان کړي ، هغه چې ددوی پخوانو دپوهې له لارې دپوهې په مرسته دځـان کـړې وه . دی ددغه کارلپاره په رښتینې توګه لاس په کارشو هم یې خپله دچا خبـره ځـان ملاکـړ

ketabton.com - The Digital Library

اوهم يې دنورو لپاره دخپلې تگلارې اواصولو له مخې زده کړه اوسبق دپښتنې ټولنې د ودې او پرمختګ يوازنۍ لاره وبلله.

— پاچاخان دانسانيت يوپښتون خواخوږی و ،

پاچاخان په داسې يوه زمانه کې راوپرکيد چې دهغې په ترخ کې انســان اوانســانيت دخپل انفرادي اوډله ييز جوړښت په ترخ کې يوه څرگند عاطفی ســيوري تــه اړتيــا درلوده ، شلمه پيړۍ دانسان اوانسانيت لپاره له دردونو اوغمونو ډکه پيړۍ وه ، داسې چې ترننه هم ددغې پيړۍ دپيل هماغــه حيــواني غــرور ديوشميرانســانانوپه ذهــن اوضميرکې ژوندی دی ، تراوسه هم دوی د لومړۍ او دويمې جگړې له بدمرغيوڅخــه عبرت نه اخلي اوتراوسه هم په دې لټه کې دي چې دانسان دبدبخته کولو پــه برخــه کې په څه شان گام اوچت کړي ، پاچاخان د لومړۍ ، دويمې نړيوالې جگړې اودهغود بدمرغيو ننداره په خپلو سترگووکړه ، دغودوو جگړو په مليونو انسانان دهــيڅ لپــاره پوپناه کړل اودانســان پــه وړانــدې يــې ديــوې انســانی غميــزې يوخــورا بــدرنگ انځورراوړاندې کړ، پاچا خان ددغو بدمرغيو په زړه کــې رالــوی شــو او ددغــو ټولــو بدمرغيو په زړه کې يې خپلې مبارزې او هڅې ته ملاوتړله ، اوهغه يې دهند په نيمــه وچه کې په يوه غورځنگ باندې واړوله . پردې برسيره پاچا خان په دغــه مــوده کــې پرنړيواله غميزه پرسيره دهند په نيمه وچه کې هم يوه درنه تراژيدي وليده چې هغه ددغې نيمې وچې ويشنه وه ، داپه خپله داسې يوه انگيزه شوه چې دهغې په ترخ کې دپاچا خان مبارزه دهرې ورځې په تيريدو سره بياوړې کيده او پخيده ، او په دغه ترخ کې دی دومره په انسانيت باندې وځوريد چې بيلگه يې دهند په نيمه وچه کې خورا لــږه وليــدل شــوه ، همــداده چــې دی دغــې انســاني خواخــوږۍ پــه يــوه درانــه اوسترخواخوږي باندې بدل کړ، داسې چې دهغې له مخې په خپل قوم اوســيمه کــې دهرچا لپاره يومنل شوی او ددرناوي وړلاربنود شو، موږ وينوچې په پښتنوکې داډيره نادره خبره وه چې په هغوی به يوځوک او يومشر دهغه په ژوند نې په اوچتودرنــاويو سره يادشوی وي ، خو پاچاخان يوازنی څوک و، چې په دغه برخه کې يې يــوازې لــه دې امله چې انسانی خدمت اوچوپړ ته يې له عاطفې اوخواخوږۍ ســره يوځــای پــه

ketabton.com - The Digital Library

رښتيني توګه ورودانګل په خپل وخت کې نه يوازې خپلوخلکو په درنښت ومانه بلکه دسيمې اونړۍ دحساسواوانسان دوستوپه منځ کی يې نوم په وياړسره يادشو.
ددغه کاريوازني لامل داو چې دده زړه اوفکر دواړه په عمــل اونظرکـــې دانســـان پــه خدمت کې شول . ددغه ټکي ماناداهم ده چې ده په خپل وخت کې په شعوري توګه دانسان لپاره ترعصرلوړفکروکړ ،ده خپل قوم ته د رښــتياينې ، وفــا ، او خواخـــوږۍ داسې درس ورکړچې دهغه په مرسته يې خپل قام په ميړانې سره دنوې نړۍ اوتمدن په لور ورلارښونه کړ. داوه خواخوږې اوداوه ديوه فکرهغه انساني هڅه چې دهغې لــه مخې په خپل قوم کې دپاچان اوفخرافغان اوپه نوروټولنوکې په نورو خواخوږو اودرنو نومونو باندې په سرلوړۍ سره يادشو.
دپښتو غزل پلار هم دې دفخرافغان په اړه پرهغه مهال چې په ١٩٨٨ کال کې يې لــه نړۍ سترګې پټې کړې وويل :

فخرافغان لاړ

چې داعي و تل دامن او د امان لاړ — يو پيکر دپيرزوينې دانسان لاړ
هسې نه چې پاکستان په هندوستان لاړ — دادغم خبر يې نن په کل جهان لاړ
چې غرور دپيرنګي يې و مات کړی — د دنيانه نن هغه سپين ږيري ځوان لاړ
اوس به تل دحريت ګلان تازه وي — پسرلی که دپښتون دګلستان لاړ
په خندا لکه دګل و په اغزوکې — چې و تل دقام په غم خيرې ګريوان لاړ
پسته ډير ځلانده ستوري يې پرې ايښې — په دا څه شی که مو دا ما ه تابان لاړ
چې مدام به افتخار دقام اوملک وي — نن هغه ميړنی ځوان فخر افغان لاړ
حمزه فکر دتاريخ کړه هاتف ووې :
« ای الله يغفر له » لوی مسلمان لاړ
(١٩٨٨ جنوري ٢١)

ketabton.com - The Digital Library

(۲) پاچاخان ،

خپلې فلسفې په برکت په نوي تمدن ورګډ شو

... زما مذهب رښتيا ، مينه ، محبت اودخدای دمخلوق خدمت دی

پاچاخان

ښايي داهم دډيرکسانو لپاره ديوې معما ځای ولري ، ښايي ډيريــې ونــه منــي چــې پاچاخان دخپل فلسفې ليد له مخې په يوه مدني ټولنه باندې ورګډشو، کيدای شــي تاسې ته به دهندپه نيمه وچه کې دپښتنو اند اوژوند هم داســې ښــکاره شــي لکــه دافغانستان دپښتنو په شان ، همدغه ټکی کله کله داتيروتنه هم رامنځ ته کوي چې زياتره افغانان دپښتونخوادپښتنو په اړه هم دافغانستان دافغانانو په شان فکرکــوي ، ان کله کله خو داهم پسې وايی چې دوی نورهغه څه ، هغه ارزښتونه چې افغانان يــې لري له لاسه ورکړي ، مانا داچې په نوي ډول پښتنوکې يې شميري .

زما لپاره ددغه بحث په ترڅ کې همدغه ټکي په ځانګړې توګه دپاملرنې وړټکی دی ، په دې مانا چې دغه ليد په خپله پښــتنې ټولنــه کــې پــه ټولنيزلحــاظ دټــولنيزې

ketabton.com - The Digital Library

قانونمندی له مخې په دوو برخو (پرمختللې) ، او د(پرمختګ په حال) یـا وروسـته پاتې باندې ویشلې ده ، چې لومړی سستم په کوزه اودویم په بره پښتونخوا بانـدې اطلاق کیدای شي .کوزه پښتونخوا له شکه پر ته داقتصادی اوټولنیز سستم له مخـې دهندد نیمې وچې په سستم کې راځي ، ددغې سیمې پښتون ذهنیت د افغانستان له هغه سره په هراړخیزه توګه توپیرلري ، وګورئ داکوزني پښتانه دي چې دنوي تمدن له ښیګړو سره له نژدی یوې نیمې پیړۍ راپه دیخوا آشنادي اود ژوند تګلـوری یـې پرهغه خوا باندې روان اوعیارشوی دی ، ښاري ژوند اودنړیوال کلتوراغیز له ډیرپخوا څخه پردغو خلکو باندې سره له دې چې موږ یې د ناخپلواکو ورونوپه نامه سره یادوو برلاسی شوي او دټولنیزخوځون لوري یې دنوي عصرپه لور په هر اړخیزه توګـه روان دي . زده کړه ، دنوي تمدن لـه ځانګړنوسـره آشـنایې ، ښـوونځی اوس پـه کـوزه پښتونخواکې دژوند له اړینوځانګړنوڅخه بلل کیږي ، دمدني ټولنې جوړول اوپه هغې کې دمدنې ټولنې مقررات په پام کې نیول اوس دپښتونخواکې په ښاري ژوند کې په یوې منظمې ټولنیزې قانونمندۍ باندې اوښتي دي ، ان چې ددغو ارزښتونوله مخې اوس ددوی اړیکي له لویدیزو ټولنوسره ټرل شوی ، ددوی د ژوند یوه مهمه برخه په مستقیمه اوغیرمستقمه توګه اوس له لویدیزژوند اوپرمختګ څخه اغیزمنه ده ، چې داګردې نښې نښانې اودغه پرمختګ ددغو پښتنودژوند پرټولو برخو بانـدې خپلـه څرګنده اغیزه او ټاکونکی رول لرلای شي . زه په دې باوریم چې له دغه شان حرکت سره اړوند دپاچاخان اودهغه دهلوڅلواغیزپه مستقیمه توګه دپاملرنې وړدي ، په دې چې دپاچاخان فکري تمایل په رښتینی توګه نوردنولسمې پیړۍ دلومړیو کلونو تمایل نه و،هغه تمایل چې پښتنوهلته یوازې دواکمنی اوبرلاسـي لپـاره فکرکـاوه اویـایې پرسیمه باندې دخپل تیرخوبونه لیدل ،نه ، دې دپښتون فکري تمایل دودې اوسمونې لپاره دشلمې پیړۍ په ترخ کې داسې لکه اروپایې سمونوالي (ریفورمستان) ودریـد، دده لویه ستونزه له خپلې ټولنې اوخپل عصرسره داده چې دی نه شي کولای خپلـو لوړو غوښتنوته دیوه مرکزي سستم اوواکمنې دمرکزیت ترسیوري لاندې کاروکړی ، ځکه یې دفکري تمایل اغیز په پرپښتنې ټولنه باندې په کمزوري اوکمرنګې ډول سره ډیر ورو ورو راڅرګند شو.

ketabton.com - The Digital Library

دادپاچا خان فکري تمایل و چې پښتون ته یې دنوی فکر شعور ورکړ، اودغه ځواک یې په آرامی اوسولې سره ددې جوګه کړچې ځان دې د هغه وچ پښتنې قالب څخه راوباسي هغه چې دپیړیوپه اوږدوکې دپښتنو د وروسته والي لامل شوی و. یوشمیرخلک ښایې ووایې چې دپښتنو دغه نوي خوځون په پاچا خان پوري اړه نه لري خو زه وایم چې داپه تمامه په دغه بهیرپوري اړه لري ځکه چې دغه نظریه په خپله له یوه سوله ییزحرکت اویوه ځانګړي زما نې واتن سره ملګرې و ه چې دپاچاخان په عصرکې یې آني اثر په ظاهري توګه ډیرکمزوری ښکاریده خو له دې سره سره بیاهم دغه بهیررامنځ ته شواو وده یې وکړه ،کټ مټ کار ګاندي په هندکې رامنځ ته کړ، که داخبره وکړو چې دهندپه اوسنې فکري وده باندې دګاندی دافکاراغیز نه و، فکرکوم دابه یوه تیروتنه وي، بله داچې که داخبره نه وای نو نن خو به یوه هندي هم دګاندي نوم په خوله نه وای اخیستی .

ځکه نوددغې خبرې ویل اړین دي او باید په ډاګه وویل شي چې دپاچاخان فکري تمایل اومبارزې په پښتني ټولنه کې یو داسې پاځون رامنځ ته کړ چې له پیړیوپیړیو وروسته یې دغه ټولنه داسې وخوځوله چې په پایله کې یې پښتون ټولنیزجوړښت ته دیوه نوي ژوند اوتمدن ویاړ هغه چې دوی دلودي اوسوري واکمنیو له راپرزیدو وروسته په معنوي او فرهنګی لحاظ لاسه ورکړی و بیا دنوي عصر اونوي تمدن په زړه کې ورپه برخه کړ. ځکه نو دا ویلای شو چې پاچاخان اوسني پښتون را ویښ کړ اونني نسبي پرمختګ یې دده له برکته دی .

(۳) پاچاخان غواړي سوله او ورورولي رامنځ ته کړي ..

دپاچا خان اوګاندي له ګډومیراثونوڅخه یوه خورا ستره ډالۍ سوله او انسانی ورورولي اوخواخوږې ده چې دوی دخپل عصردیوې پیاوړې اړتیاپه توګه انسان اوانسانیت ته په دغه حساسه پیړۍ اودښکیلاک ترنفوذ لاندې په دغه حساسه سیمه کې ورډالۍ کړه . له هغه مهاله چې انګریزي ښکیلاک دهند پرنیمه وچه باندې راوخوت له هم هغه مهاله تراوسه پورې دغه سیمه په هرلحاظ له ډول ډول ستونزو سره مخامخ شوې ده ، دهند نیمه وچه اوپه دغه وچه کې اوسیدونکي ولسونه او ددوی ګاونډیان په

ketabton.com - The Digital Library

هراړخیزه توګه په سیاسی ، ټولنیز او فرهنګي لحاظ له یوه درانه رکود سره مخامخ شول ، مانا داچې دوی په دغه ځانګړي پړاو کې سره له دې چې آزادي یې لـه لاسه ورکړې وه ، له خپل پخوانې معنوي بهیرڅخه هم په یوه خوا پاتې شول اوان چې په ډېرو وختو کې یې رابطه له خپل پرتمین تیرسره وشلیده ، یوازې یوه خبره چې په دغه ترڅ کې په ډاګه وه هغه داوه چې

Gandhi travels from village to village in India, spreading his message of nonviolence. Gandhi hoped that his presence would encourage Hindus and Muslims to cease hostilities.

ښکیلا ک اودهندنیمې وچې ته هغه څه راوړل هغه چې ددوی دګټواو موخو دخوندي کولو ضمانت یې کاوه ، تشدد په دغه ترڅ کې لومړنی توره وه چې دوی له هغې څخه دخپلې اداري اوثبات دپیاوړتیا په برخه کې کاراخیست .دایوواقعیت دی په هغه ځای کې چې دتشدد لپاره شعوری کارکیږي او دایی دسیاسی تګلارې برخه وي ، په هغه حال کې داخبره ګرانه ده چې سړی ووایی هلته به عامه خوندي ساتنه برلاسې وي اوهلته به یوه ټولنه دیوې پیاوړې عاطفي خوندی ساتنې ترچترلاندې ساه باسی ، نه ، په دغه حال کې یوازنی اصل دادی چې دلته خواخوږي اوعاطفي ارزښتونه یوازې او یوازې دټولنې دغولونې لپاره کارول کیږي ، همداده چې ټولنه په هراړخیزه توګه

ketabton.com - The Digital Library

له یوه ځرګند رکود سره مخامخ کیږی . دټولنپوهانو له نظره هم داخبره داسې ارزول شوې چې په دغه ترڅ کې یوازنی ځواک چې کولای شي دټولنې مخکښی ته ورمخه کړي هغه به روښانفکران وي اوبس ، ددوی په نظرروڼ اندي کولای شي دټولنې مخې ته ترهربل ځواک دمخه راووځي او دهغوی دژغورنې لپاره دحل لاره اوکلي په ګوتـه کړي . هغه هم په داسې حال کې چې دغه کاربه ددوی لپاره هم دحلوا ویشل نه وي ، په دې مانا چې ښکیلاک اوبرلاسی کله هم ددې لپاره نـه حاضـر یږی چـې دهغـوی غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړي بلکې برعکس دهغودخولې پټولو په برخه کې لاس په کارکیږي ، وژنې یې او یایې له صحنې څخه پریوه خوا کوي .
په پاچا خان باندې همدغه کانه وشوه ، دهند دنیمې وچې دخبلواکی په برخه کې یې معامله اوسازش ونه منل ، کومه لوږه اوژمنه یې چې کړې وه هماغه یې ترپایه پـورې خپل شعارکړه اودهغې دتحقق لپاره یې خپل لاس له ګاندي اودهغـه لـه غورځنـګ سره مل کړ، ده په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه دایوه هیله درلوده او هغه داچـې دوی په سیمه او هیواد کې با ید سوله او ورورولې چې دښکیلاک او غلامی په له منځه وړلو کې یوازنې مرستدویه تګلاره وه دخپل مرام په توګه په ګوته اووټاکي . دوی پـوره باوردرلود چې دهند نیمه وچه دخپلې پیاوړتیا اوآزادی لپاره هغـه وخـت لاس پـه کارکیدای شي چې ځان په امن کې احساس کړي ، هندوان اوپښتانه دجنوبی آسیا په توکمی جوړښت کې ترډیره حده ورته ټولنیزاکرلری ، په دې مانا چې په هروخت کې چې دوی له جګړې اوشخړې څخه پریوه خوا پاتې شـوي ددوی لپـاره دهراړخیـزې فکری ، سیاسی او فرهنګې ودې لاره هم پرانیستل شوې ده ، همـداده چـې ګانـدې هندوانو او پاچان پښتنوته خپل دغه پیغام دخپلې مبارزې په ترڅ کې ورسـاوه چـې باید دټوپک پرځای ځان دپوهې او زده کړې اوقلم لارې ته وقف کړي . دوي پـه دې پوهیدل چې زمانه نوره دیوه پیاوړي بدلون منګولو ته لویدلی ، ښکیلاک په هـرډول چې وي ځان له هغې سره بدلولای شي ، دوی هم همدغه خبـره کولـه چـې د دوی دولسونولپاره هم اړینه ده چې ددغه کاروان له خوځون سره ځان عیارکړي اوکه نـه داځپه به داسې څپیړه ورکړي چې بیا به یې دتلافی لپاره لسیزې لاځه چې پیړۍ په کاروي اوپه تللیو اوبوپسې به په افسوس افسوس سره منډې وهي .

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي اوپاچاخان دواړه په دغه برى باندې ورمخه شول، ننى هندوستان چــې ځــان دنړۍ له پیاوړو ځواکونو څخه شمیرې ، پښتانه هغوى چې دپاچا خــان دمبــارزې پــه چاپیریال کې وواوس ترډېره حده دعلم پرخوا شوي اودعصردپوهې ډېرارزښتونه یې دځان کړي دي. داټول دهغوى دهڅون برکت دى چې دوى دخپلو ملتونولپاره په ننبه کړ.

ځکه نو ویلاى شو چې ددوى دسولې او ورورولۍ اصل دیوه فلسفي تفکرلــه مخــې و چې ددغو دواړوملتو نونیکمرغي پرهغه پورې تړلې وه .پاچا خان له ګاندي ســره پــه مرامي لحاظ په تیره دسولې او انساني خدمت په کارکې تل یوه خوله او په یوه نظــر و ځکه نو لیکي :

« دګاندي جى په زړه کې دټولو مذهبونود یوشان احترام و اوهغه به داټول مذهبونــه حق ګڼل اوزما عقیده هم دغسې ده . دقرآن شریف اودګیتا مطالعه خوما په ښه شان سره کړې وه اوځه وخت چې زه په دیره غازي خان جیل کې سکهانوسره قیدوم نــو دهغوى نه مې دګرنته صاحب زیاته حصه اوریدلې وه ،دبده مذهب دمطالعى سره زمــا ډېرشوق و ، ولې چې مورږخلک داسلام نه مخکې دبده مذهب پیروکاروو لیکن دبــده مذهب کتاب ماله په لاس رانغى . انجیل مې دطالب علمى په زمانــه کــې پــه مشــن سکول کې ویلى وو، ولې چې زه دهغوى دسکول طالب علم وم تورات مــې لــږ ډېــر جیلخانه کې کتلى و، دزردشت دپارسیانو مذهب دکتابونو دکتلومې هم ډېرشــوق و، ولې چې هغه خداى موږ له رالیږلى و اوپه بلخ کې پیداشوى دى . خداى په قرآن کــې وایى چې ما هرقوم ته دهغوى نه یوهادي لیږلى دى . لیکن تردې وخته پورې ما دهغه متعلق هیڅ لیتریچر بیا نه مونده . خورشیدبهن اونورو پارسى دوستانو ماته ویلــي وو خو هیڅا دهغه یوکتاب ماته راونه لیږه . زما مذهب رښتیا ، مینه ، محبــت اودخــداى دمخلوق خدمت دى . مذهب همیشه دنیاته داخوت اومحبت پیغام راوړى دى. دکومو خلکو په زړونوکې چې دبنى نوع انسان دپاره رواداري ، مینه نه وي ، اودکوم سړي په زړه کې چې نفرت ، بغــض ، کینــه وي نوداســې ســړى دمــذهب نــه ډېرلــرې وي ...

(جدوجهد ۶۸۷ مخ)

ketabton.com - The Digital Library

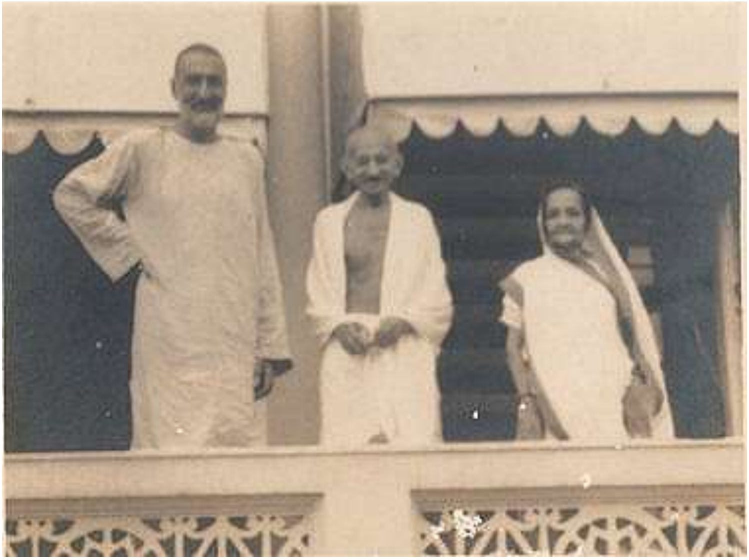

کتوربا ، گاندي او پاچاخان

پاچاخان له گاندي او دهغه له تعليماتو سره دزړه له کومې مينه درلوده ، کوم څه چې گاندي په خپله عقيده کې پرې باوری و ، هغو ته پاچاخان هم دزړه له کومي درناوي درلود ، دپاچا خان مخالفينو خو تل دا ټکی دده د شخصيت نيمگړی اړخ باله خــو ده يې کله هم پروا ونه کړه او هغه څه چي انساني وو هغه يې دخپل عمل محک وگرزول چي په دغه ټکي يې نه يوازې گا ندي بلکي د انسانيت ټول خواخوږي قانع وو. وايــي چې :

"When Gandhiji started Seagram Ashram, he invited Khan Abdul Gaffar Khan popularly known as the Frontier Gandhi, to come and live with him for sometime. Gaffar Khan lived in the Adi Nivas in the ashram with Gandhiji. The Frontier Gandhi lead a simple life of an Ashramite. He used to serve the sick also besides attending to other duties. Though looking to his habits Gandhiji had permitted him to eat meat yet, he never ate any meat and followed the Ashram discipline. He lived like a villager and called himself..."

ketabton.com - The Digital Library

(۴) پاچاخان اوخدایي خدمتګار

ددغه کتاب په وروستۍ برخه کې سونیا ګاندي دکانګرس اوسنۍ مشرې پرهغه مهال چې د اکتوبرپردویمه یې د نه زورزیاتي دورځې په ویاړ دملګرو ملتو له ستر نړیــوال سیتج څخه وینا کوله ، دغه ټکی ته اشاره وکړه چې :

« یوځه شاته ګورو ، که شلمه پیړۍ دانساني تاریخ په ترڅ کې یوخونړۍ پیــړۍ وه ، خو ورسره دغه ټکی دپاملرنې وړو، چې نه زورزیاتي هم په دغه حالت کې خپله پوره وړتیا اواغیزه ولیده ، داسې چې په خورا مهارت سره یې ځان دوچواودوګمی بــاورونو ترپولوپرهغه خواکړ، په دغه ترڅ کې داهم دپاملرنې وړده چې بایــد ووایــو دولســي پاریدنې اوسرکښۍ په ډګرکې یوازنۍ پوځ چې په نه زورزیاتي سره لاربښونه شو، هغه دخان عبدالغفارځواک و ، هغه څوک چې په تاریخ کې د سرحدي ګاندي په نامه سره یاد شو».

خدایي خدمتګارله شکه پرته دنه زورزیاتي هغه پوځ و چې ددغې لارې پیروانو پرهغه باندې د زړه له کومې باورکاوه ، دغه سوله ییزپوځ دلومړي ځل لپاره په پښتونخوا کې دپاچاخان په مشرۍ له پښتنوڅخه جوړ شو، خدایي خــدمتګار یــو سیاســي ســوله

ketabton.com - The Digital Library

ییزحرکت وچې په پښتونخوا کې دهندله کانګرس سره په مساوي اوموازي توګه رامنځ ته شو او موخه یې په یوه حساب دهند اوپه بل حسا ب دپښتونخوا خپلواکي وه ، په سیاسی لحاظ یې دهند له ملي کانګرس سره نیغ اړیکي درلودل ، خو په نورو برخوکې یې خپل پښتني دریځ او ارزښتونه په تمامه مانا په خپلواکه بڼه پالل ، ډاکترخان چې له کانګرس سره یې دیوالي پالیسی پرمخ بیوه له ۱۹۲۰ څخه بیا تر ۱۹۴۷ کال پورې دخدایی خدمتګارو پرسر والی سره دپښتونخوامشري کوله او دلته یې له کانګرس سره په ارتباط کې خپل حکومت هم جوړکړ، دخدایی خدمتګارو نفوذ پردغه سیمه باندې ترهغو پورې و چې څه وخت محمدعلی جناح او یارانو یې داسلام په نامه پاکستان جوړکړ اودلته یې دډاکترخان حکومت له منځه یووړ.
په هرډول خدایی خدمتګارو په رښتیني توګه دهند دنیمې وچې دخپلواکې په لاره کې درنه خوسوله ییزه مبارزه وکړه ، پرهغه مهال چې ګاندي دمالګی لاریون پیل کړاو له هغه سره یې یوځای دنه همکاری اوعامه سرغړوني غړ هم اوچت کړ، دغه حرکت ته خدایی خدمتګارو په پښتونخوا کې تود هرکلی ووایه او داانګریزانو په وړاندې یې دخاموشې مقابلې په نامه له ګاندي اوکانګریس سره یوځای بدرګه کړ، لاریون دګاندي په مشری په هندکې ترسره شو، انګریزانو دهغه لاریون په وړاندې پرته له دې چې تر ځارنې لاندې یې ونیسی نورڅه ونه کړل ، خو دهغه پیوستون په وړاندې چې په کټ مټ ډول په پښتونخوا کې دهمدغه حرکت په شان اوملاتړ راپورته شو ، انګریزانوداسې عکس العمل وښود، چې څرګند وحشت یې په قصه خوانی کې دخونړی عمل په ترڅ کې دخدایی خدمتګارو تاریخ ثبت کړی دی ، په دغه خونړی پیښه کې په سلګونه خدایی خدمتګاراوانګریزي ښکیلاک ضدکسان شهیدان شول .
خویوه خدایی خدمتګارهم په دغه ترڅ کې دتشددیوه وړه نښه هم له ځانه ونه ښوده.
لکه چې سونیا ګاندي وایی خدایی خدمتګار دعدم تشدد خورا پیاوړی پوځ و ، څه چې دغه سوله ییزپوځ درلودل هغه داوو چې دځان ساتنې په خاطر یې نه وسله غوښته او نه یې پرهغې باندې نازکاوه ، پاچاخان به همداویل چې انسان باید خدایی خدمتګاري دځان لپاره دیوې مقدسې دندې په توګه وټاکي ، ځکه چې دادانسان

ketabton.com - The Digital Library

لپاره هم وسله ده اوهم ویاړ ، که پښتون وغواړي چې په دغه ویاړ باندې سرلوړی شي اوهغه دځان کړي ، ماناداچې ده به دانسانیت له یوه ستراوابدي اصل سره ځان وصل کړی وي . جالبه خوداده چې دپاچا خان په نظر عدم تشدد یانې عاطفه او خواخوږي ده ، ځکه یې خدایی خدمتګارانو ته ددغې ځانګړنې درلودل اړین بلل اوپه دغه روحیه یې دهغو دروزلو سپارښتنه کوله ، ده ددغه سوله ییزغورځنګ په اړه خپل تاکید په ټول ژوند کې له لاسه ورنه کړ، دعدم تشدد په اړه دپاچا خان نظر ان پرهغه مهال چې دده یارانو دده په مخ کې هندوستان تجزیه کړ اودده په وینا (بې وفایی) یې ورسره وکړه هم بدل نه شو، همداده چې ده په دغه ترخ کې پرګاندي جی بانـدې هم داګوت نیوی وکړ چې ، دوی ځان د عدم تشدد پرپوله دوطن دبرخلیک ټاکلوپه حساس وخت کې پابندونه ساته ځکه یې ولیکل چې :

» هرکله چې زه هندوستان ته تللی یم نوهغه مینه اومحبت دهغو هندوانو اوسیکهانو په زړونوکې محسوسوم . تاسې وګورئ چې څه وخت په هندوستان کې دتقسیم پـه وخت کې فسادات شروع شول . نوخدایی خدمتګارو دلته دخپلو هندوانو اوسیکهانو

ketabton.com - The Digital Library

دحفاظت دپاره خومره تکليفونه تيرکړي دي ، اوکوم ځای کې چې خدايي خــدمتګار وو نوهلته يې دوی بچ کړی او ددوی دمال اوځان حفاظت يې کړی دی ، بل طرف تــه تاسو کانګرس ته وګورئ چې دهندوستان په هندواومسلمان کې يې خــومره نفــرت پيداکړواوخومره تشدد يې وکړو ، خو حقيقت دادی چې عدم تشدد دهغوی پاليســـي وه او زموږ عقيده وه اوده . (جدوجهد ۷۴۰ مخ)

خدايي خدمتګاردسولې او امن رامنځ ته کولو په ترڅ کې نه يوازې پــه عملــي توګــه دپاملرنې وړځواک و بلکه کيدای شي هغه دټولې نړۍ په وړانــدې ديــوه ســمبوليک ځواک په توګه هم دځانګړې پاملرنې وړځواک وبولو، پاچاخان دخپل دغه ځواک پــه جوړولوسره نړۍ ته داوښوده چې دانسان اوانسانيت ننګه او ساتنه دداسې پــوځ پــه جوړولو سره هم شوني ده چې له هغه ســره د زور اوفشــار وســيله يعنــې (وســله) ګردسره نه وي . پاچاخان په خپل دغه ګام سره داثابته کړه چې انســان هغــه وخــت دانسانيت پراصلې وړتيا باندې پوهيدای شي چې هغه له انسان سره مينه ولري او لــه انسان سره دجګړې ، کرکې ، رخې او دښمنې احســاس پــه مينــه واړوي ، ده دغــه انسانی طرحه دداسې قام په وجود کې دلومړي ځل لپاره دانسان په مخ کې کيښوده چې دهغه نوم تل د جګړې او دښمنۍ پررنګ رنګول شوی و . يوشميرغرضي خلکوبه پسې ويل چې دايومات حرکت و او کومه بريايی له ځان سره نه درلوده ، خوپاچاخان په دغه اړه خپل ځواب په خپل عصرکې وورايه چې :

« دموږ په ملک کې ځينې کسان شته چې زموږ دبدخواهانو په لمســه زمــوږ خــلاف داسې پراپيګنده کوي چې خدايی خدمتګارو څه وکړل ؟ اوداهم وايی چې عدم تشدد څه وکړل ؟ اوزموږ ډيرساده ګان وروڼه دخودغرضو کسانو ددې خبرونه متاثره کيږي . نو زه دوی ته وايم چې دخدايی خدمتګارو دوه مقصده وو : يو دملک آزادي اوبل پــه پښتنوکې دقامولی ، ورورولی ، مينې محبت اتفاق اواجتماعي ژوند احساس پيداکول .تاسو خو وګورئ ، دااحساس خو پيداشو ، اوملک هم آزادشو اوبيادې ته وګورئ چې داهرڅه دعدم تشدد په ذريعه وشو، تشدد خو نه دی شوی . تاسو وګــورئ خــدايی خدمتګاری په خلکو کې دمسلمان ، هندواوسيک په زړونوکې داسې مينــه ، محبــت پيداکړو اوداسې د وروری جذبه يې راويښه کړې وه چې تراوسه پورې هغه هنــدوان

ketabton.com - The Digital Library

اوسیکان چې دصوبه سرحد نه په زورایستل شوي دي اوهندته تللی دي ځان ته اوس هم خدایی خدمتګاروایي .. (جدوجهد ۷۴۰ مخ)

خبره روښانه ده او هغه داچې دپاچاخان دخدایی خدمتګارۍ طرحې عملي کولو تــه تراوسه هم لاوخت شته ، تراوسه هم نړیوال ځواکونه د وسلو په ســیالیو اختــه دي ، چې دغه سیالي ددغې ایدې لپاره داوخت نه ورکوي چې هرځواک باید په یوه داسې طرحه باندې لکه چې پاچاخان په خپل نبوغ سره رامنځ ته کړه ځان باوري کــړي ، دخدایی خدمتګارو طرحه دپاچا خان داسې یواوچت انساني تیزس دی چې لاتراوسه هم انسانیت دخپلې وړتیا هغه شعوراو ودې ته نه دی رسیدلی چې په دغه ترڅ کــې فکروکړي ، خو دازموږ دنده ده چې باید دنړۍ دانسان ترغوږ یې همدا اوس ورتیــره کړو چې که نړیوال په دغه برخه کې په دغه سترانســاني تیــزس بانــدې فکروکــړي اووکولای شي چې ددغه تیزس لپاره عملي لارې چا رې دنړیوال بشري تکل په ترڅ کې رامنځ ته کړي اونړیوال په ګډه دخدایی خدمتګارۍداصولو په رڼا کــې لاس پــه کارشو ، کیدای شي چې په ډیره اسانه توګه نړۍ دعامه وژنې او بربریــت لــه دایمــی خطر څخه دامن او نیکمرغۍ په لور لارښونه کړو .

دباچا خان په مرګ

چې فرنګ یې سرګردان کړو باچا ن و
چې سامراج یې نن حیران کړ باچاخان و
ټیټ کتل یې دپښتون د زړه نه ورک کړل
چې سرلوړی یې افغان کړو با چا خان و
چې خاني په فقیري یې کړه بدله
دغریب د زړه ارمان و با چا خان و
سره کافریې دنامې نه په هیبت وو

ketabton.com - The Digital Library

چې سپيڅلی مسلمان و با چا خان و

❊ ❊ ❊

جوړ ځوانی ته رسيدل څه کامل نه دي
ځوان هغه چې حوصله همت يې ځوان وي
که بوډا عبدالغفارمو وي ليدلی
بل به چيرته په دنيا کې داسې ځوان وي

❊ ❊ ❊

نمر که پريوځي نو بياهم پريتوتی نه دی
چې ترې پسته ځلنده ستوري روښان شته
پاچا خان که له دنيا کړې سترګې پټې
غم يې څه دی چې ترشايې ولي خان شته

دحمزه شينواري کليات ، دکابل جاپ ۱۳۸۷ (۱۹۶۲– ۶۳) مخونه

ketabton.com - The Digital Library

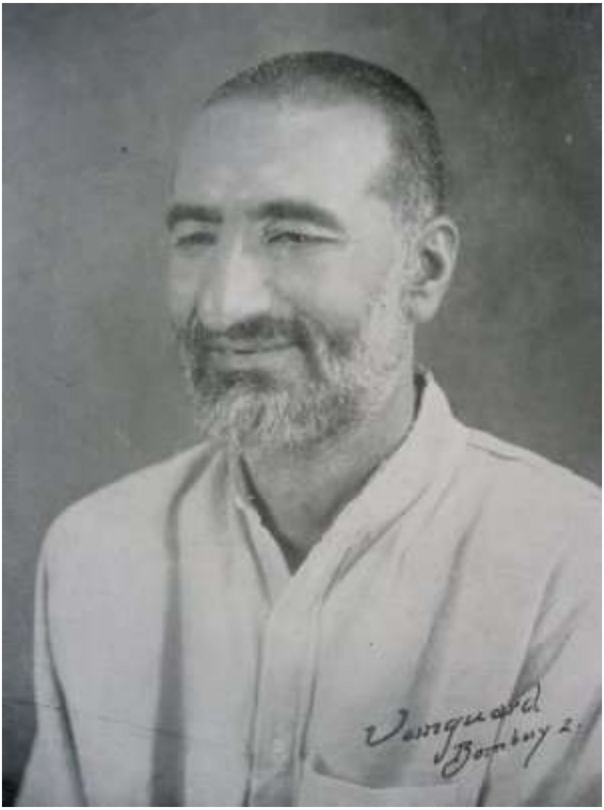

Khan Abdul Gaffar Khan (1890–1988)

Photograph by Vanguard Studio, Bombay –2

ketabton.com - The Digital Library

څلورم څپرکی

ګاندی دیوشمیراوسنیوهندي اونړیوالو سیاستوالو په نظر

په دغه برخه کې چې کومې خبرې او لیکنې تاسې لولی ، هغه ترډېرې انـدازې هغـه لیکنې اونظریات دي چې هغه د نه زورزیاتي په اړه دهند اوله هنده دباندې داوسـنې نسل سیاست پوهانو نظریات اوانګیرنې د عدم تشدد او ګانـدي پـه اړه خرګنـدوي ، داسمه ده چې په دغو مقالو کې به یوشمیرپه سیاسې موخه دیوشمیرسیاست والو له خوالیکل شوې وي ، خو مهمه داده چې دغه مقالې په شلمه پیړۍ کې دګاندي ژوند، دهغه پراخ نظریاتي سستم او دمبارزې انعکاس په خورا ښه توګه زموږ پـه واک کـې راکولاي شي ،زه باورلرم چې موږ به په دغه ترڅ کې په ګـډه ډېـرې داسـې خبـرې ولولوچې هغه ما ددغه کتاب په نورو برخوکې نه دي راوړې .

په دغه ترڅ کې داهم دپاملرنې وړخبره ده چې یوشمیرلیکوالو دګاندي اوعدم تشدد په اړه هغه څه چې له هندوستان څخه دباندې ویل شوې اولیکل شوي په ګوته کـړي دي ، په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه داهم روښانه شوې چې ګانـدي اودهغـه دعـدم تشددتګلاره له هندوستان څخه دباندې دمقبولیت په کوم پړاواوکومه کچه کـې دي ، په اروپا ، امریکا اوجنوبي آسیا کې دعدم تشدد اوګانـد ي جـی څـومره سیاسـي ، ټولینزاو معنوي اغیز خور شوی اوهغه اوس په دغه عصرکې په څه شان په دغو وچـو کې دآزادی ، خواخوږۍ او اخلاقی وړتیا او روزنې سره په اړخ کـې څـه ډول ارزول

ketabton.com - The Digital Library

شوی او په څه ډول اوس هم دګاندي دفکري تمایل په توګه دپراختیا او ودې په حال کې دي .

په دې کې شک نشته چې ګاندي او دهغه نظریاتو او مبارزې د نړۍ په معاصـــر تاریخ کې د مبارزې یونوی ډول رامنځ ته اوتریوه حده یې په اذهانو کې دبري ترپولې پورې لاربښونه کړ، دده آواز دنړۍ دنامتو مبارزینو لکه مارتین لوترکینګ او په سلګونو نورو نومیالیو له خولو راووت چې په ډیره لنډه موده کې په نړۍ واله کچه دنړیوالو له خـــوا په درناوي سره بدرګه شو ، کومه ساتیاګره چې مهاتما ګاندي دختیز په دغه څنـــډه کـــې راپیـــل کـــړه ، هغـــه دنـــړۍ پـــه یوزیـــات شـــمیر هیـــوادو کـــې دهغـــو هیوادویوشمیرمبارزینودخپلومبارزوپه ترڅ کې دبري ترپولې پورې دخپـل مـرام او هدف لاره کړه اودوی هم هغه دخپلو ملتو دخپلواکۍ ترلاسه کولـو پـه لاره دحـل یوازنۍ او تلپاتې لاره وبلله ، ګاندي خپل خلک اوخپله پیړۍ په دې باوري کړل چـې انساني بریا او آزادي ترلاسه کول یوازې دجنګ او جګړې له لیاره شونې نه ده بلکـې کیدای شي دانسان دنیکمرغۍ او آزادۍ دغه پیاوړي سرمنزل ته پـه سـوله ییـز ه توګه هم ورسیږو .

(۱)

سونیاګاندي :

راځئ چې ځانونه دګاندي دلارې مله کړو

زماله پاره ترهرڅه دمخه دادویاړاودرنښت خبره ده چې دملګروملتو دعمومي غونډې په وړاندي دلومړي ځل له پاره دګانــدي دزوکــړې دکــاليزي پرمهــال د(نــه زورزياتي دنړيوالې ورځې) له امله ويناکوم .زه فکرکوم چې دنړيوالې ټولنې له پــاره دايولوی درنښت دي چې پرسياست برسيره دلويوکسانو،هغوی چې په ټول بشــريت پورې اړه لري هم خبرې کوي ،زه هم په دغه اړه ترهرڅه دمخه دغې عمومي غونډې ته دخپل هيواد تريوبليون زياتوخلکو درناوي اوښې هيلې وړاندې کوم . په عين حال کې دهغو دولتونودغړو هڅو او کړنو ته هم د درناوي سرټيټوم چې ددغه پريکړه ليک ملاتړيې له موږ سره وکړ اوهغه يې په درنښت سره ومانه .

ketabton.com - The Digital Library

مهاتماګاندي د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) دجنوبي افريقې په لـور خپـل سياسـې اوروحاني سفر ساتياګره (رښتيانی پياوړتيا) غورځنګ پيل کړ. جګړو، شخړو او وينو تويدنوله ډيرپخواڅخه دانساني تاريخ په جرړو کې د واک اوځـواک سـاتلوپه خـاطر ځان کلک کړی دی ، ځکه نو زورزياتي ددرنـاوي دريـځ اوپـړاو تـه رسـيدلی اونـه زورزياتی بيا دليونتوب اوغيرنورمال حالت پـه پړاوکـې سـاتل شـوی دی، داخبـره دپوښتنې وړده لکه چې يوه کتونکي داپه ګوته کړې چې د نه زورزياتي دکليمـې لـه پاره په يوه ژبه کې هم يووړاومناسب لغت نشته ، په دې چې دغه کليمه داسـې لکـه چې مانا يې ده نه ده درناوی شوې ،بلکه داصلي مانا پرځای يوازې په ساده توګه ديوه بل مقصد په خاطرکارول شوې ده.

خونورمفاهيم بياخپل سيال اومخالف لري لکه سوله اوجګـړه ،ګنـاه اوخدمت،کرکـه اومينه . سره له دې چې دنړۍ ټول مذهبونه په يوه ډول نه يوډول له نه زورزياتي سره اړيکي لري ، خوهلته هم داسې ښکاري چې ددغه مفهوم لپاره وړتعريف اولغت نه دی په ګوته شوی ، همداده چې زموږ ډټولـو فکـري بهيرونـو پـه تـرخ کـې د تشـدد اوزورزياتي کليمه يوه مهمه اوآره کليمه بلل شوې اونه زورزياتی بيا برعکس فرعـي اوله پامه لويدلې پاتې دی .

داځه دحيرانتيا وړخبره نه ده چې وايي د نه زورزياتي ددغه فرعيـت يولامـل دادی چې ګواکي دغه نظريه ديوشميرپه نظر دکمزورتيا اوډارنښه ده.په داسې حـال کـې چې دلته له رښتياينې اوحقانيت څخه پرته نورڅه ځای نه لري . نه زورزياتی دولسي نافرمانی اومقاومت فعاله او دپاملرنې وړ بڼه ده ، په دې خاطرچې دغه تګلاره په سمه توګه دعمل دګرته راوباسو،ترهرڅه دمخه بايددهغې له پاره په دغه برخه کـې ديـوه فعال نظم اودسپلين غوښتنه له پامه ونه غورځوو، د زورزياتي پـه وړانـدې دريـدل ،اخلاقي باور، دمخالف او موافق دواړو دهرډول ناوړتياووپه وړاندې د زغـم پياوړتيـا ددغې تګلارې عملي بڼه ده.

دمهاتما ګاندي دفلسفې زړې يا همدغه نه زورزياتی په خپله دهغه باور و، هغه چې دهغـه لـه رښتينوالي څخه يې سرچينه رااخيستې وه .

ketabton.com - The Digital Library

پیاوړتیا اوځواک تل له رښتیا څخه راپیل کیږي اواتلولي بیا په خپل واردخپل ماهیت له مخې د اوچتې روحیې هڅونه اوسمبالونه په خپله غیره کې سمبالوي داسې چې پرچا باندې بایدپه زور ونه تپل شي . ګاندي وایی چې دیوې خبرې پیل او پای دواړه دیوه الهام په مانا دي،ځکه نو پیل په خپله دپای څیره اوبڼه زموږ په واک کې راکوي . هغه په دې باوردی چې بې ارزښته مانا به کله هم ارزښتناک پایلیک ونه لري .

تاریخ ، په دواړه زمانو اوسنی اوپخوانی کې داپه ګوته کوي چې تشدد او زورزیاتی په ناپایه توګه په خپله تشدد اوزورزیاتی پیاوړی کوي ، ځکه چې دکرکې اوکینې لامل کیږي ، تشدد تل غواړي چې پرنرمی اوآرامی باندې برلاسی شي ، ځکه نو موږهغه ته باید داتلولی‌ نښه ونه وایو او نه باید داتلولی بڼه ورکړو ، خوبرعکس عدم تشدد بیا یوازې په دې لټه کې دی چې ځان پرهغه څه باندې بوخت وساتی چې په پای کې پریوه پایله اویوه بریا باندې واوړي اوهغه له ځان سره ولري .

سره له دې چې دګاندي دنه زورزیاتي تګلاره په څوبڼوکې راڅرګنده شوې ده ، خودی بیاتل په خپله ددې غوښته کوي او ټینګاریې په دې دی چې ځان باید له خپل مخالف اودښمن سره تل ښکیل وساتي ، هغه لویه وړتیا او اتلولي چې دهغې له مخې مهاتما ګاندي دغه دګرته وروړاندې شوی داده چې ده په خپله په دغه برخه کې د روحانیت او زغم لویه او روښانه لاره اووړتیا دځان کړې ده ، هغه لاره چې له شکه پرته د (بل اونورو) له خواهم دتفاهم او ستاینې دتګلارې په توګه منل شوې ده . هغه پرموږ غږکړی چې له هغه څه سره چې زموږ له پاره دستونزو لامل کیږي باید ځان ښکیل کړوځکه چې دازموږ مسولیت دی ، آیادا کیدای اویا هرڅوک په دې توانیدای شي چې رښتیااوحقیقت باید دځان له پاره انحصارکړي؟ نه ، موږ باید دتفاهم له پاره فضا برابره کړوڅودهغې په ترڅ کې انسانیت په خپله ددې جوګه شي چې ځان له خواشینی اویوازیتوب څخه پریوه خواکړي ،داسې چې په عین حال کې انساني روحیه دغچ اخیستنې له خطرڅخه هم وژغوري.

له بلې خوا داهم زیاتره ویل شوي چې دمهاتما ګاندي زمان له دغه زمان سره چې موږپه کې ژوندکوو توپیردرلود ، یوشمیرپوښتنې په دغه اړه داسې هم شته چې ،له هغې تګلارې سره په تړاوکې دي چې اوس هغه په نړیواله کچه په نړې کې له رامنځ ته

ketabton.com - The Digital Library

شویوستونزوسره په ښنګ کې طرحه کیږي. هغه څه چې نن سبایې سوله ،امنیت او ټولنیزه هم غږي په ټوله نړۍ کې له څرګند خطرسره مخامخ کړې ده .
دمهاتما ګاندي درښتیاینې زړې او وړتیا دغه ټکي دی چې په هغې کې حقیقت نه دې بدل شوی ، په دې چې انساني طبعیت په خپله تراوسه له کوم بدلون سره نه دی مخامخ شوی.
یوڅه شاته ګورو ، که شلمه پیړۍ دانساني تاریخ په ترخ کې یوه خونړۍ پیړۍ وه ، خو ورسره دغه ټکی دپاملرنې وړو، چې نه زورزیاتي هم په دغه حالت کې خپله پوره وړتیا اواغیزه ولیده ، داسې چې په خورا مهارت سره یې ځان دوچواودوګمی باورونو ترپولوپرهغه خواکړ، په دغه ترخ کې داهم دپاملرنې وړده چې باید ووایو دولسي پاریدنې اوسرکښۍ په ډګرکې یوازنې پوځ چې په نه زورزیاتي سره لارښوونه شو، هغه دخان عبدالغفارخواک و ، هغه څوک چې په تاریخ کې د سرحدي ګاندي په نامه سره یاد شو.
وګورئ نن سبا په ټوله نړۍ کې له انفرادي کسانو رانیولې بیا تر ګوندونو اوډلو پورې دټولو ټینګارپه نه زورزیاتي دی اودزړه له کومي یې ملاتړکوي ، هغوی په دې باوري شوي چې دغه تګلاره دتوپیرونو اوجګړوپه مقابل کې د دموکراسۍ په جوړولواورامنځ ته کولو باندې بریالۍ کیږي ، پرهغه څه چې له هغوسره دهیلواوامیدونوشمعی بلې اوځلاندې ساتل شوې دي.
مهاتما ګاندي دخپل کرکتر دجوړښت له پلوه دعمل سړی و،پرخپل مهال هغه له شکه پرته دژورې هڅې اوتلاش میړنی و. هغه په ریښتیاهم یوهڅاند اوځواکمن انسان و ، په داسې ځواک سمبال وچې ده ته یې داتوان ورکاوه چې باید د توپیرپالنې اوناموعقول مخالفت له ډګره لوړپاتې شي . له هغه سره داسې یوځواک و چې ده ته یې که له یوې خوا ځواکمني ورکوله نوله بلې خوایې دده په نوښت سره دپرمختګ او ودې په لورلاره هم پرانیستله لکه چې یومهال یې په خپله وویل: ((موږ باید ځانو ته داسې بدلون ورکړو لکه چې غواړویی))
کله چې موږ نن خپلې شاوخواته ګورو هره خوا زورزیاتي نیولې ده :

ketabton.com - The Digital Library

● دهريوه په وړاندې دترهه ګرۍ په بنه خطراوتشددهغه څه دی چې باید دنــادولتی لوبغاړو اوزمونږ دډله ییزغورځنګ ناکامي ورته وویله شي، ځکه مونږ ونه توانیدو چــې پرهغی باندې داتمی بې وسلې کیدنې په ترڅ کې بری ومومو.
● زورزیاتی دبیوزلو ، په تیره بیا دښځواوماشومانو په وړاندې په خورابې رحمۍ ســره روان دی . دې ته هغه ډالۍ ویلای شو چې دنړیوالتوب په هنګامه کې دنړیوال اقتصاد له امله رامنځ ته شوې اوپیاوړې شوې ده.
●اوتشدد زمونږ دسیارې اومځکې په وړاندې ، دانسان په لاس دجوړوشــویو اقلیمــي فعالیتونواودژوند دبی ثباتۍ عکس العمل دی ، لکه څنګه چې مونږ دمهاتما ګاندي لــه ژونده الهام اخلو ، راځی چې ځانونه دګاندي دلارې په کړو وړو باندې دزړه له کــومی سمبال کړو، په هغوکړو وړو چې هغه دجوړونکوپایلومله او لرونکي وي ، راځــی چــې دغه ورځ تل په یادولرو، هغه باید یوازې دکلنۍ نمانځنې په نامه خلاصــه نــه کــړو . راځی چې مونږ دخپل عصر اوسني ګواښونه اوننګیینې اودهغوډولونه اورنګونه هم پــه پوره غوراوځیرکۍ سره په پام کې ونیسو.
ښاغلواومیرمنو ! نن ورځ دلته اوهلته هدف دانه دی چې ګواکي مهاتما ګاندي دنــن ورځې پوښتنه دی ، بلکي په دغه ترڅ کې ترټولو لویه اودپــاملرنې وړ پوښــتنه داده چې مونږ باید ددې توان ولرو اوپه دې باید ډاډه شو چې ځانونه دخپل ژوند اومرګ په وړاندې په عملي توګه ساتلی اوخوندي کولای شو، آخوا یوشمیر په دې نظراوباوردي چې تشدد دانساني کرکتر اوخصلت اړوند توک دی ، خو لــه بلــې خــوا یوشــمیرنور بیادهغه په اړه وایې چې انساني کرکتر ددې توان لري چې په دغه برخه کې ځان لــه بدلون سره مخامخ اوپه هراړخیزه توګه ورسره غاړه غړۍ کړي .
نن سبا مونږ په نړیواله کچه دمهاتما ګاندې شخصیت په درناوي سره نمانځو ، دهغه چا چې نه زورزیاتی اوعدم تشدد یې په هره خوا کې له لویو بریاووځخه وګڼل شو، (هغه کوم روحاني څوک نه و) .

ketabton.com - The Digital Library

راځي چې د نه زورزياتي دغه پرتمينه اوبريمنه لاره په بري سره ونمانځواوويې پـالو ښوپه دغه لاره کې مور د ربښتينې بشريت په وياړاوځانګړنوسره ياداوسرلوړي شو.(*)

(*) دادسونياګاندي هغه وينا ده چې دملګروملتو عمومي اسامبلې ته يې دنه زورزياتي د ورځې له امله د ۲۰۰۷ کال داکتوبر دمياشتې په دويمه نيټه واوروله ، اغلې ګاندي اوس دهند دپرمختګ په لور دټولنې اوکانګريس ګوندمشره ده .

ketabton.com - The Digital Library

(۲)

سويتا سينګ

ساتياګره ،

دګاندي دنه زورزياتي عقيده

کيدای شي ۱۹۰۶ کال دمهنداس کرم چند په ژوند کې دپاملرنې اوبدلون د کـال پـه توګه وستايو، ځکه همدغه کال و چې ده ځـان پـه ځـانګړې او ژورې توګـه ديـوې روحاني ويښتيا په څپو کې دبشريت دچوپړ له پاره ډالۍ کړ. هغـه ځـان ددې لپـاره تياروښود چې په څيرکۍ سره پريوه نرۍ کرښه باندې داسې ګام کيږدي چې له هغې ديوې بيولوژيکي کورنۍ له انګېرخخه ټول بشريت ته لکه دځان پـه شـان وګـوري او خپل يې وګڼي ، چې دغه کرښه اودا تګلاره هم کولای شو د ۱۹۰۶ کـال پـه تلپـاتې

ketabton.com - The Digital Library

اغیزو کې وشمیروځکه چې مهنداس کرم چند ګاندي خپله دغه لاره په همدغه کال (ساتیاګره) وبلله .

دساتیاګرې دنبوغ زیږون په جنوبی افریقې کې پرهغه مهال چې هلته پرهندي مهاجرو باندې داپارتاید ناوړه چلند روان و ترلې دی ، ددغه نافذ شوي قانون له مخې له هندي استوګنوماشومانو اوښځو څخه غوښتنه کیده چې ددغه هیواد له ادارو سره باید خپل نومونه ثبت او ولیکي . ګوتې باید ولګوي اوداسې اسناد دې دوی جوړکړي چې هغه باید په هروخت او هره شیبه کې له ځان سره ولري ، په دغه اړه داهم ویل شوي وو چې که هرهندوستانی له دغه قانون څخه سروغړوي له هغه څخه به په دغه هیواد کې داستوګنې حق اخیستل کیږي ، زندان ته به اچول کیږي اویابه له هیواده شړل کیږي.

همداسې په دغه اړه داهم منل شوې وه چې که هرڅوک په کوڅه اومالت کې پرته له دغو اسناد وګرزي اویاېې له ځان سره ونه لري ، هغه هم کیدای شي زنداني شي اویاهم له دغه هیواده وشړل شي . ان داسې څوک چې که په دغه هیوادکې شتمني اوتجارتی راکړه ورکړه هم ولري.

تردوو لسیزو راوروسته ،هغه تاریخی شیبې رایادوو چې دهغو په ترخ کې مهاتما ګاندي دهغوناوړتیاوو په وړاندې داسې نسخه وړاندې کړه چې دده دژوند پیښنولیکوال یې په داسې الفاظوکې زموږ په واک کې راکوي چې ته به وایی داخبره هم داپرون دلته تیره شوې ده :

« د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) نژدې دریوزروکسانو دامپراتورۍ دواک په وړاندې په جهانزبورګ کې داعتراض غږ پورته کړ، په هغه لوي تالار کې داسې آوازونه چې په هندي ژبو : تامیلي ، تیلګو، هندي اوګجراتي کې دپوهیدو وړوو په انګازوشول ، یوشمیرمیرمنې چې سارۍ یې اغوستی وې هم په دغه ځای کې ترسترګو کیدې ،نارینه وو هندي اواروپایی دواړه ډوله جامې اغوستې وې ، یوشمیرلا لنګوټې اوخولۍ هم په سرکړې وې ، یوشمیر مسلمانوخوسرونه هم ترلي وو (ماناداچې ځادرېې اغوستي ول) . په دوې کې زیاتره بډای سوداګر، کان والا، قانونپوهان ، کارګران ،جوالیان ،کورنې مزدوران او واړه دکانداران ټول راغونډ شوي ول . عبدالغنی چې

ketabton.com - The Digital Library

دلته په دغه بریتانوي ترانسوال کې دټولنې مشراوديوې لويي کمپنۍ مديرو دغه غونډه پرانيسته او سيټ حاجی حبيب الله په دغه غونډه کې ددغې غونډې اساسي وينا واوروله ».

دسپتمبرد يوولسمې ددغو پيښودپرمخ بيولو په خاطرګاندي جې ځان جهانزبورګ ته ورساوه اوهلته يې د هندي ټولنې له غړو سره وکتل ، دترانسوال حکومتي جريدې د ۱۹۰۶ کال د اګست په ۲۲ هغه مسوده خپره کړه چې دغو مقرراتو ته يې رسمي بڼه ورکوله ، که چيرې دامنل کيده نو په دې کې شک نه وچې دهغې عملي کيدو به دجنوبي افريقې ټولو هنديانوته سخت زيان رساوه. همداوه چې ګاندي جی وويل : « دداسې قانون ترمنلو خومرګ غوره دی».

د ۱۹۰۶ کال غونډه يوه مقدماتي غونډه وبلل شوه ، په هغې کې داعتراض اوګواښ پرډول باندې خبرې وشوې ،کوم څه چې ددغې غونډې په ترڅ کې روښانه وو هغه داوو چې داپه کې ومنل شوه چې : « يابايد مړه شو اوياهم بايد يوځه وکړو».

ګاندي په يوه ټکي د زړه له کومې باوري و اوهغه داچې ده به ويل چې ددغه قانون په وړاندې بايد مقاومت وشي ، ده داخبره کوله چې : « په نړۍ کې چيرې هم آزاد خلک له دغه شان ستونزو اودقانون له داسې غيرانساني چلند سره نه دي مخامخ »

ګاندي په افريقې کې هندي ټولنې ته دامشوره ورکړه چې دوی بايد دهغه حرکت په وړاندې چې هلته يې ترسره کوي له آرامۍ اوسړښت ځخه کارواخلي ، دوی بايد هغه څه اوس پريوه خواپريږدي چې هغه په هندويزم اواسلام کې دتوپيرونو لامل اوسبب کيږي.ده هغوی ته دا په ډاګه کړه چې :

« مونږ ټول په يوه واحد اوورته خدای باندې باورمن يو» بايد چې دخپل ځان دخوښۍ اوخوشالۍ په خاطرله خدای سره دالوړه وکړو اوپه دې بايد دزړه له کومې باورمن واوسو چې هغه سيال اوجوګه نه لري ، که زه رښتيا هم دخپل ځان اوآرامۍ پرضد ګام اوچت کړم ، ددې مانا داده چې زه خپل باور ترپښو لاندې کوم او هغه ته اهميت نه ورکوم .که داسې وي نو مونږ دخدای په وړاندې ګناه ګار يو. زما مراد په دغه برخه کې هغه کسان دي چې هغوی هوښياردي ، پوهيږي خو بياهم په دغه برخه کې په پټوسترګواوقصدی توګه ګام پورته کوي اوانساني ارزښتونه اوژمنې د ماتې پرخوا

ketabton.com - The Digital Library

بیایی . هغه څوک چې تل په دغه باره کې خبرې کوي اوپه عمل کې دهغو پرضد وي ، هغه نورڅه نه شي کولای ، بلکی په دغه عمل سره یوازې خپل ځان ته سزا ورکوي »
ګاندي په دغه ترڅ کې پرخلکوغږ وکړ چې : « که چیرې زمونږپه ټولنه کې کوم کړکیچ او ستونزه رامنځ ته کیږي ، دابه هغه وخت وي چې ټول به په یوه خوله په پریکړونې چلندباندې لاس پورې کوو. پریکړو ن به هم یوحداوشرط لري ، مانا داچې زمونږ دریځ به داوي چې حکومت باید خپل چلندته ځیرشي اودهغه ټول اړخونه باید په پام کې ونیسی ، په عین حال کې مونږ هم باید ددې جـرات ولروڅوهغـه نیمګړتیـاوې چـې مونږیې لرو سمې کړو اوپه هرڅه کې دې ته ونه ګورو چې اعتراض به هرڅه زمـونږ لـه پاره خوږه حلواکړي »
په پریکړه کې دباندنې نړۍ په اړه څه خبره نه وه په ګوته شوې ، رایه ورکونه په دغه نظام کې هغه څه نه وه چې په دغه ترڅ کې یې دهرچا واک اوځواک په ګوته کاوه هغه په تمامه مانا په دغه برخه کې په هرچا (ده اودې) پورې اړونده خبره وه. که به له دغه چوکاټه وتلې وه نو بیایې خبره زندان ته رسیده ،په زندان کې وهل ټکول وو، کیـدای شوای چې هلته دوی دیخنې او ګرمۍ په سزاوو باندې هـم وګوابـل شـي. ان چـې کیدای شوه چې پایله یې دښتمنۍ په له لاسه ورکولو اوشړل کیدو باندې هم پای ته رسیدلې وای .
مبارزه تل یوه اوږده موده وي داسې چې کله کله کلونه غواړي ،زه په پـوره باورسـره لکه چې ګاندي په خپله په دې باوري و باوري یم چـې خلـک تـل دخپلـې خوښـې اوخوشالۍ په فکرکې وي ، په مبارزه کې تل دایوه پایله شته چې هغه هم اتلولي ده.
اوریدونکودګاندي دغه وینې وستایلې ، خو ګاندې خپل غږ یوځـه سـره راټیـټ کـړ اوبیایې وویل : « له تاسې څخه یوزیات شمیرکیدای شي په دغه تالارکې نن ځانونـه دلیوالتیا او غرور په لـوړو کـې لیـدلی اواحسـاس کـړی وي ،خـودوی بایـد دسـبا سهاراوراتلونکې میاشتې په اړه فکرهم وکړي ، دبیلګي په توګه یوازنۍ بریا چـې پـه دغه برخه کې کیدای شی زمونږ له پاره وي هغه به له حکومت سره دمقابلې دګروي »
دداسې کسانو له پاره کیدای شي داهم بې توپیره وي اوپه دې ځان قانع کړي چې :

ketabton.com - The Digital Library

(زما له پاره دلته یوازې یوه دوره پرانستل شوه) خوګاندي بیا پــه دغــه اړه پــه دې فکرکې نه وځکه یې وویل چې : ((موږ باید ومرو خو نه داچې دغه قانون ومنو)) .
دلته ډیرکسان راغلي وو، پرهندیانو باندې تېول تالار ، برنډې ، ســتیج اوګــالرۍ ډک شوي وو، په تیره پرهغه مهال چې دټولنې مشرغونډه پرانیسته ، په ځلورو ژبو باندې تودو ویناوو د اوریدونکو د احساساتوکچه خورا لوړه کړې وه. ســیټ حــاجې حبیــب پریکړه لیک ولوست ، هغه پریکړه لیک چې ګاندي جــي دهغــه پــه لیکلــوکې د نــه راجسترکیدو غوښتنه د دلایلو په ترخ کې یاده کړې وه . حــاجی صــاحب پرغونــډه باندې غږوکړ چې دغه پریکړه لیک ته باید په سرسري نظرسره ونه کتل شي اونه یې باید یوازې په خوله ومنی ، باید چې رایه پرې واخیستل شي ، ځکه چې که نورڅــوک نه پوهیږي خدای خوپرهرڅه باندې شاهد اوناظردي .
دغه انګریزي قانون په نیغه توګه دهندیانو خلاف و ځکه نو هندیانونه مانه ،که چیرې هغه منل کیده او یا پاس کیده ، نو هغه به دجنوبی افریقی دنورو برخو لپاره هم دمنلو وړکیده اوهلته به عملی کیده ،اوپایله به یې داوه چې نورنوبه په جنوبي افریقــا کــې دهندیانو له پاره ګردسره ځای نه و، برسیره پردې دغه قانون پولیسوته داحق ورکاوه چې په کوراوکوڅه کې چې هره هندي میرمن له کوره دباندې وځي اواسناد ورسره نه وي وپوښتی ، هغه څه چې دیوې هندي میرمنې په ژوند کې دهغې له پــاره ګردســره ناآشناوو. ددغه قانون دباواوفشارپر هندو اومسلمان دواړو باندې خورا زیات و، هرچا به همداویل چې :
((هرڅوک به راځي او زما دمیرمنې تصدیق به ګوري !)) ،دهمدغې ادعا په ترخ کــې دهندیانوله غونډې څخه چې ګاندي هم په کې و داغږ راپورته شو:
((لومړي خوبه زه هغه څوک چې زما له میرمنې څخه دتصدیق غوښتنه وکړي ووژنم ، له هغه وروسته چې هرڅه راځي ، راځي به)) .
دادهغې غونډې آره موخه وه چې د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) باندې دجنوبي افریقی په جهانزبورګ کې جوړه شوه.

ketabton.com - The Digital Library

دغونډې مشر خپلې تودې خبرې وکړې ، رایه واخیستل شوه ، هرچا لــه ځــان ســره یوګلاب راوړی و، ټولو لاسونه پورته کړل اودخدای په نامه یې لوړه وکړه چې دوی بــه دحکومت دهغې طرحې خلاف وي ،هغه چې دهندیانوحقوق تر پښولاندې کوي.
حساسو اواحساس لرونکو کسانوپه خورا چټکې سره دمهنــداس ګانــدی ترغــوږو دا ورورسوله چې د دوې دغه غونډه یوه خورامهمــه اودپــاملرنې وړ پیښــه وه اودایــوه مذهبي لوړه وه چې نوره نو ماتیدای نه شوای.
په رښتیاهم داځه عادي حرکت نه و، بلکی دا داسې یوتړون و چې پــه آســانۍ ســره دهیریدو وړهم نه و، په بله ورځ دسپتمبر په (۱۲) دمقاماتو ډرامه په هراړخیزه توګــه تس نس اوهیڅ شوه ، زیاتروهندیانو په دغه اړه دافکرکاوه چې دا قانون به نافــذیږی اوهندیان به دهغه تابع اودهغه ترسیوری لاندې خپل ژوند ته دوام ورکوي ، خوداسې نه شوه ، دګاندي جی له پاره دایوتصادف و،چې په پای کې مهنداس کرم چند پردغه بري باندې ورواوښت.
بله دپاملرنې وړ پیښه چې پر دغه مهال دګاندي جی په وړاندې طرحه وه ، هغــه داوه چې ده باید ددغې غونډې هویت اونوم په ډاګه کړی وای ،د ((مثبت مقاومت)) خبره چې ددغې غونډې دګډون کوونکوله خوا دده ترغوږه ور رسیدلې وه . دغه ټکی هغــه څه وچې دجهانزبورګ صنعتګر هوسکین یې شاهد و :
« دهندیانوترانسوال دیومثبت مقاومت پیلامه وچې دنورو خوندي هڅو په شان یــې مخنیوی ناشونی و،دوی ډیرزیات نه ول ،ددوی شمیر ډیرنه و ، دوی یوازې یوځــو ول ،دوی وسله وال نه ول ، ځکه نو ددوی مقاومت یومثبت مقاومت و ، هغه چې دکمزورو وسله ورته ویلای شو»
ګاندي په خپله په دغه اړه لیکی :
((دغه حالت زه له حیرانتیا سره مخامخ کړم اوهغه ویناچې ما باید کړې وای هغې زه خپله له یوې څرګندې پیچلتیا سره مخامخ کړی وم .د هوسکین پرخلاف زه له خپــل مقاومت څخه دیوه (روحی ځواک) په توګه ننګه کوم ، ما دغه غونډه ولیده چې هغــه دمثبت مقاومت په نامه یاده شوه ،خو په دغه برخه کې باید له یــوه توپیرڅخــه هــم سترګې پټې نه کړو ،هغه داچې زه به یې د (روحی ځواک) او مثبت مقاومت ترمنځ په

ketabton.com - The Digital Library

توپیرسره وخیږم ، ما مخکې له مخکې څخه دیوې غونډې تابیا هم کړې ده چې دهغې په ترڅ کې به داهرڅه روښانه شي)).
هلته دځوان ګاندي په وړاندی څه شې ناشوني اوغیرفعال نه وو،ده په خپل اثـر (پـه جنوبی افریقی کې ساتیاګره) کې ټول جزیات په دغه اړه په ډاګه کـړي دي ، داچـې دی ولې دمثبت مقاومت خبره په دغه اړه نه خوښوي ددغه کار سـرچینه پـه خپلـه دواکمنۍ دډرامې په وړاندې د سپتمبرد (۱۱) نیټې د غونډې له لوړې سـره پـه تـړاو اواغیزکې بولي .
اوداټولون له شکه پرته دعدم تشدد هغه څرګنده نښه وبلل شو چې ددغـې غونـډې لپاره چې دحکومت ضد انتظام یوه په زړه پورې نښه وه دیوه ښه اوله هغې سره دوړ ټاکل شوي نامه لپاره یې هم دجایزې غوښتنه کوله .
مګن لال ګاندي دګاندي دتره دویم زوی هغه چې په فـونکس فـارم کـې اوسـیده ، ګاندي ته د(ساداګره) نوم وړاندیزکړچې مانا یې (له ښه دلیل سره هـوډ اوکنتـرول) و.خوګاندي دغه نوم په ساتیاګره باندې سم کړچې د ساتیا مانا (رښتیا) چې له مینی سره انډوله وه ،او (اګره) مانا (هوډ اوځواک) وه. دساتیاګرې بله مانا (روحی ځـواک) هم وه. دګاندي دلارې لاروي ډاکتر آر.آر.دیواکریې داسې تشریح کوي :
((ساتیاګره دژوند نوې تګلاره ده چې له روحي پیاوړتیا ، دنه زورزیاتي لـه تګـلارې سره خپله هم غاړي ساتي ، روحی وړتیا دغه اصل ته د نه ماتیدونکي اونه بدلیدونکي توک ځواک اووړتیاورپه برخه کړې ده.
دساتیاګرۍ په اړه په خپله ګاندي ویلی چې :
 دغه تګلاره دحقیقت لامل اودلیل ده خوداسې نه چې هغه باید پرمخالف لوري باندې دعکس العمل په ترڅ کې وزغمل شي ،بلکی دنورو پرځای باید چې پـه خپـل ځـان باندې تطبیق اووزغمل شي. ځکه چې دا ترهرڅه دمخه دځانی کنترول غوښـتونکی تګلاره ده. دساتیاګرې وسله اوتوره په خپله په هغې کې ده چې دقناعت پـه رڼـاکې خپله وړتیا اواغیزه ښندي. ګاندي چې په دغه پله باندې دپرمختګ تګلاره پیل کړه ، دهغه آرهدف داو چې په دغه ترڅ کې په ډله ییزه توګه دغه تګلاره هرچا ته څرګنده اودعمل ډګرته راوباسي . ده پرهغه مهال چې دتوربلاک په وړاندې یې پراخ غورځنګ

ketabton.com - The Digital Library

راپیل اولاړښونه کړ، زنداني شو،مانداداچې دی په نړۍ کې هغه لومړنې ساتیاګردی چې دبشري حقونودننګي له امله يې زندان ته اوړې ورکړې . دګاندي له پـاره دالـه هغـو تجربوڅخه وه چې دنړۍ دروازه يې دیوې لویې اوپراخـې هیلـې پـه لورپرانیسـته .
داتګلاره په عین حال له هرچاڅخه د ځان تیریدنې او اتلولی غوښتنه اوهیلـه کـوي داسې چې په ترڅ کې يې باید یوازې حیوانیت پیاوړی نه شی بلکی په دغه ترڅ کـې باید دیوې پراخی الهی رڼا په لورګام اوچت شي. دهمدغو ځانګړنوپربنسـټ وه چـې ساتیاګره په خپله دګاندي جي د ژوند فلسفه شوه ، اودامذهب وچې له هغه سـره ده ژوند وکړ اوله هغه سره ومړ.
دیوه څارونکي لیکوال په توګه باید ووایم چې دګاندي جي په دغه بې ساری دریځ نه یوازې محکومو خلکو وویاړل بلکی دهغه دغه فداکاري په خپله په جنوبي افریقا کې دسپین توکمو له خوا هم وستایل شوه اودهغوی له خوایې هم که څه هم هلته لږکـې وو درناوی وشو. ګاندي په دغه باره کې دخپل باور په اړه لیکي چې :
((لکه څنګه چې غورځنګ پیاوړی کیده انګریزانوهم په خورا جدیت سـره سـترګې ورته نیولې وې اوپه خورا لیواتیاسره يې ددغه غورځنګ نندارہ کوله . سره له دې چې په دغه وخت کې دلته انګریزي ورځپاڼوداروپایانو دپیاوړي ملاتړ په ترڅ کې خپرونې کولې اوهم يې دتوربلاک د قانون ملاتړکاوه ، خوپر همدغه مهال يې دیوشمیرهندیانو دفعالیتونو اوبرخې اخیستې په اړه هم په زړه پورې لیکنې کولې .همدارنګه يـې پـه حکومت کې هم دهندیانوداستازیتوب په اړه لیکنې اویادونې درلودې داسې چـې ان کله کله خوبه يې دخپلو مهموغونډو راپورونه هم هندیانو ته استول. کله چې به کومه پیښه په زړه پورې نه وه ، موږ هم کولای شول چې دځینوراپورونوپه اړه خپلې رایـې اونظریې دوی ته ورولیږو. داکاران په هغه مهال کې چې لاساتیاګره پـه غیررسـمي حالت کې وه دهندي ټولنې له خوا ترسره کیده. موږ داسې اسناد هم په واک کې لـرو چې ګاندي په خپل نبوغ سره داندین امبولانس دبیوردجګړې لپاره برابرکړ هغه چـې په هغه کې نژدې څلورو سوو هندیانو برخه درلوده اوګاندي په خپلـه پـه هغـه کـې دسرجن میجر دنده ترسره کوله اوټوله هڅه يې پردغه ټکي باندې راڅرخیـده چـې دوی باید ځانونه په سیمه ییز سیاست اوستونزه کې ورګډ نه کړي .ګاندي جي خپلې

ketabton.com - The Digital Library

ټولي هڅې په دغه مهال کې دهنــدي ټــولنې پــه مــنځ کــې پرخپلوهلوځلوبانــدې راڅرخولې .

په ۱۹۰۶ کال کې ده یومشال وړونکی یونټ دنژدې دوو درجنوهنديانوپه ګډون د زولو یاغیانو په خاطرجوړکړ. د ۱۹۱۳ کال داکتوبر په (۲۸) ګاندي جي هغه تاریخي لاریون لارښوونه کړچې له نیوکاستل څخه تر ولکسروټ پورې غزیدلی و، په دغه لاریون کې نژدې دریوزرو کسانو برخه اخیستې وه لکه چې دغه حرکت د (دندی) لاریون لپــاره یوه وړاندوینه شو. ددغوخلکو اعتراض دهغو دریو پونډو مالیې په اړه و چې هغه بایــد هندي کارګرانو دولت ته ورکړې وای .

اوپه پای کې جنرال سموتس د ۱۹۱۴ کال دجنوري په (۲۱) دساتیاګرې مقاومــت تــه غاړه کیښوه ، اوساتیاګره کله چې جنرال دګاندي جی وړاندیزونه ومنل وځنډیده.

په جنوبي افریقاکې دساتیاګرې غورځنګ په جوړولو ســره ګانــدي جــی دټــولنیزې برابرۍ په ترڅ کې دپاملرنې وړخدمت له هغې ورځې چې دغه هیواد ته په کال ۱۸۹۳ کال راغی اوتر۱۹۱۴ پورې دلته پاتې شو وکړ. ده له دغې لارې لــه هیوادوالــو څخــه دعدالت دخوندي کولو له پاره په هغه هیواد کې چې دسختو توپیرونو قربــانې شــوی وغوښتنه وکړه اوپه دغه برخه کې یې خپل غږ اوچت کړ،په تیره بیا چې کله دی ناټل ته د نولسمې پیړۍ په نیمایی کې ورسید.

پرهغه مهال چې ساتیاګرۍ په عملی توګه دټولینزعدالت له پاره پــه کارپیــل وکــړ ، ګاندي جي په دغه ترڅ کې بیاهم دیوه وتلي مشراوپیاوړي لارښود په توګه وســتایل شو. په جنوبي افریقي کې ګاندي جی دافکاروپه رنګارنګی باندې ولاړپاتې شوچې په دغه کارسره هغه داسې معنوي بوزغلی شوچې دراتلونکو له پاره دخپلې تجربــې پــه ترڅ کې راوټوکیده. اوده خپلې ټولنیزې ، سیاسي ،او اقتصادي فلسفې هم په دغــه ځای کې خپله بنه دځان له پاره غوره کړه.

هغه په خورا بیړې سره دجان ریفکن (**تردغه پایه**) دلیوتولستوی (**دخدای واکمني په خپله په ده کې ده**) دهنري دیویدتوریو (**ولسي سرکښي**) اونورآثارولوستل چــې دغوټولوده پرذهن باندې ژوره اغیزه وکړه.ده د *سرواداپا* فلسفې په خپل ذات کــې ددغو آثارو پررڼاووباندې خپله رڼادځان کړه.

ketabton.com - The Digital Library

دمهاتماگاندي لپاره *ساتياگره* او *سروادايا* دواړې ديوې سکې دوه مخونه وو چې په ځرګنده توګه يې داوسني عصرله ټولينز ــ اقتصادي بدلون اودهغه له ځرګند اهميت اوفکري تمايل سره ځان داسې هم غږی کړ چې يوله بله پرته کله هم بشپړيدای نه شي. د*ساتيا*او*هيمسا* دکليمو آره موخه اومانا رښتيا ينه اوعدم تشدد دی چې په دغو مانا ووسره يې په زياتورمذهبواوفلسفي افکاروکې ليدالای شو.ګاندي چې کومه لويه دنده په دغه اړه په پاملرنې سره ترسره کړه هغه داوه چې دغو دواړو مفاهيموته يې عملي بڼه ورکړه ، دده *ساتياګره* اونه زور زياتی او *سرواداي*ا يادکايناتي همکاري دوکتورينو دواړو په خپل وارسره دغه لاره پرانيسته چې دانساني طبيعت بنسټيزه وړتيايې په سمه اوعملي توګه له سياسي اوټولنيزسمون سره هم غاړې کړه.

په جنوبي افريقې کې هلته چې دده له مورنې هيوادځخه لرې پرته سيمه وه ، هغه ځای دده له پاره دبياهستونې په څيره کې دده دمينې وړ هيواد شو ،ده هلته داخبره تحليل او راپورته کړه چې داوسني تمدن په زړه کې له ستونزوڅخه دوتلو لاره موندنه په خپله يوپرمختګ دی ، ده خپله دغه طرحه اودژوند فلسفي اړتيا راوسپړله اوهغه يې په خپل *هند سوراج* (دهندخپل واک) کې په ۱۹۰۸ کال کې وليکله. *هندسوراج* چې دګاندي جې له مهمواودپاملرنې وړآثاروڅخه دی ،دغه اثردهغوخلکو له پاره چې دريجنريشن دهڅې پلويان اوپيروان ول دانجيل ځای غوره کړ.

په کال ۱۹۰۸ کې ګاندي جې په خپله دولسي سرکښی تجربه عملي اوپرهغې باندې زندان ته ورسيد، دده له پاره داپه خپله *ساتياګره* وه ، داسې چې ګاندي دلومړي ځل له پاره دهغې په ترخ کې دښځينه ځواک ننداره دکستورباپه څيره او کړو وړکې وکړه، دی په دې پوه شو چې دښځوځواک دژوند په بهيراواندول کې يونه انکارکيدونکی آراواصل دی ، داسې اصل چې بياده هغه د(*ستری شکتی*) يا سترې ځواکمنۍ په نامه سره يادکړ.

دجنوبی افريقی دغوټولوتجربو له ده سره دامرسته وکړه چې له هغوڅخه يې دهندپه راخوځيدو اودهند له لارې يې دنړۍ په راخوځيدو کې خپل ونډه په ښه توګه ترسره کړه. اودايې په ډاګه کړه چې نورنوځانونه بايد دظالم ځواک په وړاند يا د کرکې اوياهم دمنلو په دريځ کې ودروو.

ketabton.com - The Digital Library

ساتیاګری یاعدم تشدد د ۲۰۰۶ کال دسپتمبر په (۱۸) نیټه خپله یوه پیړۍ لاره بشپړه کړه،په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه په دغه ټکي باندې رڼاواچول شوه چې ،په هندکې دعدم تشدد له لارې څومره بدلونونه رامنځ ته شوي لکه چې په نوروهیوادوکې دتشدد له لارې رامنځ ته شوي دي اوپه څه شان داثابتولای شو چې څنګه کیدای شي په یوه ټولنه کې بدلون اوانقلاب پرته له وینې تویدنې څخه رامنځ ته کړو.*ساتیاګره* دخپل مفهوم له مخې په بشپړه توګه دهمدغه ټولنیز انقلابی پوه مهاتما ګاندي دژوندپیغام دی ، چې دترهګرۍ او تروریزم اوجګړې چې دمتمدن ژوند له پاره دخطراصلي سرچینه ده یوازنې الترنتیف دی .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي له انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

ketabton.com - The Digital Library

(۳)

ایلا ګاندي

د مهاتماګاندي دجنوبي افريقې تجربې

د بدلون بيسارې بيلګه

موهن داس کرمچندګاندي دخپل عمر په (۲۴) کلنۍ کې جنوبي افريقې ته ورسېداو په (۴۵) کلنۍ له هغه ځایه راستون شو. دغه(۲۱) کالونه دهغــه دژونــد ترټولــوډېر ازمېښتي کالونووځکه چې په همدغه وخت کې دګاندي د ژوندېې ســارې فلســفې خپله بڼه راڅرګنده کړه . هغه فلسفه چې پرهغې باندې ګاندي دمهاتما لقب ترلاسه کړ او هغه فلسفه چې دهغې دلوړتيا په لاره کې ددومره وړتيا ترلاسه کيدل چــا نــه شواى اټکلولى .

مهاتماګاندي نه فيلسوف و، نه دعلمي هنري ټولنې غړى او نه هم يومسلکي ليکوال ، خوله دې سره سره هغه داسې ليکوال ولکه چې خپله وايي : ((**زما ژوند زما پيغام دى**)) . هغه خپله فلسفه لکه ديوه ليکوال اودعلمي هنري ټولنې دغړي په شان نــه ده ليکلې. په بنسټيزه توګه ، هغه يواکتيو (فعال) سړى و چې دلوړشعور خاوند ورته ويلاى شو . دا دهغه خپل شعور اود عدالت ټولنيزه نظريه وه چې هغه ته يې د بدلون په لور لارښونه وکړه .

مور وينو چې لندن دده په دغه شعوري وده کې دپاملرنې وړ اغيزه رامنځ ته کړه . په لندن کې هغه دخپلولومړنيوورځو په ترڅ کې خپل زيات وخت پرخپلو کــاليو بانــدې خرڅ کړ ځکه ده غوښتل چې لکه د انګريزانو غوندې داشرافي ژوند پــه لورګامونــه اوچت کړي . خوهغه زر په دې پوه شو چې دده کورنۍ پرکوم څه اوکومــو ارزښــتونو باندې چې دېرې قرباني ورکړې دي هغه له لاسه نه شي ورکولاى . همداوه چــې پــه خپل خرڅې کې يې کمی راووست اودخپل ژوند ورځني خرڅ يې دحسا ب له مخــې

ketabton.com - The Digital Library

کاوه . هغه په ارزانه ا ستوګنځي ځای ونیو او دسپرلی پرځای یې داسمه وبلله چې باید پلې له یوه ځایه بل ته ولاړشي راشي . ده په هرڅه کې دځان لپاره دانډول (تعادل) خبره په پام کې ونیوه . دغه ټول بدلونونه هغه څه ووچې ده هغه دخپل ضمیردننی آوازپه انګازوکې دعمل ډګرته راوایستل .

هغه سابه خوړونکی و، له شراب خوړلو څخه یې ډډه کوله او له ښځو سره یې هم ناسته ولاړه نه وه ځکه چې ده له خپلې مور سره ژمنه کړی وه چې هغه به له شرابو ، ښځو او غوښې څخه ډډه کوي . هغه ډیرزر په دې پوه شو چې سابه خوړل د ژوند یوه روغه لار ده چې هغه به نه یوازې دژمنې په خاطر بلکه دیوې طبعیي چارې په توګه په خپل عملي ژوند کې په پام کې نیسي . دی په دې هم پوه شو چې شراب خوړل یوداسې چل اوعادت دی چې له زیانه پرته بله ګټه نه لري . خپلې میرمنې ته یې وفاداری ده ته دااجازه نه ورکوله چې له نورو ښځوسره دې ایل وغیل شي . خووروسته په هر حال ، دی دښځمنتوب (فیمینزم) په ارزښت دپلارواکی په مقابل کې پوه شو، ښځوته یې درناوي دزړه له کومې شو،اوهغوی ته یې یوازې دجنسي موخي دنښې په توګه نه کتل .

په ۱۸۹۳ کال جنوبي افریقې ته دده تګ له لندن څخه کورته له راستنیدوڅخه دوه کاله وروسته ترسره شو کیدای شي دغه کال دده دبرخې اخیستنې له املـه دده دشعورې ودې کال هم ونوموو،ځکه ده دافریقې پر خوادیوې ودې اویوې ناچاری له امله ور مخه کړه ، دده اندیښنه دده دلږعاید په برخه کې وه چې پرهغه مهال په هند کې دده دژوند کولو له پاره نه بس کیده. هغه دخپل مسلک لپاره اندیښمن نه و ،بلکې ددې له پاره اندیښمن و چې دی لندن ته دتګ او زده کړې پرمهال دخپلې کورنی دمرستې هم پوروړی و. جنوبي افریقې ته دده سفر د پیسو ګټلو او ددغه پورد ادا کولو لپاره یوه ښه شیبه شوه . او دغه نښه دده له زیاتو کړو وړو څخه هغه هیواد ته له رسیدوسره سمه روښانه هم شوه ، دی په طبعیي توګه په طبقاتي شعوراوژوندکې راپورته شوی اوپه هغه کې نښتی و .همداوه چې دی باید په هغه سیمه کې اوسیدلی وای چې دده له مسلک اودریځ سره یې برابري کوله اودده په شان کټ مټ مسلکي کسان هلته اوسیدل . دده مسلک هم ده ته داامتیاز ورکاوه

ketabton.com - The Digital Library

چې دی بایدځان له هغوی څخه چې عادي خلک دي لکه دخوراکی شیانوخرڅوونکي ، دهوټلو کارکونکي ، نایان اونورچې په مسلکی کسانو کې راځي لوړاوبیل وبولي .دده زیات پام دخپل فیشن اوخپلوکالیوپه لورو،پرته لــه دې چـــې هغــه دهــوا اوموســم څرنګوالی په پام کې ونیسي ،ده تل دریشي اونکتایی په سمه توګه اغوستل اوو یښتنه به یې په ښکلې شان ږمنځول . دغه اغیز جنوبي افریقې ته دده په دویم سفرکې هــم له ورایه ښکاریده ، ده په دغه سفرکې خپله میرمن اوماشومان هــم لــه ځــان ســره راوستل اوهغوي ته یې هم ویل چې په لویدیزډول سره باید ژوند وکړي، په هم هغــه شان کالي اوجورابې لکه چې لویدیزو اشرافیانو به اغوستل دوی هم اغوستل .
خوکله چې ده ته په ډاګه شوه چې سپینان په جنوبي افریقا کې کله هم ددې له پاره تیارنه دي چې د ناسپینو دود دې ترسره کړي ،دغه تګلاره ده ته یوغروراوکبرمعلوم شو،دده وجدان ده ته دا اجازه ورنه کړه چې دی دې نورنایی ته ورشي ،همداوه چــې هوډ یې وکړ چې خپل ویښته باید په خپله جوړکړي . همــداوه چـــې هغــه پــه دغــه پړاوکې دځاني درناوي اوویاړ په فکرکې شو، اوپه دغه کارسره یې ان چې دنوروخلکو ملنډواوخنداوو ته هم ونه کتل.
هغه له دې وروسته داهوډ هم وکړچې نورې خپلې جامې دمینځلوله پاره دوبي ته هــم ورنه کړي اوبایدپه خپله یې ومنځي .
دده ضمیر دروحاني پوهې دمطالعې اوپرخدای باندې دپوره باورپه ترخ کې وده کــړې وه ، مور دغه اغیزدده دهغې لوستنې اووینې په ترخ کې وینوچې دی په لنــدن کـــې واوهلته یې دمقدسوکتابوله لوستلوسره ځانګړې لیواتیا پیداشوه ، پرده بانــدې دغــه بهیردومره اغیزه وکړه چې په ژوره توګه دمذهب تراغیزه لاندې راغی خو دیوه ټاکلي مذهب په وړاندې یې ګونډې ونه وهلې ، دی نه د مذهبې اوتعصبې تګلاروسره مــل شو اونه یې پرمذهب باندې دباورلاره له پامه وغورځوله ځکه دی په دې باوري وچـــې دهرمذهب مثبتو اوښوټکوته بایدهم پام وشي اوهم درناوی . داددہ دمذهب پیژندنې په اړه دده ځیرکتیا وه په تیره پرهغه مهال چې دی کله په جنوبي افریقا کــې و، ان پرهغه مهال دی په دې باوروچې اسلام اویا مسیحیت ته په زوراوښتنه په خپله یوه درنه ستونزه ده ، ده پرخدای ایمان درلود ،خوکله یــې هــم دیــوه ځــانګړي مــذهب

ketabton.com - The Digital Library

سپارښتنه ونه کړه ، دی دیوه روحاني بهیرپه لورهغه مهال چې په افریقا کې و ورمخه شو، داچې په دغه ترخ کې یې ژوره مطالعه ترسره کړه اوپه دغه برخه کې یې ډیرمهم اودپاملرنې وړمعلومات درلودل همداوه چې دیوشمیرباورونو په یوشمیرعملي ناوړتیاوواونیمګړتیاوو باندې چې خلکود دودونوپه ترخ کې منلې اورامنځ ته کړې وې انتقادوکړ .له بلې خوا همدغه مهال وچې ده ډله ییزعبادت کولو ته په اهمیت باندې سرتیټ کړاودایې هغه لاره وبلله چې په دغه بهیرکې هرچا کولای شول چې دخپل دین اومذهب لکه هندوییزم ، اسلام ،مسیحیت ، زردشتي اونورو مقدس مراسم اودعاوی دیوه اوبل په مخ کې په آزاده توګه ترسره اوولولي . په دغه ترخ کې دیوه مذهب نښې نښانې هم نه ترسترګوکیدې .
زه باورلرم چې په دغه ترخ کې دهرسړي ضمیردخدای په لوردودې اوپرمختګ خپله لاره وهي اوځان ترهغه پورې رسوي. .په داسې توګه چې هلته دیوه مذهب نښه اوسمبول هم دڅا پرمخ کې نه وي . زه یقین لرم چې د یو سړی د ضمیر پرمختګ په مستقیمه توګه له خدای سره دهغه داړیکوپه پیاوړتیا او پرمختګ پورې تړلی اصل دی . ننی آواز یا په بله وینا دزړه اووجدان غږ هم په دغه ترخ پیاوړتیا مومي او دباور وړکیږي . . ګاندي جي تل اوپه سمه توګه پخپله دننی ږغ په باره کې خبرې اترې کړې دي . اکثراً ، کله که غمولو سیاست پوهانوله ده څخه دکومې نابرې فیصلې پر خلاف کومه پوښتنه کړې ، ده پرهغه مهال دخپل زړه غږ ته رجوع کړې ده . ګاندي جي د خدای ژبه لکه دیوه ځانګړي خدای په شان هغوي ته چې اړتیا ورته لري څرګندوي . . دی ټولو انسانانوته هرڅه دی (دی په مورږ کې دی ، له موږه پورته او له موږه ها خوا) . دده دا ټینګه عقیده د وخت په تیریدو سره پرمخ لاړه اودومره وده یې وکړه چې دهغې له مخې ګاندي جي دژوند له بېلابېلولارودعملي تجربې کار پیل کړ .
دده رنځورپالې مېرمن کستوربا دختواوابه د عملي معالجې په ترخ کې دخپل زوی منیلال ناروغي دخښتوپه تهبراپې سره دارودرمل کړه ، دخپلې روغتیا اودرملنې په کارکې دطبعیي معالجې له بېلابېلو شکلوڅخه کاراخیستل دده لپاره هغه څه وو چې پرخدای باندې دپوره باور اونښې څرګندونه کوله اودایې په ډاګه کوله چې ده

ketabton.com - The Digital Library

پرخدای باندې باور دهرڅه اوهر درد درملنه ګڼلـه . دده لـه دغـه شـان طبیعـي درملنې سره لیواتیاهم له جنوبې افریقې څخه راپیل شوه .
. کله چې هغه دخپلې کورنۍ په وړاندې د خپل دین اوپورله ادا کولوڅخه ډاډه شـو، ده له هغه وروسته په ربنتیانۍ توګه دیوې آرامۍ په ترخ کې دسـاده ژونـدکولو ډول دڅان له پاره په تیره بیا په ۱۹۰۴ کال کې په فونکس له ځای پرځای کیدو وروسـته غوره کړ. دلته دده ساده اوبزګري ژوند وده وکړه ، اوپه دغـه کارسـره یـې دبیواکـو اومزدورانو دعزت دفلسفې بنسټ کیښوداوهغه طبقاتي بهیر چې تردغه وخته دلتـه دډیروپرذهن اوژوندباندې برلاسی و ، هغه یې له عملي ماتې سره مخامخ کړ . هغه په دغه ترخ کې دخاورې او اوبو په مرسته اوهمداسې دحیواناتو دسـاتنې پـه کارسـره دژوند اوروغتیا په برخه کې دآسانو تجربو له لارې دلاربنونې کار ترلاس لاندې ونیو. ده دلته دطبعیت له قانونه هغه زده کړه وکړه هغه چې دهرساکښ له خوا پـه خپـل خپل ډول سره کنترول او کارول کیږي . ده چاپیریال په تمامه مانـا درک اوولوسـت اوپه هغه کې یې دهغه دموجوداتو هرارخیزه څیره له ورایه ولیده. په دغه وخت کـې ده له منګورې څخه دډارطلسم هم له لاسه ورکړ اوځان یې په هغه رمز باندې پوه کړ ، چې له هغه سره باید په یوه چاپیریال کې ګډ واوسیږي . دمنګورې دډارکیسه هغـه مهال نوره هم روښانه اوله خطره ووته چې کله دی په فونکس کې په برنډه کې پروت واوهغه پرې تیرشو. ډیرخلک چې هغوی دارګانیک فـارمونو پـه کاربانـدې بـاورمن وو،ګاندي جي ان په هغوورڅوکې په دغه اړه د (بایو رنګارنګۍ) خبره کوله اوپه دغه اړه پردغه ارزښت باندې دزړه له کومې باوري و.
ګاندي په دغه ترخ کې ډیرڅه اوډیرارزښتونه زده اودڅان کړل ، هغه په دغـه ځـای کې دومره جدي شو چې دخپلې میرمنې اوماشومانو دباورپه خاطر یې له خپلـوملګرو اودوستانو څخه هغه ډالۍ اوسوغاتو چې دده دکورنې له پاره به یـې راوړل نـه منـل اوهغه به یې په بې پراوایی سره ردول . ان چې پربدل کې یې هغه مهال چې دی پـه جنوبي افریقا کې اوسیده د سلوایکرو په اندازه څمکه دټولینزو موخو اوخدمتو لـه پاره په فونکس مرسته کړه اوهم یې په دربن کې خپله دپاملرنې وړ شـتمنې د ناتـل اندین کانګرس (ان . ای .سی) په واک کې ورکړه ، برسیره پردې یې خپله یوه زیاته

ketabton.com - The Digital Library

اندازه ګینه یې هم د ان . ای . سي په واک کې ورکړه .له بله پلوه یې په هند کې هم دخپلې پلرنۍشتمنې ټول حق خپل هغه ورور ته چې دده په زده کړه کې یې ونډه اخیستې وه ور وبښله . اوپه پای کې کله چې ده په ۱۹۱۴ کال کې غوښتل له هغه ځایه دهندپه لور راشي پرهغه مهال یې خپل ټول پورونه هم خلاص کړل .

ګاندي جي جنوبي افریقې ته د دادا عبدالله سوداګر په امر اومرسته ته رسیدلی و. همداوه چې هلته دده زیات دوستان ا ویاران هم دغه سوداګر ول .یوکال وروسته چې کله هغه په جنوبي افریقا کې خپل دفتر پرانیست ، له هم هغه راپه دیخوا دده اړیکي له مزدورانوسره هم پراخ شول .اواوس دده ملګري ترمنځنۍ طبقې په کوزه هغې کې زیات وو . په تیره بیا پرهغه مهال چې دې په فونکس کې اوسیده په هغه ځای کې زیاتره دګنیو کروندې وې چې په هغوکې زیات کارګران په کاربوخت وو. اوهلته په کورونواوبارکونو کې اوسیدل . کله چې دی له جنوبې افریقې څخه راووت ده پرهغه مهال هغه کالي اوجامې اغوستې وې ، هغه چې همدغو کارګرانو به اغوستې . دقانون دکارولو په اړه دده په ناکرار تصوراوخیال کې هم دکرار یولوی بدلون راغی . دده په لومړني دعوه کې چې هغه د دادا عبدالله له کورنې سره اړونده وه ، ده په هغه اړه محکمې ته دبل الترنتف دعملي کولو خبره ورپه ګوته کړه ، ده غوښتل چې په دغه اړه دهغې دندې آزموینه ترسره کړي ، هغه چې باید دقانون پوهانو اووکیلانو رول په کې وکتل شي ، هغه اوس په دې باوري شوی و چې د دادا عبدالله دعوه چې دکورنۍ دغړو ترمنځ یوه خورا پیچلې اوستونزه منه موضوع وه ددغه نوي وړاندیز په ترڅ کې حل کړي . ده په دغه اړه داخبره په ډاګه کړه چې : « دیوه وکیل دنده دانه وه چې یوقانوني کارپیچلی کړي ، بلکه دهغه دنده دخپل رښتیاني رسالت له مخې داده چې په ټاکلې موضوع کې سم حل او پخولاینه هم له پامه ونه غورځوي »

اوداهغه پای و چې په دغه توګه له هغه سره ده هم معامله وکړه .

مارتین لوتر کینګ (جونیر) دګاندي دارزښتونو په اړه وایې چې :

«دنه زورزیاتي تګلاره ټاکل ، دکمزورۍ اوډارنښه نه ده . له تشدد سره په عدم تشدد باندې جنګیدل په خپله دعمل یوه زړه ورتوب ته اړتیا لري . چې دنه زورزیاتي په واسطه لاړښونه کیږي »

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي جې وکولای شول چې دخپل عدم تشدد اونه زورزیاتي په لورخپل باورا وخپل پیروان اوشاګردان په جنوبي افریقا کې راوکاږي ، دوی دواړو ګاندي اومارتین هڅه وکړه چې دخپلو درسونو په رڼاکې خپل پیروان ددې لپاره وهڅوي چې دنه زورزیاتي دکمپینګ ددفاع لپاره لاس په کارشي .

دعدم تشدد اونه زورزیاتي آره موخه داده چې یوڅوک باید دنورو لپاره دستونزو لامل نه شي ،بلکه یوازې په دغه حد کې باید وي چې دخپل ځان په سمونه اوزغمنه باندې ولاړ پاتې شي ، کړاو اوستونزه باید پرخپل ځان باندې وزغمي .زغم اوتحمل ترهرڅه دمخه دیوه ځانګړي ډول دسپلین او روژې نیولو په ترڅ کې عملي بڼه دځان له پاره نیولای شي ، دغه مهم په خپله دمعنوي پیاوړتیا لپاره دخوړو اوډوډې ځای لري . مهمه لاداچې له هغه سره دیوه روحاني ځواک شته والی هم اړین اودپاملرنې وړدی، داخبره په دغه اصل کې یوه منل شوې ځان تیریدنه ده چې کله یوڅوک جریم کوي ، اعتراف کوي اوځان په خپله جیل ته سپاري ، مانا داچې په دغه ترڅ کې ددې لپاره اړتیا نشته چې پولیس دې تا ترلاس ونیسی او سزادې درکړي .ځکه عدم تشددپه مانا کې دقانو ن یوه بله بڼه ده .

دیوه روا چلند په توګه په دغه مدرسه کې څوک باید له زده کړې څخه ځان پریوه خوانه کړي، نفرت اوکرکه بایدپه دغه بهیرکې دده موخه اودنده نه وي، له دښمنانو سره باید دروغې جوړې اومینې تګلاره غوره کړای شي ، ددغې تګلارې پلوی باید دتشدد دهرې بڼې په وړاندې دزغم اومقاومت په ډګرکې ودریږي. اوددې انساني هڅې د عملي کیدوپه ترڅ کې باید په عمل اونظرکې تیاری ولري . دغه تګلاره پردښمنانو باندې دبرلاسي اویرغل پیغام نه ده . ځکه کله که یوڅوک په دغه اړه په دغه نیت ګام اوچت کړي ،پرته له دې چې نور ورته وګوري ، دی په خپله هم په خپله تیروتنه له ورایه پوهیدای شي .

ددغې لار ې لاروی باید په دغه ترڅ کې هم هڅه وکړي چې په کرکترکې دعمل اونظرواتن له منځه یوسي ، ستاتول کوښښونه باید دخپل عمل په اړخ کې وي،دهغوی چې څه کوي باید پرضد نه وئ ، په دې چې ترټولو مهمه اودپاملرنې وړخبره په دغه ترڅ کې داده چې دغه تګلاره پرخدای باندې دباور دپیاوړتیا

ketabton.com - The Digital Library

اوايمانداری په پياوړتيا کې لويه مرستندويه مفکوره ده. همداده چې دهرچا له پاره دا اړينه ده چې په خپل ورځني ژوند کې دغه تګلاره په پام کې ونيسي . ځکـه نـودغې چارې اوعمل ته دژوندلاره اوتګلاره هم ويلای شو.

دعدم تشدد آره موخه اوهدف هم دمخالف لوري ګواښل اوماتول نه دي ،بلکه پرسمه لاردهغه برابرول دي. ، دغه مفکوره هغه ستربنسټيز باور دی چې دهغـه لـه مخـې هرڅوک پردې وتوانيږي چې په ځان کې بدلون راولي . راشی چې په دغه اړه دګاندي دفلسفې زړه ته ورننوزو اودهغې له دود اوآرونو سره سم په هغې کې ددرناوي هغـه نښې ووينوچې له هغه څخه په جنوبې افريقې کې دجنـرال سـموتس پـه وړانـدې څرګندې شوې .

کله چې موږ دده په سياسی کړو کې دلويومعاملو اوکړنو يادونه کوو ،نوداهم بايد لـه ياده ونه باسو چې په دغه پراخ بهيرکې له دغې وړتيا سره سمه دعادي خلکـو ونـډه هم دګاندي جې په فلسفې کې ترټولو مهمه اودپاملرنې وړځای جوړوي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

ليکوال په جنوبي افريقې کې دګاندي دودې اوخيرښيګينې د ټرسټ مشردی .

ketabton.com - The Digital Library

(۴)

تارا ګاندي بټاچرجي

دمالګې حماسي لاريون

د۱۹۳۰ کال دجنوري په (۱۸مه) هغه مهال چې رابيند رانات ټاګوردسابرمتي دسـيند پرغاړه دګاندي داشرم دليدو په حال کې و له ګاندي څخه وپوښتيدل چې :

ـــ زه شپه او ورځ په دې باره کې فکر کوم چې « ګاندي به دهيواد له پاره پـه ۱۹۳۰ کال کې په خپله خورجين کې څه لري ؟ »

ګاندي جي ځواب ورکړ: ((زه فکرنه کوم چې يوه رڼا به هم له دغه راچاپيرتورتم څخه راووځي)).

ان له هغې ورځې ماناد۱۹۲۴ کال له مې څخه راپه ديخـوا مهاتمـا ګانـدي پـه پـوره اوعملي توګه دسياست له اساسي تګلارې څخه ځان پريوه خواکړاوتوله پاملرنه يـې دجوړونکوتګلارو هغه چې ده (له صفرڅخه دجـوړوني خـورا مهمـه دنـده) وبللـه پرخواوروارړوله.

ketabton.com - The Digital Library

له بلې خوا داهغه مهال وچې ده دهیواد په اوږدواولندوکې دګرزیدو اوســفرونوکارهم راپیل کړ، دده ددغوکالوپه ویناوو اولیکنوکې پنځه ټکي له ورایه ځرګندوو: ځرخــی، کوزنې طبقه ، لومړنی زده کړې ،... اوپه فرقه یې هم غاړی‌کې دښځوونده ،او....
دده سفرونو ترهرڅه دمخه دایوه ښیګړه درلــوده چــې خلــک یــې داوږدې مــودې هیریدنې ، ډاراوخرافاتوپه منګولوکې راویښ کړل.ده هغوی په دې باوري کــړل چــې دوی به دده له پاره پیسې خوشې خوشي نه خرڅوي.
« دګلو دهرې غاړکی دپیسوپه سپما سره تاسې کولای شی چې شپاړســومیرمنوته یووخت ډوډی ورکړئ ». په رښتیا هم ده دخپلو سفرونوپه ترڅ کې دغه پنځه مرامــې ټکي ترکلیو،ښارګوټواوښاروپورې ورسول. ده دخلکوغوږو ته داهم ور ورسوله چــې « ترهغه وخته چې جاروواوبوکه په خپلولاسوکې ونه نیسی، تاسې به کله هم په دې ونه توانیږئ چې خپل ښارونه پاک کړئ »
په ۱۹۲۸ کال کې په کلکتې کې دکانګریس غونډې انګریزي حکومت ته دجــواهرلال نهروپه خوله په خورا ادبي توګه داوړاندیزوکړ چې دغه حکومت باید په ۱۹۲۹ کال کې هند ته ددومنیون هیواد دریځ ومني ،خوهغوې دغې خبرې ته زیاته پاملرنه ونه کړه.
مهاتما ګاندي له دغه وړاندیزوروسته په خوراليوالتیاسره ددغه حالت ځارنه کولــه ، د ۱۹۲۹ کال په دسامبرکې داخبره روښانه شوه چې په دغه ترڅ کې باید مبارزه وشي..
د ۱۹۲۹ کال د دسامبرد ۳۱په نیمه شپه کې هغه مهال چې کال رانوی کیده دهندملي کانګرس په لاهورکې دخپلواکی جنډه د روي سیندپه غاړه باندې جګه کــړه .چــې د ۱۹۳۰ کال دجنوري په (۲۶) د *پورنا سوراج* ژمنه اولوړه رامنځ ته شوه.
په دغه ترڅ کې یوځل بیا دټولوسترګې دسابرمتې په لورشوې ځوپوه شي چې ګاندي جی به اوس په څه باندې لاس پورې کوي.
مهاتما ګاندي هم په دغه مهال کې ترخورا درانه فشارلاندې واوپه دې فکرکې وچــې څنګه کولای شی یوځل په داسې یوه تجربه اولاریون باندې لاس پــورې کــړي لکــه څنګه یې چې په ۱۹۱۹ - ۱۹۲۱ کلونو کې عملي کړی و. دشپړاوونیولپاره ګاندي جي په دغه اړه دیوه غیبې آواز په انتظارو، خوچې د ۱۹۳۰ کال د فبروري په (۲۷) یې خپلې پوښتنې ته یوجادویی ځواب په یوه کلیمه کې ترلاسه کړچې هغه مالګه وه .

ketabton.com - The Digital Library

په پای کې ددغه نوی حیرانوونکي زیري دتحقق له پاره دځواک په لټه هلې ځلې پیل شوې ، دګاندي له خوا دهیوادپرنارینه وو اوښځوباندې غږوشوچې دمالګی دقانون لـه امله باید دبریتانوي واکمنی په وړاندې راوپاریږي چې غواړي هغه (مالګه) هم پرموږ باندي وپلوري.داچې دګاندي دمبارزي په ډول اوټولنو باندې لـه اوږدې مـودې راپـه دیخوا خلکودزړه له کومي باوردرلود همداوه چې خلکو داورسره ومنله چـې ګانـدي دکوم څه لپاره لاس په کاریږي هغه دبري ترپولې پورې خامخاپه خپله درایت اوپوهې سره رسوي..

ګاندي په دې باوردرلودچې یولارښوداولیډر هغـه مهـال کـولای شـي یوغورځنـګ اوبهیررامنځ ته کړي چې هغه د غونډې اوټولون په هراړخ باندې له هره پلـوه پوهـه اوبرلاسی ولري . ګاندي جي په خپله داویلي دي چې : « هغه کله هم حالـت نـه دی راایجاد کړی » . هغه یوازې په دغه اړه داکارترسره کړی چې ځان یې دغونډې اوټولنې په رمزاوهدف باندې پوه کړی اوبیـایې دهغـې لـه پـاره دپروګـرام اوکـړنلارې پـه جوړولوباندې چې نښې نښانې یې هلته له پخواڅخه وې لاس پورې کړی دی..

دمالګې دساتیاګرې خیړنه داپه ګوته کوي چې مهاتما ګاندي په دغه اړه ټول توکونـه خپـل لـرل ،دایـوازنې ګانـدین غورځنـګ و چـې لـه هـره پلـوه ګانـدي پـه خپلواصولواوتګلاروسره عیارکړی و ، همداوه چې په پایلـه کـې لـه یـوې پرتمینـې برياسره دخلکومخې ته راڅرګندشو. دغه لاریون دګاندي هنراودده نبوغ دراټلونکـو اونویولرلیدونه پرلور راروښانه کړ. برسـیره پـردې یـې دده دبریـاوود تګـلارې نـه زورزیاتی وړتیااواهمیت نورهم دپیاوړتیا ترپولې پـورې ورسـاوه . دغـه بـري داهـم وښووده چې دعدم تشدد اصول اوتګلارې په څه شان بریاوې له ځان سـره درلـودې ،ګاندي جې په دغه ترڅ کې داروښانه کړه چې دده دعدم تشدد تګلاره دده دخلکـو دپوهې اودرک پیاوړې پایله وه.

دمالګې ساتیاګره یالاریون په رسمي توګه د ۱۹۳۰ کـال دمـارچ پـه(۱۲) دسـهارپه شپږنیمو بجوپیل شوه،ټولویې ننداره کوله چې ګاندي جی له خپلو (۷۸) پلویانوسـره ددندي په دغه تاریخ لاریون باندې پیل وکړ. له پیاوړی ګنې ګونې سره مل و، په میلو میلوسړک باندې اوبه پاشل شوې وې ،هرخوا په شنو پاڼو باندې پټه شـوې وه،بیـرغ

ketabton.com - The Digital Library

دغې غونډې ته په خپلې رپا سره نورپرتم هم ورپه برخه کاوه . ګاندي ددوي ټولو پــه مخ کې داسې چې خپل کالي يې په خپل لاس کې نيولي وو روان و.

« دزيارت لاريون په خپل اوږده سفرروان شو» جواهرلال نهرو دغــه بهيرتــه داســې کتنه کړې ده : هغه کــالی پــه لاس ، رڼــې ســترګې اواســتوارګامونه دګجــرات پــه خاورينولاروباندې له خپلوربښتينويارانو سره چې پرده پسې روان دي اخلــي، هغــه پردغه لوري باندې پخواهم ډيرې ګامونه اوچت کړي ،ډيروپه دغه لاره کې دده دملتيا ضمانت کړی واوله ده سره يوځای وو. خوپه دغه برخه کې ټوله تودوخه اوټوله ليواتيا اومينه په خپله په ده کې وه اوله ده ســره وه، هغــه چــې دده دهيوادوالولــه خواپــه تودوخې اومينې سره هرکلی کيده.دغه هرکلی پــه مينــې اوربښــتيايني ســره ، پــه خپلواکی اواغيزسره و، داسې چې هيڅا هم دده په وړاندې ددې توان نه درلود چې له ده څخه ځان پريوه خوا کړي اودی دې ورتې .له يوه خاورين انسان څخه دژونــد رڼــا راڅرکيږي ، هو، دادهنددآزادی اوخپلواکی پرواټ باندې يوه اوږده لاره ده اويــواوږد مزل چې دهغې په ترڅ کې ددغه هيواد مليونونه وګړي له ښکيلاک څخــه دژغــورنې غيرې ته ګام ورپورته کوي..

دغه لاريون اودغه سفريوروحانی سفرو،داسې چې په څرګنده يــې ديــوې کاينــاتي رښتيا ينې په لورلاره پرانيسته . مهاتما ګاندي دغه خوځون دسابرمتي سيند له غاړې څخه د دسمندردغاړې (دندي) په لورپيل کړ،داچې دسابرمتې اشرم نوم په دغه ترڅ کې يادوو له هغه سره ټولې مادي نړۍ ته دناداری اونه تراوپيغــام هغــه چــې دټــول بشريت له پاره اړين اودپاملرنې وړدی په خپلووړانګوکې په روښانه توګه رسوي. .

دمالګې دساتياګرې وړمې دټولې نړۍ پاملرنه پرخپله خوا راواړوله،له همدغه امله وه چې دګاندې نوم اوڅيرې هرچيرې ځانته په زړونوکې ځای وموند. اودنــړې پــه هــره خواکې ګاندي ددوې له پاره داسې يوڅوک شو،چې دوی فکرکاوه ، هغه ترهرچا دوی ته نژدې اود دوی مل دی ، ځکه نوهغه په خوراساده ګۍسره ددوی په ژوند کې ددوی له پاره په يوه الهامي اوددرناوي وړڅيره باندې بدل شو.

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي دمالګې دلاريون پرمهال

مهاتما ګاندي په خورا ليواتياسره دغې پوښتنې ته ځواب ورکاوه اوپه دې باورو چې دده خلک اوټولنه بايد ترهرڅه دمخه دالومړني څه دځان له پاره ولري ، زده کړه ، روغتيا،اودژوندلومړنی اړتيا وې هغه چې دغه خلک هغو زياته اړتيالري. ، ده به ويل چې زماخيالي سوراج زمادبيوزلوخلکوسوراج اوخپلواکی ده،زما دخوب اوخيال آزادي کله هم پولې اوفاصلې نه پيژني ، دابايد يوازې ديوچا اويوې ډلې په واک کې نه وي، سوراج اوخپلواکې مانا داچې هغه بايددهرچا ،سترګور ، ړانده ، وږي اوتږي ټولوپه واک کې وی. رښتني خپلواکي به هغه وي چې هغه ټول نارينه ،ښځې اوماشومان په خپل ژوندکې درک کړي اودځان يې وبولي..

رښتياخودداده چې موږ تراوسه هم رښتني خپلواکی ته نه يورسيدلي ،هغه چې لاتراوسه هم اوږده ، خو نه ناشونې لاره يې برياوو ته پاتې ده. دمهاتما ګاندي دژوند پيغام تل هغې ته د رسيد ولارې اوبرياوې موږ ته په ګوته کړې دي. .

همداده چې کله موږ دمالګې دلاريون ساتياګره هغه چې ګاندي جي په وياړسره دبري پولې ته ورسوله په درنښت سره يادوو، موږ بايد دهغې په ترڅ کې دهغې مهم

ketabton.com - The Digital Library

اوبنسټوال ځواک چې هغه خلک دي هم له ياده ونه باسو. ځکه چــې داترټولودمخــه دهند دخپلواکې دمبارزې مهم او دپاملرنې وړ ټکی و.

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

دمقالې ليکوال دګاندي سمرتي او درشن سمرتي مشردی..

ketabton.com - The Digital Library

(۵)

ډاکتر سوشیل میتل

نه زورزیاتی په زورزیاتې نړۍ کې

« زه کوم نوي څه نه لرم چې نړۍ ته يې ور زده کړم ، رښتيا اونه زورزياتی دواړه دومره زاړه دي لکه دغه غرونه اوغونډۍ »

مهنداس کرم چند ګاندي

کله چې مامې يوملګري ته وويل چې موږ غواړو په جميز ماديسون پوهنتون کې دنړيوال نه زورزياتي (عدم تشدد) مرکزجوړکړو ، هغه راوپاريد اوزريې ځواب راکړ :

« زموږ ټولنه په داسې يوه جګړه کې راښکيل ده چې له منځنۍ ختيزڅخه پيل کيږي اوان ترمرکزي آسياپورې رسيږي ، زموږ ولس مشر دترهه ګرۍ پرضد دجګړې اعلان کړی ، فکرکوم دابه ډيره ګرانه وي چې موږ دې په دغوشيبوکې د نه زورزياتي نړيوال مرکزجوړکړای شو ».

خوله يوې لنډې چوپتيا وروسته زما ځواب داو :

« هو، دابه ډيره ګرانه وي ، چې يوڅوک دې ديوې لنډمدتې آرامۍ په هيله ويده شواى شي ، رښتيا خبره خوداده چې دااوس تربل هروخت ښه وخت دی چې خلک بايد پــه دغه اړه ديوه الترنتيف په باره کې فکروکړي اوپه دغــه اړه لاس پــه کارشــي . تــول پردغه حقيقت باندې ښه پوهيږي ،چې زموږ هيوادوال سرتيري دهــرې ورځــې پــه اوږدو کې دتشدد قرباني کيږي اومري ،همدغه نښه په خپله داپه ډاګه کوي چې زموږ لپاره دغه لړۍ ديوه ښه پای ته زيري اورښا نه راپه ګوته کوي. ځکه نوموږبايد اوس خپلې

ketabton.com - The Digital Library

ټولې هڅې او شونتیاوې وکارو ، ځووکولای شو، دغواوسنیو روانو ګواښونواوننګینوته خپل ځواب ومومو»

خوهغه لاهم ټینګاروکړ:

« آیایوازې عدم تشدد کولای شي چې دنړیوالو ټولوستونزو په وړاندې ځواب ووایې ؟ ما په زور سره ځواب ورکړ : ((نه)) ،

زما ملګرې ځکه په دغه اړه زړه نازړه و چې هغه نه شوای کولای د نه زورزیاتي اوهغه غیرفعال دریځ چې دیوچا له خوا ښودل کیږي ترمنځ توپیروکړای شي ،پـه عمـومي توګه نه زورزیاتي(عدم تشدد) ترعمل کولودمخه دځواب ورکولو ترټولوښه اوپـه زړه پورې وسیله اوتګلاره ده . داسې یوچلند دی چې په ځرګنده توګه هرچا ته یوناشونی کاراودنده ښکاري.

خوداچې آیاد نه زورزیاتی تګلاره یوه غیرریالستیکه تګلاره ده؟ هغه پـه دغـه اړه تراوسه هم باوري نه و، نوځکه یې وویل :

« کیدای شي دایوښکلې خه وي ،خوباید فکرپرې وشي .کیدای شي په دغه ترڅ کې ارزښت څه ترسره کړو. ځنګه چې زما ملګرې یوحساس اوځیرک سړی دی ، کیـدای شی تاسوهم له هغه سره دم ګړی هم نظره اویوه خوله شی ،خوکه تاسې دنه زورزیاتي دتګلارې تاریخ ته لږ وګورئ اوپه دې لټه کې شی چې بریایې څه وه ، تاسـې کیـدای ددغه حقیقت له مخې په دغه اړه له یوې حیرانتیاسره مخامخ شی.

دنه زورزیاتی اغیـزه دبیړنـي بـدلون پـه بهیرکـې پـه ځرګنـده توګـه خطرناکـه ،غیرعملي،ځورونکې او ان چې بې هدفه معلومیږي ،همداده چې کیـدای شـي دغـه چلند پرواکمن دود باندې دهغو له ګټوسره چې په بې اتفـاقی اوغیرعادلانـه بنسـټ باندې ولاړې دی یورنګې اوجوړجاړی ونه ښيي ،ځکه نو (ناش ویلي) موږ ته دادرس راکوي چې کله په ۱۹۶۰ کال کې جمیز لاسون دخپل ښارپه مرکز (ډون ټـاون) کـې لومړنی سوله ییزه ناسته سره له دې چې دسوداګرواوسیمه ییزحکومت له مقاومـت، دپولیسوله بندیزونو سره مخامخ شوه اوهڅه کیده چې دغه په نظم برابره غونډه لـه عادي تګلارې څخه پریوه خواکړې اوراویې پاروي ،خو له دې سره سره دغـه ټولـون اوغونډه په بریالیتوب سره په خپل هغه هدف چې دوی لاره اوڅاره یې بریالی اوپایله

ketabton.com - The Digital Library

يي هم په ښارکې ديوه مثبت بدلون سبب شوه . دغه تګلاره پــه (نــاش ويلی)کــې ځوکاله هم داسې چې بدلونونه ورسره مــل وو د لوســون ترنــه زورزيــاتې لارښــونې اومشرۍ لاندې ترسره شوه ،ان ددغه ښارپوهنتون يې ترډيروپورې په خپله غيرکــې ونيو، دوندربيلټ پوهنتون مقاماتو لوسون چې پرهغه مهال دالهياتوزده کوونکی و له پوهنتون څخه ويوست،اوهم يی د مذهبی پــوهنځي تکــړه اوځــواکمن ځــوان زده کوونکی (دين) وشاړه. ځکه چې ده دخلکو په وړاندې دلوسون دشړلو په عمل باندې انتقاد وکړ.

جی .رابرت نلسن هم خپله دنده له لاسه ورکړه ، خو ترهغــه يــې ښــه اود درنــاوي وړدنده په بل ځای کې ومونده. په پای کې ريورند جميز لوســون داوږد مــدتي ځنــد پيژند ونده هغه وخت ترلاسه کړه کله چې په ۲۰۰۵ کال کې د (وندربيلټ) لــه پــاره ونومول شو.

 نه زورزياتی اغيزمنه تګلاره ده خو له دې سره سره زده کړې اونظم ته لــه کــارکولو سره په ځنګ کې اړتيا لري ، همداده چې برخه اخيستنه يې ګرانه تماميږي. .

لوسون له څه الهام واخيست ؟ په دغه ترڅ کــې ترټولــو مهمــه خبــره لــه مــارتين لوترکينګ سره هغه کتنه وه چې داوهايوپه اوبرلين کالج کې په ۱۹۵۶کال کې و شوه . خو په دې کې شک دې چې ددوې کتنې به يوپه يو په دراماتيکه توګه دومــره شــوې وي چې دومره لويه بريا دې ولري ، ددوی په اړه دايوه خبره له مخکې څخه څرګنــده وه چې دوی دواړه له مهنداس کرم چند څخه مخکې تردې چې ددوی دغه کتنه سره و شي اغيزمن وو. لوسون په هند کې د مذهبی مبلغ په توګــه کــارکړی واودګانــدي دژوند اوکارونو په اړه يې نيغ معلومات په هند اوجنوبي افريقا کې ترلاسه کــړي وو ، کينګ په بوستون پوهنتون کې له هاورد تورمن سره زده کړې کړې وې ، اوتــورمن (دشمالي فلوريدا دمريانوبچي) له اوږدې مودې دګاندي نه زورزياتي تګلارې ته دزړه له کومي درناوی درلود. کينګ دامشوره ورکړه چې لوسون بايد امريکا يې جنوب لــه يوه بدلون سره مخامخ کړي،ځکه نودی له اوبرلين څخه وندربليت ته وليږديد. ددغه غورځنګ دجوړيدو دغه کيسه په ناش ويلی کې دمنطقي قضاوت په خاطر د ډيويــد

ketabton.com - The Digital Library

هالبيرستان له خوا دهغه په ډيرعالي کتاب (ماشومان ، درنډوم هوس چاپ ، ۱۹۹۸) بيا ويل شوى ده .
ګاندي ، هغه څوک چې په خپل عصرکې پردووپيړيــو اودريووچوبانــدې راوڅليد،پــه پراخه توګه دشلمې پيړۍ دجوړونکي اوددې پيړۍ په ترځ کې ديــوې ســترې اړتيــا اوهم ديوه نه وړاندې وينه کيدونکي وحشت په مقابل کې راوپړکيد. دی دنه زورزياتي په دواړو (سيمه ييزو اوملي) ډولومقاومتونو په مشرتابه کې مخکښ و داسې چې پــه دغه ترځ کې نه يوازې يې دهندیانو دخپلواکۍ لپاره دوچ سرو انګريــزی حاکمانوپــه وړاندې سرښندنه وښوده بلکه ده له خپلې دغې تــورې ســره د عقيــدوي ، جنســي ،قومې توپيرونو اوهمدارنګه دمسيحي کولونيزدآزادۍ لپــاره هــم هڅــه وکــړه چــې دېرمختللی تکنالوژۍ په مرسته يې تريوه صنعتی انقلابه ورساوه. هغه غوښتل چــې انګريزان هم بايد آزاد شي.
دده عمل په تمامه مانا اوخــورا جــدي ډول ســره دده دعقيــدې ترســيورې لانــدې دارپايانو دماتې په لور داسې يوخوځون وچې دده دخپل هندي کلتوردلارښــونې پــه زورپرمخ روان شو. په رښتيانی توګه دګاندي په اړه ويــل کيــږي چــې ده پــه دويــم غورځنګ کې دهندیانودناهيلی اوکمزورۍکچه راټيټه کړه ،څکــه چــې دوی لــومړی ځانته اجازه ورکړه ،خو سره له دې يې بيا په دغه برخه کې ګامونه اوچت کــړل چــې دبې روحه تکنالوژيکي پوهې دودې په لورلاره پرانيزي. (دګاندي تحليلونه تراوســه پورې له خپل باورځخه نــه دي رالويــدلي،چې نښــې يــې اوس هــم مــوږ دمتحــده ايالاتودسياست په آرامي ،دشمالي امريکا اوپه پای کــې دټــولې بشــري ټــولنې پــه اندوژوند باندې ليدای شو) .
هغه په ۱۹۶۹ کال کې وزيږيد، زده کړې يې په هنداوانګلستان کې وکړې ،پــه ۱۸۹۳ کال کې جنوبې افريقې ته لاړ،هلته يې په انتروالزکې ترهغه مهاله چې بيــا هنــد تــه راستنيده کاروکړاود لومړۍ نړيوالې جګړې په ترځ کې بيرته هند تــه راســتون شــو. دجګړې په شپوورځوکې يې د ۱۹۱۹ تر ۱۹۲۲ اوبيايې د ۱۹۳۰ او۱۹۳۳ کالونو تــرمنځ دعدم تشدد دوې پاريدنې لارښونه کړې . هغه دلومړۍ هغې په ترځ کې وويل چــې ، ګډون کوونکي په سمه توګه نه وولارښونه شوي، داسې چې دتشدد داکرپه وړانــدې

ketabton.com - The Digital Library

مقاومت وکړای شي، خودویم حرکت یې په هراړخیزه توګـه یوبریـالی حرکـت و ان دسمندرپه لورډده دحرکت په ګډون . دده دژوند لویـه غمیـزه دښـکیلاک ددورې دپاي په شپوورځو ۱۹۴۷- ۴۸ کلونو کې رامنځ ته شوه. له دویمــې نړیـوالې جګـړې راوروسته انګریزي حکومت دجګړې له امله نورپه اقتصادی لحـاظ لـه پښـولویدلی اوخالي لاس شوی و. هنــدهم ډیــرزر پــه دووبرخــو دمســلمانانواوهندوانودمذهبې توپیرونو له مخې وویشل شو،اودانګریزهغه ګډ اتباع اوس په دوو هیوادو کــې دنــوي نوي هویت په نامه سره یادشول .، خومشرګاندي دهیواد په لورپه سفرونوباندې پیــل وکړ اوپه هرلوري یې دعدم تشدد اوسولې هنګامه خوره کړه.. ګاندی خپل ټول ژونــد خپلونه زورزیاتو اصولو ته ونډه کړ.

دګاندي دژوند دغه پیښې هغه څه وې چې هغه ټولې تورمن، لوسون اوکینګ ته پــه سمه توګه معلومې وې، دوی په دغه اړه په کوم خیال کې نه ووراګیر ،دوی په دې ټولو شیانو پوهیدل څکه یې خپل ژوند دعدم تشدد تګلارې تــه ونــډه کــړ، دوې پــه دې پوهیدل چې : څوک چې دخپلواکی پــه قــدرپوهیږي اوپــه دغــه ډګرکــې لاس پــه کاراومبارزه پورې کوي ،هغوی باید دپوره زغم په زور دعدالت غوښتونکي واوسي. په ۱۹۶۳ کال کې کینګ په لنکلن میموریل کې د (*زه یوخوب لرم*) تر ســرلیک لانــدې یوه وینا وکړه چې دهغې په ترڅ کې دده خورا مهمواورښتینوپلویانو دګانــدي خــولې پرسرکړې وې ، هغه چې په نیغه یې ددوی اړیکي دهغه سرې له اصولو ســره ښــودل چې هغه په مهاتما باندې نامتوو ، اوهغه چې دهند ستره اروا بلل کیده.

دګاندي اصول دنړۍ زیاتروبرخوته دنه زورزیاتي دمبارزې په موخــه دهغــو پلویــانو اوانقلابونوته ورسیدل ، دابه دلته ګرانه وي چې د هغولست په بشــپړه توګــه راوړل شي، یوازې یوه اشاره باید هغو هڅواوهغو بریاوو ته وشي چې ددغې تګلارې په رڼاکې له پولنډ څخه لیچ ولیساراپیل کړې اوسریې دبــرلین ددیــوال پــه رنګیــدو بانــدې ولګید،همداسې په جنوبې افریقا کې دپخولاینې غورځنګونه چې دولس مشر نلســن مندیلااو ارچ بیشیپ دسمونډ ټوټو په نوښت سره رامنځ ته اوپرمخ بوتلل شول.

همدارنګه ددغه غورځنګ بله ځانګړې بیلګه هماغه سوله ییزخوځــون دی، چــې د دلی لاما له خوا پرتبت باندې دچین دبرلاسي په وړاندې لارښونه کیږي. .

ketabton.com - The Digital Library

دګاندي دنه زورزياتی تګلاره دبشريت دراتلونکي لپاره يوه هيله ده ،دګاندي له نظره دجګړې خلاف ټکی سوله نه ده بلکې اهيمسا (نه زورزياتی) ده ، مهاتما ګاندي کله هم د شانتي کليمه نه ده کارولې هغه چې دانګريزي ژبې د (سولی) سره يوډول مانا لري. هغه چې له حقيقی يوالی سره مطلق پيوستون هم دی. ، سوله دکوم ارمان له پاره چې مور تل دعاکوو اويا پرنورودهغې له پاره غږکوو، هغه کيدای په
(سن-دی) باندې مانا کړو،چې د جګړې د دريدو اوځنډيدو مانا ورکوي.. څه چې دګاندي فکرو اوڅه چې دګاندي ايجادو هغه (اهيمسا) وه چې دهغه مانا په عمل ،خبرو اوفکرسره دنوروله ځورولو اوټپي کولوڅخه ځان په تمامه ماناژغورل دي. .
دهغه لپاره دانه د دکتورينوځای لري اونه هم دکومې دګما : ځکه دايوعمل اوکړنه ده چې په هره شيبه کې ترسره کيږي . له دې سره سم، د(سولې!) لپاره ډيرښه مفهوم اووړانديزولکه چې هاملت يې ((خبرې، خبرې ،خبرې) بولي او په دغه اړه يې وړځواب بللای شو.
ګاندي له نه زورزياتي سره نه وـ هغه کله هم له نوروڅخه هيله ونه کړه چې دهغه لپاره دعاوکړي ،هغه دخپلې اهيمسا پربنسټ روان و.
هغه په خورا ځيرکی سره دادليل وړاندې کاوه چې يوشميرشيطانی کړه کيدای شي دبښنې پرپوله باندې سر کيږدي ، هغه هم داسې چې که چيرې واقع کيږي او دقناعت وړوي. هيڅوک ددې وکالت نه شي کولای چې که يوه وړه ناوړتياترسره شي نو هغه به دومره زياته ستونزه نه وي لکه يوه لويه ګناه ،نه داسې بايد نه وي ځکه چې بدې اوګناه په هروخت اوهرمهال کې بدې ده اوګناه ده .
زده کړه اوښوونه دنه زورزياتي په لاره کې يوازنی اودپاملرنې وړکلي ده ،دنه زورزياتي چار پوتنسيال چې ديوې غوټې په شان دی هغه په ټولنيزمسووليت، په ننی طبعيت اوبشري تجربې پورې اړه لري. د(ناش ويلی) د ګډون کوونکو ډيری برخه چې هلته راټول شوي وو، ځوان زده کوونکي وو، هغه څوک اوهغه رښتيا چې د ديويد هالبرستام په کتاب (ماشومان) کې په ډاګه شوې او اشاره ورته شوې ده.

ketabton.com - The Digital Library

د جیمزمدیسون پوهنتون د مهاتما ګاندي دنه زورزیاتي پــه نړیــوال مرکزکــې مــوږ داوسنې نړۍ لپاره دهغې سترې دندې اوچوپړپه کاربانديې بوخت یو، هغه چې ګاندي دڅان اوموږ ټولولپاره دعملي تجربې په ترڅ کې ازمويلې ده . هغه ویلی چې :

« زما پلاوي ،نړۍ دنه زورزیاتي په لور ددوه اړخیــزو سیاســـي ، اقتصــادي ،ټــولنیزو اومذهبې اړیکو په ترڅ کې په خوځون راوستې ده ».

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

لیکوال د ویرجنیا دهرسون بورګ جیمزمدیسون په پوهنتــون کــې د مهاتمــا ګانــدي دنــه زورزیــاتي دمرکزدایرکتراودهندیزم دبرخې اسوشیت پروفیسوردی .

ketabton.com - The Digital Library

(۶)

پروفیسور ساتیندرا ننډن

مهاتما ګاندي ،

لوستونکی اولیکوال

د مهنداس کرم چند ګاندي ژوند اوپيغام دنيمې وچې په اوږدو اولنډوکي لکه دګنګـا دســـيندپه شـــان روان دي ، دده دفکـــر څپـــې اوکړنـــې دزيـــات شـــميرانفرادي کسانواوټولنوترلمنوپورې لکه دسمندراوچتې څپې ځانونه غزوي. زموږ په اوسنۍ نړۍ له داسې يوه پيچلي ژوند سره ،څنګه يوځوک کولای شي چې د يوې رڼا په شـــان دې دګردې نړۍ پرسروي ، آياداسې رڼا هم شته چې هم کوټنۍ رڼــا کــوي اوهــم دنــړۍ سترسترښارونه ؟ هوشته ، اوهغه ايوازې دمينې ، هيلې اوسولې رڼا وه .
هغه په رښتينې توګه دشلمې پيړۍ يوه معجزه و. دهغې پيړې چې يوازې په لــومړۍ نيمايي کې يې اوياملیونولیونوخلکو خپل سرونه له لاسه ورکړل .کيدای شي ووايوچې ګاندي وکولای شول په خپل روحاني ځواک سره ديوزيات شميرخلکو ژوند له مړينې وژغوري . يوازې ديوې شيبې لپاره ځيرشۍ اوفکروکړئ چې څوک يې معاصرين وو : يوازې اشاره ورته کوو هټلر، موسوليني ، ستالين اوماووـ . دده په شاوخوا کې هرڅه يوازې يورنګ درلود اوهغه داچې ټول په وسله والويونيفورمونـوکې نــه ماتيــدونکې ولاړکسان وو.

ketabton.com - The Digital Library

ونستن چرچل ګاندي (نیم لوڅ سرکښ ملنګ) وباله اوګاندي بیا چرچل دلوڅ پاچا په نامه یادکړ،خوهغه دچړې ترڅوکه لاندې راونه نیو. څوک به دګاندې هغه نامتو وینا له یاده وباسې چې په ۱۹۳۲ کال کې یې دلندن دګردې میزدکنفرانس په ترڅ کې وکړه. انګریزي ژورنالست له هغه څخه په بکینګهم ماڼۍ کې خبرو ته دتلوپرمهال وپوښتیدل :

ــ ښاغلی ګاندي ، پوهیږې تاسې دیوې سترې امپراتورۍ له واکمن سره دخبرو لـه پاره په دغو کالیو کې لکه لوڅ ملنګ روان یاست ؟

ګاندي ځواب ورکړ :

ــ ته اندیښنه مه کوه زما ملګریه ،دامپراتورۍ واکمن کیدای شـي زمـوږ دواړو لپـاره ډیرکالي واغوندي .

له دغه ټکي سره کیدای شي تاسې له ماسره یوه خوله وی، چـې ډیرښـه اوپرځـای ولګیده. اوکله چې له لندن څخه روانیده یوه بل ژورنالست له ده څخه پوښتنه وکـړه چې دی دلویدیزتمدن په وړاندې څه فکرکوي ؟

دی ورته موسکی شو اوځواب یې ورکړ :

ــ کیدای شی دا یوه خورا ښه نظریه وي ...

مهنداس کرم چند ګاندي لکه زموږپه څیریوعادي زده کوونکی و،هغه دیوه شرمناک وکیل په توګه ځان دمنصب لوړتیا ته ورساوه. ددې لپاره چې خپله کـورنې وسـاتي هغه هوډ وکړ چې خپل عملي کارپه جنوبي افریقاکې دوړو هنـدي سـوداګرو،کارګرو اوځایي اوسیدونکو په منځ کې پیل کړي . هغه په ډیره اسانۍ سره جنوبې افریقا تـه راغی .

په فیجې کې دټولنیز سم سمکي خبره ډیره وروسته تردې پیل شوه . په ۲۳ کلنـۍ کې کله چې دی په ناتل کې پریوه دنده باندې وټاکل شو له بمبی څخه دداربـن پـه لورپه بیړۍ کې وخوځید. دی سره لـه دې چـې هلتـه دیـوې لنـډې مـودې لپـاره ولاړخوتقدیر هلته د (۲۱) کلولپاره پاتې کړ. ده دانګریزي واکمنـۍ تـاریخ لـه یـوه

ketabton.com - The Digital Library

بیساري بدلون سره مخامخ کړاودنړی په هره خواکې یې نرواوښځوته دا ورالهام کړه چې دوی بایددخپلوسیاسي حقونو له پاره مبارزه وکړي. .
دګاندي جي ژوند له زیاتوایجادي ماتوڅخه ډک دی، زموږ په ټولنه کې موږ زیاتره په ډیرو وړوخبروباندې دزیات بري احساس کوو، خوژور اوحساس فکرونو تل پــه خپــل دوران کې ماتې زغمي . دګاندي جي ټولې ماتې پرتمینې اومهمې وې ،ځکه نوموږ دې دده ترنوروعاصرینوزیات یادوو. په دغو ډیرو خبرو برسیره دی له خپلې ټولنې څخه یوشړل شوی اولرې کړل شوی څوک و . ځکه نودې دهنــددځانګړي ډول مشــرانوپه ډله کې راځي . هغه خپله پاملرنه دټولنې هغه ځواک ته وکړه چې هغه له پامه لویدلی اوله هرڅه لرې پاتې کړل شوی ولکه بیــوزلان ، هــري جــن ، کونــډې ، بــې ځواکــه اونورسرماتي اوپښې ماتي .
ګاندي جي هغوی ته ځواک ورکړ چې په رښتیاهم بې ځواکه وو،هغــوی تــه چــې دی پوهیده اوویل یې چې انسانی روح دپاک خدای ترټولو لویه اوپوره ډالۍ ده.
هغه ترهرچا زیات دانسان دتاریخ په اوږدوکې دبشری روح پــه پیاوړتیــا اوبرلاســي باندې داسې پوهیده لکه په هغه ځواک باندې چې په یوه اتوم کې پټ دی ،کارپوهان پوهیږي هغه د روح (اتما) په ننۍ (درونی) پیاوړتیا باندې باوردرلود اوپه دې هیله و چې هغه باید له هرډول بندیزونو څخه آزاده اوپه امن وي .
هغه دغه لوړه اوفوق العاده اخیستنه له خپلې لوستنې اومطالعې څخه ترلاســه کــړه ،هغه یوژور لوستونکی و،دهغه لپاره یوانساني تفکراودهغه تاریخ هم پټ اوناسپړلی نه و، په لندن کې ده پرهغــه مهــال چــې لا (۱۹) کلــن زده کــوونکی و،دلویــدیزکلتور دسترولیکوالو لکه : *روسکن،تولستوی* او*تریو* په باره کې لوستنه وکړه . په لندن کــې دده پاتې کیدو له ده سره دامرسته هم وکړه چې پام یې دهندي تمدن پرلورشــو. ده ترهرڅه دمخه د*بګوت ګیتا* انګریزي ژباړه ولوسته . کله چې دده پرځــوانی کــې دده مور، دده چاپیریال اودماشومتوب ملګرو پرده باندې دخپل حساس اغیز نښه کیښوده ،هغه له ده سره ترلویوالي پورې لکه (سرمون اف ده مونټ) اوهمداسې په لاتینــي ، یوناني اوانګریزي باندې لیکنې پاتې وه . دهغه له ذهن څخه یولوړفکراو نظریه هم په

ketabton.com - The Digital Library

يوه خوا پاتې نه شول.دوی ټول لکه په سمندرکې څپې ، په ونه کې دپاڼو ، پرهسـک باندې دستورواوپه فکرکې د ناسپړلو ُغوټيو په شان وو.
کله چې هغه دخپل عمرپه (۲۳) کلنې کې جنوبي افريقې ته ديوه وکيل په توګه ولاړ ، دغه تلون دده په ژوندکې يونوی څپرکی اويونوي څواک شو،دهرپاټکي اوهرې ډلــې اړوندان لکه يهود، عيسايي ،مسلمان ،هندوـ سوداګر، مزدور ، ښوونکي ،سياست وال ،منورين ، کاتبان اوروحانيون دده ملګري شول .دوی ټول دهغــه ســازمان لــه خــورا مهمواړوندانوڅخه وو هغه چې ده په خپله را پيل اوجوړکړی و. هغه يوه جګړه را پيل کړه اوهغه يو څراغ ددغې وچې په خورا تيــاره کــنج کــې دښــځواونروپه ذهنــوکې ولګاوه. ده وويل چې : ډار يوازې دډارلپاره ، خوټينګاريې پردې وچې که تــه انصــاف غواړې ، بايد دنورولـه پاره اودنورو په چوپړکې وې .
اودده په نړۍ کې دبهر له پاره ځای نه و، ژوند ټول هلته ګردسره ننی و.
داټول هغه څه وو چې شوي وو ،هغه مهال چې د ۱۸۹۳ کــال دجــون پــه اوومــه ،دی داورګاډي له لومړۍ درجې کوټې څخه راوغورځول شو ، پرهغه مهــال دی لــه دربــن څخه پريتوريا ته روان و اود دونډي وکيل په شان يې ځان سمبال کړی و،هغــه ګــارد چې دې يې په غيرمهذب ډول له اورګاډي څخه کښته راواچاوه ، کيدای شي هغه پــه خپل دغه غيرانساني عمل باندې ترخپل کړن وروسته پوه شوی وي . دنژدې پنځوسو کالو په ترخ کې دغه لويه امپراتوري تس نس شوه اودمنطقی توپيرونوپه داسې يــوه ښکيل کې راوچورليده چې په پای کې ديوې کورنۍ ناروغۍ په منګولوکې ور ولويده ، ماته شوه ، ټوټې ټوټې شوه ، داسې چې ددې ټولو کړو وړاصلي لامل بيــاهم مهاتمــا ګاندي و.
دپيترماريتيزبورګ داورګاډي تم ځای يوتياره اوګوښه ځای دی چې له دربــن څخــه (۸۰) کيلومتره واټن لري. مادغه ځای په ۱۹۹۹ کال کې نژدې يوه پيړۍ وروســته لــه اورګاډي دګاندي له غيرانساني راغورځولو وروسته وليد. له سلوکالووروسته له دغــه ځای سره دهغه اغيز له مخې چې زه يې دلته په خپلــه غيرکــې ونيــوم ، ماتــه يــوه ځانګړې خواخوږي پيداشوه، داسې چې زما لپاره دغه ځای دزيارت بڼه ومونده.

ketabton.com - The Digital Library

دپیترماریتیز په ساړه تم ځای کې ښایې پرهغه مهال اوهغه شیبه کې ګاندي داسـوچ کاوه :

چې دی بایدڅه وکړي ؟ هندوستان ته ستون شي اوکه همدلته ددغې بـې انصـافی اوتوپیرونو سره دمبارزې جنډه پورته کړي ؟ هغه هوډ وکړ چې ودریږي اوخپـل غـږ دلته دهغې بې انصافی په وړاندې پورته کړي .هغه چې په راوروسته کې بیا یوانکارنه کیدونکی تاریخ شو. په دې چې یوه پیړی دلته له داسې کړو وړو سره تیره شوه چې په پای کې یې داپارتاید بدمرغ ځلی راونړید. اودابه سل نورکالونه هم ونیسـي چـې دهغه دردونه اوزخمونه دې پټی اودرمل شي. نن تاسې د پیترماریتیزپه ښارکې وینی چې دمهاتما ګاندي لوړه مجسمه ددغه ښاردیوه نامتو مجسمه جوړونکی له خوا دلته دنګه شوې ده.

په ۱۹۹۳ کال کې دغه مجسمه دولس مشر نلسن منډیلا له خوا دهغه له نامتو وینې ، *زما ژوند زما پیغام دی* ، له کرښوسره مخ لوڅې شوه . که وایوچې جنوبې افریقا دنړی یوشمیرخورا نومیالي مفکرین رامنځ ته کړي ددغې خبرې لامل هم ګاندي جـي دی چې هغه دلویښت اولویوالي دغه تخم په دغه ځمکه کې وکاره.

دجنوبې افریقي مشرانو دخپلې رښتیاینې په ترخ کې دپخولاینې یوه بې سارې دنده اوکمیسون رامنځ ته کړ، هلته چې له دردو اوزخمي روحیاتو پرته دنورڅه تاریخ نـه ښکاریده، دوی هلته دخپلې ټولنې دپیل اوجوړښت بنسټ په رښتیااوحقیقت باندې کیښود. ګاندي جې پرهغه دښته باندې چې دتعصب اوتوپیرونو اغزي کرل شـوي وو، دروح منارودراوه اوهغه ته یې د ساتیاګرې یا رښتیا پـه عمـل کـې جـادویې نـوم ورکړ.اوبیایې رښتیا اورښتیاینې ته یوبل اړخ اومفهوم ورکړ چې هغه یـې د (مینـې او*هیمسا*) یانه زورزیاتي په نامـه سـره ونومولـه .. دغـودواړه یوځـای بیـادده پـه فکراوایدې کې دسترې هستی ځای ونیو، چې دیوې شته والی له بلـې ځخـه پرتـه ناشونی و. دا په رښتیاهم لکه یوژور، مثبت اوفعال ځواک ،لکه رښتینې مینـه دتـل لپاره و.

په عین حال کې داکارپه ژورتوګه دیوه لوي توپیراوبدلون سبب هـم شـو،خلکو لـه ډیرپخواڅخه یوبل دپیغامبراو مذهب په نامه سره وژل ، زه فکرنه کوم چې یوچـا بـه

ketabton.com - The Digital Library

کله هم په یوه ځای کې یوبل دګاندي په نامه وژلی وي. زما په نظردایــوه بــې ســارې بیلګه ده. خودبې شمیره نارینه اوښځینه خدایانوپه نړۍ کې ګاندي جي له دغوڅخــه یوهم نه شو. ځکه هغه پوهیده چې دازموږ په بشري شته والي پورې اړونده خبــره ده ،هغه په دې پوهیده چې دبشري ستونزودحل له پاره بشري اساسات اوبشــری لارې چارې دحل ترټولوښه اوسم حل اوځواب دی. هغه زمــوږ پــه مــنځ کــې ترنوروټولــو سرېواوښځو زمــوږ پرخپــل ځــان اوزړه کــې دانســاني حــس اوانســانیت دژونــدي ساتلواودهغه دپاملرنې وړ لیوال و. هغه موږ دبیلابیلو وچو له بیوزلواوخورانوسره پــه دې خاطروترلو چې له یوه اوبل سره خواخوږي اومرستندوی شو.

اوداهرڅه دهغو خلکو لکه زموږله نیکونواوغورنیکونوڅخه راپیل شول ، هندوســتان خورا زیاتې حماسې په بیلابیلوژبوکې مخکې تردې چې انګریزان دې لیکل زده کړي رامنځ کړی وې ،زموږ ه زیاتره د *مهابهارت* او*راماین* دکیســوله سمندرونوســره لــوی شوي یو،خوزماپه فکر له خورا حیرانوونکو حماسوڅخه یوه هم ددغوساده نارینــه وو اوښځینه وو(زموږ دپلرونو) ادیسې دی چې بیلابیلو سیموته ولاړ، هغه یې ونه نیــولې بلکه هلته یې دکوچنیوسوداګرو،دبیلابیلوټولنودایجادګروپه توګه کاروکړ. هغه ځمکه چې ده ته وړیانه وه ، هغه اوس دده دروح یوه برخه شوه. داپه خپله یــوه حماســه ده داسې چې په هغې کې وژنې اوجګړې نشته ، دوی د خوږوشنه کرونده رامنځ ته کــړه نه دزهرو، ددوی له ژوند سره یوازې یوپیغام مل دی اوهغه داچې :

مخکې تردې چې بدوکړو ښه داده چې ویې زغمو.دفیجي پیښې دغه پیغــام اودهغــه وړتیا په عمل کې موږ ته ثابتوي اودا راښيي چې :

په فیجي کې دیوې ټولنې په وړاندې دجنایاتو ترسره کول،په نیغه زموږ له انســاني چلند اوزموږ له ګردې نړۍ سره ژور تړاو لري.هغه څه چې هیڅا هم په دغه شــان نــه شوای تصورکولای . خویوه خبره ده اوهغه داچې دوی زموږ دژوند له هیلې سره ســم دیوه پرتم اوویاړ په لوردپاملرنې وړ ګامونه پورته کړل. زموږ پرخاطرو باندې به ددوی دهدیرو اود شمشان ګهاټ دایرو بربوکی ترډیروپورې خورې وي. دوی له موږسره دې اودوي موږ ته دومره رانژدې دي لکه اوښکې زموږ سترګوته .

ketabton.com - The Digital Library

دمهاتما ګاندي جوړوني ، کره وړه اوموخې چې په راديکاله توګه دده له ژوند سره پــه تړاوکې وې ، په جنوبې افريقا کې زياتره دکارګرانو اووړو سوداګرواودکاندارانو له خوا وڅارل شوې ،دهغه لپاره هغوی له شکه پرته رښتينې اتلان هم وو. هغــوی ده تــه دا معنوي پياوړتيا ورکړه چې بايد دبرابرۍ اوعدالت ، اواستوګنې لپــاره دمبــارزې غــږ دهغې بدرنګې او ظالمې واکمنۍ پرضد چې په توپيرونــواو تعصــبونو بانــدې ولاړه وه پورته کړي. له همدې امله وه چې ګاندي جي دهغوی څرګند حضورپه عمل اونظرکې داسې په پام کې ونيوچې ترده دمخه بل هندي داکارنه و ترسره کړی.

همداسې ده خپل ژوند دخطرمنګولو ته هغه مهال ورواچــاوه کلــه چــې ده غوښــتل دبويرپه جګړه کې داراستوګنو خلکو ساتنې اوژغورنې ته اوږې ورکړي . ده دهغوی په منځ کې هم دخپلې پياوړې تورې (*ساتياګرۍ*) دودې اوڅرګندونې ، ددفاع اوتشريح په برخه کې دپاملرنې وړ پرمختګ وکړ.

مهمه خولاداچې ، دده دغې ودې اوپرمختګ ده ته دهندي رښتيني دولت په اړه يو نوی فکر اويوه نوې کتنه نه يوازې له بهرنۍ خوا بلکې له ننــۍ خــواهم ورکــړه لکــه : دبډايانوبرلاسي ،دخوارانو خوارۍ ،پربې دفــاع کســانو بانــدې زورزيــاتی ،دښــځوپه وړاندې ناوړه چلند، په کليوکې زورزياتی اودليک لوست نشتوالی داټول هغه څــه وو چې دده زړه اوفکريې وخوځاوه چې ترنن پورې زموږ پــه ټولنــه کــې ديــوې لــويې ستونزې په شان ترسترګوکيږي.

اوګاندي ددغوټولوپه اړه دهرې ورځې په ترڅ کې ټول څه ليکل .

ده دفيجي په اړه ليکنې وکړې اوان چې هلته يې خپل پلويان زموږ له دغو خلکو سره دمرستې په خاطرواستول څو هغو له زندۍ اوزندان څخه وژغوري. .

مهاتما ګاندی په خپل ژوند ليک (*له رښتيا وو سره زمادتجربو کيسه*) کې دهنــدي زيارکښ بالاسندرم په اړه دپاملرنې وړڅپرکې لري .مادلته دده له دغه کتابه دهغه له وروستۍ برخې څخه يوه برخه رانقل کړې اوداپه ډاګه کوي چې عادي هنديان کله هم نه شي کولای د داسې څه په ليکلوباندې لاس پورې کړي .

ماوويل چې بالاسندرم زما دفترته داسې چې پټکې ياسرتړونی يــې پــه لاس کــې و راننووت . هلته په عين حال کې يوځانګړې حالت و چې په ځانګړې توګه يــې زمــوږ

ketabton.com - The Digital Library

برتری اوزیاتی هم نبود،ما لا پخوا هغه پیښه په ډاګه کړې وه چې دهغې په تــرڅ کــې زما لنګوټه زما له سره پورته شوې وه.داډول زبردستي دلته دود وه چې ته باید خپل پټکې یا خولۍ پرهغه مهال چې له اروپا یانوسره مخامخ کیږې له سره پورتــه کــړې. داکه پرسرترلې یااینښی خولۍ وي که پټکې اویاهم دسمال چــې پرسرراتاوکړشــوي وي. ان چې درناوی په دواړو لاسونو هم بس نه دی،بالاسندارام فکرکاوه چې دې باید له ماسره هم دغه چلن وکړي . دازما په تجربوکې لومړنې هغه وه . ما په دغه کارســره دلوړتیا اوغرور احساس وکړاو ورته ومې وې چې خپل دسمال دې پرســروتړه ، هغــه داکار پرته له دې چې پرې وځوریږي ترسره کړ، اومادهغه پرمخ باندې دخوښۍ نښې ولیدې .

زما لپاره داخبره په تما مه مانا یوناســپړلې رازدی چــې څنګــه یوشــمیرخلک ځــان پرخپل هم نوع باندې دلوړتیاغوښتنې په ترڅ کې ددرناوي اوعزت وړبولي .
زه فکرکوم کله چې وایو انسان یعنې څه ، داخبره په خپل ذات کــې دیــوه رادیکــال بدلون اوانقلاب نښه ده. لکه چې یوه نه ایساریدونکې هیله دعام انسانیت په ترڅ کې راپیل شوې ، نړې به کله هم نوره پردغه پوله خپل کاروان ونــه دروي چــې :(خــوار یوازې خواراوبایلوونکی دی) . جګړه اوس هم له جنوبي افریقې څخه ترآسیاافاسفیک پورې روانه ده. لکه چې دغه شاعروایي :

هلته ، شمال لرګي په دوړوکې وړي ،
اوبیایې اچوي پر هسکو ټیټو
یوې انساني ونې ځان کله هم آرام ونه نیو،
هماغه ونه وه په خپله ګاندي ،
خواوس زه وته یو دهغه پرمینه !

دهغه آثاردا په ډاګه کوي چې هغه ځان وپیژاند،په ډله ییزه اوانفــرادي توګــه دهغــه ژوره موخه مورال اومعنویت ول. په سیاست کې دهغه دفعالې ونــډې هــدف دهغــه ټولنیزې څرګندونې وې :

ketabton.com - The Digital Library

(زه به ترهغوپورې يو مذهبې ژوند ونه لرم ، ترڅوچې مامې خپل هويت دټول بشريت په وړاندې نه وي په ډاګه کړی ،همداسې زه به کله هم دسياست په اړه څه ترسره نه شم کړای ترڅوچې زه خپله سياست ته نه وم ورننوتلی.د سړی د ګردو فعاليتونولاملونه اوکچه ديوه ناپايه ټوليزحالت څرګندوی دی) .

داچې سياست يې بيا يوه ځاني خبره وه. هغه په دې نه پوهيده ، هغه داڅرګندوله چې هرمذهب اوروحانيت دانساني فعاليتونويوه برخه دی ، روحاني قانون له پيله ترننه په خپله برخه اوساحه کارنه ورکاوه،خوخپله اغيزه يې دژوند دعادي فعاليتونوپه ترڅ کې تل په ډاګه کوله . بايد چې رښتني مذهبي واوسو، يوڅوک هم بايد ځان په دې ډاډه نه کړي چې ګواکې هماليا به دکور په انګړکې راښکيل او په امن سره به يې وګوري .

. رښتيا ، خيرښيګينه اومينه ديوه معنويت په توګه تل دبشرداندينښنو لپاره تسل توکي وو. روحانيت اوسکيولريزم په پايله کې د ټوليزشته والي اړوند توکونه دي،ګاندي دغه اړوندوالی په بې شميره توکونواومثالونوکې د نني غړاونظر اوبهرنړۍ ته دخپلې کتنې په توګه تشريح کړی دي .

ساتياګره په دغه برخه کې دده تخنيک شوه، چې ديوه عصري اونوي وړانديز اوپديدې په توګه يې خپلې چارچاپيره نړې اوپرهغې برسيره خپل ځان ته وړډالی کړه . درښتياني څواک په مفکورې سره هغه له خپل نظرسره سم د خدای مانا اومفهوم تشريح کړل:

زما دباورچوکاټ دادی چې هغه هم ځان له بشرسره سيال کوی. ، خوموږبايد خپل غوږونه بياهم دننی انګازې (دزړه آواز) په ولولوپورې ترلي وساتو.

دګاندي لپاره له نني مخالف سره مبارزه ترباندنې هغه خورا مهمه اودپاملرنې وړده. هغه *مهابهارت* په خپله ديوې ننی جګړې په توګه چې له انفرادي روح سره په دننه کې وه تشريح کړه . کوروکشترا ديوچا خپل شعوردی، اوده په خپله دبشريت دشعورملتيا وکړه.

ګاندي په روحاني توګه هره فکراوهرعمل له خلکو سره شريک کړ،دده ليکنې په سلوټوکوکې راغونډې شوې ، چې يوه انساني لاس هم دومره څه لکه چې ده ليکلي نه

ketabton.com - The Digital Library

دي ليکلـي. دده پـه خاموشـې ، ليکنـې اوعمـل کـې يوناپايـه پانګـه اچونـه وه دليوتولستوی په باره کې ده وليکل : " د تولستوی تش په نامه تنوع دربنتيا پـه اړه دپرمختګ نښه وه دربنتيا اوحقيقت په باره کې دي زياتره غيـرمنظم ښـکاريځکه هغه ددغې تګلارې د دوام په ترڅ کې دخپلودکتورينو دودې په فکردی، دهغه مـاتې دهغه اتلوالۍ وې ، دهغه مبارزه او اتلولي دهغه ځانګړي وو".

داهم دګاندي رښتياده چې هغه کله هم د رښتيا دزيري ورکول په شان نه ده کارولی، ده داګواښ کړی چې که هغه ان دمهاتما له خواهم راشي ، يوڅوک کولای شي ، يانـه چې دده ژوندليک ولولي څو پرهغه پوړی اوکچه باندې پوه شي ، هغه چې دده خـوب اوخيال دي . هيڅ هم په دي کې دپټيدو نشته، هره چار ښه اويا بـده دده لپـاره يـوه تجربه ده چې په څرګنده توګه ښينه کوي، پـه هـره ټولنـه کـې ديـوې رښـتيانۍ پخولاينې خبره هغه وخت په ډيره اسانۍ سره رامنځ ته کيدای شي چې هغـه ټولنـه ځـان لـه رښـتيا ، اولـه رښـتيا نـۍ مينـې سـره مخـامخ کړي.پرهديروبانـدې دوښواوشنليوغوړيدل دبياژوندي کيدو اوپه پای کې دمرګ اوژوند ترمنځ دپخولاينې نښه ده.

هغه ترخپلې وروستۍ سلګۍ پورې خپل نبوغ اوراديکال اکشن پـه دغـه تـرڅ کـې وکاراوه چې :

موږ بايد مخکې تردې چې نوربدل کړوخپل ځان دبدلون خـم تـه ور واچـوو، دغـه دکورنۍ قانون دی، خو رښتيا ، مينه اوخيرښيګڼه بيا دډلې، ټولنې اوملـت لـه پـاره دپاملرنې وړده. برسيره پردې نه زورزياتی بيا زموږ دنسل لپاره داسې قانون دی لکـه چې زورزياتې دزورواکواوژونکولپاره دی..

زموږ په اوسنۍنړۍ کې کيدای شي دايوه له رښتياينې څخه لرې مفکوره ښکاره شي. تراوسه پورې په دغه اتومي عصرکې که چيرې تمدن نه شي کولای چې دپراخوپرګنو منځ ته دځليدونکو اوسپينوپه زور ورننوزي ، دګاندي انساني فلسفه پـه دغـه تـرڅ يوازنې اوبشپړځواب دی چې دنړې په مخ کې بايدکيښودل شي..

دګاندي په اړه دخيړنې په خاطر ما ډيرځايونه له پيترماريتيزبورګ څخه ترسامبرمتي اشرم پورې ، له بريلا هوس څخه هلته چې هغه ومړ،ترراج ګهاټ پورې ، هلتـه چـې

ketabton.com - The Digital Library

هغه وسوزول شووپلټل . دسامبرمتې په يوه کوچنې دکان کې مې يوکوچنې کتابګوټې دجان بريلی ليکنه تلويزيونی درامه چې د(ګاندي) په نامه فلم له پاره يې کښــلې وه ومونده چې په کې ليکي :

مادګاندي خپلوليکنوته لاس وراوړد کړ، هغه نژدې هره ورځ دهغې خبرپاڼې لــه پــاره چې ده په جنوبي افريقا کې خپروله يوه مقاله کښله ، اونورې هغه چې ده بياوروســته په هندکې ليکلې اوايدت کړې وې. دهغه همداسې ليکونه دي چــې ترســلوزياتيږي. دغه ټول يوهم ادبيات نه و، خو وروورو ددغه پرانيستې ، هيله من اوناسپړلي ســړي شخصيت زما له پاره نا سپړلی پاتې شــو،دهغه نيکمرغــه هڅونــه ،دهغــه انســانيت اوسړيتوب، دهغه دناچاری ځواک اودهغه دانساني معما شعوري هڅون ، يوځواک چې دده د تواضع (کيدای شوچې ډيربه لوړنه و) چې دخلکو له خوا پيــروي کيــده اولــه کلتوري رنګا رنګي سره يوشان مل و ، هماغه يې نهرو ته ورزده کړه ... او دکلې بسنت له خاورو خښتو جوړ انګړخخه هلته چې دی په کې زيږيدلی و پنځه ميله واټــن نــه درلود.

او ورو ورو ما هغه ګاندي هم وليد هغه چې نه امپررکټيکل او نه هــم ايديالســت و ، هغه چې ايده اومفکوره يې يوه درد دونکې تجربه اودژوند په تــرخ کــې يــوه درنــه ستونزه وه اويوه سختي چې زه هروخت ورسره آشنا وم ...

د ګاندي په ليکنه کې ما هڅه وکړه چې هغه ديوه زړور، هوډمن په توګه انځورکړم ، زه په دې بريالې شوم چې دده په شتون اودانسان دپيچلتيا اودهغه نه ترلاسه کيدونکې باور او جوړښت په اړه يوه نه پاريدونکې رښتيا اوصــداقت کشــف کړم.داســې چــې وکولای شي د ښه اوبد ترمنځ انډول وساتلی شي ... هغه انډول چې دهغه لــه مخــې يوجوړونکی ګام ان ددغه اتومي عصرپه زړه کې پورته کړای شو.

ګاندي ژوندی و ... هغه ترټولو مهمه اودپاملرنې وړ ډرامه ،

هغه زموږ په زړونو کې دمينې اوکرکې درنه جګړه، هغه په رښتيا هم په دې پوهيده چې دايوه جګړه وه ،يوه جګړه له زياتو ماتواوبايلونو سره ، اوهغه يوازې په يــوه اتــل

ketabton.com - The Digital Library

باندې باوري و. چې هغه اتلولي په خپل ذات کې يوه رښتيا ينه اوسوله وه ،داسې چې هغې کله هم بلهاري اوقربانيان نه درلودل .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

ليکوال دفيجي پوهنتون دتولنيزو علومواوآرت دپوهنځي او همدارنګه د کانبيرا پوهنتون افتخاراستاد دی . دغه مقاله دليکوال هغه وينا ده چې په مهاتما ګاندی های سکول کې يې دمهاتما ګانـدي زيږيـدو دکاليزې په ترڅ کې وکړ ه .

ketabton.com - The Digital Library

(۷)

ګاندي سمرتي،

یوه شېبه د بشریت له وجدان سره ؛

د ۲۰۰۸ کال لمرخرک به له یوه خواشینونکي یادسره راوپړکیږي ، هغه یادچې شپیته کاله مخکې دهیوادپرتم اوپلار مهاتما ګاندي دهغه په ترخ کې دابـدیت پرلاربانـدې ګام کیښود، هغه دشهادت اوعبادت کتنه له خپل خواخوږي خدای سره دپیوستون په ترخ کې په داسې حال کې چې دهغه نوم یې پرشونډو باندې و وکړه .

مهاتما ګاندي د ۱۹۴۷ کال دسپتمبر په (۹) نیټه دنوي خپلواک شوي هند پلازمینـې دډیلي ښار ته له کلکتې څخه ، له هغه ځایه چې ده هلته په معجزه یې توګه دسـولې تابیاوکړه راستون شو.،داهغه شیبه وه چې هغه له ویش څخه وروسـته دخپـل ژونـد خوراسختې اودرنې شیبې په کې تیرولې . په ډیلي کې دده پخـوانی کـور *بـالمیکي بستی* اوس دهغو ګنو مهاجرو کمپ شوی وچې دوی دپولې لـه اخـوا تردغـه ځایـه رارسیدلی وو. ګاندي جي داومنله چې دی باید په دغه ټاکل شوي مینـه کـې چـې (پلاتیل بریلاهاوس) نومیده واوسیږي ،دادده له پاره څکه مهم استوګنځی و چې لـه دغه ځایه ده له ملي مشرانوسره په ښه توګه تماس نیولای شو. له دې سره هـم چې دغه وړتیایې درلوده داځای دده له پاره په زړه پورې نه و، خوداچې دده دخوندې ساتنې په اړه اندیښنې وې ، څکه داځای دده له پاره ترټولو ښه اوخونـدي ځـای پـه نښه شوی و. همداوه چې ده په دغه اړه په خنداسره یوځل وویل:

« تاسې فکرکوئ چې که زموږدوران راشي ، تاسې به په دې وتوانیږئ چې ما وژغورئ ؟ » .

ketabton.com - The Digital Library

دده استوګنځی په بریلاهوس کې په خورا احتیاط سره سمبال شوې وه،تشـناب یـې هم له کوټې سره تړلی و،کوچونه اوڅوکې یې اوس دنوي خاوند داړتیا له مخـې بـدل شوي وو. دغه مانۍ دهنددآزادۍ په شپوورځوکې یوه له خورامهمومانیوڅخه وه چـې ددغه مهال دتاریخې پیښوشاهده هم ورته ویلای شو.

خلک له هرې خوا پردغه لوري رامات شول اوپه دې هیله ول چې مهاتماګاندي بایـد دهند دګورنر جنرال اویاهم لومړی وزیرپه توګه له خپلوملګروسـره پـه دنـده پیـل وکړي. ،دده په اړه ترټولومهمه داوه چې هغوخلکو ترهرڅه زیات د (بپو) په زړه کـې ځای درلود چې هغوي بیوسي اوخواروو، ده تل دهغوله پار ه وخت درلود، اویوتن یـې هم له ځانه خواشینی اوخپه نه ستناوه،ځکه نو ګاندي جی هم ددوی په زړو کې اوچت اودرند ځای ومونده.

ګاندي جي پردغه مهال دادنده هم دځان کړه چې دهندمشـر ان بایـد دنـوي هنـد دجوړولو کارته ځیراووهڅوي په سلګونوړیوالو وتلوڅیرو ، لیکوالواوژورنالستانو سره یې په دغه وخت کې وکتل ، هغوي ټول له مهاتما ګاندي سره لـه خپلوکتنووروسـته دهغه دخدمت پر ټکي باندې باوري شول همداوه چې داسې لیکنې لکه (یوه شـیبه دبشریت په فکرکې) یې ولیکلې اوهغه یې خپرې کړې .

له همدغې کوټې څخه ده پرخپلو خلکو باندې دپاملرنې اود دوی دپیوستون په خاطر د ۱۹۴۸ کا ل دجنوري له (۱۳) تر (۱۸) پورې روژه ونیوه.

(دنفسی سپیڅلتیا) دغه نښه اووروستۍ روژه یې دجوسو پرهغه ګیلاس باندې ماتـه کړه هغه چې مولانا ابـوالکلام آزاد ده تـه ورکـړل ده دا روژه پـه دې خـاطرونیوه څودهغوی په وړاندې مقاومت وکړي چې غوښتل یې دغچ اخستنې اوړپه هیـوادکې بل کړي.، ده غوښتل چې پردغه اورباندې اوبه تویې کړي اوپه هیـواد کـې دهـرډول فرقه یې ټکرلمنه ورلنډه کړي .

له دغې روژې نیولو دوې ورځې وروسته د ۱۹۴۸ کال په (۲۰) کله چې دی په خپـل عبادت کې ډوب شوی و،په همدغه وخت کې دده پرژوند باندې د تیـارې دخوریـدو شونتیا نژدې شوې وه ، خودده ددعااوهڅې په پایله کې دډیلي په ښارکې دفرقه یې ټکرمخه ونیول شوه اوټول ښار بیرته امن په خپله غیرږه کې ونیو.

ketabton.com - The Digital Library

د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۰) دجمعې په ورځ دمازدیگر په پنځوبجو گاندي غوښتل چې له همدغې کوټې ځخه ووځي او دوروستي ځل له پاره دعبادت په خاطرله خپل (خالق) سره وصل شي ، څوشيبې وروسته دده په وینو لړلی جسد بیرته همدغې کوټې ته راستون کړشو، اوپه پای کې د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۱) له همدغې کوټې ځخه بیوخپل سفر په ابدي توگه دجمنا دسیند دغاړې په لورپیل کړ.

دمهاتما گاندي وروستۍ ورځ اوگړۍ د ۱۸۴۸ کال دجنوري (۲۸) نیټه وه ، په هغه ورځ ده ځانگړی حالت درلود ، دی په بریلا هوس کې له خپلې کوټې دباندې په یوه تـاوده ماسپښین کې لمرته ناست و، په همدغه شیبه کې یې راج کماري امریـت کـور تـه وویل :

« که زه دیوه لیونی سړي په گولۍ باندې مړشم ، زه باید ډیر خوشاله شم ، ځکه چـې نور به پرما کې دقهرځه نه وي پاتې ، خدای به زما په زړه اوشونډو باندې وي .»

دوې ورځې وروسته دې هغه سړي چې دده پرعبادت ځای کې یې ده ته تیارې نیولی و، ده ته وروړاندې شو ، هغه یې د درځلې ماشې په کښیکلوسره راونـړاوه اومهاتمـا گاندي یې دتل پاتې مرگ په سفر، په هغه سفرچې دده هیله و په داسې حال کې چې دخدای نوم یې پرشونډو جاري و ولیړه اوله دغې نړۍ ځخه یې سترگې پټې کړې. .

شاوخواتېوله آرامۍ نیولې وه، په هغه شیبه کې چې دده په وینولړلی جسد یـې دلتـه راووړ ، دده جسدپه پانېواوخلوباندې پوښل شوی و، یو چا یې ترځنگ شمه ولگوله ، په همدغه تیل ماتیل کې چې په البوقیورقیو واټ باندې جوړو گـورنرجنرال لاردمونـټ بیټن راورسید، ورپسې جواهرلال نهرو راغی ، نـژدې نـیم سـاعت دوی دواړه دننـه دمهاتما گاندي له جسد سره وو، بیاراووتل اونهرودملت دپلارخبردملت په وړاندې په خوراجذباتي الفاظوکې اعلام کړ:

« ملگرو... اورڼا نوره زموږ له ژونده کډه وکړه ، تیارې هره خوا په سراخیستې ... زموږ گران لارښود هغه زموږ بپو نورله موږ سـره نشـته ... هغـه رڼـا چـې پردغـه هیـواد راوپرکیده هغه څه عادي رڼا نه وه ،هغې رڼـا چـې دغـه هیـواد یـې دډیرکالولپـاره رڼاکړاودغه هیواد به دنوروډیرو کالونولپاره رڼاکړې ، اودغـه رڼـا بـه زرگونـه کلونـه

ketabton.com - The Digital Library

وروسته پردغه هيواد اوګرده نړۍ باندې راوځليږي اود زرګونو زړونو لپاره به يوتلپاتې ډاډ اوتسل وي . »

بريلاهوس دملي غورځنګ دمبارزې پرمهال خورامهمه دنده ترسره کړه ، په تيره بيا د ۱۹۴۵او ۱۹۴۸ کلونو په اوږدوکې ، په دې چې دلته دملــي مشـــرانو اوګانــدي جــې ترمنځ په وارو واروناستې ولاړې ترسره شوې اودلتــه دګانــدي اوانګريــزي مشـــرانو ترمنځ تاريخي اوبرخليک جوړونکې خبرې هم ترسره شوې دي. .
بريلاهوس په ۱۹۷۱ کال کې دحکومت له خوا دملت دپلار دياودون دمانې په نامه يــاده شوه او دمهاتما ګاندي په ياد ددغې مانې نومولو مراسم د ۱۹۷۳ کال داګست پــه (۵) ترسره شول .
د (ګاندي سمرتې اودرشن سمرتې) په نومونو چې کوم جوړښت اوس نومول شــوې ددغه جوړښت بنسټ د ۱۹۸۴ کال په سپتمبرکې د ګاندي سمرتي په نامه پــه تــيس جنوري مارک اودګاندي درشن نامه په راج ګــاټ کـــې کيښــودل شــو، اوس دايــوه خپلواکه موسسه ده چې چارې يې دکلتور وزارت ترسرپرستۍ لاندې ترسره کيږي ، دهندلومړی وزيردهغه مشردي ، اواصلی موخه يې داده چې دګاندي دژوند اوافکــارو په اړه په بيلابيلو ټولنيزو او روزنيزو پروګرامونو اوخپرنوباندې لاس پورې کړي..
ګاندی سمرتي مانې چې اوس په تيس جنوري مارک کې ده ، دادګاندي دژوند د ۱۴۴ وروستيوورځو په زړه پورې خزانه ده چې په عين وخت کې يې دهند اونړۍ دمليونــو خلکولپاره دزيارت ځای بنه هم غوره کړې ده، دګاندی جي کوټه په هماغه شان سره ساتل شوې لکه څنګه چې ده د ۱۹۴۸ کال دجنوري په ۳۰ دخپل وروســتي عبــادت پرمحال پريښې وه ، دده نړيواله شتمني دلته ده اوپه دغه کوټه کې هرچا ته په خپله وړتيا سره ځان ځلوي .

دمقالې ليکواله يې سويتا سينګ ده .

ketabton.com - The Digital Library

(٨)

لارد بیخو پریخ :

ګاندي اوسوراج (خپلواکي)

دګاندي په وړاندې سوراج یاخپلواکي په غوخه توګه یوه اخلاقي اوسیاسـي مفکـوره وه. اوپه انفرادي کچه دغه مفکوره دځاني هیلو اوغوښتنوپه وړاندې یودلیل اوپه پای کې داپه خپله یوه ننۍ هم آهنګي وه. خوپه ملي کچه دغه مفکوره پرهغه څه بانـدې ولاړه وه چې دهغې په واسطه دټولنې ګرد برخلیک دبدلون اوتحول منګولو ته لویده داسې چې دهغې ټولنې هرغړي ترهرڅه دمخه په دغه بدلون اوتغیراودهغه په وړتیـا اوپایلوباندې باوري و.دګاندي له پاره هم هرانفرادي وګړی دواک اوځـواک سـرچینه و.هیڅوک باید بل څوک ددې له پاره ناچارنه کړي چـې دده دارادې خـلاف دې څـه ووایي اوکه یې وایي نوپایله به یې دهغوپه مړینه اوځورونه پـای تـه ونـه رسـیږي . اویوازې به هغه څوک په دې وتوانیږي چې دځانی اوچتیا په ترڅ کې پرخپـل ځـان باندې بسیااوډاډمن واوسیږي .

په دغه برخه کې ترټولومهم اودپاملرنې وړ ټکی دادی څوباوري شـوچې هرانفـرادي وګړی ترهرڅه دمخه دلوړتیا غوښتنې اودځان غوښتنې خوراپیاوړی شعورلري. ځکه نو دا اویا دی به ځانو ته ددې اجازه ورنه کړي چې دنورو دیکتی اوانحصارته دې غاړه کیږدي. اونه نورچا ته ځواک اوپیاوړتیا ورکولای ،ځکه نوداپرهرانفرادي وګړي پـوري اړه لري چې هغه ترلاسه کړی اوویې ارزوي .

په جنوبی افریقا اوهندکې دګاندي دژونداوړدې مبـارزې دی پـه دې بـاوري کړچـې دزورزیاتی یوسستم کولای شي رامنځ ته شي ،خودابايد په دغه اړه په پـام کـې وي

ketabton.com - The Digital Library

چې که له هغه سره یې دقربانیانو مرسته نه وي هغــه لــه منځــه تللــی دروشــمیرئ ،بریتانیا ونه شوای کولای چې هنددځان کړي ، هندیانوپه پرله پسې توګــه دهغوپــه وړاندې خپل عکس العمل ،بیلتون اوسرټکونې اوپاریدنې وښودې. خوله دې سره هم انګریزانو پرهندباندې خپله واکمنی ترډیرو پورې وساتله ځکه چې هندیانوخپله لــه هغوی سره مرسته اوهمکاري کوله، اوان چې دوی یــې اصــلي انســاني ځــواک لکــه سرتیري هم ورته برابرول ، په دغه ترځ کې دوی خپله په ځان بسیا ایدلوژي په خپل واک کې له لاسه ورکړه ،لکه څنګه چې ګاندي په دغه اړه داخرګندونه کوله، هغــوی چې لکه دچنجیوپه څیر چلن باندې روړدي شوي وي اونورددې له پاره رابولي چــې پردوی باندې برلاسی شي داهغه ناداني ده چې دوی دخپلې ناپوهې په ترځ کې دځان کړې ده ، دزورزیاتی په وړاندې دبې عدالتۍ په نامه قربانیان چې دوی خپله هغه تــه په خپله خوښه غاړه ږدي اولاره ورته برابروي کله هم بې ګناهان نه شوبللی.
دګاندي له پاره دواک مانادلوړواوپیچلواړیکو سمبالول دي. دواړه واکمــن اودعــدالت قربانیان په دې باوردي چې ټول واک بیاهم له پخوانوسره دی،کله چــې زورزیاتوتــه پرځان دواکمن کیدوډاډ ورکوي اوهغوی بیا دخپلوقربانیانوپه بې روحیې کولو بانــدې لاس پورې کوي او ددوی دزیرمه والوپه توګه دوی ته په خپله دچوپړلاره پرانیزي ،په دغه ترځ کې داخرګنده چې هرهغه څوک چې دوی ته خدمت کوي اولــه دوی ســره دملاتړندې ته اوړې ورکوي ددې ټولومانا داده چې دوی په خپله دزبیښاک له پاره په څرګنده دعمل ډګرته راوتلي اوورسره یوشوي دي چې په دغه کارسره دغــه کســان دبرلاسودریځ اوځواک دواړه پیاوړي کوي .
له هغه ځایه چې محکومان تل دځان لپاره دادلیل راباسی اووایی چــې موږخوبیواکــه اوبې ځواکه یو، دوی په دغه حال کې دهغه چا په دریځ کې دریږي چې یوخودځان په باره کې فکرکوي اوبل داچې په دغه ترځ کې نور ددې توان له لاسه ورکوي چې دځان په سمبالولو باندې لاس پورې کړي ،دغه هڅه هغه څه ده چې دمقابل لــوري ځــواک پیاوړی کوي اوپــه عــین حــال ددې ســبب کیــږي چــې دهغــه ترســیوري لانــدې بیاددارفضاهم پرهره خوابانديې خپل وزرونه وغوړوي.

ketabton.com - The Digital Library

داخبره چې زوروالا تل دهرډول ځواک لرونکی دی ،په رښتيا هم يوحقيقت دی ،خوله دې سره کوم څه چې تراوسه ددې دواړوخواووپه مـنځ کـې د رښـتيا ځـای نيـولی اوترزياتې اندازې هغه ددوی پرهيلواودلايلو باندې ولاړدی هغه دادی چې هرڅه بايد په خپله ترسره شي اوسړی بايد په خپلوپښوباندې ودريږي .

په دغه اړه داهم ځکه مهمه اودپاملرنې وړده چـې دوی بايـدد سسـتم پـه اهميـت اوطرحه باندې فکروکړي . په تيره بيا هغوی چې دژوند په اوږدوکې دپياوړتيـا لـوړې پولې ته رسيږي اوپه څرګنده په يوه سايکولوژيکی پاملرنه او ليوالتيـا بانـدې اوړي. دګاندي په نظر ددغې پوښتنې اوستونزې له پـاره ځـواب دخلکوپـه لـور لارښـونه اوخوځيدنه، ځان برجسته کول اوکمپاين دي، اوداپه ګوته کول دي چې واک په کـوم ځای کې اوله چا سره دی . چې داپه خپله دساتياګرانو لـه موخواومرامونوڅخـه بلـل کيدای شي .

په جنوبی افريقی کې د ۱۹۰۶ کال په ترڅ کې دهلوځلو ترسره کول اوپه پرلـه پسـې توګه بيا په هندکې دهغوتجربوعملي کول ،داهرتېول هغه څه ووچې دهغو په ترڅ کـې پربې عدالتی باندې زياته رڼااچول شوې وه اوداغوښتنه يې رامنځ ته کړې وه چې له يوه بل سره وګوري،اوپه يوه ځانګړې انتخاباتې حوزه کې سره وخوځيږي چې بالاخره داکارترسـره شـوخوله لـړو وړتيـاوو اوستاينوسـره. هسـې نـه لکـه چـې ديوشميرنوروبرياووپه برخه کې په په سمه توګه دعملي توب جوګه شوی وای .خولـه دې سره سره هم داکاردخلکو په وړاندې ددې سبب شو چې هغـوی يـې راوهڅـول اوهغوی ته يې داتوان ورکړچې ديوه عمل په لورځانونه سره منظم کړي، ددغه عمـل يوه بريا داهم وه چې دهغوی چې پرواک باندې وو دهغوروحيه اوځان غره والی يې هم له سختې کمزورتياسره مخامخ کړ.اوپه ځواک کې دخلکو پـه ګټـه يوڅرګندانـډول رامنځ ته شو.

ددموکراسی په ترڅ کې تل واک دخلکوله استازو سره وي ،ګاندي هم فکرکاوه چـې داخبره سمه ده، خودخلکو لپاره بايـد چـې دنورشـيانو ترسـره کيـدل هـم اړيـن وي،داسمه نه ده چې دهرې ورځې په ترڅ کې بايد هغوی خپل تصميم ونيسي ،په دې چې په دغه کارکې کله کله داستعدادونودوړتياخبره ترپښولاندې کيږي. دغه اصل په

ketabton.com - The Digital Library

خپل وارسره دعامو اتباعودادعاوو له مخې له دووخواڅخه دپاملرنې وړوي ، لـومړی داچې دوی بایـد خپـل کسـان اواسـتازي ښـځې اونارینــه دې تــه وهڅـوي چــې بایددنیاوکولواودرناوي وړتیاولري اوپه عین حال کې باید دملي ګټوخبره هم پــه پـام کې ونیسی.

دویم داچې ددوی استازي ددوی په نامه عمل اوخبرې کوي ،ددوی دپریکړو دعملـي کولو په تکل کې کیږي ،خلک باید ځانونه په دې ډاډه کړي چې دوی دخپلو استازوپه واسطه کولای شي خپل مرامونه اوغوښتنې عملی کړي. ګاندي داوایی چې له همـدې امله خلک باید دخپل سیاسي ژوند په ترخ کې په پوره لیواتیاسره برخه واخلي.

له هرحکومت سره داترلې چې دوی واک په ناوړه توګه کاروي ان چــې دموکراتیــک حکومت هم بیاپه دغه برخه کې له اتوکراسی څخه بیل نــه دی ، خوکــوم تــوپیرچې ددغودواړو ترمنځ شته هغه دادی چې یوله دغه چلن سره غاړه وړي اوبل یې نه وړي، اوهمداده چې دا په ډیرووختوکې داتوکراسی لپارغیراحتمــالي وي، یودموکراتیــک حکومت په دې پوهیږي چې که داکاروکړي ،دهغه اتباع به د هغه حکومت له مرستې څخه لاس په سرشي.اوپه پایله کې داهم شونې ده چې هغه دموکراتیک حکومت پــه ډیره اسانې سره خپله خیره دخپلووګړو په وړاندې شیطانی کړي اوخپل خلــک پــه څرګنده توګه ددرغلۍ اوانحصارښکیل ته وراچوي . لکه چې ګاندي هم دغه خبره په ګوته کوي:

« رښتنې خپلواکي به کله هم دواکمنواویوڅوتنوپه واسطه رامنځ ته نــه شــي. بلکــه داهغه ډالۍ ده چې ټول خلک دهغې په مرسته دکمزورواکمنوپه پرضدکه چیرې هغه ونه مني راپورته کیدای شي... دخلکودپوهې دهغوي دویښتیا پــه شــعوراوځواکمنې سره کیدای شي ، هغه وچلیږي اویاترکنترول لاندې راشي »

هندي ولس ان تراوسه پورې سوراج ته اړتیالري چې باید پرهغــې بانــدې لارښــونه شي،ګاندي فکرکاوه چې په دغه ترخ کې ښه اوپه زړه پورې لاره داده چــې ترهرڅــه دمخه موږ

په هیوادکې دیوې سراسري ټولنې یاارګانیزیشن له لارې چې په هغه کې دهیوادټول وګړی نراوښځې برخه ولري اوپه خپل پراخ ګډون سره دخپلوستونزو،دخپلوسیاســی

ketabton.com - The Digital Library

ځواکمنیودبسیاکیدنې اودبی عدالتیوپرضد دخپلوسازمانودجوړولوپه کاربانديې لاس پورې کړو . ګانديې دخپل ژوند په وروستیوځوکالوکې په دغه اړه یوشمیرجالبواودپاملرنې وړوړاندیزونو سره دعمل ډګرته راووت .
ګاندي فکرکاوه چې دخپلواکۍ له پاره دمبارزې په اوږدوکې کانګرس په روحیاتی برلاسي بانديې ټینګارکاوه چې داهځه ان ددولت له مهمواولومړنیودندوسره یوشي اوان چې ترې لوړه هم وه.ددغې طرحې بې ساری والی په دې کې وچې دغه کاردخلکوله خوالارښونه ، اودټولنې له خوا پالل کیده چې په پای کې ددغه اغیزمن موړال په ترڅ کې دولت په خپله دیوې مهمې اودپاملرنې وړ وړتیادځان کولای شوای . دده خپله ویناده چې ویل یې ، له هغه ځایه چې کانګرس دآزادۍ په لاره کې دخلکو په مرسته واک ترلاسه کړې نواوس داورته وړده چې دوی باید خپل (لوک سیوک سنګ) یانې دخلکودخدمت لپاره ملي ټولنه ولري . دهغې غړي باید په کلیوکې ځاي پرځای وي څوچې د (سم ګره ګرام سیوک) په پوره واک اوځواک سمبال کارکونکي چې ځان یې په دغه اړه خپلوژمنوته وندېه کړی وي لاس په کارشي . دوی باید دخلکو پام خپلوحقونو، ددوی اودولتي نمایندګیوترمنځ منځګړیتوب اوپه سیموکې دبې عدالتۍ هلته چې اړین وي راوګرزوي اوله ساتیاګرانو سره دې په تفاهم کې شي.
ګاندي په دغه اړه تیروتی و چې دکانګرس بیوسي یې په ډاګه کوله ، خپلواک هند په سخته توګه پردغه مهال دیوه داسې ګوند لپاره اړتیادرلوده چې هیواد اوحکومت ېې په ښه توګه لارښونه کړي وای.کانګرس په دغه مهال په سازمانی لحاظ هغه پیاوړتیا نه درلوده چې په دغه مهال یې په اوچت موړال اوسیاسی قانونیت سره لکه چې دوی ددولت لپاره دژمنې په توګه پاس کړې و عمل وکړای شي .
دګاندي له خوا د لوک سیوک سنګ اویاورته سازمان نظریې سره له دې چې خپل ارزښت یې درلود، خودابايد ووایوچې دهند دبیاراژوندي کولو دکاراوپه دغه برخه کې هلوځلو پرسیاسي اوبیروکراتیکوکړیوبرسیره په خپل واردپرګنیزو او وګړنیوسازمانو مرستې اوملتیاته اړتیا درلوده. خوبرعکس سنګ او دې ته ورته ټولنې په دغه وخت کې په داسې توګه رامنځ ته شوې چې هغوی په مخامخ توګه له دولت سره دسیالۍ

ketabton.com - The Digital Library

اوالترنتف ځواک خبره په خپل مرام کې تر لاس لاندې ونيوله ،خپله ښارنه اوکتنه يې په داسې توګه عياره اوبرابره کړه چې هرچا فکرکاوه دوی په خپله دګوند اودولت لــه اړوندو اداروڅخه دي. ددوی دغه چلند دهغوکسانو له پاره يوالترنتف چينل پرانست چې هغوله سياست اوسياسي ژوند سره لبوالتيا اومينه درلوده. بله داچې دوی داهــم په ګوته کوله چې دولت په سياسي لحاظ په دې نه دی توانيدلی چې پرګډوډيوباندې برلاسی ومومي. دغه کارددې لامل هم شوچې درغل مامورين رامنځ ته کړل، دولتــې بودجه دچوراوتالان منګولو ته ولويده اوپه پــای کـــې قــانون ، حکــومتي مشــورتی سرچينوخلکوته دامشوره ورکړه چې دوی بايد دسيمه ييزې بې عدالتۍ پرضد خلک لاربښونه کړي .

لنډه داچې ، دوې داوړتيا درلوده چې له قانون سره مرسته وکړي اودځان اوحکومــت ترمنځ ديوه پله په جوړولو باندې لاس پورې کړي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويد ه .

ليکوال دانګلستان دويست مينسترپوهنتون ددموکراسی دڅانګې استاد اودمشرانو جرګې غړی دی .

ketabton.com - The Digital Library

(۹)

مارس اپستين :

ګاندي په اوسني عصر کې

هند د ۲۰۰۷ کال داګست په میاشت کې دخپلواکی (۶۰) مه کالیزه ونمانځله، په دغه پراخه سیمه کې چې نن سبا تریوه بیلیون زیاتووګړو ټاټوبی اوهیـــواد دی، پــه دغــه پراخه سیمه کې هرخوک ځان له ورایه پراخ ، بډای اوترنوروپیچلی پــه ګوتــه کـــوي. دلته چې نه یوازې یوملي لاربنود او پلاربلکې دوه جـــواهرلال نهرواوګانـــدي ددغـــې ټولنې ملی ویاړونه بلل کیږي لري .

لومړنی یې په ریشنلست لیدباندې ولاړاوباورمن دی،ځکه هنـــد هغــه دخپلـــې ودې لامل اوهڅوونکی بولي چې هندته یې اجازه ورکړه څوپه نړۍ کې دپیاوړې دموکراسي په پربنسټ باندې آن له خپل ایجاد څخه ترننه پورې پرته له کوم تکراوکړکیچ څخه له قانون ، پارلمان اوفیدرالیزم سره یوځای وده وکړي . برلاسي او زور زیـــاتي دلتـــه داسې څرګنده بڼه نه درلوده لکه څنګه یې چې دپوځیانو ترسیوري لاندې په ګاونډي پاکستان کې درلوده.

دګاندي برخه اخیستنه په دغه ترڅ کې هم بنسټیزه وه اوهم دپاملرنې وړ، مهاتما هغه لغت چې په سانسکریت کې یې مانا (ستره اروا) ده دیوه هڅون اوودې پـــه کاربانـــدې لاس پورې کړچې اغیزیې تراوسه پورې په عامه توګه دپاملرنې اویادونې وړدې، دده دسوله ییزمقاومت فلسفه نه یوازې په شپیتموکالونو کې په متحده ایالاتوکې دمارتین لوترکینګ له پاره لاربنوده شوه بلکه دنلسن ماندیلا له پاره په جنوبی افریقاکې هـــم

ketabton.com - The Digital Library

داپارتايد په وړاندې ډاډمنه تکيه ګاه شوه. دعدم تشدد بهير هغه پراخه اولويه وسيله شوه چې په خوراځيرکې اوله مطبوعاتوځخه دکاراخيستلوپه ترڅ کې يې په يوشميرهيوادولکه سربيا، جورجيااواکراين کې د ((رنګينه خوبونو) په ځيره کې په دې وروستيوکالوکې ځان راوپړکاوه.

دهندپه باره کې څنګه؟ په دغه هيوادکې چې خدايان يې پرهره خواکې دي ،ګاندی وکولای شول چې دخپل روحاني اوفلسفي ليدپربنسټ ددموکراسی له پاره لاره چاره اواره کړي.

دده دهڅې اوبلنې په ترڅ کې داآسانتيا رامنځ ته شوه چې دهندهروګړی بايدځانته حرکت ورکړي اوټول هند وان اومسلمانان ، نراوښځې بايد په دغه پراخ ډګرکې دبرخې اخيستنې په ترڅ کې خپل ځان عملأ احساس کړي . ددموکراسی لپاره رښتينې جګړه موړته ګاندي رازده کړه،چا چې په دغې ځانګړې لارښونې سره يې زړونه ددې له پاره راوخوځول چې بايدله خپل ګاونډي سره په څنګ کې دسولې اوخوندي ساتنې په فضاکې ژوندوکړي

او دهغه يوازني چاچې دې ته يې پام شوچې بايد انسان دننې کړکيچ له احساساتوسره سره ددې توان ولري چې نوروته درناوي وکړي اوديوه اړين اصل په توګه بايدپه خپل چاپيريال کې يوښه اوپه زړه پورې استوګنی شي . دګاندي داځرګندې اوسنی ځانګړنې دعصر داوسنی نوي پرمختګ په ترڅ کې دمځکې پرمخ داسې ډالی شوې چې دهغوسرچينه بياهم له همدغه نالوستی اوبيوزلې هندوستان څخه په ۱۹۴۷ کال کې راپيل شوه. که اوس په دغه ترڅ کې دپرتلې په لورګورو ،تاسې وينې چې پرتګالي ميرمنو تر ۱۹۷۶کال پورې چې درايوورکولوډګرته راووځي منتظرې پاتې شوې ! البرت انشتاين وويل : ((نسلونه بايد راپورته شي ، څويې په رښتينې توګه باورراشي چې دده په شان بل چاکله هم دمځکې پرمخ له وژنواووينوتويونوپرته ژوند نه دی کړی)).

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

دليکوال دغه مقاله له له اکسپرس فرانس څخه را اخيستل شوې ده .

ketabton.com - The Digital Library

(۱۰)

جاکویس اتالی :

"اونت ګاري " یا سترګاندي " ‘

تاسي ولې دګاندي ژوند لیک ولیکه ، آیا ددې لامل دهند دخپلواکی شپیتمه کالیزه وه ؟

ماکله هم ددغې کالیزې په اړه فکرنه وکړی ،زما ددغې لیکنې په اړه ، زه باید ووایم چې زه تل دهغوخلکو په ژوندلیک لیکل کوم ، هغوی چې نړی یې دخپل روحانیت اومعنویت په زور له یوه بدلون سره مخامخ کړې وي ، لکه داوسنې مالي سستم کاشف زیګموند واربورګ ، داوسنې ریاضی مخکښ بالیوس پاسکال ،زما له پاره، اوسني فرانسوي ادبیات ،کارل مارکس . په دغه اړه هم ماپه داسې یوچا پسې چې هغه دلویدیزنه وي کتل . دنړې زیاتولویوکسانو په خپلوهڅوسره نړی له بدلون سره مخامخ کړې چې ګاندي هم دغه خبره په خپلونظریاتوسره په رښتیا باندې بدله کړه.

تاسي هغه څنګه وموند ؟

دامارتین لوترکینګ و چې زه یې ګاندي ته ځیرکړم ، مخکې تردې چې زه هندکشف کړم اوپه دغه باره کې لاس په کارشم ، هغه زما پام دعدم تشددپه لورراواړاوه ،

ketabton.com - The Digital Library

وروسته نلسن ماندیلا دګاندي اوپه جنوبي افريقاکې دهغه داوسیدواوکړووړو په اړه له ماسره خبرې وکړې ،ګاندي دهغه روښانګرلارښودو ، هغه دځان په اړه فکرکاوه چې داوړنه ده چې سړی باید په زندان کې هم یاغي وي، هغه په دغه ترڅ کې په دې باورو چې یونې ځواک باید له سړي سره مل وي ، هغه له میدیشن څخه منندوی و ، هغه ځان ماته له هغه سره په تړاوکې راوښود.

آيا ګاندي په اوسني عصرکې مهم دی ؟

هو، هغه ډیراړین اوضروري دی، ګاندي فکرکاوه چې هند باید په خپل هویت سره جوړشي ، هغه ښايي ځان په دې ملامت بللی وي اویاپې نه غوښتل ، چې هغه هند ته دلویدیز ترنامه اوهویت لاندې دپیژندنې وړتیا وربه برخه کړي، ګاندي ولیدل چې دهغه هیواد ددښمنانو له خوا غوبل غوبل شوی، هغه هیواد چې په دغه ځواک سره باید اوچت پاتې شوی وای ، هغه فکرکاوه چې هند پیاوړی ملي ویاړاوبرم لري هغه باید له ورکې سره مخامخ نه شي.

دهغه اصلي دنده څه وه ؟

ګاندي دهندي هویت ایجادونکی و، هغه دهندي ټولنې ملي والي ته عملي بڼه ورکړه ، ویاړپرهغو تبلیغاتي هڅو چې ده ته یې په جنوبي افريقا کې دمهاجرو دحقوقو ددفاع له امله لوړتیا وربه برخه کړه ، په هندکې هم ده خپلې ټولې هڅې ددې له پاره وکړې چې دخلکو پاملرنه یې لاریونو، دمالګې دنامتو لاریون اغیز، روژو ، سفرونواونورو کړو وړو ته راواړاوله . ګاندي له شکه پرته لومړنې ځوک و، چې ترهتلردمخه یې میدیا دانځورونو ، بحثونو اوخپرونو په ترڅ کې دځان په ګټه وکاروله ،په دودیزو کالیو ، لوڅوپښو ، لکړې ، اوعینکو سره یې داکشف هم وکړچې هندیان باید څنګه دځانو له پاره هندي کالي وکاروي .

ketabton.com - The Digital Library

ګاندي څه ډول هندوستان غوښت؟

هغه یوخیالي هندوستان ، چیرې چې کښتنې پاټکې نــوردکرکې اونفــرت وړنــه وي، هندواومسلمان باید په سوله کې له یوه اوبل سره ژوند وکړي. هلته چې هندوباید په اوونۍ کې څوځلې روژه ونیسی ،هلته چې باید تشدد نه وي.

ګاندي ډېرلوړانسان و، هغه ته چې څه په فکرکې ورتیریدل هغه یې په خولــه ویــل، همداوه چې کله کله ډېرې تیروتنې هم ترې کیدې،لکه دهغه لیک په ترڅ کــې چــې هټلرته یې ولیږه اوهڅه یې کوله له هغه سره استدلال وکړي خوبیایې دهغه له امله له هټلرڅخه ښښنه وغوښته.

ګاندي ددموکراسۍ په تاکنه کې څه ونډه درلوده ، داسې یوسستم یې غوښــت چــې هغه به لکه دلویدیزپه شان وي اوکه برعکس ؟

هغه سیاسي ګوندونو ته زیات درناوي درلود،ان که به هغو له دوی سره اړیکي هم نــه درلودل، دموکراسي دده له پاره یوځرګند انتخاب و، په اقتصادي برخــه کــې دنوبــل جایزې ورونکي امرتیا سینګ دذداپه ګوته کړې چې دموکراسي لویدیزه هڅه نــه ده ،بلکی دایوه هندي فکري برياده. چې کیدای شي خبرې پرې وشي .

هغه څه ځانګړې کرشمه درلوده ؟

هو، هغه داسې یوفوق العاده ځواک درلود چې کولای یې شول خلــک پرځــان پســې راوکاږي. ان هغوی چې دده له کړنوڅخه کومه ګټه هم نه ورته رسیده، ګاندي ډېرڅه ولیکل، هغه په خپل ژوندکې تل موسکی او هڅاندو ، ګاندي همداراز له تلپاتې والــي سره لیواتیادرلوده. دهغه خوښیدل چې یوځوک دې ووژني ، هغه کیدای شول دخپل مرګ له پاره څه په نښه کړي وي، هغه دېرتم اوشوکت په لوړتیا کــې ووژل شــو، پــه داسې حال کې چې ده ته وړوه چې یوځه دمخه مړشوی وای، مانا داچې یوځه ترویش دمخه. له ۱۹۲۰ څخه تر ۱۹۴۵ کال پورې هندپه خپله ګاندي و، ستاسې لــه پــاره بــه

ketabton.com - The Digital Library

اوس داګرانه وي چې دنړۍ دپوهيدوپه راز باندې پوه شی داسې لکه چې ګاندي دغــه رمز درک اوپرې پوهيدلی وو. ده هغه برلاسې اوزورزياتی چې ديوخو ســپينوله خــوا پرټول بشريت باندې زغمل شوی و وغانده،دا اوس په هرذهن کې يوسمبوليکه طرحه ده چې کله ګاندي جنوبی افريقې ته په رسيدو سره له ګاډی څخه دباندې غورځــول کيږي . داهغه شان کيسې دي چې دزياتو انسانانوله خوا تجربه شوې ، خونه پــر مــوږ ،پرموږ لويديزوالو باندې څکه چې موږ د زورزيــاتو خلکــو پــه اړخ کــې يــو، اوهغــه زورزياتي وهلي خلک له خوبه راويښ کړل .

کوم درسونه له هغه پاتې شول ؟

يوساده سړی کولای شي چې نړۍ بدله کړي ، وياړدهغه په سوچونو ،
تشدد کله هم دځوريدلي اوترستم لاندې انسان له پاره دمنلووړلاره نه ده .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.
ليکوال لوي ژوند ليکونکی دی، جاکويس اتالی به په راتلونکي منې کې دمهاتما ګاندي ژوندليک وليکي

ketabton.com - The Digital Library

(۱۲)

پروفیسور تسیوشي نارا

څه شی ما له مهاتما ګاندي څخه زده کړي دي...

پر دغه نړۍ زه دخپلې ۷۴کلنې اوږدې تجربې په اوږدوکې په دې باوري شوم چې هرانسان دیومطلق موجود په توګه دی وي اوکه دابايد په خپل ژوند کې په خپله ننۍ خوشالۍ باندې پوه کیدای شي. له دغې پوهیدنې سره سم دمطلقیت ترڅنګ دوه آره نورهم دي چې هغه په خپل وارزمورږ انسانانو له پاره له یوې خوامهم اوله بلې خوادپاملرنې وړدي ، دغه دوه توکه ، خپلواکي اوآزادي اوسوله اوامنیت دي. له خپلواکۍ پرته به یوکس هم په ډله ییزه اوهم په انفرادي توګه دخوشالۍ احساس ونه کړي. په ورته شان ، دامنیت اوخوندي ساتنې نشته والی په څرګنده توګه هرڅوک اندیښمن اوخواشینی کوي . دلته

(سوله) هغه دانسان په لاس جوړشوی دولت په ګوته کوي چې دهرډول ځوراوستونزې ، مقابلې یاجګړې څخه په یوه خواوي، همدارنګه (امنیت) هم په خپل واريوازې کوم مصنوعي مفهوم نه دې بلکه داپه خپل وارهغه اصل اوحالت دی چې په طبعيي توګه دیوې غمیزې په مخ کې ډال کیږي .

دهند دخپلواکۍ دمبارزې په ترڅ کې سیاسي مشرانواوانقلابیانو دالویه بریا بلله چې دوی باید له انګریزي ښکیلاکي واکمنې څخه خپله خپلواکي واخلي ، ددغې موضوع په اړه شري اربندودیوه انقلابي لارښود په توګه هڅه وکړه چې دیوځې مقابلې په ترڅ کې انګریزان له خپل هیوادڅخه وباسي اودهغوي واکمنې پردغه خاوره باندې پای ته

ketabton.com - The Digital Library

ورسوي.خوورسته چې کله هغه تقاعد شونوبيايې په پاندي چري کې پــه خپــل ننــي انقلاب اوننې صفايي باندې دخپلې روحاني خپلواکۍ له پاره چې په هغې کې به هــيڅ ډول رنځ اودرد اړول نه وي پيل وکړ.

خو دمهاتماګاندي دلارې په څارلوسره دی په خپل ژوند کې په بې ساروبرياوو باندې برلاسی شواوداېې باورشو چې انساني خوشالي يوازې دهغه دتـولنې پــه سياســي ـ اقتصادي ورتيا پورې نه ده اړونده بلکي په دغه ترڅ کې هغه ته داهم اړينــه ده چــې هيوادوال يې دسوسيوــــ کلچر او معنوي خپلواکۍ په فکر کې هم شي.

زه غواړم دلته دغه ټکی په ګوته کړم چې هغه (اربندو) په څومره ژورتياسره دګاندي دژمنې اوژورزغم تراغيزلاندې وچې دخپل هيواد دسوله ييزحالت له پاره يې نه يوازې دهنديانودګتې په خاطربلکی دانګريزي ولس په خاطر هم ګام اوچت کړی دی.

ده کله هم ددې له پاره هڅه ونه کړه چې بريتانويان بايدووژني. ددې پرځــای ده تــل هڅه کوله چې انګريزان په خپله بې عدالتي باندې باورمن کړي ، اودايې ترغوږ ورتيره کړه چې دوی بايد هغه تګلارې ترلاس لاندې ونيســي پــه هغــه کــې چــې دانســان اوانسانيت دواړو خيروي. ګاندي جی هم په خپل وارسره دخپلې مبارزې په ترڅ کې کله هم نه څوک و رټل اونه يې دچاپه وړاندې په هغوشپوورځوکې چې دبې عــدالتې پرضدېې مبارزه کوله له سپک نظرۍ څخه پــه خپــل ټــول فزيکــي ، روښــانفکري اومعنوی ځواک سره کاروا خيست .

ديوه جاپاني اوسيدونکي په توګه چې داتومي بــم ســپيرې تجربــې اومــزې مــوهم ددويمې نړيوالې جګړې په ترڅ (۱۹۴۵) کې وليدې ، په دې نظراو بــاوريم چــې بايــد داسې يوه نړيواله خوندي اوسوله ييزه تګلاره چې دهغې له مخې نړۍ نوره له اتــومي ناتاراودړله ييزې وژنې له نورو ډولووسلوڅخه خوندي پاتې شــي رامــنځ تــه شــي .

برسيره پردې ديوه نړيوال تبعه په توګه په دې هيله يم چې بايد بشريت دابدله پــاره په يوه بشپړه هم غاړۍ اولوی طبعيت کې سره پاتې شي. ما دتيرو دريولسيزوپه ترڅ کې له زياتو نړيوالو رضاکاروسازمانونو او روڼ اندوانفرادي کسانو سره کاروکړ . ددغــه شاليدپه پام کې نيولوسره زه اوس غواړم له ځان سره په لنډه توګه داوواېم چې ،کوم

ketabton.com - The Digital Library

څه ما له ګاندي جي ځخه زده کړي اودده دژوند کوم اړخونه زما دژوند له اوسنې حالت سره څه شان تړاولري ؟

زه کله هم په ګاندي جي پسې دلته نه وم راغلی اونه هم زماله پاره داشیبه برابره شوه چې له هغه سره دې دده دژوند په شپو ورځوکې وګورم ،کله چې په ۱۹۵۸ کال کې زه دلومړي ځل لپاره دهند په خاوره باندې پلې شوم ، دی پرهغه مهال نورپردې نړۍ نه و اوهغه دیوه ځوان افراطي په ګولیوباندې په ۱۹۴۸ کال کې له نړۍ ځخه سترګې پټې کړې وې. خوکوم څه چې ماله هغه ځخه زده کړي هغه ګردسره هغه څه دي چې ما دده له ژوندلیک اونوروآثاروځخه چې نورولیکوالودده په اړه لیکلي اویاهم دهغوکسانوله کیسوځخه چې هغوی له ده سره لیدلی کتلي اویایې کارورسره کړی وپه غیرمستقیمه توګه اوریدلي دي.

له هغوځانګړنوځخه چې ګاندي جې درلودې اوپرمایې اغیزه کړې یوه هم دده رښتینولي ، صمیمیت ، ساده ګې اوګذشت دی، دده دشخصیت دغه جذابیت داپه ګوته کوي چې داده له خپلوپلرونواونیکونو ځخه ترلاسه کړی دی. خوزه په ځاني توګه په دې باوري یم چې ده دغه ځانګړنې ترهغوچې ده ته میراث وې په خپل وخت کې پیاوړې اوبډایې کړې . هغه ترزیاتې اندازې دخپلومعنوي آثارولکه(بهګوت ګیتا) اونورو په زړه پورې لیوال اومینه وال و. کله چې ده په دقیقه توګه دغه کتاب ولوست، هغه په دغه برخه کې ترهر څه دمخه دلاردکرشنا اوارجن ترمنځ خبرواترو سخت ترخپل اغیزلاندې راووست. همداوه چې ګاندي دخپل عمرپه اوږدوکې تل دکرشنا لاربنونې دخپل ژوند دلاربنود په توګه دخپل باورپه توګه وڅارلې.

لارد کر شنا ، لویې هستۍ ارجن ته وویل چې که چیرې دبشراستازي په رښتیاهم غواړي چې دتل لپاره خپلواک اوله ننۍ خوشالۍ ځخه برخمن وي باید دالاندې ټکي په پام کې ونیسي.

۱ - باید چې خپل نفس اوذهن له بیکاره شیانوځخه په یوه خوا کړي اوپرخپل نفس باید واکمن پاتې شي.

۲- هرڅه ته باید دخدایی خدمت په رڼاکې ملاوتړي نه داچې دهغه دبدل اواجرپه هیله وي.

ketabton.com - The Digital Library

۳- هرچا اوهرڅه ته باید پرته له هرډول توپیراوتعصب څخه درناوي وکړي .
۴ـ دلویې هستې اودهغې په مطلق شتون باندې باید دزړه له کومي ایمان اوباورولري.
۵- پرڅان اوخداي باندې باید دزړه له کومي اوله شکه پرته باوري وي .
تاسې کولای شی په دغه برخه کې فکروکړئ چې ګاندي جي دغه پورتنې ټکـي پـه خپل ژوندکې په پام کې نیولي وو که نه ؟
دلومړي ټکي په اړه څرګنده ده چې ده څومره اوپه څه شان خپل ژوند په دغه تـرڅ کې عیارکړی و. ددویم ټکي په اړه موږ وینوچې دی په څه شـان دپـرتم اوغرورپـه وړاندې دریده. په دریم ټکي کې موږټول وینوچې هغه له هرچاسره چې له ده سره به مخامخ کیدل په څه درناوي اوویاړسره پر ته له دې چې دهغه اویاهغې پاټکی ، عمـر، جنس ،شتمني ،عقیده اوقومي هویت په پام کې ونیسی چال چلندکاوه.
اوپه څلورم ټکي کې موږ ولیدچې هغه په څه زړورتیا سره دلویې اروا اومعنوي ځواک په باورباندې مغروره خپله هڅه ترسره کوله. اوپه پنځم ټکی کې وینوچې ګاندي پـه څه شان وکولای شول چې په عملی توګه دلـوی خـداي پـه مرسـته د سـاتیاګری شعاراوبیرغ اوچت کړي.
ددغوپورتنیوشعارونوپه پام کـې نیولوسـره ده داسپارښـتنه کولـه چـې هرڅـوک اوهرموجود باید پر(لوی خدای) باندې دباورله پاره هڅه وکړي ، ګاندي په پیل کې په همدې باور وخو وروسته یې دغه دلوی خدای مفهـوم اووینـه پـه (رښـتیااوحقیقت اورښتیاینه) باندې واړوله. ښایې دګاندي موخه به له دغه چلندڅخه داوه چې په دغه کار دنورو مذهبوله پلویانوسره د خواخوږۍ څرګندونه وکړي ځکه ده فکرکـاوه چـې دخدای ترنامه بیاهم رښتیاینه چې هغه خپله له هغه پرته بل څه نه ده په یوه پراخـه مفهوم سره کارول کیږي.
ګاندي به تل پرهغه مهال چې په هیوادکې به یې کوم فرقه یی اخ وډب رامنځ ته شو، نوبیابه یې روژه نیوه ،دده دغې تګلارې هم داپه ګوته کوله چې دی څـومره پرخپـل نفس واکمن دی اوعمل یې څومره پر(ساتیا، رښتیاینه) باندې برابردی ، ترنامعلومې مودې پورې دروژې نیول چې ان دده ژوندیې له خطرسره مخامخ کاوه ، په دې ماناوو چې دخپلې هستی په وړاندې داثابته کړي چې دی پـه رښـتیاینې سـره پـه عمـل

ketabton.com - The Digital Library

اونظرکې دهغې په وړاندې رښتني دی ،په عین وخت کې ده په دې هم باوردرلود چې دی کولای شي دهرډول شرایطو اوحالاتو په ترڅ کې دخپل باور اوهـوډ پـه وړانـدې داثابته کړي چې دی هغوته رښتینې اومتواضع دی.

یوځوک کولای شي درښتیاینې په ترڅ کې دروحانیت اوروح دحلـول پراغیزبانـدې چې په هرژوندي موجودکې لکه دنوروپه شان خپله وړتیـالري بـاورمن پـاتې شـي، دهمدغه تسل اوباورله مخې یوځوک کولای شي پرته له هـرډول ډاراوترهـې څخـه اوپرته له دې چې لاس تشدداوزورزیاتي ته واچوي دهرډول بې عدالتې پـه وړانـدې بریمن شي.

دغه عملي بیلګه اودغه عادت چـې دګانـدي جـې لـه خواخـارل کیـده زمـااونورو جاپانیانوله پاره چې په خپل قانون کې یې له جګړې سره دتل لپـاره خـدای پامـانې کړی اوپه دې باوري دي چې دزورکارولومانا په خپله دنړیوالې شخړې پیـاوړي کـول دي ، په زیاته اندازه الهام ورکوونکې وه .داځکه چې څـومره ښـه ویـل شـوي چـې مځکنی ، سمندري اوهوایی ځواک اونورې دې ته ورته زیرمې به کله هم ونـه سـاتل شي.

یوشمیرجاپانیان دخپل دغه همیشني نه وسله وال کیدو اونه پوځی کیـدو پـرخلاف دي،

دوي وایې چې نه ، موږ بایددقانون ددغې مادې دبدلون په فکرکـې شـواوموږ بایـد لږترلږه دیوشمیرناڅاپې حملواونیواک اودباندنیوحملوپه وړاندې دځـاني دفـاع وس ولرو. خوکه موږپه تیرکې دجګړې تـاریخ اوددوولوریـوترمنځ دواک پرسرشـخړوته کتنه کوو، موږ په دې پوهیږو اودا درک کولای شو، چې یوه لورنه یوه لـوري پـه څـه شان دخپل غرورله مخې دجګړې له پاره دناوړه تفاهم په ترڅ کې یوه لاره دجګـړې کولو لپاره موندلې اوپه ګوته کړې ده. چې په دغه ترڅ کې یـې ترهرڅـه ښـه دلیـل همدغه ځاني دفاع دځان دبرحق بللو له پاره تاویزکړي ده ، هغه چې پایلـه یـې پـه هماغه تشدداوجګړه ، عام وژنه اواتومي جګړې اوناتارباندې دریدلې ده.

هرډول متقابل عمل چې دځاني دفاع بنـه هـم لـري پـه خپلـه کلـه کلـه دډارلـه منګولوڅخه وزي اوهغه دیرغل کوونکوپه ماغزوکې ځان په بله بنه اړوي چې زیـاتره

ketabton.com - The Digital Library

وختونه يې بڼه په غچ اخيستنه باندې وراوړي ، لکه چې مورږ يې نن سبا نه يوازې پــه منځني ختيزبلکي په ګرده نړۍ کې څه ناڅه شاهدان يو. ددې لپاره چــې دجګــړې جرړې موله بيخه ايستلې وي په دغه اړه ترهرڅه دمخه دې ته اړتيالرو چــې دځــاني کنترول په ترڅ اوهڅونه کې ترپوځې وړتيا درښتنې اوبې حده انساني مينې په تــرڅ کې له يوه اوبل سره په خواخوږۍ اوهمدردۍ کې ځانونه وساتو. په لنډه توګــه، لکــه څنګه چې ګاندي جي باوردرلود چــې دچاپرضــد بــه کلــه هــم لــه زوراوځورڅخــه کاروانخلي ان که دی دنوروله خواوهم ځورول شو او ووهل شــو، مــورږ هــم بايــد دده هماغه درس په پام کې ونيساوله ده څخه بايد دزغم درس ولولو.

داچې داڅه اسانه خبره نــه ده چــې لکــه ګانــدي جــي غونــدې دې ژونــد وکــړای شو،خودلته يوشميرداسې کسان وو لکه مارتين لوترکينګ (جونير) اونورچې هغو ی په خوراميړانې سره دګاندي لاره وڅارله اوهغه يې دځان لاره کړه. هغه لاره چــې پــه خپل ذات کې يوه يونيورسل لاره اوتګلاره وه. پــه جاپــان کــې هــم دګانــدي دلارې خورازيات لارويان شته چې دګاندي دژوندلياريې خپله لاره کړې ده. زه په خپله هــم يوله دغوکسانو څخه يم چې ځان په دغه لاره کې دګاندي لــه پلويانواوپيروانوڅخــه بولم .

ترکومه ځايه چې څرګنده ده زما مذهبې والې په دغه ترڅ کې دپوښتنې وړدی ځکه چې زه ځان (ديونيورسل مذهب) پلوی ګڼم .زه هغه څوک يــم چــې پــه نــړۍ کــې هرمذهب زما مذهب دی اوزه پرته لــه دې چــې پــوه شــم داکــوم دی اوهغــه کــوم دهرمذهب چې پرمعنويت باندې ولاړوي پيرويم. ددې له پاره چــې رښــتياووايم،زما مذهبی ايديا اوليواتيا په بشپړه توګه درام کرشنا، پارامهانسا اودهغه دشاګرد سوامي ويويکانندا ترنيغ اغيزلاندې دي .

له ګاندي جی څخه ما ډيرشيان زده کړي ، زه به هڅــه وکــړم چــې دهغــه روحــاني ارزښتونه په خپل ژوند کې هم په هراړخيزه توګه په پام کې ونيسم.له نيکمرغه چــې زه په خپل دغه کارکې ترډيره حده بريالی شوی هم يــم .پــه هــرډول کــوم مشــکل اوستونزمن شی چې زما له پاره ګران واوتراوسه هم دی ،هغه دګاندي جې رښــتيا ينه اوصداقت دی. هغه په خپل ژوندکې په دغه برخه کې دومره رښتينې و چــې دخپلــې

ketabton.com - The Digital Library

بیوګرافی له لارې یې خپلې تولې کړنې ان خپل جنسي اړیکي هم له مورږ څخه پټ نه کړل.هغه په خپل ژوندلیک کې په خپلوتولوهغوتیروتنواوګناووباندې چې له ده شوې وې په صادقانه توګه اعتراف وکړاوځان یې زمورږ په وړاندې دیوه فوق العاده انسان په توګه رابرجسته کړ.

اوپه پای کې یوځه چې یقیني دي هغه دادي چې زه به کله هم خپلې هغه هڅې چې ددغه بري پولې ته مې که څه هم په ګرانۍ سره ورسوي ، ونه دروم.

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپرېږي له انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده.

لیکوال دجاپان دتوکیوپوهنتون دباندنیوڅیړنو استاد دی.

ketabton.com - The Digital Library

(۱۳)

دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند

ګاندي دسولې نښه

دالاندې ليکنه دهغې وينا يوه برخه ده چې دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند د ۲۰۰۷ کال داکتوبر په (۲) دګاندي په ياد دهغه دمجسمې د مخ لوځې له امله د ويلينګټون داورګاډي په تم ځای کې وکړه .

زه ترهرڅه دمخه دهغې بلنې له امله چې د ويلينګټون ښاربنارروال دمهاتما ګاندي د زيرو ددغې مجسمې دمخ لوځې دمراسمو له امله ماته راکړې د زړه له کومې مننه کوم.

همدارنګه په دغه شيبه کې زه غواړم چې په لنډه توګه په اوسني نړۍ کې دمهاتماګاندي په تلپاتې ميراثونو باندې لنډې خبرې وکړم اوهم به دهند اونوي زيلاند داړيکو په اړه يوه يادونه ولرم.

مهنداس کرم چند ګاندي (۱۳۸)کاله پخوا په ګجرات کې چې دهندپه شمال لويديزه برخه پرته سيمه ده وزيږيد ، نه اويا کاله وروسته د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۰) دهندله خپلواکۍ څخه نژدې شپږمياشتې وروسته ، دهغې ډالۍ له پاره چې ده دخپل ژوند نژدې ديرش کاله دهغې له پاره ونډه کړل ديوه هندي ترهه ګر له خوا ووژل شو.

دخپلې نه زورزياتي يا عدم تشدد دفلسفې له مخې يې د زورزياتي اوبې عدالتۍ پرضد دانتقاد غږ پورته کړ، دخپل ژوند په لومړيو کې يې په جنوبي افريقاکې د قانونپوه په توګه دنده پيل اوله پوره ځواک سره هند ته راستون شو.ده له انګريزې واکمنۍ څخه دخپلواکۍ ننداره په خپلوسترګووکړه.

ketabton.com - The Digital Library

دی دویش اوبیلتانه پرضد و، هغه چې اوس یې هند اوپاکستان شپیته کلني ونمانځله ، هغه ویش چې په (۱۹۴۷) کال کې دهندپروچه باندې وتپل شو. دې پرهغه مهال په کلکته کې و چې په هیوادکې اخ وډب رامنځ ته شواوپه ترڅ کې یې په زرګونــه مــړه اوبې کوره شول . دنوي زیلاندپیژندل شوی هندي آري روتریایی جــراح منیرقــادري دګجرات په احمدآبادکې زیږیدلی اوډګاندي له کورنۍ سره یې ملګرتیا درلوده.په هغه مقاله کې چې تیره میاشت په هندکې خپره شوه،منیرقادري هم په هغې کې دآزادۍ په شپوورځوکې دخپلوسترګولیدلی حال ولیکه ، هغه ولیکل چې کله هغه ګاندي تــه وویل چې :
زه غواړم ډیلي ته ولاړشم ، څوهلته دخپلواکۍ دنمانځلو ننداره وکــړم ، ګانــدي پــه ځواب کې ورته وویل چې :
« هلته څه شي دي چې ویې نمانځو، په هغه ورځ زه بایداوښکې اووینې وژاړم »

دهیواد دخونړیو پیښو په درشل کې هم هغه هڅه وکړه چــې هیــواد دهندو،مســلم اوسیک ترمنځ دفرقه یی کړکیچ له لمنې وباسي. دهند لومړنی لومړي وزیرجواهرلال نهرو په هیواد کې ددغه نومیالي له مړینې وروسته وویل :
« ملګرو... اورڼا نوره زموږ له ژونده کډه وکړه ، تیارې هره خوا په سراخیستې ... زموږ ګران لارښود هغه زموږ بپو نورله موږ ســره نشــته ... هغــه رڼــا چــې پردغــه هیــواد راوپړکیده هغه څه عادي رڼا نه وه ،هغې رڼــا چــې دغــه هیــواد یــې دډیرکالولپــاره رڼاکړاودغه هیواد به دنوروډیرو کالونولپاره رڼاکړي ، اودغــه رڼــا بــه زرګونــه کلونــه وروسته پردغه هیواد اوګرده نړۍ باندې راوځلیږي اود زرګونو زړونو لپاره به یوتلپاتې ډاډ اوتسل وي»
رڼا کډه وکړه ، دهغه فزیکی شته والــی نورنــه ترســترګوکیږي ، یــوازې دهغــه روح اودرسونه چې دده سترمیراث دي هغه به له موږ سره تلپاتې وي.
ګاندي درښتیاینې په لورخپله لاره پرانیســته ،هغــه نــه زور زیــاتی ، نــه همکــاري دانګریزي واکمنۍ پرضد ځکه وکارول څوله یوې خوا پرځان ډاډمن شي اوله بلې خوا بې عدالتۍ ته دپای ټکی کیږدي.هغه همدارنګه په ژوند، روح اوفزیکي سپیڅلتیا کې

ketabton.com - The Digital Library

دسادګۍ اصل رامنځ ته کړ ، ده په خپل ژوند کې داوړتیاهم دځان کړه اودازغم یې هم رامنځ ته کړ چې نورمذهبونه هم دخپل هغه ترڅنګ هم وزغمي اوهــم یــې درنــاوی وکړي . دده غړ دځوریدلیو خلکوله پاره دنړۍ په هره برخه کې دهیلې زیرې و. لکــه چې ده خپله وویل :

« کله چې زه خواشینې کیږم ،تاریخ ته ګورم ، اوهلته ګورم چې رښتیاینه اومینه پــه هروخت اتله او وړونکې وې. سمه ده چې هلته به یووخت داسې وحشــت اوبــدمرغي برلاسي وي چې هغه به هرناوړتیا ترسره کوي، په داســې حــال کــې چــې هغــه زور اووحشت رانسکوریدونکی دي »

یوسرسپارلی هندو ، ښایې یومهال په ټولو مذهبوکې یوه ننۍ واقعي رښتیاینه داسې هم وګوري چې دهغې په زور دبې عدالتۍ په وړاندې ودریږي، په دغه تــرڅ کــې کــه بیایوڅوک داسې هم پیداکیږي چې مذهب ته داسې فتواپه خوله ورکوي چې دهغــې له مخې دې تشدد عادلانه وبولي ، دغه شان طرحه اوخبره دګاندي په وړاندې په دغه ترڅ یوه بې مانا اوبابیزه خبره ده. لکه چې هغه په دغه برخه کې په خپله ویلي دي :

« ترمذهب بل څه رښتنې نشته چې پرمعنویت باندې واکمني وکړي، یوڅوک دبیلګې په توګه هم نه شي کولای پردغه باندې په بې ارادتۍ والي اوقهرجن توب سره داسې چې خدای یې مل شي شونتیاوومومي »

ټایمز مجلې چې په ۱۹۳۰ کال کې ګاندي دکال سړی ونوماوه ،همداسې یې پــه ۱۹۹۹ کې البرت انشتاین دپیړۍ سړی ونوماوه ، په دې نژدې وختوکې دامنــل شــوې چــې دګاندي دمیراث په پام کې نیولوسره باید هغوی چې د زورزیاتۍ په وړاندې جنګیږي اویامري هغوی باید ((دګاندي دماشومانو)) په نامه سره یادشي،

لکــه دپولنــډدیووالی لاربشــود لــیچ ولیســا، ډاکترمــارتین لوترکینــګ ،دماینامــار ددموکراسۍ مشره انګ سان سوکي اودجنوبي افریقې داپارتاید خلاف مشران نلسن ماندیلا اوارچې بیشف .

دګاندي دغه مجسمه چې په نوي زیلاندکې له ده سره دمینې اوارادت لومړنۍ نښــه ده داد ویلنګتن ښارته دهنددکلتوري اړیکو دټولنې له خوا ډالــۍ شــوې ده ، داســې ډالې چې هغه به دهند اونوي زیلاند ترمنځ د دوستۍ اوښواړیکو په زړه پورې اوغوره

ketabton.com - The Digital Library

نښه وي ، هغه به پردغه ځای دتل لپاره دسولې دسمبول په توګه ولاړه وي اوپه نړې کې به په مليونوهغوی چې دګاندي له حقانيت ، درسونواولارښونوسره دزورزياتي پــه وړاندی په هره خواکې راپورته کيږي خپله ملتيا په ډاګه کوي ، په تيره بيا پــه نــوي زيلاندکې به هغه درناوي ترلاسه کړي ، لکه چې (تی وي اورنګمای)) په پاريهکا کې په ۱۸۷۰کلونوکې ترلاسه کړی و.

زه دلته په نوي زيلاند کې زيږيدلی يم اودلته مې دهندي ميراث ديوه غړي په توګــه وده کړې نن ځان په دې وياړن بولم چې دهمدغو اړيکو له امله ماته بلنه راکړه شوې اودلته ستاسې په مخ کې ولاړيم. زه باورلرم چې ددغې مجسمې درول بــه لــه شــکه پرته دهنداونوي زيلاند په جوړونــه او وده کــې دهنــدياناونوي زيلانــديانو دبرخــې اخيستنې په زړه پورې بيلګه وي، هندي آرو خلکو زموږ ټولنې ته ډيرځه ورپه برخــه کړي دي، زموږدټولنې په اخلاقــی اوټــولنيزه روزنــه ، ديــوه پــراخ ټــولنيزنظم پــه جوړولواودنوي زيلاند په اقتصادي وده اوجوړښت کې د دوی ونــډه پــه روښــانه تــه هرچاته ځرګنده ده.

د ۲۰۰۶ سرشميرنه په ډاګه کوي چې په دغه هيوادکې دهنديانو دشميرکچه ډيره مخ په زياتيدوده، دم ګړی (۱۰۴۰۰۰) هنديان نوی زيلاند خپل کوربولي اودلته ژوند کوي. دهندي آرو استوګنو دټولنيزواړيکو له لارې نوی زيلاندپه دې بريــالی کيــدونکی دی چې دخپلې اقتصادي ودې اوکلتوري وړتيا په برخه کې رغنده ګامونه اوچت اوله هند سره دخپلواړيکو دپياوړتيا په برخه کې نورهم اوچت ګامونه پورته کړي.

اوپه پای کې زه په دغې مجسمې اودهغې په رغنده درسونو بانــدې دزړه لــه کــومې باورلرم اودابه داوړدې مودې له پاره زموږپه پلازمينه کې دســولې دنښــې پــه توګــه اوچته اودنګه ولاړه وي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

ليکوال او ويناوال : دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند

ketabton.com - The Digital Library

(۱۴)

فرانسسکو روتلي

موږ يې بايد له مهاتما ګاندي څخه زده کړو

دادښاغلي روتلي هغه وينادہ چې په روم کې يې يوې ټولنې ته دګاندي دزوکړې پرکاليزه کې اورولې وه .

دمهاتما په نامه دغه مانۍ له نژدې ديرشــوکالو راپــه ديخــوا دلتــه ولاړه ده. مادلتــه خوخوځلې دګاندي دافکارو اويادو په خاطر په تيرخوکالوکې برخه اخيستې ده .څــه شی چې زما له پاره دلته ددغې تاريخې مانۍ په اړه دپاملرنې وړدي ، اوڅه چې ددغو کلنيومراسموپه اړه دلته ويل کيږي دهغوترڅنګ داهم ديادولووړده چې دغــه ځــای اودغه سيمه په خپل وار په داسې ځای کې پرته ده چې دلته آرامې اوخاموشــې پــه رښتيانۍ توګه ژوندپه خپله غيږکې نيولی دی.

کله چې نامتواولوی تاريخپوه توين بي له هنده دانګريزانودوتلوپه اړه خبــرې کــولې ،ويې ويل :

« موږ نورڅه نه شوترسره کولای اوناچاريوچې بايد دې ته غاړه کيږدو، دګاندي عمــل ددې له پاره لاره پرانيسته چې موږ بايد هندله رسوايی پرته پريږدو »

دادعدم تشدد زوراوځواک و، کله چې موږ دساتياګرې تجربه اورو، هغه کليمــه چــې مانا يې دحقيقت اورښتياينې ځواک دی ، کله چې موږ وينوسونياګاندي اولــه هغــې سره دهند ټول ملت ددې لپاره هوډ کوي چې دساتياګرې پيرۍ ونمــانځي ، کيــدای شي چې دنړۍ دټولومشرانوپه وړاندې داووايي چې داکتوبر(۲) دګاندي دزيږيدو ورځ بايد دعدم تشدد دورځې په نامه سره ياده شي.

ketabton.com - The Digital Library

کله چې ګاندي به ویل، زه باید یوڅه تاسې ته درزده کړم اوهغه داچې دعدم تشـــدد اونه زور زیاتی مفکوره دومره لرغوني اوپخوانۍ ده لکه دغه غرونه ، هغه څه نـــورهم ویلي وو، خوترټولوېي دامهمه ده چې وایی ، چې دربښتیاینې ترټولو مهمه برخه دنړۍ دتاریخ په اوږدوکې لکه څنګه چې تشدد لرغونی دی ، هماعسې عـــدم تشـــدد هـــم لرغونی دی.

زه هیله من یم چې دګاندي تجربه اودرسونه به دهغوکړووړله پاره یودرس اوالهام شي لکه څنګه چې نن سباپه ماینامار(برما) کې روان دي اومونږ یې خورا زیات اندیښـــمن کړي یو. دګاندي په خورامهموخبروکې یوه داخورامهمه اودپـــاملرنې وړده لکـــه چـــې وایی :

« که سترګه دسترګې په ګناه راوباسو، نویوه ورځ به ټوله نړۍ ړنده شی »

.مونږهیله من یوچې دموکراتیک ارزښتونه اوپوره زغم به آخر خپل ځای ونیسي.

نني سترهندته زما پیغام دادی چې ، تاسې مونږته پرهغوکړو وړو چې تاسې له ګاندي څخه راپه دیخوا ترسره کړي د درناوي وړیاست. داسمه ده چې هند تـــه هـــم ډیـــرې ستونزې لکه چې دنـــړۍ نورهیوادونـــه ورســـره لاس اوګریـــوان دي وردغـــاړې دي ، خومونږبیاهم وینوچې ستاسې هیواد تراوسه دیوپیاوړې دموکراسۍ په لـــورچې پـــراخ پلورالیزم ، پراخ توپیرونه ،او دبیلابیلومذهبوپیروان یې ترسیورې لاندې ژونـــد کـــوي مخ په وړاندې حرکت کوي. زماپه انداهماغه زغم دی ، هغـــه چـــې دګانـــدي دخـــورا ستراوپراخ میراث په توګه تاسې روزي ، هغه چې مونږ باید ډیرڅه ترې زده کړو.

پردې برسیره ، نن سبا مونږ باید دهغوی چې خالي لاس ښکاري اوخالي لاس نـــه دي، هغه چې وســـله وال نـــه دي ،اوپـــه خپلوافکـــارو وســـله وال ښـــکاري ، ډیرڅـــه زده کړو،دهغوی روحی ارزښتونه داتوان لري چې دیوه آزاد اوخپلـــواک جهـــان لـــه پـــاره وجنګیږو اونړۍ دتشدد له غم څخه بې غمه کړو. دهمدغه اصل په رڼـــاکې زه پـــه دې ډاډه اوباورلرم چې دګاندي پیغام داسې دروند اوتلپاتې دی، لکـــه چـــې ددغوپیـــاوړو غرونوډبرې دي، لکه دغه ټولې هیلې چې دلته دګاندي درناوی کوي ، دهغه پرهیـــواد ویاړي اودهغه له مخې دعدم تشدد دغه ورځ چې ملګروملتوپه دغه نامه اعلام کـــړې

ketabton.com - The Digital Library

نمانځي ، دابه تول هغه څه وي چې راتلونکي نسلونه به هم له دغې جادويي تګــلارې ځخه ډېرڅه زده کړي ، له ده څخه مننه !

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

ليکوال : دايتاليا دلومړي وزيرمرستيال اودکلتور وزير و.

ketabton.com - The Digital Library

(۱۵)

راج مهان ګاندي

ګاندي دشلمې پیړۍ یو لوی اتل

لی نویل ابزیروتیبور ، له راج مهان ګاندي سره دګاندي دژوند اوعصرپه باره کې مرکه کړې، دغـه هماغـه مرکه ده چې ددغه فرانسوی اخبارکې د ۲۰۰۷ کال په اګست کې خپره شوې ده.

هغه دشلمې پیړۍ له لویو اتلانو څخه دی،یوشمیرخلک هغه داوسنی عصردمسیح په سترګوګوري ،خوهغه په رښتیاهم داسې څوک وچې خپل خلک یې دخپلواکۍ په لور لارښونه کړل ؟ هغه څنګه عدم تشدد رامنځ ته کړ او څنګه یې پرانګریزانو باندې بری ومونډ ؟

(وینسټ جوورل) ددغه لوی اوبې ساري اتل وروستې ځان ناستی موندلی . دګاندي زیات پاتې شوني اوملګري داسې چې دمهاتما لاره یې وڅارله دوی ټولو خپلـې هغـه کیسې چې دګاندي دآزادۍ دمبـارزې، دزنـدان دشـپو، دلیـدرانو دماتواوشـکونو،

ketabton.com - The Digital Library

ماشومتوب ،له ماشومانو اومیرمنې سره دهغه داړیکو، دهغه داغیزناک توب ، نړۍ لید اوباورنه کیدونکې کړو وړواوکرکترپه اړه درلودې هلته دلته یوبل ویلې او رسولې دي .

هغه دخپلوخلکوله پاره مهاتما یالویه اروا اولوی اتل و، پیروانواوپلویانویې هغه دبپو (پلار) په نامه باله ، دهغه نوم مهنداس کرم چند ګاندي و، دهغه په مړینه نامتو پوه انشتاین خپله خواشینې څرګنده کړه اوویې ویل :

« راتلونکي نسلونه به پرداسې یوه سپیڅلي سړي باندې دزړه له کومي باورمن وي » . اوپه رښتیاهم چې حیرانوونکې خبره ده .

په هند کې ،چیرې چې خلکو همدا اوس دخپلې آزادۍ شپیتمه کالیزه ونمانځله ،ګاندي دغه بوډا سړي یې پرفضا باندې ولاړدی اوپه موسکا سره هرې خواته ګوري :

بانک نوټوته، پستي ټکتونوته ،دکورونو ، ښوونځیواوتالارونو دیوالونو ،ان چې دبالیود سینما هم په خپلوشعارونو کې بیوتل پاتې لوړاو اوچت اودهند له پیاوړو لارښوونکوڅخه وباله اوپه دغه ترڅ کې یې ځان ښودنه وکړه .

خودنورې نړۍ لپاره تردې هم لوړدی ،هغوی ټولوګاندي په شلمه پیړۍ کې دیوه مورالي ځواک په توګه منلی داسې لکه دنوي عصرمسیحا، هغه دبیلابیلووچو نومیالیو مشرانو لکه مارتین لوترکینګ، لیچ ولیسا اونلسن ماندیلا ته سترالهام شو.

همداسې موږ په دې نژدې وختوکې دنړۍ په یوشمیرزیاتو برخو کې د نارنجی انقلابونو لکه په جیورجیا، لبنان اواکراین کې چې دګاندي پرتګلاره باندې ترسره شول شاهدان یو.همداسې په ۲۱ پیړۍ کې هم دده دسولې ،رښتیاینې او زغم پیغامونه تربل هروخت اړین اودپاملرنې وړدي .

ګاندي څوک و ، دغه دزړونو اویادونو اوپرهرچا ګران سړي ، دغه سیکیولرروحانی ،دغه فداکاره انسان ولې په خپل ژوند کې دژوند دغه نوې تګلاره دخپل پیغام په توګه ترلاس لاندې ونیوله؟

دده لمسی راج مهان دمهاتما ګاندي مهم ژوند لیک چاپ کړ. هغه نویل اوبزرویتور ته ددغه ایالتې وکیل ، سابه خوري ،څوک چې نیمه پیړۍ دعملي مبارزې اوکړنې له امله دخپلواودنړۍ دخلکو لپاره ازمویونکی کتونځی اوتکیه ځای شو.

نویل ابزرویتیور :

ketabton.com - The Digital Library

کله چې هغه په ۱۸۶۹ کال کې وزیږید، دهغه کورنۍ په هغه وخت کې دپوربنــدرچې دبمبۍ په شمال کې یوه کوچنۍ سیمه ده له نومیالیواو درنوکورنیوڅخــه وه، پلاریــې کرم چند ګاندي پرهغه مهال لوی دیوان یانی دهغې سیمې شــهزاده اولــومړي وزیــر وچې هغه سیمه اودهغې خلک یې لاړښوونه کول. په لنډه توګه که چیرې دهند ددغه راتلونکي خپلواکي غوښتونکي بډای میراث نه وای ، هغه به په رښتیا هم دغې لوړتیا ته رسیدلی وای.

ن .ا :   اوپه ډیرمذهبي ډول ؟

ر.ګ :   هو، په کورکې یې دهندویزم مقدسات، په کوموپوري چې ګاندي اړوند وتول عملي کیدل،دعا وې اوعبادت به په ورځ کې څوځوځلي ترسر ه او ویل کیدل ، هلته نه څه څکول کیدل، نه شراب خوړل کیدل، غوښه نه یوازې منع وه بلکه ددې اجــازه هم نه وه چې پرهغې باندې څوک ولګیږي.

ن.ا :   هغه په خوراځواني کې واده هم وکړ؟

ر.ګ :   دې دخپل واده پرمهال (۱۲) کلن و،دده پلاراومور یوه نجلۍ ومونده چــې دده له پاټکي اودده په عمروه ، کستور. هغه خورا ښکلې ، خو نالوستې وه ،هغه ترمړینې پورې دده دمیرمنې په توګه له ده سره یوځای وه . یوشپیته کاله وروســته پــه ۱۹۴۲ کال کې مهنداس تل دخپل پلاردغه عمل چې ده ته یې په کوچینوالي کې په زور واده کړی و انتقاداوه، دی دخپل ژوندپه اوږدوکې دماشومانودواده کولو پرخلاف و.

ن.ا :   په ۱۹ کلنې کې دې دزده کړې لپاره لندن ته ولاړ، لامل یــې داو چــې دې پــه هندې لوړوکورنیوکې راته ...

ر. ګ :   هو، په هغه وخت کې ، یانې د نولسمې پیړۍ پــه وروســتیوکې یــوازې دوو سووتنود امپراتورۍ پلازمینې ته سفروکړ،مهنداس یوله همدغوزده کوونکــو څخــه و چې ده انګریزي واکمنې ، دهغې قانون ، دهغې دود په ښه توګه پیژندلې وو. هغه چې په رښتیاهم ده بیا دهغې پرخلاف خپله جګړه پیل کړه. خولندن ته تګ هــم دڅــوان ګاندی دآزادخیالۍ یوه نښه وه ، په داسې حال کې چې دده دپاټکې مشران په دې نه ووخوښ چې هغه دې لندن ته ولاړشي. دهغوپه وینا چې بنیا (هغه پاټکې چې ګاندي

ketabton.com - The Digital Library

پرهغه پورې اړوند و) یورپ ته ځي چې هلته له انګریزانو سره وخوري اووښيي .
خومهنداس دا هوډوکړ چې ددوي پرخلاف په دغه ترڅ کې ګام پورته کړي .
ن. ا. : په لندن کې دریوکالو زده کړې پرده باندې ژوره اغیزه وکړه ؟ خو دايې ردوله چې باید عیسوي شي ؟
ر.ګ : ګاندي د مسیح تراغیزه لاندې و، هغه چې په هندویزم کې هیڅ ډول بیلګه نه درلوده، هغه (سیرمون ان ده مونت) ولوست ،خو کله يې هم ددې له پاره خپله لیواتیا،سره له دې چې عیسوی دوستانوېې زیات هڅاوه ونه ښوده چې هغه دې ومنې اوورواد وړي. ځکه دې په دې باورنه وچې مسیح دې دخدای یوازنې زوی وي. په دې چې که ده دامنلې وای ماناداچې ده بایدهندویزم رد کړی وای ،مګرهغه دعمرترپایه په هندویزم باندې ولاړ هندوپاتې شو.
ن. ا. : له کله يې دمبارزې په ډګرکې دپاتې کیدو اودریدو ژمنه وکړه ؟
ر.ګ : دا ۱۹۰۶ کال و، په دغه کال زولوقبیلې دانګریزانو پرضد پاڅون وکړ، ګاندي سره له دې چې له زولوسره يې خواخوږي درلوده ، خو ده داسمه وبلله چې باید دانګریزانو اطاعت وکړي ،په حقیقت کې داهغه وخت وچې ده کله هم دافکرنه کاوه چې دی به دهنددخپلواکی له پاره متې رانغاړي. ده پردغه مهال یوازې هلته دهندیانو له حقوقونوڅخه دسستم په دننه کې دفاع کوله. همدا لامل وچې ده ځان دانګریزانواوزولو دجګړې په ترڅ کې دامبولانس په ډله کې ونیو. جګړې خورا دردونکې وې ، سراسرتشدد،وژنواوسادیزم دهغه احساسات وځپل اودناروغی احساس يې وکړ، اودغه عمل دده ژوند له بدلون سره مخامخ کړ. هغه به وروسته دجګړې انځورایستلی وای،خوده خپل (پلاوی) ته لارښوونه وکړه چې دوی باید دحقانیت او نه زورزیاتي له پاره تبلیغ وکړی . اومهاتما له همدغه ځایه راوزیږید.
ن.ا : ولې ګاندي د نه زورزیاتي مبارزې ته ډیراهمیت ورکړ ؟
ر.ګ : هغه دامریکایی لیکوال (دیوید توریو) تراغیزلاندې و،هغه چې دولسي سرکښی دمفهوم کاشف دی ، لکه دهغه په شان دې هم په دې باوروچې یوتبعه باید داحق ولري چې دغیرمورالي واک په وړاندې سرکښي وکړي اوراوپاریږي.برسیره

ketabton.com - The Digital Library

پردې هغه په دې باوروچې څه په تشدد سره غوښتل اوعملي کيږي ،هغه بايد په تشدد سره وساتل شي ،هغه وويل :

(پاى په ماناکې دى ،لکه څنګه چې ونه په تخم کې ده) .

ګاندي په دې پوهيده چې دانګريزي واکمنۍ په وړاندې وسله وال مقاومت سم نه دى ، ځکه چې ماتيږي . همداوه چې هغه (ساتياګره) چې مانا يې په هندي کې (درښتيا پياوړتيا) ده رامنځ اوومنله .

ن.ا : څنګه ساتياګره ، بالاخره انقلابي شوه ؟

ر.ګ : ګاندي هغه څه ترسره کړل چې نورچا هغه کله هم په دغه پراخه اندازه اودغې ځواکمنۍ نه وو ترسره کړي. هغه خپل پلويان د نه زورزياتی تګلارې ته راوبلل اوهغه يې دساتياګرانوپه نامه يادکړل. په دغه لاره کې ده دپاملرنې وړپيروان په نښه کړل چې دساده ژوند، مذهبي باور اوعدم تشدد پربنسټ روان شول.

ن.ا : هغه په رښتياني ډول ، دتبليغاتواورسنيولوى تاريخ جوړونکى و ...

ر.ګ : هو، هغه تربل هرچا دميديا په اهميت اووړتيا باندې پوهيده،هغه تل ددې له پاره هڅه کوله چې دخپل مرام لپاره تبليغ وکړي، هغه خپله ورځپاڼه راوايسته ،هغه په هدف کې ځکه وړونکى شو چې ده تل خپل اړيکي دنړۍ په هره برخه کې له ژورناليزم سره وساتل اوهمدايې ويل چې :

(زه دنړۍ خواخوږي غواړم).اوبيايي دخپل هويت اوله پرګنوسره دخپلواړيکو لپاره خورا پياوړي سمبولونه په ګوته کړل . له ځوځوهلوځلووروسته يې په ۱۹۲۱ کال کې ساده نري کالي (دوتى) واغوستل ، اوځلورسوه مليونو هنديانوته يې وويل :((زه هم يوله تاسې څخه يم)).

ن.ا. : څه شى ده په رښتياهم دخپلوخلکولپاره غوښتل ؟

ر.ګ : خپله واکمني .

ن.ا : ده دانګريزانو دايستلوپه اړه څه فکرکاوه؟

ر.ګ : دنه زورزياتي تګلاره ، هغه فکرکاوه چې دغه واکمنى تريوه کال زيات عمرنه شي مونډلاى په دې شرط چې خلک له دوى سره ملتيا پرې کړي ، ماليه ورکول ودروى ،ښوونځيوته ولاړ نه شي همداسې پوليس اوپوځ ... ځرګنده ده چې ، دده په

ketabton.com - The Digital Library

دغو ټکو اونه اطاعت باندې دخلکوقانع کول په خپل وارخه آسانه خبره نه وه . انګریزانو لامخکې ان پرمالګه چې دژوند ترټولو ساده اوبې ارزښته څيز و هم ماليه لګولې وه. هغه څه چې دهندپه سواحلوکې په پراخه اندازه پرته وه ،خو هندیانو داحق نه درلود چې هغه په خپل سردانګریزانو له اجازې پرته راټوله کړي . دی دهمدغې بې عدالتې په وړاندې راوپارید اودمالګې لاریون يې پيل کړ.

د ۱۹۳۰ کال دمارچ په ۱۲ سهار ګاندي له خپلو اتيا ساتياګرانو سره له خپل اشرم څخه راووت ، واټن اولوری يې سمندر و، چې څلور سوه کيلومتره لرې و، پلی يې پرهرښاراوهرکلي غونډې کولې اوخلکوته يې بلنه ورکوله چې له دوی سره يوځای شي، ددوی برې دحيرانتياوړو. دهندويسرای نه پوهيده چې ددوی په وړاندې څه وکړي ،هغه ډاريده چې که دوی ونه دروي ، ددوی ليکې دخلکودګڼون په ترڅ کې لاپياوړې کيږي .خو له دې سره سره ، درې اوونې وروسته ګاندي په دې وتوانيده چې يوموټې مالګه د(دوندي) له ساحل څخه راپورته کړي اوهغو په زرګونو خلکو ته يې وروښيي چې له دوی سره يوځای شوي وو.ددغې پيښې انځورپه ګرده نړۍ کې خپورشو ، اولويه کنايه هم دا ورسره مل شوه چې : هندخپل برخليک په خپل لاس کې نيولی دی!

ن . ا : دانګريزي مقاماتوعکس العمل څنګه و ؟

ر.ګ : دوی يې وترټل ، لومړی خويې په زرګونه کسان دګاندي په ګډون زندانو ته واچول ، وروسته يې هوډوکړ له هغه چاسره چې خلکو مهاتما باله دخبرو لاره پرانيزي ،همداوه چې ګاندي دويسرای لارد اروين سره مخامخ وکتل ،اواصلي ټکي داوو چې: هنديان چې څومره يې زړه وي مالګه ټولولی شي،زند انيان بايد راخوشی شي . چې داپه خپله دګاندي لپاره پرزوورزياتې امپراتورۍ باندې دبري يوه سمبوليکه اتلولي وه.

▫ دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

▫ راج مهان دګاندي لمسی دی چې اوس په امريکا کې ژوند کوي ، دی وخت ناوخته دګاندي دافکارو په اړه له نړيوالو خپرونو سره مرکې کوي اوپه دغه برخه کې ليکنې خپروي.

ketabton.com - The Digital Library

(۱۶)

ویم ډیتمن

مورې کولای شو ډیرخه
له ګاندي ښخه زده کړو.

د ۲۰۰۷ کال دجون په (۱۵) دملګروملتــو عمــومي غونــډې درایوپــه اتفــاق داومنله چې د اکتوبر دویمه نیټه باید (دنه زورزیاتي دنړیوالي ورځې) په توګه دهند دنومیالي بچي مهاتما ګاندي دنامه په درناوي ونمانځل شــي. زمــا لــه پــاره دهــاګ دښاروال په توګه دډیرویاړځای دی چې نن دلته دســولې پــه دغــه تــالارکې دهغــه نومیالي اتل دیادپه غونډه کې له تاسې سره یوځای برخه اخلــم. دهغــه چــا دیادپــه غونډه کې چې هغه په رښتیاهم دنه زورزیاتي هغه اتل دی چې په دغه توره باندې یې هند په خپلواکې سرلوړې کړ.
هاګ په ژوره توګه ځان له ګاندی اودهغه له افکارو سره اړوند بولي ،په هغه وخت کې چې ګاندي په جنوبي افریقا کې د نه زورزیاتي غورځنګ دبرابروحقونو په خاطرراپیل کړ، په هغه مهال کې دلته دسولې لومړني کنفرانس جوړشو چې دغه ماڼې یې پرځای باندې جوړه شوه. لومړني غونډه هم ډیره زرپه دغــه ځــای کــې چــې لوبغــاړې یــې دامپریالستی ځواک استازي وو جوړه شوه. دویم کنفرانس چې دلته په ۱۹۰۷کال کې جوړشو هغه زیات دهغو قوانینوپه اړه و چې هغه دجګړې په اړه نه بلکې دســولې پــه اړه ول.

ketabton.com - The Digital Library

خوداپه دې مانا هم نه وه چې ګواکي ددې کنفرانس ګډون کوونکي زیاتره په خپله ددې له پاره په دوو پښو وو چې ګواکي دوی دسولې پلویان نه ول ،پردغه مهال دسولې لومړ نیو هڅوونکواوفعالانو لکه (ویلیم ستید) او (بریت ون سوتنر) دکنفرانس په څنګ کې دغونډو اولکچرونو په جوړولو باندې لاس پورې کړ چې د دوی دغو هڅو په نیغه توګه دګډون کوونکو هیوادو پراستازو باندې خپله مهمه اغیزه درلوده.

په روانه پیړۍ کې هاګ دنړیوال عدالت اونړیوالې همکارۍ دمرکزپه توګه وده وکړه ، اوس په ۲۰۰۷ کال کې دلته بې شمیره سازمانونه په دغه ښارکې دلاسوله ییزې اوخوندې نړۍ لپاره په کاربانديې لګیادې. دهغې نړۍ لپاره چې نوره به دهیوادو ترمنځ دجګړو اوکړکیچونو ډګرنه وي ،اویوازې دقانون محکمه هغه چې دبشري حقونو له پاره یوازنۍ مرجع ده هغه به په نړۍ کې دخوندیتوب دنده ترسره کوي.

هاګ له ګاندي سره یوازې په دې تړاو نه لري چې ګواکي دادسولې ښاردی ، بلکې تردې هم مهمه داچې دغه ښارپه ټوله اروپاکې یوازنې ښاردی چې زیات شمیراستوګني یې هندیان دي. مانا داچې دهاګ دښار له ځلوېښتو زرو اوسیدونکوڅخه نژدې په سلوکې لس هندي آري دي . همداده چې هاګ کیدای شي دنیدرلنډ پلازمینه نه، بلکې هغه ته په یقینی توګه هندوستانی پلازمینه هم ویلای شو . ځکه چې هندیان اوس ځانونه ددغه ښاراصلي اوسیدونکي بولي ، داسې چې دوی تراوسه هم خپل تړاو له هند اوسورینام سره نه له یاده ایستلی اونه یې پرې کړې دی . له هندڅخه سورینام اوله هغه ځایه نیدرلند ته ددوی دمهاجرت یادونه هغه څه دي چې دهندوستاني ټولنې له خوادهاګ مانۍ ته دمهاتما ګاندي دمجسمې په خیره کې ور کړې شوی دی ، زه په خپله ددغې مجسمې دځای پرځای کیدو دمراسموپه ترځ کې هلته وم چې زه یې له شکه پرته دیوې حیرانۍ په سمندرکې ورډوب اودځان پرلورېې وروهڅولم ، په رښتیاهم ددغې مجسمې پرمخ خاموشۍ اوجذابیت زما دزړه احساس ماته راتشریح کړ :

« زه غواړم چې دټولې نړۍ کلتور زما دکورپرسرپه آزاده توګه راوالوزي ،خو زه به داونه منم چې زماپښه دې دچا پرلور وراوچته شي»

ketabton.com - The Digital Library

آیاداشونې ده چې په کلیموکې دې دیوه پرانستې ، آزاد اوګڼ کلتـوري ښارسـتاینه وشي ؟ دهمدغه آرپه پام کې نیولو سره موږ ټول دلته په نیدرلندکې تراوسـه پـورې ډیرڅه له ګاندي ځخه زده کوو، څکه چې داترهرڅه په زړه پـورې اودپـاملرنې وړده چې داکتوبر د دویمې دنمانځلو په ترڅ کې به نوردتل لپاره دګاندې له یاد اودهغه لـه افکارو سره په تړاوکې وو: دسولې یوه خوندي نړۍ ، له تشدد اوبیوزلۍ ځخه امن .

▪

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي له انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

▪

لیکوال دنیدرلند دهاګ دښارښاروال دی اودغه وینایې په هغه غونډه کې چې دګاندي دزیږیدو دورځې له امله جوړه شوې وه دغونډې ګډون والو ته ور واوروله.

ketabton.com - The Digital Library

(۱۷)

نویلین هیزر

دګاندي معنویت ژوندی دی

دغه لاندې وینا دهغې مقالې لړۍ ده چې میرمن نویلین هیزر دملګروملتــو اندرســکریترى جنــرال اود اسکاپ اجرایوي سکرترى په بنکاک کې دعدم تشدد دنړیوالې ورځې دنمانځلو په غونډه کې واوروله .

ز دلته دژور ویاړ اوخوښۍ احساس کوم چې ستاسې په وړاندې دعدم تشدد دلومړۍ ورځې په ویاړ چې دمهاتما ګاندي دسولې ،تفاهم اوعدم تشدد له پیغام سره تړلې ده خبرې کوم .

دغه نمانځنه زمالپاره هم په ځانګړې توګه دپاملرنې وړده ځکه چې دازما لومړۍ ځل دی چې د اسکاپ دسکرترې په توګه له ټاکل کیدو وروسته پــه داســې یــوه عامــه غونډه کې خبرې کوم .

دغه شیبه ماته داحق راکوي ،چې د هغواقتصادي ، ټولنیزو اوچاپیریالي پیښو په اړه چې دآسیافاسفیک سیمه ورسره مخامخ ده ددغه سترلارښود مهاتما ګاندي دتفکرپه رڼا کې وغږیږم . دګاندي دوه اصله ، دبې عدالتي پرضد هڅه یا عدم تشــدد اوســوله ییزه سرکښې ، هغه چې یونړیوال وړاندیزدی له هندسره دامرسته وکړه چې دهغوپه رڼاکې خپلواک شو، بشري حقوق خوندي شول،اودعدالت اوخپلواکۍ هنګامه په نړۍ کې خپره شوه. هنددغه لړۍ په پرله پسې توګه ترننه پورې وساتله،لکه څنګــه چــې اوس موږ هیله من یو چې په خپله سیمه کې دغه کټ مټ نظریه داقتصادي ، ټــولنیز اوجنسی عدالت پربنسټ عملي کړو.

ګاندي په دې باوري وچې دتشدد ترټولو بده ځیره بیوزلي اوخواري، تعصب اوټولنیزه ګډوډې ده ، دبیوزلۍ ، ښځواوماشومانو پرضد تشدد تراوسه پــورې مــوږ پــه خپلــو

ketabton.com - The Digital Library

منګولو کې نیولي یو، په آسیااوفاسفیک سیمه کې دغه کچه خورا لوړه ده ،ځکه چې په دغه برخه کې خورا لږ څه تراوسه ترسره شوي دي. سره له دې چې دغه سیمه په چټکۍ سره د ودې په لور روانه ده،خو له دې سره سره هم دعاید کچه خورا ټیټه اوپه هیڅ حساب ده. د آسیا فاسفیک سیمه چې د (۶۴۰) ملیونو وګړو کور اواسـتوګنځی دی ،زیاته برخه یې له خوارۍ اوبیوزلۍ سره لاس اوګریوان دي .

خو له دغو ستونزوڅخه دوتلو لار لکه څنګه چې ګاندي پرهغې باندې ټینګارکوي هغه ،هماغه دخلکو ځواکمن کول دي، په تیره بیا بیوزلي خلک اومیرمنې چې له اقتصادي پلوه باید په خپلوپښو ودریږي. مهاتما ګاندي ویل چې دټولنیزعدالت لپـاره راپورتـه شی ،چې داچلند په وارسره دبرابرۍ اوعدالت وده ده چې دهغه په ترڅ کې ټیټ ژوند د ودې لاره نیولای شي ،زموږپه عصرکې ترهرڅه دمخه داقتصـادي اوټـولنیزې ودې ترڅنګ داډیره مهمه ده چې دروغتیا اوښوونې اوروزنې په برخوکې دپرمختـګ پـه لورګامونه واخلو،ځکه چې زموږ سیمه په دغه برخه کـې خـورا زیـاتې پـاملرنې تـه اړتیالري ، باید په دغه برخه کې دګاندي پراصولو باندې دزړه له کومي ټینګاروشـي. دګاندی اصول په دغه برخه کې داټینګارکوي چې دتنـې پـه کیکښـلو سـره بایـد اقتصادي حالت له ناسم نظم سره ددې ضمانت و کړي چې ټولنـه بایـد دودې لـوړې پوړۍ ته ورپورته شي . ځکه ترهرڅه دمخه داضروري ده چې باید یوسم جوړښت په دغه برخه کې دعدالت پربنسټ رامنځ ته اوپرمختګ وکړي.موږ باورلرو چې تر ۲۰۱۵ کال پورې به (۲۳) ملیونه ماشومان دلوږې له درده ونه کړیږي ، تریوه ملیـون زیـات ماشومان به دپنځه کلنۍ په عمرباندې نه مري ،اوڅلورملیونه ماشـومان بـه پـه دې وتوانیږي چې لومړنۍ زده کړې وکړای شي.

دګاندې داصولوله مخې سوله زموږ ورځنۍ اړتیـاده ، آسـیا فاسـفیک سـیمه اوس دنړیوالې اقتصادي ودې په لور روانه شوې چې ددې کار له پاره موږ ترهرڅه دمخه په ملي او سیمه ییزه کچه نورو هڅو تـه اړتیـا لرو،ځکـه نومـوږ بایـد اوس دهمـدغې اقتصادي وړتیا په څنګ کې دټولنیزې اوانساني ودې په فکرکې هم شو.

دښځوپه وړاندې تشدد اوس په خورا پیاوړې کچې کې دی ، چـې بایـد ودرول شـي. داستونزه کیدای شي چې په کورنیواوټولنوکې دملیونو ښځواونجونو له مخې لرې کړه

ketabton.com - The Digital Library

شي. نن سبا وسله والې شخړې ، پرښځوتيري اودوسلې په زور پرښځو باندې جنسي تشدد زغمل په خپله بدرنګې خيرې سره برلاسی دی، له ماشومتوب څخه ترزړبودی پورې ، دولورله ستونزو نيولې بيا ترجنسي تيری اوتښتولوپورې درندې ســتونزې دم ګړی دښځوپه وړاندې پرتې دي،، زمونږ خوب ددې غميزې اوتشدد په وړاندې يوازې اويوازې دادی چې دښځوپه وړاندې پلان شوی توپير اوستونزه بايد په هــره خــواکې دهيوادو دمشرتابه اوواک لرونکو مقاماتوله خوا ترلاس لاندې ونيول شي .

همدارنګه دمهاتما ګاندی په وخت کې دچاپيريال په اړه کوم بحث نه و، په دې چې په هغه مهال کې دومره زياتې ستونزې دايکولوژيکــو انديښــنو پــه اړه لکــه چــې نــن ترسترګو کيږي نه ترسترګو کيدې ،دهغه د ژوند ساده ډول مونږ په دې بــاوري کــوي چې ددغې ځمکې پرمخ دخپلو ماشومانو اوبشــريت دراتلــونکی پــه خــاطر دخپــل چاپيريال په فکرکې شو، نن سبا دآسيا فاسفيک سيمې دپراختيــا پــه اړه دګانــدي پيغام انتقادي بڼه لري ،ځکه چې په دغه برخه کې داقتصادي ودې اوټــولنيزې ودې د پياوړتيا ترمنځ انډول په خپله دچاپيريالي ستونزو لامل شوی دی. .

لکه چې مایاده کړه زما کار په اسکاپ کې دادی چې دجوړونې له پاره ســيمه ييــزې همکاری په داسې توګه چې په هغې کې داقتصادي اوټولنيزې ودې اوچاپيريالي وړتيا اصلونه په پام کې نيول شوي وي په پام کې ونيسم .ددې په څنګ کې داهم څرګنده ده چې دمهاتما ګاندي دعدم تشدد پيغام به له شکه پرته زما دهڅو محــور وي هغــه چې ويلی يې وو:

« سوله به کله هم له پرمختګه پرته خوندي نه شي ، اوکله به هــم کــوټلی پرمختــګ دښځو اونارينه وو له برابرې برخې اخيستنې پرته شونی نه وي »

دهغه اروا دې ښاده وي

▪
دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

▪
ليکواله : ميرمن ميرمن نويلين هيزر دملګروملتو اندرسکريتری جنرال اود اسکاپ اجرايوي سکرتره ده .

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

(۱۸)

راتوجوني مد رياواوي

دګاندي د وينېتيا ځارنه ...

دمهنداس کرمچند ګاندي ژوند دهغه دآزمويني اوتجربــې ډکــرو، هغــه بــه پــه دې ډېرخوښ شوی وای چې که مونږ دهغه پرګامونو باندي خپل ګامونه پــه رښــتيا ســره پورته کړي وای. هغه په خپل عصراوزمان کې دمليونو خلکو له خــوا ملاتړاووســتايل شو،ګاندي په نادره توګه ځانته اجازه ورکوله چې په کبراوغــرور دی ځــان ســرلوړی وښيي. دهغه پوهې اودرک يوازې ددې له پاره لاره پرانيسته چــې دبشــري طبعيــت اوکرکتر ژوراستازيتوب اوځرګندونه وکړي . زه په دې هم باورلرم چې هغه يوه داهيله هم درلوده چې هغه بايد لکه ديوه عادي وګړي په شان يادشي ، نه داچــې هغــه پــه پټوسترګو له رښتيني اوحقيقي نړۍ ځخه وتلی اوپريوه خواوبلل شي.

دګاندي په اندازوژوند کــې دا ترهرځــه زياتــه مهمــه اودپــاملرنې وړوه چــې دده آر اورښتينی پيغام دهند لپاره انساني وروروولي ، سوله اوبسيااينه وو. دهغو ی لپاره چې له خپل لوی اوپراخ هيواده ناخبره اوله هغه سره ناآشناوو. دلته سره له دې چې ددغه هيوادډېرکی هندوان هم دي خو له دې سره سره دغه هيواد دخپل جوړښت له مخې دبيلابيلو فرقو اوډلو ټاټوبی اوکوردی چې دژونداو استوګنې بيلابيل ډولونه اودودونــه لري .

هند ديوه ځانګړي اويوازني کلتور مينه اوسيمه نه ده ، ځکه نو زياتره خلک له دغــه هيواد سره مينه لري ، داهيواد دبډای کلتوربډای بنســټونه لــري چــې دکلتورونــو ، مذهبونو ، ژبو ، فرقو اوباورونودجوړښت هيواد ورته ويلای شو. ګاندي جي دغې نيمې وچې ته له جنوبي افريقې ځخه راغی اودانګريزې واکمنې پرخلاف يې ددغــه هيــواد

ketabton.com - The Digital Library

دسمبالولو کارته دعدم تشدد دتـوري اوانتقـاد پـه زوراوړي ورکـړې . دده هڅـونې دهندولس دصفر له برخليک څخه دځواکمنی په لور راپورته اوشعوريې ورکـړ. هنـد دتيرو شپږو لسيزو په اوږدو کې سره له دې چې دلته خورازياتې ستونزې اوتوپيرونه وو بياهم يوموټې اوواحد پاتې شو.سلمان رشدي دخپلې يوې مقـالې پـه تـرڅ کـې داوسني هند دطلايی نمانځنې(گلدن جوبلي) په درشل کـې داخبـره وکـړه چـې داهيواد په توپيرونوکې دزغم اوتحمل پياوړې پايله اوثمره دی .

هغه مهال چې گاندي جې ونه شوای کولای دپاکستان دجوړيدومخه ونيسي ، له هغه سره سره نن سبا هند په نړۍ کې له اندنيزيا، نايجريا اومصرڅخه وروسته دمسلمانانو دستراکثريت کوراوهيواددی.اجازه راکړئ چې داپه ډاگه ووايم چې دوی به کلـه هـم دپاکستان په لورمهاجرشوي نه وای که چيرې په هندکې هغه تگلاره په پام کې نيول شوې وای لکه چې گاندي يې هيله درلوده. دده نړۍ ليد په داسې يوه وړه دايره کې نه وراښکيل چې هغه به دنورو مذهبو درناوی دهندويزم په مقابل کې په پام کې نه وای نيولای. هغه له جواهرلال نهرو اونورو مشرانو سـره يوځـای اوپـه يـوه خولـه ديـوه سکيولردولت دجوړولو په کارباندې دزړه له کومي پوهيده. داسې چې په هغه کې بايد دهرې ډلې اوهرعقيدې دخوندي ساتلو خبره له ياده ونه ايستل شي اودهغې ضمانت بايد وکړای شي. گاندي په دې پوهيده چې مذهب ددولت لپاره دانديښنـې وړ ټکـی اوستونزه نه ده ،بلکې يوازې ځاني لوړتيا ده چې ديوشميرخلکو په کرکتراوکـړو وړو کې په څرگنده دانديښنې وړ ده.

په هرډول هغه ديوه حساس هندي په توگه داپه ډاگه کـړه چـې دی ددغـه هيـواد اوخلکويواړوندڅوک دی ، اوپه عين وخت کې دی په دې هم وتوانيده چې پـه خپلـه وړتيا سره خپل خلک راوپاڅوي اودنړې دخلکوپه شان يې دلوړتيـا پـه لورلارښـونه کړي اوله هغوی سره يې په يوه کتارکې ودروي. چې لامل يې په دغه تـرڅ کـې پـه څرگنده توگه آزادي ،برابري ،عدالت ، زغم اونه زورزياتی و چـې دزمـانې نوميـاليو مبارزينولکه مارتين لوترکينگ، نلسن مانديلا، ان سان سوچې دگاندي دغه تگلاره په خپله کړو کې په پام کې ونيوه اوپه دغه برخه دگاندي پلويان شول.

ketabton.com - The Digital Library

پربل څه باندې چې زه دزړه له کومي باورمن یم هغه دادی چې کله پــه فیجــي کــې دښکیلاک ضد غورځنګ په خپله په تشدد اوزورزیاتي باندې وانه وښت داهم داندو – فیجي داړیکو برکت و. له ۱۹۳۰ کال څخه بیا تـر ۱۹۸۰ کـالونو پـورې زموږدهیــواد داوسیدونکو ډیرکې برخه هندي فیجیان ول ،دیادو شویو کالونوپه ترخ کــې هنــدي ټولنې په پرله توګه دخپلوحقونو لپاره په ټینګار لاس پورې کړی دی چې له نیکمرغه دلته تراوسه پورې کله هم خبره دتشدد او زورزیاتي ترپولې پورې نه ده رسیدلې. په داسې یوه هیواد کې لکه زموږ چې دبیلابیلو کلتورونــو، عقایــدو اوخلکوهیــواددې یوځه خورا څرګنداودپاملرنې وړدي چې هغه زموږ دشته والي لامل شوی هغه په خپل هیواد کې دیوه اوبل په وړاندې زموږ زغم اودرناوی دی. اوداهغه ډالۍ وه چې ګانــدي دهغولپاره راپورته اودخلکوپرمخ کې پرمیدان باندې ودرید.

دګاندي زړه هغه مهال په خپلوهڅوکې مات شوچې کله مسلم لیګ دمحمدعلي جناح په مشرۍ په ډاګه کړه چې دوی تیارنه دي چې له هندسره په یوه هیوادکې واوسیږي ،دوی غواړي چې دیوه ځانګړي مسلمان دولت په جوړولو باندې لاس پورې کړي.

هغه څوک چې ګاندي یې وواژه هغه په خپله دیوې هندي افراطي ډلې غــړی و، هغــه فکروکړچې ګاندي په خپله دویش اوبلتانه دغه معامله په لوی لاس سره وکړه. په څه شي چې په دغه برخه کې دوی پوه نه وو هغه داوو چې دوی ګاندي نه پیژاند ګانــدی په هراړخیزه توګه ځان دهندي میراث اوهندویزم دوارث په توګه دټولو په مــخ کــې درولی و هغه به ویل چې دوی باید له هرچا سره دروغې جوړې داصل له مخې چــال چلند وکړي ، دده افکارو اوکړو وړو په تمامه مانا دده دخپل کلتــور اوخپــل مــذهب ترسیوري لاندې خپله وړتیا څرګندوله ، هغه پــه دې نظــرو چــې زمــوږ پرشــاوخوا راچاپیره ځمکه باید له جنګ اوډارڅخه خالي اوپه امن وي.خــدایان اودهغووړتیــاوي ددې لامل شوې چې هندیې په داسې دریځ کې دروليې چــې دتــاریخ پــه اوږدوکــې آریایان ،مغل اوډیرنورنیواکګر ددغې وچې په شته والي باندې برلاسي شوي دي. چې داځانګړنه یې زموږ له فیجي سره څومره ورته والی لري؟ موږ پــه هراړخیــزه توګــه دپارتیزاني مبارزې پرضد مبارزه کوو، قومي هویت له مذهبي توپیرونو سره سره دلته

ketabton.com - The Digital Library

په کټ مټ ډول ترسترګوکیږي . همداده چې له دغه وروستي چلنـد سـره دټـولنې دجوړښت په کارکې پرته له توپیره ګام اخستل کیږي.
زموږپه هیواد کې ددواړو مذهبوپلویان مسلمان اوعیسویان جدي هڅـه کـوي چـې دیوه اوبل عقیدو ته درناوی وکړي،همداده چې موږ په دغه برخه کـې لـه دوی سـره هیڅ ډول ستونزه نه لرو.اوکه چیرې داسې څه وي نومانا به یـې داوي چـې دوی هـم غواړي دبیلوالي اوځانګړیتوب په لورحرکت وکړي.
دګاندي جې ژوند دچوپړاودسپلین ژوند و، په جنوبي افریقې کې دده دهڅولـه پیـل شخه بیا دژوند تروروستې پولې پورې هغه له عادي خلکو سره نژدې پاتې شـو داده له پیاوړوځانګړنو څخه وه اوداهغه څه وو چې دې یې له هغه چال چلندونوڅخه چـې انګریزي ، مغلې اودهندي راجګانو په خپلوواکمنیوکې درلود لوړاوه .
دګاندي دژوند له لویو ځانګړنوڅخه داهم وه چې دده ژوندپه خپل ذات کې یوپیغـام و،که هغه نن ژوندی وای ،ښایي په دغه غونډه کې به له موږسره نه و، ځکه هغـه بـه ویلی وای چې موږ باید دهغه څه لپاره ځان خوارکړو چې دی دهغه لپـاره را اوچـت شوي و. هغه څه چې موږ هغه په څه شان عملي کولای شول ،دهغه پیغام په رښـتنې توګه ډیرمهم دی ،دومره چې موږ هغه یوازې دیوې ورځې (داکتوبر د دویمې نیټـې) په تنګ چاپیریال کې نه شوایسارولای ، موږ دې ته اړتیا لرو چې هغه باید دورځنـی ژوند په اوږدو کې خپل مل اولارښود ومنو.

▫
دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لـه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .
▫
لیکوال دفیجي دټاپوګانو دولس مشر پخوانی مرستیال اودایې هغه وینا ده چـې پـه جنـوبي فاسـفیک پوهنتون کې یې دمهاتما ګاندي دزیږیدو دکالیزې په مراسموکې کړې وه .

ketabton.com - The Digital Library

(۱۹)

میخایل . جې . نوجیم

دامریکا ،
دعامه حقونو پرغورځنګ باندې د ګاندي اغیز

« مسیح دروح اودهغې دالهام په آرباندې لاس پورې کړ خو ګاندي یې په ترڅ کې دعمل تګلاره رامنځ ته کړه »

دغه خبره زیاتره وختونه دامریکا دعامه حقونو دمبارزې داتل ډاکتر مارتین لوتر کینګ (جونیر) له خواتکرار یده . دګاندي دعملي کړنلارې اغیز دامریکایې عامه حقونو په غورځنګ باندې نیغه اغیزه وکړه ، دالاندې مقاله په امریکا کې دبشري حقونو دغورځنګ پر مبارزه باندې دګاندي اغیزه راپه ګوته کوي .

دملت پلار اودهنددخپلواکی دغورځنګ مشر غوښتل په خپل هیواد کې انګریزي واک پای ته ورسوي ، ددغه چار په خاطرېې دنه زورزیاتي دمقاومت غورځنګ رامنځ ته کړ اوهغه یې د (ساتیاګری) په نامه یادکړ . چې مانا یې دده په وینا: « هغه ځواکمني چې په رښتیااورښتیاینې سره پیاوړې وي » ده.
دګاندي ددې اصل تخنیک په عمومي توګه پر درې (آر) ، په درې (اس) اودرې (تې) باندې ولاړدی ، له دریو آرونو څخه یې مطلب ریزستانس یامقاومت ،ریفورم یا سم سمکې او ریډمپشن یاخپلواکي اوخلاصون دي . او له دریو ایسونو څخه یې موخه سمپلستې یاساده ګی ، سلف سفرینګ یا زغم ، اوسرویس یا چوپړدی . اوله

ketabton.com - The Digital Library

دریو تې ګانو څخه يې موخه ، تروټ یا رښتیا ، ټالرنس یــا زغــم ، او ټرســت شــیف باوریا صداقت دی .
په عمومي توګه دغه نه زورزیاتی په خپل وار د سولې اوبدلون داسې نښه ده چــې دپوره رښتیاینې او صداقت په ترڅ کې دځاني زغم وسیله هم ورته ویل کیدای شي .
په دغه ترڅ کې ټولې هغه هڅې دیادونې اوپاملرنې وړ دي چې دمینې او درناوي پــه زور سره دخپل مخالف په زړه اوفکرکې رامنځ ته کیږي او هغه پرځان راماتوي .
ګاندي ،هغه څوک چې په ژوره توګه د امریکا يې نیګروګانو دپلوي په توګه پیژنــدل شوی ، هغــه دخپلوهلوځلــو اومبــارزې پــه شــپو ورځــوکې دامریکــا دتورپوســتو دسترسکالر اولاربنود اودتوروپرګنود ملي ټولنې(ناسپ) دایدیتر ، د ډبلیو ،ایی . بی . دو بویز په نامه یوپیغام هم اســتولی دی . همداســې دوبــویزهم د ۱۹۲۹ کــال پــه فبروری کې ګاندي ته یولیک را واستاوه ، په لیک کې يې له هغه څخه هیلــه کــړې چې هغه باید له دوی سره ددوی په هلوځلوکې مرستندوی شي . هغه لیکلي وو چې :
" توکم او رنګ او س یوه نړیواله ستونزه شوې ، موږ دلته ستا مرستې ته اړیو" کله چې ګاندي دهماغه کال په می کې کوم څه په خپل لیک کې ددوبویز له پاره ولیکــل هغه يې د (ناساپ) په خپرونه کې چاپ کړل چې په هغه کې راغلي دي :
« راځئ ووایو چې دا دوولس ملیونه نیګرو ولسونه باید په دې ونه شرمیږي چې دوی دمریانولمسیان دي ، که ووایو چې موږ مریان یو په دې کې هــیڅ ډول نــه درنــاوی نشته ،ځکه نه درناوی په دغه ټکي کې دی چې دمریانو خاوندان وو... راځئ چې په دې باوري شو چې راتلونکې له هغوی سره ده ، چې رښتیاني ، مینه ناک او سپیڅلي وي ، ځکه چې مینه هغه ډالې ده چې دهغې ترشا رښتیا ده اوداهغه لاره چاره ده چې سړی دکمینۍ او تواضع پرپوله باندې دروي »
خوله دې سره سره هم دتورپوستود شخړې پــه اړه دګانــدي ډول مقاومــت خبــره دامریکایي نیګروو له خوا د ۱۹۲۴ کال په سمپوزیم کې رامنځ ته او بیا په پراخــه توګه رد شوه . خو د دوبویز دهغه لیک له مخې چې په ۱۹۲۹ کال کې کښلــی ووپــه ډاګه داټکی راغلی چې ایده اومفکوره لاتراوسه هم نه ده مړه ، هماغــه وه چــې پــه

ketabton.com - The Digital Library

۱۹۳۰ کال کې کله ګاندي دمهاتما په توګه راوپېژندل شو او په ۱۹۳۰ کال کې کله ګاندي دمهاتما په توګه راوپړکید، پرهمدغه مهال امریکایی نیګروګانو دهندپرلور هڅه راوکړه څو دلته هغه لومړی لاس زده کړې دګاندي دتخنیک په اړه ترلاسه اوزده کړي چې وکولای شي هغه په متحده ایالاتو کې په عملي توګه ترلاس لاندې ونیسي .
یوځل ګاندي په ۱۹۳۵ کال کې خپل میلمانه هغه مهال له حیرانتیا سره مخامخ کړل چې له دوی څخه یې هیله وکړه څو ده ته ده دخوښې سندره ووایی . (تاسې هلته وی کله چې دوی زما بادار .....)په زړه پورې خوداده چې کله کینګ په ۱۹۵۹ کال کې دهنددکتنې او لیدنې په موخه دلته راغی پرهغه مهال ده دهندیانو هغې مینې ته اشاره وکړه چې دنیګرو له سندروسره یې درلوده) . کله چې دوی دغه سندره پای ته ورسوله ګاندی یوه وړاندوینه وکړه : « دبیلګې په توګه ، کیدای شي دا رښتیاوي ، چې دغه نیګرو باید د نه زورزیاتی پیغام نړۍ ته ور رسوي »
سره له دې چې کینګ پرهغه مهال شپږکلن و،خو ویې کولای شول چې دګاندې وړاندوینه نږدې دوې لسیزې وروسته دیوه تاریخې حقیقت په توګه دخپل عمل لاره کړي .
په ۱۹۴۰ موکلونو کې پرهغه مهال چې کینګ لاهم په کوچني عمرو ، (اسافلیف رندولف) یوسوله ییز لاریون دواشنګتن په ښارکې ترسره کړ چې پر فرانکلن روز ولت باندې فشارواچوي څو د هیوادجنګي صنایع سره راتولې او په خپل لاس کې ونیسي . رندلف هغه څوک چې د وروروليۍ دهڅو مشراو په عین حال کې دکارګرانو یو ښه اوپیژندل شوی سازمان ورکوونکی و، هغه په دې باوري وچې دګاندي دمقاومت تګلاره کیدای شي په متحده ایالاتو کې وکارول شي .
په ۱۹۴۷ کال کې هغه یوبل غورځنګ چې متحده ایالات سره یوموټی کړي رامنځ ته کړ. پوځ ، نه یوازې دی تر ګواښ اوځپنې لاندې ونیو بلکه په زرګونه دکالیجونیګرو زده کوونکي یې هم وځپل " رندولف ته یې د(امریکایی ګاندي) نوم اوویاړ ورکړ، چې بیا کینګ هم کټ مټ ویاړ دځان کړ، هغه ډیرې ویناوې وکړې او په هغوکې یې په هند کې دګاندي په کړنوباندې رڼاواچاوله او دغه ټکي یې په ګوته کړ

ketabton.com - The Digital Library

چې نیګروګان باید دخپلې مبارزې تاکتیکونه دګاندې دهغوپه شان کړي او هم بایدد عامه نه همکارې اود هغه دولسی سرکښی تګلاره په امریکا کې وځاري .

د رندولف ارمان لاریون بالاخره په ۱۹۶۳ کال کې په واشنګټن کې دپراخوډلـو لـه خوا ترسره شو چې دهغه په ترڅ کې کینګ خپله نامتو وینا (زه یوخوب لـرم) هـم وکړه . دغه لاریون وکولای شول چې په خپله غیرکې دیوه ملیـون ځلورمـه برخـه خلک سره راغونډ کړي . چې یوه دریمه برخه یې سپینان وو ، دوی دتوکمي توپیرله غورځنګ سره خپل غږ یوکړی و اوپه دغه سوله ییز ه مظاهره کې یې برخه اخیستې وه . دغه مظاهره پردغه مهال دیوې پراخې مظاهرې او دعـدم تشـدد د یـوه پـراخ غورځنګ نوم یې دامریکا په تاریخ کې دځان لپاره وګاټه اویاهم داخه دحیرانـې وړ خبره نه ده ،چې په دغه غونډه کې کینګ راندولف دامریکایی نیګروګانو د مشر په توګه یاد اوومانه .

دواشنګټن لاریون به کله هم نه وای ترسره شوی که چیرې دهغه دسازمان ورکولـو په ترڅ کې (بیارد روستین) خپل دیادونې وړ سازمان ورکونکي تاکتیکونـه اولارې چارې نه وای کارولې . دایوبل نیګرو نومیالی و چې هند ته راغې اودګاندي لـه لیوالـو پیروانو څخه شو. روستین دعامه حقونو له اتلانو اود ملګرو دټولنې له نومیالیو څخـه و. داهغه هماغه څوک و چې د دویمې نړیوالې جګړې په ترڅ کې یـې لـه عسـکرې دندې څخه سروغړاوه او په همدغه ګناه زندان ته واچول شو. دمونټ ګـومیري بـس پریکړون پرمهال دی دکینـګ دنـه زورزیـاتي دتګـلارې چـې دژونـد تګـلاره وه تراغیزلاندې راغی . دبیلګې په توګه کله چې هغه دا واوریدل چـې کینـګ ترخپـل بالښت لاندې ټوپک له ځان سره ساتي ، هغه ټوله شپه هلته پاتې شو اوله هغه سـره یې ټوله شپه ددې لپاره استدلال کاوه چې که عدم تشدد خپله لاره کـوو نوښـه بـه داوي چې هغه دهغې په رښتینې مانا سره وځارو اوپه رښتیانی توګه باید له هغې لارې دخپل مقاومت دپیاوړتیاپه لورګامونه پورته کړو. په پای کې کینګ اودهغه سـاتونکو وسله له ځانه لرې کړه همداوه چې روستین او دهغه ملګر ي ګلین سیملی کینګ په دې باوري کړ چې دوی باید دګاندي دنه زورزیاتي تګلاره خپله تګلاره کړي اوهغـه باید له شکه پرته دخپل ژوند دفلسفې په توګه ومني .

ketabton.com - The Digital Library

روستین دعامه اومذهبې سازمانو دسمبالولوپه برخه کې دځانګړې استعداد او مهارت لرونکی و ، چې ډیرمهم اوڅرګند یې دپخولاینې فیلوشف (اف . او .آر) اود نــژادې برابرۍ کانګرس (سی .او . آر .ایی) وو چې (اف . او. آر) یې مسیحي آزادپالې ډله وه چې په ۱۹۱۴ کال کې یې په انګلند کې بنسټ ایښودل شوی واود عــدم تشــدد لــه تولنیزو بدلونونوېې ننګه کوله . او (سی .او . آر. ایی) بیا پــه ۱۹۴۲ کــال کــې پــه متحده ایالاتوکې د(جمزپارمر) له خوا چې هغه په خپله د(اف . او. آر) نیګرو دډلې غړی ورامنځ ته شو. پارمر ځان ددې لپاره ځانګړې کړی و چــې دی بایــد دګانــدي تګلاره د توکمي توپیرپه ترڅ کې تر جنوبی امریکې پورې ورســوي . دده اونــورو پــه دغه خبره باندې دزړه له کومي باور راغی چې د (سی . او . آر . ایی) غــړي پــه ژوره توګه دګاندي دشاګرد چې کرشنالال شری دهاراني وتراغیزلاندې دي ، هغه څــوک چې دکتاب نوم یې (له زورزیاتی پرته جګــړه) و او د (ســی . او. آر. ایــی) (نیمــه رسمي انجیل) و.

ای . جی . موستې نامتو امریکا یې سوله خوښونکي له هند او ان مهاتما ګاندي سره په ۱۹۳۱ کال کې ولیــدل . موســتی هغــه څــوک وچــې د(اف .آر. او) لــه لیوالــو او سرسپارلو غړو څخه و ،کله چې له هنده راستون شو، په کالیجونواوپوهنتونوکې یې دیوشمیرلکچرونو په ورکولو باندې لاس پورې کړ . په ۱۹۴۷ کال دنیګــرو دهلوځلــو دغه ځوان پلوي ددې لپاره لیوال شو چې دمسحیت عقیده د ژور تولنیزعمــل لــه بهیرسره غوټه کړي . له موستې سره دهغه کتنه دموستی دلکچرونوپه کمــپس کــې وشوه .

لاسون هغه څوک وچې دګاندي د تګلارو سخت لیوال اومدافع و ، هغه لــه (اف .او .آر) سره یوځای شو ، او هم یې دخپل مرام دعملی کولو په موخه د ۱۹۵۰مو کالونو په ترڅ کې ترجیل پورې هم ورسید ،دې له دغې آزموینې وروسته هغه څــوک شــو چې دکوریا په جګړه کې یې له برخې اخیستنې څخه سرغړاوی وکړ. لاسون دیــوه میتودیک استازي په توګه هند ته د تبلیغی او دګاندي دساتیاګرۍ د یوه شاګرد په توګه سفروکړ. همدغه هند و چې ده هلته مارتین لوتر کینګ ، هغه څوک چې هغه د نه زورزیاتي مقاومت له امله نامتو شو وپیژاند. لاسون پــه زیاتــه انــدازه د کینــګ د

ketabton.com - The Digital Library

اغیزپه ترخ کې دهغه له ډیرو ځانګړنو څخه ا غیزمن اوبرخمن شو. کله چې په ۱۹۵۵ کال کې هغه متحده ایالاتو ته راستون شو، له کینګ سره په ګډه له هغو ځواکونو سره یوځای شو چې جنوب ته راشي او دلته د نه زور زیاتي تګلاره اودهغې ارزښتونو ته کاروکړي . څکه چې په دغه برخه کې یوازې یوځو تنه ددغه کار له پاره وړاومجرب وو لکه لاسون .

په پای کې لاسو ن وکولای شول چې په سراسرجنوب په تیره بیا د تنسیسي په ایالت کې دنه زورزیاتي یوپیاوړې غورځنګ رامنځ ته کړي . هغه په دې وتوانیده چې دګاندي دتګلارې دهنګامې دلاپیاوړتیا لپاره په سلګونه زده کونکي په خپله خوښه دخپلو تودو وینا ووپه ترخ کې وروزي :

« مینه هغه ځواک ده چې پرهغې باندې خدای سړی له خپل ځان اوسړی له سړي سره تړي ، رښتینې مینه ځان په خپله لوړتیا ته رسوي ،هلته چې ان د دښمنې په زړه کې هم په مینتوب او ښښنې باندې اوړي . هغه کولای شي چې له بدۍ سره غاړه غړۍ اومقابله شي اوکولای شي چې دومره ځواکمني هم په ځان کې ولري چې ان هغه بدي هم پرځان پسې راوکاږي . ټول چې کله په مینه باندې ټینګارکوو ... باید تشدد اوځورونه پرځان ومنو څکه چې هغه په خپله له ځواب ورکولو پرته په هیڅ شماره شي »

کله چې په ۱۹۵۰ کال کینګ پنسلوانیا په چسترکې (دیوانیتی ات کروزر تکنالوژیکل سیمیناری) په باره کې دخپلې بچلر ډګرۍ لپاره په زده کړو بوخت و په همدغه مهال ده موستې د موستې په بل کالیج کې ولیده چې پروینااوو باندې بوخت و. کینګ دموستې لکچر په لیوالتیا سره واورید خو زیات اغیز یې پرې ونه کړ. ان چې له موستې سره په استدلالونوکې هم ښکیل شو. په کروز ر کې یې دزده کړو پرمهال په خورا جدي توګه دګاندي ساتیاګره ترلاس لاندې ونیوله اوهغه یې ولوسته . دکینګ دهمدغو سرګرمیو شپې ورځې وې چې پردغه مهال له هندځخه دهند په سفرتللی یوه بل نیګرو، ډاکتر (موردیسیا جانسون) ،چې وروسته د هاورد پوهنتون هغه چې له تاریخي پلوه دتورانو کالیج دی او په واشنګتن ډی سی کې پروت دی مشرو ، هم راستون شو.

ketabton.com - The Digital Library

مارتین لوتر کینګ اومهاتما

دګاندي دنه زورزياتي له امله پرکینګ باندې دجانسون د ويناوو نيغــه اغيــزه ددې لامل شوه چې په بيړني توګه دهغو کتابونو په لټه کې شو، هغه چې دګاندي پــه بــاره کې ليکل شوي اوهلته موندل کيدای شول . ده په دغه اړه يودپاملرنې وړ کتــاب لــه جورج داويز ځخه چې په کروز کې دده خورا نژدې استادو ترلاســه کــړ . کینــګ د داويز ددغه اوپرګاندي باندي دنورو کتابونو له لوستلو وروسته په جدي توګه په دې باوري شوچې که مينه اوخواخوږي دنه زورزياتي مقاومت لــه غورځنــګ ســره مــل اوعملي بڼه ومومې په دغه ترځ کې به دمبارزې پايله له شکه پرته پياوړې ، اغيزمنه اوپه زړه پورې وي .

کینګ کيدای شي په دې هم دګاندي د درسونو تراغيزلاندې وي چــې ده ګانــدي اوخپل ژوند ترمنځ يولړ ګډې ځانګړنې له ځان سره درلودې ، دوی هغه ځوک وو چې درنګ ضد مبارزه يې دتوپيرپالو متعصبينو په وړاندې پرمخ بيوه ، دواړو ان په ولسي کچه دسپينود ستم اوزور زياتي تجربې له ځانه سره درلودې (دلته زه هغه ټکي تــه اشاره کوم چې مهاتماګاندي په جنوبي افريقا کې يوازې په دغه ګناه چې ده ځانته په

ketabton.com - The Digital Library

لومړۍ درجه کې ځای نیولی و له اورګاډي څخه راواچول شو. خو کینګ پرهغه مهال چې جورجیاته اوترځان یې لویه پرده ډوله تکه راتاوکړې وه له همداسې یوې پیښې سره دسپینوله خوا مخامخ شو) ، دواړو دځانګړي تشدد (هغه چې ددوی ژوند یې په خپله ادعاکوي) خورا سخت زغمونه له ځانو سره درلودل او په پای کې دواړه هغه څوک وو چې دخپل ایمان اوعقیدې په زور یې ځانونه دنورو دچوپړ اوخدمت پراخ بهیرته ور واچول .

هغه په خپل لومړني کتاب (دآزادۍ په لور ګامونه) کې خپل تش په نامه (دنه زورزیاتي په لور سفر) په اړه کرونولوژیکه څېړنه کې یولړداسې اشارې وړاندې کړې چې دهغو په ترڅ کې یې دګاندي په لوړو ستاینو باندې لاس پورې کړ

« ګاندي دتاریخ په اوږدو کې لومړنی څوک و چې دمسیح مینه او اخلاق یې په خورا جالبه اوځانګړې لیواتیا سره د انفرادیت اواغیزمنې ټولنیزې ځواکمنې پرپولو باندې په پراخه کچه زموږ په وړاندې کیښودل ».

کله چې ګاندي په دې ټینګار کوي چې له خپل دښمن سره مینه ولره ، دغه ټکی په خپل ذات کې د کینګ له مسیحي ایدیالونو سره په کټ مټ ډول سر لګوي . ګاندي له دښمن سره دمینې عملي لاره کینګ ته ور وښوده ،کینګ په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه دګاندي دټولنیزې جوړونې هڅونکې مینه دځان کړه اوهغه یې دخپلې تګلارې په توګه و منله . هغه ،دغه ټکي ته ځیرو چې دګاندي ایدیا دبدۍ اوشیطاني هڅو په وړاندې کوم غیرفعال نه زورزیاتی مقاومت نه دی ، بلکه هغه په دې باوري وچې دا په خپله دشیطاني بدۍ او هڅو په وړاندې یو فعال اوهڅاند مقاومت دی ، چې له پراخې ملي او ټولنیزې لیواتیا سره ملتیاکوي ، داګاندي دی چې دتیري پرځای په هرڅه کې دلومړیتوب حق زغم اوتحمل ته ورکوي . " لکه څنګه چې زه دګاندي دفلسفې په ژوروکې ډوب یم ، زما ..زیاته اندیښنه په دې کې ده چې دمینې ځواک مخ په ځوړیدوشو او ما دلومړي ځل لپاره دادرک کړه چې دمینې مسیحی دوکتورین او نظریې په نیغه توګه د ګاندي دنه زور زیاتي د تګلارې تراصولو لاندې دزورزیاتي ځپلولپاره دآزادۍ په لاره کې ترټولوښه او درنه وسله ده "

ketabton.com - The Digital Library

کینګ په هندکې دګاندي دتګلارو دبریو تراغیزلاندې راغی او دګاندي درښـــتیاینې اصول او تګلاره چې پرمینه ،رښتیاینه او ځاني قرباني بانـــدې ولاړه وه دځـــان لپـــاره ومونده . کینګ دعدالت اوانصاف غوښتنې لپاره داسې دوکتورین ومونډل ، چـــې نـــه یوازې له مسیحی باورسره یوشان وو بلکې په امریکا کې یـــې دسیاســـي قانونیـــت اوروا حقونو له آرونو سره هم یورنګي درلوده . په لومړي ګام کې دکینګ لیوالتیا پـــه تمامه مانا یوه نګه اکادیمیکه لیواتیا وه. دی په دې باوري نه و چې دګاندي دمقاومت طرحه به داسې یوه طرحه وي چې هغه به د امریکا په کچه هم دپراخو پرګنو لپاره په درد دوا شي .

برسیره پردې هغه فکرکاوه چې دګاندي میتود اوتګـــلاره کیـــدای شـــي یـــوازې پـــه انفرادي برخه کې اغیزمنه وي ، ځکه نو دوی په دغه برخه کې په دوه لارې کې وو چې آیاداتګلاره به امریکایی نیګروګانو اودهغوی پراخې پرګنې چې دخپلـــواکۍاوبرابرۍ لپاره یې متې رابډوهلې په هغه شان چې ددوی هیله ده لارښونه وکړای شي . پردې ټولو برسیره ، هغه دا دلیل هم وایه چې ګاندي دنه زورزیاتي غورځنګ په داسې یوه ټولنه کې لارښونه کاوه چې دهغې ټولنې ډیرکی په خپله هندوان او په مقابل کې یې یو کوچنې لږکی چې هغه انګریز ي سپینان وو په مخ کې درلود ، خو امریکایی نیګرو ګان بیا په خپله دامریکایي شمیرنې په سلوکې له لسو تر دوولسو پورې دي چې په یوه خورا واړه لږکي کې راځي . برسیره پردې کینګ داهم احساسوله چې له ګاندي سره دهغه دمقاومت په ترځ کـــې دهغـــه خبـــره نـــه یـــوازې پـــه هنـــدکې انګریـــزي واکمنانواوریده بلکې له هغه سره له هند څخه دباندنیوخلکو اوپه خپله دانګریـــزې ولس اولویو مخکښو کسانو خواخوږي او ملتیاهم وه . کینګ پرهمدغه ټکـــي بانـــدې باورنه درلود ، هغه شک درلود اوداپې ویـــل چـــې دغـــه تګـــلاره بـــه پـــه امریکـــاکې دزورزیاتي په مقابل په تیره بیا په جنوب په هغه ځای کې چې تور یوازې دیوې ښځې دنوکرپه توګه دهغې لاس ته ګوري کار ورکړي اوکه نه ؟ په هـــرډول دکینـــګ هغـــو تجربو چې دالاباما په مونت ګومیری او هند ته دسفرپه ترځ کې یې دځان کړې ددې لامل شوې چې دده نظریه یې په دایمي توګه د ګاندي دعدم تشدد دتګلارې په لور ورواړوله .

ketabton.com - The Digital Library

مونټ ګوميري اوهندوستان
اود کينګ بدلون

په ۱۹۵۴ کال کې کله چې کينګ خپله دوکتورا په تکنالوژي کې له بوستون پوهنتون څخه ترلاسه کړه ، له هغې سره سم يې د مونټ ګوميري ،هغه ځای چې ديوې لنډې مودې لپاره دکورنۍ جګړې په شپو ورځو کې د کانفدرسۍ پلازمينه و، پــه ديکســتر اويونيو بپټست چرچ کې دهيد پوستر په توګه دنده پيل کړه . دلته خورا زيات توران اوسيدل چې هغوی تېلودسپينوله خوا د ښکيلاک او زورزياتي سختې اوظالمانه شپې ورځې زغملې . دمونټ ګوميری دبسونو خبره په دغه اړه ديوې عينی پيښې په توګه ديادونې وړده ، چې هلته دا منل شوې وه چې تو ران بايد دبس دمخې پرڅوکيوباندې کينني ، دبس وروستې برخه ددوی لپاره وه ، خوکه چيرې به سپين په بس کې ولاړ و تور حق نه درلود چې دهغه ددريدو په حال کې بايد هغه پرڅوکۍ باندې ناست پــاتې شي . دبسونو چلونکي چې ټول سپين وو ، له توروڅخه غوښتنه کوله چې دبس کرايه بايد دمخنۍ دروازې په پيل کې چلونکي ته وسپاري ، اوبيا ددوروســتۍ دروازې لــه لارې بس ته ورننوزي . کله کله خو به داسې هم کيدل چې بس چلونکو به کرايه ترې واخيسته ، هغو به چې ترڅو وروستۍ دروازې ته رسيدل دوی به حرکت وکړ اوهغوی به يې په ډنــګ ډوال بانــدې پريښــودل . دمونټګــوميري توروپوســتو پــه ورځ کــې څوځلې دلته دسپين پوستوله خوادغه شان زورزياتي په خورا بد شان سره چې هغه ته سړی انساني چلند نه شي ويلای دمونټ ګوميرې دتوپيرپالو ســپينوواکمنو له خوا په خپله تېوله ناولتيا سره زغامه .
خوکله چې په ۱۹۵۴ کال کې يوه آرامه خو پرتمينه ميرمن چې(روزه پارک) نوميده په دغه ګناه چې سپينو ته يې دخپلې څوکۍ له پريښودلو څخه انکار وکړ بندي شوه .
په دغه وخت کې په مونټ ګوميری کې دتورپوستو شميرپه عمومي توګــه زيــات و، نيګرو تېولنې دخپلو وزيرانو او خپلوکليساوو له لارې دتــول ښــار پــه کچــه پراخــه

ketabton.com - The Digital Library

پريکړون له بسونو سره وکړ . دوی پرهمدغه مهال مارتين لوتر کينګ دخپلې نوې جوړکړې ټولنې دمشراولاربنود په توګه وټاکه ، اوپرهمدغه مهال دی په مونټ ګوميری کې نوې کس و چې دلته يې له يوې سياسي او نورو ډلواو ګروپونو سره هم اړيکې نه درلودل . دمونټ ګوميری دبسونو پريکړون دکينګ لومړنې تجربه او په دغه ترڅ کې لومړنی هڅه وه چې دده دملي اونړيوال کرکترپه جوړولو کې يې مرسته وکړه اوپه متحده ايالاتو کې يې ديوه مورالي مشرپه توګه راوپېژاوه .
په پيل کې پر مونټ ګوميري باندې دګاندي اغيز خورا لږ و، دبسونو پريکړون دګاندي ډول مقاومت پرتګلاره باندې نه جوړشوی واو نه هم لاربنونه ، سره له دې چې کينګ ګاندي ته درناوی درلود ، هغه خپل يوه ملګري ته داتکی په ګوته کړ چې دی څنګه کولای شي دګاندی تګلاره اواصول په دغه ترڅ کې وکاروي . خوله هغه وروسته چې يوه سپين مونټ ګوميری ايدورتايز ته يې يوليک وليکه او په هغه کې يې دبسونو پريکړون په هند کې دګاندي له کړو وړو سره پرتله کړ ، همدغه تکی و چې دمونټ ګوميری پرغورځنګ باندې دګاندي داغيزخبره ورځ په ورځ پراخيده او زياتيده.
لکه څنګه چې کينګ ويلي ، چې دګاندي نوم او دهغه دعدم تشدد مقاومتي غورځنګ په مونټ ګوميری کې هلته چې ددغه ځای خلکو دغه نوم تردغه دمه ګرد سره نه واوريدلی په پراخه کچه نامتوشو ، دومره چې په هرځای کې هغه « دهند دتورپوستوکوچنی روحاني » له زيات درناوي سره پيژندل شوی و. ان چې مطبوعاتو هم دمونټ ګوميری داعتراض په ترڅ کې ، په هندکې دانګريزانودواکمنې له زورزياتي سره دګاندي پريکړونه او لاريونونه په الاباما کې دسپينو دزورزياتي د جوړښت له کړو وړو سره پرتله کول .
پرهغه مهال چې پريکړون لا روان و کينګ « دژورتيا په تل کې » دګاندي داصولو اوتاکتيکونو په ژورتياکې ډوب او دهغوتراغيزلاندې راغلی و. دګاندي داصولو دوراندېزونو په پام کې نيولو سره کينګ په دې باوري و چې ، څه چې دده په مونټ ګوميري کې ترسره کړل هغه « دبدی او شيطاني هڅې په وړاندې دمينې هڅونکې مقابله وه».

ketabton.com - The Digital Library

هغه يوې غونډې ته هغه کيسې تولې وکړې چې څنګه ګاندي وکــولای شــول دنــه زورزياتي مقاومت له لارې انګريز ي امپراتوري په هند کې   دپای پــر ټکــي بانــدې ودروي . هغه په دغه اړه داهم په ګوته کړه چې :

« زه ګاندي ته دمسيح پرلاره ورغلم » څکه نو ده په دغه برخه کې د مسيحيت پــه پياوړتياکې دخپل غورځنګ له لارې ونډه واخيسته »

کينګ وويل چې مونټ ګوميري « له ماسره دامرسته وکړه چې زما هغوپوښتنوته يې روښانه ځوابونه راکړل چې ما دعدم تشدد په برخه کې په کتابونوکې لوستې وې »

په رښتيا هم کينګ هغه فکري بهيرته ور واوښت ، هغه ته چې دی دهغه په وړاندې ديوه ګاندين په شان نه وزيږيدلی . کله چې ګاندی په (ســرمون ان ده مونــټ) کــې دمسيح ښکلا وليده ، هغه يې ديوه هندي اصل او باور په توګه ومنله ، خــو کينــګ چې   بياکومه ښکلا په ساتياګره کې وليده دهغې له مخې يې پــه خپلــو امريکــايی پلويانو او اوريدونکو باندې ټينګار وکړ چې دوی بايد ګاندي ته له مسيح اودهغه لــه نظر ياتو سره په موازې دريځ کې وګوري . کينګ ان ګاندي ته دا وياړهم ورپه برخــه کړ چې له ده څخه وروسته يې دبشري حقونودنوي سازمان لــه پــاره هــم د ده نــوم وکاراوه . دبشری حقونو لپاره دګاندي ټولنه کينګ ګاندي ته دهغه درناوي له مخــې پرانيسته چې ده دبشري حقونوپرغورځنګ باندې خپله درنه اغيزه ښندلې وه .

دمونټ ګوميري دبسونو له بريالي پريکړون څخه وروسته (سره لــه دې چــې ديــوه وژونکي يرغل په ترڅ کې سخت ټپي هم شو) کينګ له خپلــې ميرمنــې (کوريتــا سکاټ کينګ)اوخپل نژدې ملګری پروفيســور (لــورنس ريــديک) ســره يوځــای دهندوستان سفروکړ . هندته دکينګ سفر يولوی وياړ او تجربه وه چې دی يې د (په نه زورزياتي سره داوښتوپه لور په لوړتيا) کړ، دده له لويو هيلوڅخــه وه چــې بايــد هندوستان وګوري ، خو دده مهال ويش ده ته اجازه ورنه کړه چې دی بايــد د ۱۹۵۹ کال ترفبروري اومارچ پورې هلته پاتې شي .هندته دهغه د رارسيدو پرمهال دهند له لومړي وزير جواهرلال نهرو سره دکتنې په ترڅ کې کينګ وويل چې :

« نورو هيوادو ته کيدای شي زه ديوه سيلاني په توګه سفروکړ م خو هند ته زه لکــه ديوه زيارت کونکي په توګه راغلم » . هند ته دکينګ سفر يوه روحاني اومعنــو ي

ketabton.com - The Digital Library

بیا هځونه وه داسې چې دهغه په ترخ کې دی دګاندي پرایدیالونو باندې نورهم باوري او سمبال شو. هغه دټول هند په اوږدو کې دګاندیوالو هڅو له فعالینواوهڅونکو سره وکتل ،کینګ په انفرادی توګه دزیاتو شیانو له لیدو اوهڅونو وروسته ، په دغه برخه کې ډیرځه هغه مهال وویل چې کله دی بیرته متحده ایالاتوته ستون شو. هغه دغه ټکی په ګوته کړ چې خنګه هندیانو اوانګریزانو له یوه اوبل سره په برابری کې چال چلندکاوه ، او دیوه بل په وړاندې یې دهغو ی کړنې په یوځه بیل ډول سره په ګوته کړې ، او دایې ځرګنده کړه چې داډول اړیکي په خپله دهغې وینې پایله ده چې ګاندي دهغې له مخې د مخالفانو په وړاندې دعدم تشدداوخواخوږۍ له اصولو سره سمه کاروله . کینګ همدارنګه ددغه کار درناوی کاوه چې ځنګه ددغه هیواد (مشرانو خپل مورالي ځواک اووړتیا دخپل قانون ترشا کارولی دي) هغه همداسې دې ته هیله من اوخوشاله و چې :

(له لومړي وزیرځخه تر کلیوال پورې ټول دکښتنې پاټکي په وړاندې له کرکې سره جوړنه دي) .اودهغې پرضد خبرې کوي . دی په خپله ددې کتونکی اوشاهد و چې نهرو په خپله د کوزنې پاټکی په وړاندې پرهغه مهال چې دملي خپلواکۍ دنظریې دپرمختیا او پیاوړتیا په اړه یې خبرې کولې دهغوی په وړاندې دکرکې او نه درناوي تګلاره په کلکه غندله . کله چې کینګ امریکا ته راستون شو، ده دمتحده ایالاتو پرمشرانو ایزنهاور او جانسن باندې غږ وکړ چې باید دامریکا دکوزنې او ځپل شوي پاټکې لپاره چې د رنګ او توکم په ګناه ځورول شوي اووروسته پاتې کړل شوي دي یوځه وکړي ، ده پردغه مهال هغه هڅې چې دهند حکومت په دغه برخه کې ترلاس لاندې نیولې وی ، دیوې بیلګې په توګه د متحده ایالاتومقاماتو ته چې باید هغوی هم کټ مټ هڅې دامریکایې ځپل شوي پاټکي په وړاندې په عملي توګه ترلاس لاندې ونیسي ورپه ګوته کړې .

په رښتیانۍ توګه دا هند و ، نه یوازې مهاتما ګاندي چې کینګ یې دیوې بیلګې په توګه په ځه ډول دیوې ځپل شوې ټولنې لپاره په خپله کارخانه کې جوړاو ورزه . کینګ هند ته دخپل سفرپه ترخ کې پردې نورهم باورمن شو چې عدم تشدد دخپلې رښتیاینې له مخې یوازنې وسله ده چې ځپل شوې پرګنې یې په ټوله نړۍ کې دخپلو

ketabton.com - The Digital Library

غوښتنو دترسره کیدو لپاره کارولای شي . کینگ په دغه سفرسره د (امریکايي گاندي) لقب دځان کړ ، داخورا په زړه پورې خبره ده چي کینگ په خپله دامریکا دتاریخ په اوږدو کې دیوه ستر لارښود په توگه دا ومنله چي مهنداس گاندي :
« له هرپلوه او په هره کچه دنړۍ دتاریخ په پاڼوکې یوله هغو کسانو څخه دی چي دنیم درجن لویو کسانو په شمارکې راتلای شي ». په دې باید باوري یو چي دکینگ عمل دبشري حقونو په باره کې هغه څه دی چې دگاندي پرتخنیکونو باندې ولاړدی . پریکړونونه ، لاریونونه ،ورځ شپه لیکنې (شب نامې او روزنامې) ان عامه روږې نیونې داټول هغه لاسوندونه اونښې دي چې په امریکاکې یې دبشري حقونو پرغورځنگ باندې دگاندي دتگلارې اغیزبللی شو.
خودکینگ په هڅونکو پریکړوکې یوه چې هغه تریوه حده ناسپړلې او ناروښانه پاتې وه هغه په زندان او جیل ورننوتل و و، چې دنه زورزیاتي له خورا مهمو ډولو څخه گڼل کیده . کینگ هم لکه د گاندي په شان زیات ددې لپاره لیوال نه و چې باید زنداني شي . ده ته څرگنده وه چې په جنوب کې د زندان په سلولونو کې نیگروگان څه شی څنگه زغمي .کینگ به خپلو پلویانو ته ویل چې باید زندان ته ولاړشي خوهلته باید هغه څه ترسره شي لکه چې گاندي ترسره کړل :په هیله منې هوا اولیواتیا کې ، هغه له دوی سره استدلال کاوه ، چې دوی باید داومني چې په زندان کې خپله ټوله موده باید په یوه ځای کې تیره نه کړي ، بلکه : « هغه باید دشرم زندان د آزادۍ دجنت او انساني پرتم په لور واړوي » همدارنگه کینگ هم زندان ته راغی او هغه یې دآزادۍ تجربه ځای وباله . دا زندان و چې گاندي د
(هنری دیوید توریو)لیکنه چې د عامه سرکښۍ په اړه وه ولوسته او ده ته یې داتوان ورکړ چې دخپل مرام په لور نورهم په بري سره خپل سفراو گامونه اوچت کړي . اوداهم جیل و چې کینگ هلته (د برمینگهم له جیل څخه لیک) هغه چې د بشري حقونو دغورځنگ لپاره خورا مهم لارښود ولیکه . دهغه په ترڅ کې چې ده دهغه لپاره په غیرقانوني توگه کاغذ وموند او پرهغه باندې یې دخپل زندان شپې ورځې تیرې کړې . په دغه لیک هم دگاندي په هنگامه یانې ، رښتیا، انصاف، ځان تیریدنه او نه زورزیاتي باندې تینگارشوی دی . دبیلگې په توگه کینگ په روښانه

ketabton.com - The Digital Library

توګه له ګاندي څخه دمننديې په ترڅ کې وليکل : « زه په ټينګار سره داخبره کوم او وايم چې عدم تشدد داغواړي چې مورِ بايد دهغه په اړه داسې رښتياني وو لکه څنګه چې دهغه پای زمورِ هيله اوغوښتنه ده » .
خوداپوازې دګاندي تاکتيکونه اوتګلارې نه وې ، هغو چې په کينګ کې يې پولړداسې ځانګړنې را وپارولې چې هغوکينګ ته دبشرې حقونو دغوښتنې اوغورځنګ په ترڅ کې دمشرۍ لاره برابره کړه . بلکې خبره ټوله دهغو په عملي کيدو وه ، ځکه چې هغه اوس په عملي توګه دکينګ په ويناوو اوليکنو کې په پرله پسې توګه عملي کيدې . هغه تل داخبره دګاندي له خولې په هرځای کې تکراروله چې که دوينو سيندونه هم دتورانو دخپلواکۍ په وړاندې وبهيږ ي بايد چې خپلې وينې يې وي نه داچې دخپلو دښمنانو هغه دې تويې کړي .
تردې هم لامهمه داچې دهمداسې طرحو په رڼاکې ، دګاندي دمينې منطق زيات خواخوږي اوپلويان وموندل ،په دې چې کينګ دهغو په رڼاکې دامريکا له پاره خپل خوبونه ليدل . داسې چې دهغو په رڼاکې يې بايدامريکاداسې جوړه کړي چې هغه دده دمينې وړ ټولنه وي . داسې يوه ټولنه چې کينګ هغه دخپلې نامتو وينا په ترڅ کې (زه يوخوب لرم) په ډاګه کړه . خلک بايد له شکه پرته (دکرکتر په ننيوځانګړنو باندې قضاوت وکړي نه داچې دهغه په رنګ او پوستکي باندې ځان بوخت وساتي) .
پرکينګ باندې دګاندي داغيز يوه بله بيلګه دويتنام دجګړې په اړه دهغه مخالفت وچې دهغه په پايله کې يې دولس مشر جانسون اونورونيګرومشرانو ملاتړ له لاسه ورکړ . ځکه هغوی ورته ويل چې دجګړې په اړه خوله پټه ونيسي خو کينګ داخبره نه منله او خپله خبره يې کوله ، دده له خورا مهمو ويناوو څخه يوه هغه وه چې په هغې کې يې وويل : (انصاف نه ماتيدونکی خيزدي ، ناانصافي په هرځای کې دانصاف له پاره خطره ده) .
کينګ همدارنګه د کاوړډيک په اړه هم دګاندي دنظريې پر پله باندې ولاړ دهغه څه په باره کې چې ګاندي به ويل که چيرې څوک دکاوردیک او تشدد ترمنځ دځانې دفاع په موخه ټاکنه کوي ښه به داوي چې تشدد وټاکي ، په ۱۹۶۵ کال کې کينګ ديوې مرکې په ترڅ کې دګاندي نظر ومانه ځکه يې وويل : « کله چې زه دتشدد په

ketabton.com - The Digital Library

اړه خبرې کوم هلته یوه بدې شته چې هغه ترتشدد او زورزیاتي هم سپیره اوناوړه ده چې هغه ډار دی ». دکینګ او ګاندي دواړو لپاره دهڅوني اوتشویق تګلاره دتشـدد تر ردولو زیاته مهمه اودپاملرنې وړوه .

اوپه پای کې ، کینګ له ګاندي سره خپله یوه پیاوړې اودحیرانتیاوړکړنه شریکه کړه چې هغه دپیاوړو سمبولونوپه عمل کې په سپیڅلې توګه عملي کـول وو. دواړو پـه خورا وړتیا سره دناوړې بې انصافۍ په وړاندې چــې ددوی دواړوخلکـو زغملـه پـه یوفکراونظرسره ودریدل . دواړو د خورانواوبیوزلانولپاره متې رانغښــتې اودهغـو پـه استازیتوب یې هرې خوا ته نه ستړې کیدونکې منډې تــړې ترســره کـړې اودواړو دژوند کولو هغه ډول لکه چې خورانو دځان لپاره درلود وټاکه . ګاندي پـه کلیــوالۍ جونګړه او کینګ دشیکاګو په چوپړیوکې استوګنه کوله . دوی سفرهم لکه دعــامو اوخواروخلکو په شان کاوه . ګاندي داورګاډې په دریمه درجه خونه اوپه پلــې توګــه سفرکاوه همدارنګه کینګ دبس او یاهم دکچرې په واسطه له یوه ځایه بل تــه تــه . دوی لکه عامووګړو غوندې کالي اغوستل ، ګاندي ساده خامتـا. اوکینــګ بیاخپـل سګنچردهقاني سرترپایه خورې جامې اغوستې . دوی به لکه دعادې خلکو په شــان کارکاوه، ګاندي به په توده هوا کې په خپل خرخې باندې لګیا و اوهغه به یې خرخاوه اوکینګ به په تودو لوونوکې له مهاجرو فارمي کارګرو سره لوونه کول . دواړه پــه دې توانیدلي وو چې له خپلې سیاسي کلتــوري زیرمــې څخــه خــورا درانــه او پیــاوړې سمبولونه راوټاکي .

دګاندي دمالګې لاریون دبیلګې په توګه دهم غاړې اوهــم آهنګــۍ پــه تــرڅ کــې هندیانوته دولسونو له پاره په تول هیواد کې یودپاملرنې اودرناوې وړآر و. همداسې کینګ په خپل وار سره په دې وتوانیده چې د مسحیت او امریکایې مشروطیت آرونه هغه چې دواړه سپین اوتور ورته لیوال او ترې اغیزمن وو پــه خــورا مهــارت ســره وکاروې . کینګ ته داویاړ ورپه برخه شو چې دبشرې حقونو پــه لاره کــې یــې دنــه زورزیاتې د درنې وسیلې په برکت کانګرس دې ته رامات کړ چــې دبشــرې حقونــو قانون دپه ۱۹۶۴ اودرایې ورکولو حق دې پــه ۱۹۶۵ کــې پــاس اوومنــې . پــه دواړو

ketabton.com - The Digital Library

برخوکې مورِ ته دګاندي هغه اغیزپه څرګنده په ډاګه کیږي چې دهغه دلـوړ فکــراو معنوي ځواک ونډه یې په ټولنیز اوسیاسي مقاومت کې بللای شو.
خوکله اوپه کوم ځای کې مورِ دکینګ تګلارې له ګاندي څخــه بیلــې بلــلای شــو ؟ ترهرڅه دمخه دغه یوټکې باید وواېو اوهغه داچې کینګ کله هم دګاندي کار بن کاپي نه و، دبیلګې پــه توګــه کینــګ او دون ګــارد دبشــري حقونودغورځنــګ زیــاترو مشرانودپاملرنې او اړتیا وړ څه ونه موندل . سره له دې چې هغه کولای شول چې پــه لوړه کچه واوسیږي . کینګ په عادي کورکې واوسید، دعادي موټرسپرلي یې وکــړه اوپه عمومي توګه یې ځان دلوړې له منګولو څخه په یوه خوا نه کړ.
کینګ سره له دې چې دګاندي تاکتیکونه یې عملي کړل ، خو په ډیرو برخــوکې لــه هغه څخه بیل و، ګاندي ددې لپاره چې په هندکې دانګریزانو واکمنې ته دپای ټکــی کیږدي ، هغه دنه همکارۍ اوولسي سرکښۍ تګلاره وکاروله ،ده خپلــو پیروانــو تــه داخبره کوله چې دوی باید له انګریز سرکارسره له هرډول همکارۍ څخه ډه ډه وکړي ځکه چې هغه انګریزدیوه شیطاني ځواک په توګه منلی و. خوکینګ بــرعکس دغــه تګلاره په دغه شان چې واکمن سستم دې دپای پرټکي باندې ودروي ترلاس لاندې ونه نیوه . په دغه برخه کې هغه دسم ســمکې اوځــانګړو دموکراتیکــو ژمنواونظریــو وړتیااوګټورتیا په پام کې ونیوه . کینګ یو ..... امریکایی هیوادپال و ، داسې چــې پــه امریکایې ځانګړتیایې باور درلود اوپه دې هیله و چې متحده ایالات باید دنوروهیوادو لپاره بیلګه ییزځای لاربنودځای ولري . لکه څنګه چې هغه په خپله هم په امریکاکې دمشروطه واکمنۍ له لیوالواومینه والو څخه و. دده نه زورزیاتی له همدې امله یــوازې ددغې هیلې له پاره و چې تورانو ته باید په خپل هیواد کې دامریکایی دموکراسۍ پــه زړه کې دخپل خوب عملي تعبیرورونښیی اوحقونه یې بایدپه هغې کــې دیــوه پــوره استوګنې په توګه خوندي وی .
اوپه پای کې دخلکودوینبتیا په وړاندې دواک کولو په ترڅ کې هم کینګ لــه ګانــدي سره توپیرونه درلودل . کله چې ګاندي کلیوالو ته دا درسونه ورکول او په دغه ټکــې یې ټینګارکاوه چې دوی باید پرځان باندې بسیاشي ،خو کینګ په دغه برخه کې پــه

ketabton.com - The Digital Library

دغه ټکي باندې ټينګار کاوه چې دا دفيدرال حکومت دنده ده چې دامريکايې بيوزلو تورو اوسيدونکو لپاره زده کړې ، کورونه اودندې وومومي .
آياګاندي له ننڼيو متحده ايالاتوسره څه تړاو لرلای شي ؟
کينګ ويلي چې دګاندي انقلاب په هندکې دهيلې او مينې پربنسټ و، هغه وايي چې په امريکا کې دعامه حقونوغورځنګ هم په کټ مټ آرباندې ټينګارکوي :« د دوديزو انقلابونوڅخه ديوه مثبت بدلون په توده کې دواک داوښتون پـه تـرخ کـې مـوږهم دهيلې آر په پام کې نيولی دی » . کينګ غوښتل چې دغه هيله دګاندي په ټولنه کې دبشري حقونو داعادې آر دبسيايني داصل پربنسټ پر يوه ولسي غورځنـګ بانـدې بدل کړي .
په هرډول دغه غورځنګ نن هم پـه متحـده ايـالاتوکې دګانـدي دهيلـې اومينـې دوکتورين پرمخ بيايي اودکينګ په وژنه باندې چې په (ميمپيس تينســي) کـې د(لورين موتيل) په برنډه کې په ۱۹۶۸ کال کې عملي شوه له پښو را ونه لويد.
نن سبادبشري حقونو افريقايي ـ امريکـايي فعـالان لکـه ريو.جيسـی جکسـن او ريو.الشارپتون ، دګاندې دهيلې اومينې دآرونودعملي کيدو پـه تـرخ کـې غـواړي دافريقايانو او امريکايانولپاره دهيلې زيری شي ،دوی سره له دې چې دخطرونو پـه کړليچونو کې ځان ګوري او په دغه برخه کې دنه زورزياتي په رڼاکې ګامونـه پورتـه کوي . ان چې کله ده دولس مشری لپاره په ۱۹۸۰ يمه کې ورمنډې کړې پرهغه مهال يې په خپلو اوريدنکوباندې غږ وکړ چې : (هيله ژوندۍ وساتئ) .
برسيره پردې نورهم زيات اسناد شته چې دهغو له مخې سړی دمهاتما ګاندي اړيکي له متحده ايالاتوسره په څرګنده په ګوته کولای شي ، په ۲۰۰۲ کال کې ټايم مجلـې ګاندي (دپيړۍ سړی وباله) دټايم بل وړونکی البرت انشتاين ګاندي تـه ځـانګړی ارادت اودرناوی درلود هغه په دې باور وچې ګاندی دخپل عصراوزماني يوه څرګنـده څلا و. په ۱۹۸۶ کې جن شارپ دامريکا دنه زورزياتی نامتو اوپيژندل شوي سکالر له هارورد سره تړلې دالبرت انشتاين دنه زورزياتي پروګرام پرانيست هغـه چـې اوس دالبرت انشتاين دانستيتوت په نامه سره چې دنه زورزياتي په برخه کـې دڅيړنـواو تحقيقاتو کارپرمخ بيايي . متحده ايالات هم دګاندي په نامه دبيلابيلو جوړښتونولکه

ketabton.com - The Digital Library

دګاندي مرکزونو ، دګاندي کتابتونونو، دګاندي يادګـارونو ،دګانــدي کنفرانســونو او دګاندي څېړونوڅې داټول د ګانـدي دمينــې ، رښـتياينې اونــه زورزيــاتي نظريــې څرګندوي ميلمه دي . چې دلتــه يــوازې ديوڅــو دنومونــواو کړنــو پــه اړه خبــرې کوو.دګاندي ديادون ټولنه دبيلګې په توګه په ١٩٥٩ کال کې جوړه اوپه ١٩٧٦کـال پرانستل شوه ، دګاندي مرکز بيا له واشنګتن ډي سي څخه يوڅه دباندې دی په دغه اړه کارکوي ددغه مرکز دويب پاڼې له مخې

(Gandhimc.org)

ښکارې چې ددغه مرکز هڅه اودندې دادي چې بايد دګاندي دفلسفې ، نظريې ، ژوند خدمتونواو درسونواوهمدارنګه دهندي کلتوراو کلتورې ميراثونودپيژندنې پــه برخــه کې هلې ځلې وکړي .

په ٢٠٠٠ کال کې مورهاوس کالج ،د کينګ ګاندي دبياپخولاينې مرکزپرانيست هغــه چې دنده يې دکينګ هيله وه .همدارنګه پــه اتلانتــا اوجورجيــاکې دکينــګ مرکــز دکينګيانواوګانديانو دنه زورزياتي اوعدم تشدد تاريخی يادګاردی .په نيويارک ستې کې د ای. جې . موستې انستيتوت دګاندي ډوله نه زورزياتي او پخولاينې اصــولو تــه وده او پراختياورکوي . برسيره پردې دلته دګاندي کنفرانسونه هم شته چــې هغــوی هم کارپوهان اوهم عملي کارکوونکي په دغه ترخ کې سره راټولوي څوله يوه اوبــل سره دنظر ياتو د راکړې ورکړې لپاره ناستې ولاړې ترسره کــړي ، دوی پــه اوســنې عصرکې په نړيواله کچه داتومي ناتار او ترهه ګری دجګړې په اړه دګاندي دنظريو په رڼاکې دلارو چارو په کاربانديې اخته دي .په يوه همداسې کنفــرانس کــې چــې پــه ممپيس تينسې کې د ٢٠٠٧ کال په اکتوبرکې جوړشو ، تر ٧٥٠ زياتو ســکالرانو،عملي برخه والواو زده کونکو ګډون کړی و چې هغوی دکينګيانواوګانديانودنه زورزياتي په دغو سيمينارونو اوورکشاپونه کې برخه واخيسته .

دګاندي په ياد دنمانځنې يوه غونډه دامريکا دعامه فضا دځانګې له خوا جوړه شــوه ، دغې غونډې پرموږ باندې غږ وکړ چې دګاندي ايديوته بايد کاروشي ، پــه هوســتون اوتکزاس کې دګانــدي کتــابتون پــه جنــوبي تکــزاس کــې دګانــدې دميراثونــو او نظريودخوريدو اوساتلو سپارښتنه کوي . هرکال پــه اکتــوبرکې دګانــدي کتــابتون

ketabton.com - The Digital Library

دښارپه کچه د (یوزر شمې دسولې لپاره) تولون دمهاتما ګاندي دزیرېدودکالیزې په ویاړ جوړوي . دهوستون ښاروال بیل وایت څوک چې دګاندي دنه زورزیاتی دتګلارې په ترڅ کې یوپیاوړې وکیل اودمتحده ایالاتو دکانګرس غړی هم دی هرکال په دغه غونډه کې چې دزرګونو ګډون کونکو په ګډون سره جوړېږي برخه اخلي .

اوپه پای کې ددغه اصل داهمیت په پام کې نیولو سره په متحده ایالاتوکې سړی کولای شي یواوږد لست ددغه پراخ غورځنګ په اړه چې دګاندي او کینګ دنه زورزیاتی نظریاتواوتاکتیکونو دپراختیا په ترڅ کې په شعوري او غیرشعوري دپاملرنې وړ دی په ګوته کولای شي . ددغو نښو ترټولو مهمه اودپاملرنې وړ یوه ډېره نوې چې د ۲۰۰۷ کال په سپتمبرکې رامنځ ته شوه داده چې دهغې له مخې په لسګونو زروامریکایانو د لویزیانا په (تینې ټاون جنه) کې لاریون و چې د افریقایي ــــ امریکایي ښوونځي له شپږو زده کونکوسره د توپیرپالوغیرعادلانه چال چلند له امله ترسره شو. په ښونځي کې یوشمیرتورو له سپینوسره دجګړې په ترڅ کې شکمن سپین له ښونځي خخه وایستل خو په څنګ کې یې په کټ مټ جرم کې شپږتنه توران د سرې وژنې په نامه ترمحاکمه لاندې ونیول . غونډې یالاریون دتش په نامه (جیناسکس) په وراندې رامنځ ته شو، داسې چې دتورو اوسپینواو دبشري حقونو دلارویانو لکه ، ریو جاکسون او شارپتون لپاره په ځانګړې توګه دکینګ اوګاندي دنظریاتو ترسیوري لاندې دپاملرنې وړو. لاریون په عمومي توګه دعدم تشدد له اصولو سره سم ترسره شو،دوی په عمومي توګه داغوښتنه درلوده چې سمه ییز وکیل باید دافریقایی - امریکایی زده کونکوپردوسیه باندې بیاکتنه وکړې اودهغودجرم دسزا کچه باید راټیټه کړي .

سره له دې چې یوشمیرغورځنګونه لکه (جینه سکس) ګاندي پلوي نه وو خودوی چې کومه چاره اوکړنه ترسره کړه په هغه کې دګاندي دتګلارې اونه زورزیاتي روح په تمامه مانا په پام کې نیول شوې وه . دوی دنه زورزیاتي تګلاره ترهغو وخارله ترڅویې توپیرپالي بې انصافي پرهغه باندې سمه کړه.

دګاندي اوکینګ میراث کیدای شي په امریکایی بدن کې د بډوګی په شان خپله دنده دتوپیرپالې روحیې ،سیاست اونورو تولنیزوستونزودپاکوالي او تصفیی او زمور

ketabton.com - The Digital Library

دوينې دنګه والي اوپاکوالي په برخه کې په پرله پسې توګه ترسره کړي . سره له دې چې زموږ يوشميرزيات په دغه اړه ځانونه ناګار اوناخبره اچوي . په داسې حــال کــې چې زموږژوند پرته له هغو ناشونې دی .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

ketabton.com - The Digital Library

پنځم څپرکی

دګاندي مرغلرې

« سرې په رښتیاهم خپلوخلکو ته دخدمت له کچې سره دلوړتیا اواوچتیا وړکیږي ».

مهاتما ګاندي

« نه زغم په خپله دتشددیوډول اوچلن دی چې دربنتیا اودموکراتیک معنویت په وړاندي خنډکیږي »

مهاتما ګاندي

« ساتیاګره یعنې دنابرابرۍ په وړاندي جګړه ده داسې چې یوڅوک په خپله خوښه ځان دهغې زغم ته ور وسپاري ».

مهاتما ګاندي

« کمزوري کله هم ببنونکی نه وي بلکه بښنه تل دپیاوړي ځانګړنه ده ».

مهاتما ګاندي

« که همکاري یودنده ده ، ما دنه همکارۍ دنده هم تر سره کړې کیدای شي په ځانګړو شرایطوداهم ددندې یوډول وي »

مهاتما ګاندي

« که موږددې ترمنځ توپیروکړای شوچې موږ څه کوو اویاد څه کولو توان لرو،په دې توګه کیدای شي چې دنړۍ ستونزې په یوه خوا اوحل شي » .

مهاتما ګاندي

« په یوڅه باندې باور اودهغه بیا نه ایله کول رښتیاینه نه ده».

مهاتما ګاندي

ketabton.com - The Digital Library

« په میړانې سره رښتیانی زغم ان دتیرو زړونه هم سوځوي او هم یې ویلې کوي »
مهاتما ګاندي

« ترهرڅه لومړنې زغم اوتحمل د فکرزغم اوتحمل دی ».
مهاتما ګاندي

« زه تشدد ردم ځکه کله چې هغه دښو کړوپه وړاندې راڅرګندیږي ،ښه کړه په داسې حال کې موقتي وي،اوشیطانې کړه یې په وړاندې دایمی کیږي ».
مهاتما ګاندي

« مهاتما ګاندي راغی او دهنددملیونو په دروازه کې ودرید،ځان یې له دوی څخه یووباله ، دوی ته یې ددوی په ژبه خبرې وکړې ... څوک چې په تلپاتې توګه دهند دپراخوپرګنو له خوا په درنښت ومنل شو. رښتیا رښتیا پاڅوي.
رابیندرانات ټاګور

« زړورتیا، واک ته رسیدل ،اتلولي اوپردې ټولو برسیره ځان تیریدنه هغه وړتیاوې دي چې زموږ لارښوونکي یې باید ولري».
مهاتما ګاندي

« پیاوړتیا له فزیکی وړتیا څخه نه رامنځ ته کیږي، بلکه هغه دپیاوړې ارادې بریاده».
مهاتما ګاندي

« موږ پریږدئ چې په پوره اندازه میړني ووا‌و په تلپاتې توګه مړه شو،خو یوڅوک هم مه پریږدئ چې ددغه تلپاتي په لورګام واخلي ».
مهاتما ګاندي

« دبیان او قلم آزادي دخپلواکی بنسټ دی »
مهاتما ګاندي

« که چیرې په دویم کس چې ته یې ګورې دخدایي نښې ونه ګورې ، دهغه په تمه کیدل دوخت خرڅول دی ، راتلونکې ته یې ګورئ ».
مهاتما ګاندي

« خوشالی هغه مهال ده چې کله یوڅوک څه فکرکوې ، څه وایي اوڅه په هم غاړې سره ترسره کوې ».
مهاتما ګاندي

« دهرچا خپل مذهب دهغه اودهغه دهستوونکي ترمنځ خبره ده، نه دنورچا»

ketabton.com - The Digital Library

مهاتما ګاندي

« که زه دیوه لیوني سړي په ګولۍ باندې ووژل شم ، زه باید په هغه شیبه کې وخاندم . په هغه حال کې به په ماکې هیڅ ډول قهرنه وي، خدای به زما په زړه اوشونډو باندې وی.خوته له ماسره یوه ژمنه وکړه چې : که داسې څه واقع شي چې یوه اوښکه دهم توې نه کړې ».

مهاتما ګاندي

« سوراج (خپلواکي) د ویښواوبیداروخلکو له پاره ده ، نه دخوبولیواو بې پرواو لپاره»

مهاتما ګاندي

« ګاندي په سیاسي تاریخ کې یوبې ساری څوک دی،موږ نیکمرغه یو اوله تقدیرڅخه منندوی یوچې پرموږ یې دغه دعصررڼا ولوروله ،هغه چې دنویونسلونو له پاره به یوه رڼا اوالهام وي »

البرت انشتاین

« هغه به ماته پیاوړتیا راکړي اوماته به لار راوښیي ،ترټولوپیاوړي وسله دزړه اونفس خفي عبادت دی ، ځکه نو دسولۍ اوآرامۍ شتون تل په خدای کې دی ».

مهاتما ګاندي

« غواړم چې دټولو وچوکلتورونه چې څومره شونې وي زما پرکوربانـدې خپل سیوري په آزادۍ سره راوغوړوي ،خو زه به کله ځان ته داحق ورنه کړم چې خپله پښه دچا په لورچې زما دمبارزې خنډشي وراوړده کړم» .

مهاتما ګاندي

« که زموږ موخه داوي چې دغې نړۍ ته رښتینې سوله وښیو، که موږ په دې برلاسي شو چې دجګړې پرضد رښتینې جګړه پرمخ بوځو، زموږ له پاره وړده چې له ماشومانودزړه خبرې پیل کړو».

مهاتما ګاندي

« هغه اتلولي چې په تشدد سره ترلاسه شي دهغې پایله ماته اولنډمدتې ده».

مهاتما ګاندي

ketabton.com - The Digital Library

ماخذونه :

قرآن کریم ، (سیقول ، ۱۵۲ او۱۵۳ ایاتونه))۱(

(۲) انجیل ، (رومن ۱۲. ۱۶. ۲۱)

(۳) نیتیرا کایام نتیا ، دجن مذهب لارښونکی کتاب ، ۲۰۳ مخ

(۴) بنګلا ادب ، (په اردو ژبه)

(۵) حمزه شینواری ، کلیات ، دکابل جا پ ۱۳۸۷ .

(۶) مولانا ، مثنوي معنوي ، تهران چاپ نیکلسو)ن

(۷) اشرف خان هجري ، دیوان دپیښور چاپ ،

(۸) عبدالغفارخان ، زما ژوند اوجدوجهد ، دکابل چا پ ۱۳۵۹

(۹) نیکلسون ، رینولد ، اسلام وتصوف ، ترجمه محمدحسین مدرس نهاوندي ،تهران ۱۳۴۳

(۱۰) سید شاه حسین احمد ، تصوف عهد بعهد ۲۰۰۱ (په اردو ژبه) پتنه بهار،

(۱۱) ضیا الحسن فاروقی ، شهید جستجو داکترذاکرحسین،(پـه اردو ژبـه) ډیلـی ۱۹۸۸.

(۱۲) رحمان بابا دیوان ، دکابل چاپ (۱۳۵۶) .

(۱۳)تاریخ هندوستان (رود کوثر) ، ډیلی ، ۱۹۹۸،

(۱۴)بی آر ننداـ ، مهاتماګاندي .(په اردو ژبه) ډیلی ۱۹۸۶.

(۱۵) کیخسرو اسفندیار دبستان مذا هب چاپ تهران ۱۳۶۲

(16) Majumdar ... An Advance History of India.

(17) S.P. Kanal , Quest for trust , New Delhi , 1976 P 738)

(18) Calvin Kytle Gandhi Soldier Of Nonviolence 1982. P 93 U.S.A

(19) Gandhi .M.K An Autobiography introduction P. 11

(20) Mahatma Gandhi, What is Hinduism? 2004 New Delhi

(21) R .Tagore, GITANJALI , 2000 New Delhi

(22) Yogi Philosophy , by Yogi Ramacharaka, Bombay 1977.

ketabton.com - The Digital Library

Mahatma Gandhi, New Delhi, 1945. (23) Select Works of

(24) Select Works of Jawaharlal Nehru New Delhi , ?

(25) Anwar Sheikh ,THE VEDIC CIVILISATION , U.K 2003 .

(26) Encyclopedia Britannica (23 Volumes) 18 edition

(27) The Bhagavad–Gita New Delhi , 19977

(28) Young India , Ahmadabad Wednesday 11th August 1920.

(29) B.S.Upadhyaya. FEEDERS OF INDIAN CULTURE. New Delhi 1989.

(30) India perspectives (magazine from external ministry of India) Jan - Mar , 2008

(31) Washington post , march 30 , 2008 ,

(32) Hindustan Times , August 15 2010

ketabton.com - The Digital Library

About the Author :

"Professor Abdul Khaliq Rashid was born in 1957 in g Ghazni (Afghanistan). He had his early education in the historical city of Ghazni and left for Kabul for higher education in 1975. He obtained his Master's degree from the University of Kabul in 1979. He has attended international seminars in Uzbekistan, Tajikistan, Turkmenistan, Pakistan and India. Professor Rashid is a prominent figure in the world of Pashto and Dari Studies. Presently he is a Visiting Professor in the Center of Persian and Central Asian Studies in Jawaharlal Nehru University, New Delhi wherein he has developed the Pashto Programme of study up to Advanced Diploma and B.A levels. He is keen to promote Indo-Afghan relation in academic and cultural spheres. He is deeply interested in Sanskrit studies. He has authored several books and research articles pertaining to Pashto and dari studies. His works include; Criticism in Pashto, Resistance Literature in Pashto, History of Pashto Criticism, and he has translated Megkhdutam and Vikram Urwasiya of Kalidas in to Pashto and Dari. He has penned five collections of short stories and four novels in Pashto. Professor Rashid has been awarded a Ph.D. degree by Jamia Millia Islamia; New Delhi on his outstanding work: 'Iqbal's Contribution to Afghan Studies.' He is indeed a devoted scholar, amicable colleague and a loving teacher."

ketabton.com - The Digital Library

له تارا گاندي (دگاندی لمسی) سره د لیکوال عکس

ketabton.com - The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک له هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (میرحمزه سامزي) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له لیکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

ketabton.com - The Digital Library

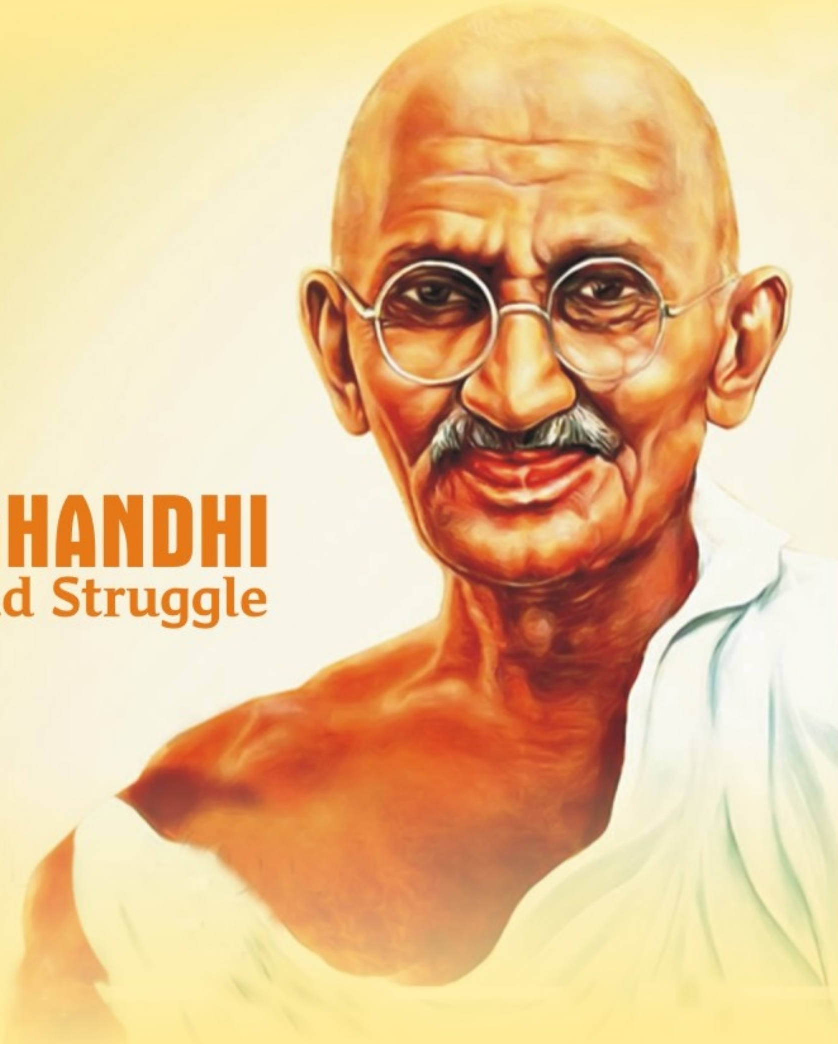

MAHATMA GHANDHI
Life, Thoughts and Struggle

BY:PROF. ABDUL KHALIQ RASHID

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

د خپرونو لړ: ۱۱۸

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English